

PAUL GOMA PATIMILE DUPĂ PITEȘTI

PAUL GOMA

PATIMILE

DUPĂ

PITEȘTI

ediția a patra

2004

- prima ediție: dactilogramă fotocopiată, *Dialog* 73/76, martie 1990
- a doua ediție: Cartea românească, 1990
- a treia ediție: Dacia, 1999

Și scrise:

*“Crima-de-gândire nu aduce moartea.
Crima-de-gândire este moartea “.
Acum, că se recunoștea mort,
important era să rămână cât mai mult timp în viață.*

Orwell - 1984

PRIMA PARTE

- Nimeni nu mai mișcă!

Porcul (de director, de prim-gardian, de politic, de cine-o fi) m-a trezit, mi l-a alungat pe Elisav, în sfârșit, adus - eram la o întinzătură de buze de urechea lui frate-meu - porcul de cine-o fi, mi l-a speriat, zburătăit, cine știe când o să mi-l mai apropii, ca să-l întreb, să-i spun să-mi spună - de sora noastră, Seliva.

Nimeni nu mai mișcă? - n-au decât să nu mai miște cei care mișcau, eu, din patul meu, cu picioarele mele făcute zob, cu măruntaiele făcute scrob, cu întrebarea mea pentru frate-meu, eu nu mișcasem nici în gând, nici măcar în visul cu el, revenit, îi privește pe sănătoși - vreau să spun: pe mișcători.

Îmi readuc pleoapele peste ochi, nădăjduind că Elisav nu a fost prea departe alungat, sperînd să mi se întoarcă, să stăm de vorbă, ca între frați - și încă gemeni - să ne întrebăm împreună dacă sicriul era cu ea; sau fără. Fiindcă acum nu mai contează rotulele sfărâmate de gloanțele lui Csáky; nici găurile din genunchi scurmate de Drăgan cu creionul chimic; nici “confruntarea” cu bătrânii (nici chiar ceea ce *nu-i* făcuseră mamei, sub ochii mei) - ca să nu mai vorbesc de proces, de sentință, de infirmeria închisorii din Codlea; n-ar conta nici faptul că m-au adus aici, la Pitești, tot închisoare, când locul meu ar fi la Văcărești; într-un spital adevărat, nu în această celulă numită *4 Spital*, amintire a unei foste infirmerii de pușcărie.

Ploapele strâns-strânse, nu contează unde se va fi aflînd, cu trupul, Elisav: la munte, cu partizanii?: zidit în vreo pivniță?; la naiba, undeva prin Iugoslavia, umblînd numai noaptea și spre Apus, numai spre Apus?; în Italia, de unde urmează să ia avionul?; la Poarta Casei Albe, pe punctul de a bate - dacă nu cumva a și făcut-o - pe punctul de a le spune vacilor-încălțate de americani să vină odată!, cum ne-au promis, să vină, să ne scape de ruși ? Ceea ce contează acum, 6 martie 1950, aici, pe spate; nemișcat, cu ochii bine închiși: sicriul pe care securiștii îl îngropaseră în prezența noastră, la 10 decembrie, în cimitirul din Albota era - cum era: cu sau fără ea?

- Fiecare la locul lui!

Îi privește pe cei ne-aflați la locurile lor, eu sunt la al meu, pe patul meu, pat adevărat, cu saltea adevărată - aici, unde m-a repartizat șeful camerei; aici, pe patul meu, lipit de al lui, și acela adevărat; să treacă - la locurile lor, pe priciuri - ne-trecuții; eu am altă treabă, eu n-am treabă cu ei, eu vreau să aflu (după ce Elisav are să mă întrebe) cum era sicriul: cu?, fără?

- Din clipa asta, nimeni nu mai vorbește!

Din clipa asta, nimeni n-are decât să nu mai vorbească - deși nu vorbise directorul Dumitrescu; deși nu vorbise ofițerul politic Marina; nici prim-gardienii Mândruță, Ciobanu; nici măcar sergentul Georgescu. Deși.

- Din clipa asta, nici o mișcare, nici un sămn!

Rostitorul a rostit: *sămn*. *Sămn* a spus spuitorul.

Abia acum - ca la un semn - încremenesc. Îi simt pe colegii de celulă (îi simt cu pielea obrazului, cu genunchii putrezind, cu limba îngroșînd), îi simt încremeniți, înaintea mea - în timp, deși am venit mai târziu, m-am așezat cu încremenirea în fruntea lor, tocmai, fiindcă mă aflu alături,

pe un pat adevărat, nu pe prici.

Încremenți - asta să fie inhibiția de protecție? Așa încremenesc și antilopele?

Sămn a zis zicătorul. Și este semn, semnal- la rându-i, pregătit, însă atât de necrezut în enormitatea lui, încât și-a pierdut funcția de avertizor, de îndemnător să te aperi de primejdie, fie și doar prin fugă. Semnul-semnalul de acum, avertismentul ne avertizează: nu mai avem scăpare.

Inhibiție de protecție - înainte, nu acceptam nici noțiunea, cuvintele: inhibiție, fie - dar protecție? În măsura în care, după semnal, pericolul nu se abate asupra ta (sau: doar asupra ta, nu), desigur, scapi, dar nu pentru că te-ai fi apărat, protejat, eventual, apărat activ, ci pentru că... amenințarea aceea n-a dat și peste tine. Inhibiție de protecție - ce fel de protecție, dacă încremenești?; și aștepti? Aștepti, ce: să se apropie agale, de tine, inhibatul-protejat, și să te înghită efort.

Oricum, am încremenit. Mașina s-a oprit.

Însă, printr-un miracol al compensației iat-o dînd înapoi.

Cu o fracțiune de milimetru, cu o frântură de secundă - cu câte un dinte de roțiță. Bineînțeles, în continuare înainte, nu se poate. Îndărăt, în ciuda primei impresii, nu se poate; nici în stînga, nici în dreapta. Și, totuși, un dinte de roțiță se mai poate: dacă nu de scăpare, atunci de întârziere. Și dacă nu înainte, nu înapoi, iată: în jos (ori în sus) merge încă, se mai poate: memoria, memoria, maica noastră ocrotitoare (atât cât poate), memoria, maica noastră, mîntuitoarea, memoria, ultimul recurs și reazem, singura mîngâiere, înainte de plecarea încolo, dincolo, unde nu-i nici durere, nici încremenire...

Un dinte de roțiță în sens invers (acum, în cel adevărat), un dinte de răgaz - se spune, se scrie că, atunci când mori

ți se, ori îți singur derulezi întreg drumul de până acolo, de până atunci; înainte de a pleca, te mai scalzi o dată în ceea ce ai fost (ca să ai ce regreta?; ca să te consolezi?), iar filmul este proiectat de-a-ndăratelea, începe cu sfârșitul, ca să poată face legătura cu începutul - ce va începe odată ce sfârșitul va sfârși.

1.

Sămn a rostit rostitorul.

Semn că trebuie să amân, evit - mă las retrogradat cu un dinte de roțiță acolo unde sămnul încă nu mă atinge, memoria, maica noastră, mă naște invers, cu pânțele ei re-primitor - până ieri, până ieri la prânz, până aici, până în dreptul ușii:

- Tu, măi, acela șchiop!, zisese șeful camerei. Tu-ai să șazi aicea, pe pat - Cori, treci în locul lui Roșca, Roșca pe prici! Așa! Brava! Partizanii din Făgăraș, fiindcă și-or dat sângele, primesc pat adivarat...

Eram lac de sudoare înghețată, privirea mi se aburise de durere, așa că nu fusesem în stare să-i răspund șefului că nu eram partizan, cât despre sânge, nu mi-l dădusem, îmi fusese luat...

De dimineață, de când, în celula de la subsol, unde făcusem carantină - și unde fusesem anunțați de mutare - nu avusesem timp (nici voie) să mă întind, fie și jos, pe ciment, ca să nu mă mai sprijin pe genunchii care abia dăduseră primele semne de vindecare că, iată, din nou erau puși la grea încercare. Adevărat: de la subsol până aici, la al doilea etaj mă purtaseră de subțiori Șaptefrați și Damaschin, însă genunchilor mei le-ar fi trebuit o targă, măcar o lectică din brațe împletite. Dar, de cum prietenii mei își înlănțuiseră mâinile, ofițerul politic Marina se năpustise asupra lor, cu pumnii, cu picioarele:

- Ăsta-i ajutor-legionar, bandiților! Să urce singur, a ridicat mâna împotriva poporului și-a clasei...

- Vezi, bre, dacă ridici mâna?, se hlizise Mihai Șaptefrați. 'Potriva...? Clasii? 'Ncitoarea te arde peste bot, de rămâi șchiop, ca un dujma' 'răit care - așa-ți tre'!

Gluma îl costase pe Mihai un șpiț de cizmă în gleznă, de la Marina și un ciomag peste ceafă de la prim-gardianul Ciobanu - care, ca să nu fie bănuț de... favorizare, îl croise și pe Gabriel Damaschin:

- ‘Ț-auzit, bă, ce-o ordona’ tova’ ‘lent? S-urce singu’!
Voi ‘1 proptiț’ de subsori, de să nu bușasc’ - ‘zecuta’!

Ciobanu : o vită. Însă nu la Ciobanu mă uitasem, lung, apăsă, pieziș; ci la bestia de politic: îmi dezvelisem dinții, ca frate-meu și îl amenințasem în gând: «Lasă, tu, lasă: Elisav e liber, pune el mâna pe tine, îți plătește el- și pentru Seliva și pentru Mihai și pentru urcușul meu...» - urcuș pe care îl și începusem în compas, cu picioare țepene și sub directă bătă a lui Ciobanu - o vită.

Beat de durere, cu urechile vuind, înregistrasem totuși dimensiunile neobișnuite ale camerei - deja plină-stup (o sută de deținuți? o mie?), dar nu înțelesesem ce favoare îmi făcea individul cu șapcă proletară și corn de rinocer în loc de bărbie, acordându-mi “pat adivarat”, netrimitându-mă pe prici, unde recunoscusem pe câțiva colegi de la subsol aduși înaintea mea.

- O să fim megieși, o vreme..., auzisem glasul șefului vecin de pat (stăteam cu ochii închiși, fericit că nimeni nu se mai sprijină, greu, în bieții mei genunchi). De-aici ai vedere frumoasă, aleasă, ca dintr-o lojă de orchestră - este, Pop Cornel?

Îmi sărise inima din loc: spusese Pop și mai cum? Cumva: Pop Elisav? Parcă, nu, parcă altfel de Pop, a, da: Cornel- de ce Cornel? De ce da, de ce nu, bine că nu Elisav - Elisav e liber, lasă, tu, lasă, Elisav trebuie să rămână afară, nu numai ca să treacă granița în Iugoslavia, de acolo în Italia, de acolo să zboare peste apă, să bată-n Poarta Casei Albe, să le explice măgarilor de americani ce porcărie făcuseră,

dându-ne rușilor - să le spună, să le facă și un desen, să-i scuture, să-i trezească! Și să-i aducă înapoi, să ne libereze! De asta, dar nu numai: ci așa; să știu eu că Elisav e liber: mai exact: ne-arestat, fiindcă liber ar fi, chiar înzidit, ca Medrea cel mic... În cele trei luni de când însumi eram ne-liber, înțelesesem, mă obișnuisem cu celelalte fețe ale libertății lui Elisav: mort de frig, de foame, de epuizare, uitat în ascunzătoare - o groapă săpată în grădină, o pivniță cu pereți dubli, o peșteră căpăcită; căzut, adormit, dintr-un copac și mâncat de lupi, ori agonizând, lung, cu oasele rupte, cu măruntaiele sparte; împușcat de înșiși partizanii (nu cunoscuse parola - se zice că au fost cazuri); sinucis. Mă obișnuisem și cu ceea ce era și mai al lui: în clipa în care ar fi constatat că a încetat de a mai fi liber, Elisav ar fi încetat să trăiască: ar fi murit, pe loc, *de arestare*.

Dar dacă, totuși, “Megieșul” rostise: Pop Elisav?, mă întrebam, cu genunchii, dintr-o dată, înghețați. Și nu: deasupra, la capul meu, glasul lui Fuhrmann:

- Aaaa! Deci dumneata ești celebrul Cornel Pop de la Medicina din Cluj - încântat... Am auzit atâtea despre dumneata...

- Ai auzit! Di un'e-ai auzit, măi?! - Megieșul nu numai că se răstise, nu numai că îi spusese lui Fuhrmann: *măi* - dar pusese o întrebare-cu-epoleți.

- Di onde-am auăzeeet?, își ovreise Fuhrmann glasul. Așa sî triesc iu, de n-am auzăt di la radiu Maskvâ, din gora lu' Levitan, văr cu mătușa unui bun unchi di la mini di la Vilna - da' matali ci feli di radiu ascultți, domn' căprarmajor?

Așa, da! Bravo, Fuhrmann! l-ai închis “gora” Megieșului - care, după ce înghițise îndelung, sonor, cu buzele dintr-o dată albe, izbucnise în râs - un râs alături, deși gros, gras:

- Ha-ha-ha! Ho-ho-ho! Dar tu ai umor, măi perciunatule! N-oi fi cumva student la Conservator, clasa Circ, măi circarule!? Ho-ho-ho!!

Veselie mare. Cam scârțâitoare, în gura “vechilor” din cameră numai ei râdeau. Grupul format în jurul meu se îndepărtase cu, în centru, Megieșul - care-i depășea pe toți cu un cap ba nu: cu o bărbie - are bărbia ca un pumn, ca un pumnal, bărbieșul... Îmi era rău, rău, durerea începuse bătaia de metronom în genunchi, la subțiori, între picioare, semn că infecția, infecția... “Doctorii” din celula de la subsol nu se aflau prin preajmă, nimeni nu mă lua în seamă, așa că mă adresasem unuia în costum maroniu, un necunoscut oprit la picioarele mele. Însă el nu mă auzise, desigur, din pricina rumorii de celulă; ori se prefăcuse, altfel de ce-ar fi întors privirea de la mine? Căutasem cu mâna, la întâmplare, pe lângă căpătâi: dădusem peste o mână, o apucasem, o scuturasem, orbește:

- Fii bun și caut-l pe Bârsan, e medicinist, la Cluj...

În primul moment, crezusem că mâna străină se smucise cu atâta violență, fiindcă stăpânul ei se grăbise să-l caute pe “Decan”, cum i se spunea. Dar numaidecât ceva șuierase, lat. Abia când cureaua mă plesnise pentru a treia oară și tot peste obraz, îmi acoperisem capul cu mâinile.

- Ești nebun, Cornel? Ce te-a apucat? De ce...?

Glasul lui Octavian Apolzan. La capul meu careva găfâia, se zbătea, mormăia, mârâia, gemea. Tropote încoace - apoi glasul Megieșului:

- Ci-i aicea, măi!? Ci s-a-ntâmplat, măi?!

- Aș vrea și eu să știu ci-s-a-ntâmplat-măi!, îl imitase Apolzan. Cu el, cu Pop Cornel - cum de-a ajuns în halul...

- Ci hal, măi?! Ș’ tu, Pop Cornel: la locul tău!!, strigase Megieșul.

De parcă ar fi spus: «Marș!» unui câine. Peste căpătâiul patului apăruse deasupra mea capul șefului de cameră - mai exact: bărbia, monstruoasă, văzută de jos. Mă întrebasese - cu alt glas:

- Te-o lovit? Rău de tot? Iartă și tu, Cornel nu șade bine cu nervii... S-o fi mâniat că i-ai luat patul...

A, da? A, da: spusese: “Cori, treci în locul lui Roșca” - Cori, desigur, de la Cornel... Numai că eu nu-i luasem patul. Nu eu i-l luasem:

- Dumneata m-ai adus aici, spusese, dînd să mă ridic. Puteam sta foarte bine pe prici, cu băieții, cu ai mei...

- Șăzi ghinișor - Megieșul mă apăsase la loc. Ș’ noi suntem băieți, de-ai tăi suntem ș’ noi - este, Cornel? Este! Șăzi ghinișor unde șăzi, ci, nu-i bine la noi? Pat adivarat, saltè... Unde mai pui... priveliștea - de-aici ai să vezi ca dintr-o lojă de orchestră - este, Cori?

Cel în costum maron - aflat în același loc, la picioarele mele - încuviințase cu grabă, din cap (mi se păruse, ori chiar schițase și o poziție de drepti?). Cum așa: pe el, pe maroniu, să-l fi apucat eu de mână? El să mă fi lovit cu centura? Dar când?, cum? - doar se afla în același loc, la picioarele mele, și atunci când găsisem mâna și atunci când... mă lovise și atunci când intervenise Apolzan... Genunchii sunt de vină, numai din pricina lor, infecția, infecția...

- Ești tot din Făgăraș?, îl întrebasesem pe costumat și zâmbisem, doar nu mă puteam supăra pe cineva care nu stătea bine cu nervii, orice mi-ar fi făcut - apoi, fiindcă el nu părea să înțeleagă, adăugasem: Deși nu toți Pop-ii sunt făgărășeni... - și zâmbisem iar.

- Ce?, făcuse el, într-un târziu și ceva care ar fi putut să fie și veselie, îi boțise gura. Ce?

- Am vrut să spun că și pe mine mă cheamă Pop.

- Nu, nu, nu! Mă confunzi!, se apăraseră maroniul. Pe mine mă cheamă Gherman...

- Pe mine, Țurcanu! - Megieșul se trântise pe patul de alături. Eugen Țurcanu - ai auzit de mine?

Ca să nu-l ofensez - nu auzisem de el - zisesem:

- E un nume frecvent în Basarabia.

- Coom?, se mirase el. Pi ci lume trăiești? Republica Socialistă Sovietică Moldovenească, nu Basarabia! - și, înainte ca eu să pricep dacă mă corectase cu ironie ori serios, scăzuse tonul: ‘S di pi la Rădăuț’, cunoști pe-acolo?

Ca să nu-l ofensez - nu, nu “cunoșteam pe-acolo” - clătinasem din cap și ridicasem din umeri, a scuză. Dar el:

- Pacat - ești legionar?

Nu-mi plăcea, dar deloc nu-mi plăcea felul lui de a încheia răspunsurile răsucindu-le în întrebare, așa că spusese, cu ochii în tavan:

- Păcat - dumneata ești? - și mă aplecasem spre el, atât cât îmi îngăduiau genunchii. Nu-i plăcuse “răspunsul” - de ce, doar așa răspunsese și el. Ochii, din căprui, se făcuseră gălbui. Se străduise să zâmbească, arătând din bărbia ca un picior, spre picioarele mele:

- Ș-atuncea? Cum, de ce? Te-ai jucat de-a... partizanii și jăndarii? Ai făcut pe partizanu?

- Asta era?, am zis. Vasăzică: fiindcă eu n-am auzit de dumneata și nu cunosc pe-acolo, rezultă că m-am jucat de-a partizanu - ca legionar, evident, toată lumea știind că securiștii trag numai în picioare îmbrăcate în cămașă verde - așa se joacă... pi la voi, pi la Rădăuț? Ascultă, colega: sunt de curând arestat, mi-am petrecut timpul numai prin infirmerii, prin spitale, nu cunosc celula. Deci, nici eventuala etică de celulă, potrivit căreia te prezinți, nu ca cel care ești ori crezi tu că ai fi, ci ca, să zicem, cel pe care ceilalți

te-ar vrea...

Mă cam încurcasem - însă vecinul tresărise. Și se ridicase într-un cot. Și mă soma cu uitătura lui galbenă să mă explic. Mersesem, poate nu prea departe, dar sigur, într-o fundătură - din pricina genunchilor infectați. Îmi era greu să vorbesc, totuși, mă străduisem:

- Mi s-a mai întâmplat asta... Unii, aflînd că am fost împușcat în picioare, își închipuie că trebuie să fii neapărat partizan, ca să ți se întâmple una ca asta - parcă m-ar vrea, parcă le-ar face lor plăcere să mă știe partizan, executor a cincizeci de ruși, dinamitor a trei poduri, distrugător a șase trenuri rusești...

- Ș' n-ai zvârlit tu-n aer măcar un podeț?, mă chestionase - în glumă - megieșul. Ș' n-ai împușcat tu măcar un ostaș sovietic?

- O să te decepționez: n-am! Nici măcar un, ca zic așa, picior de... rus (și apăsasem). Ale mele - vorbesc de picioare - au cunoscut oarecari plictiseli într-o oarecum plicticoasă împrejurare, la Sibiu...

- În munții Sibiului?

- O să te decepționez: nu în munți, în oraș - soră-mea...

- Arestată și ea? Ori încă liberă?

- Te interesează soră-mea? Sau numai... libertatea ei? N-aș spune că ești o persoană discretă, delicată, nici din cale-afară de reținută - dar pentru că suntem... megieși, îți încredințez o taină...

- Dă-i drumul! S-auzim!

- Auzi-o: Rușii au liberat-o pe soră-mea...

- Cum așa?

- Uite cum-așă; cu balalaica: ta-ta-ta-ta-ta!, definitiv - nu ca pe mine provizoriu, vreau să spun: numai în genunchi - dar a dumitale?

Galbenul din ochi dăduse întâi în violaceu; apoi se cenușise. Vecinul meu de pat înțelese, fulgerător... răspunsul-întrebat. De acea dată însă răspunsese ca oamenii, doar prin răspuns:

- *Ale* mele - sunt două... - tăcuse el, dintr-o dată, răgușit, apoi oftase din adânc: Am o fetiță, Oltea o cheamă. Oltea o cheamă și pe mamă-sa, pe...

Oftînd, se dezumflase, se micise; până și bărbia i se ștersese. Rămăsese pe spate, cu mâna dreaptă sub ceafă, cu privirea atârnată de tavanul celulei. Pieptul se ridica, scădea cu șchiopătări - de la oftaturi.

Mă năpădisese mila: bietul de el, avea soție și copil - fetiță, Oltea o chema, ca pe maică-sa... Trebuia să bănuiesc, arăta cu cel puțin zece ani mai în vârstă decât mine, avea deja riduri... Să fie student-întârziat - de război? Ori absolvise demult facultatea - care-o fi - însă nu-și trecuse licența? Oricum, are statut de încă-student, altfel n-ar avea ce căuta la Pitești.

Aș fi vrut să-i spun o vorbă bună: pentru noi, studenții celibatari, e mai ușoară pușcăria; dorul nu ne leagă decât de părinți (de care tot începusem a ne îndepărta), eventual de o iubită (de care abia începusem să ne legăm) - pe când "bătrânii", cu neveste, cu, mai ales copii...

Căutam, febril, cuvinte potrivite, cuvinte de încurajare - când, între două oftaturi reprimite, Țurcanu întrebase, mă întrebase:

- Dar frate-tău?

Frata-meu? De unde știa că am un frate?

Avusesem noroc: chiar atunci Bârsan cu întreg alaiul de doctori se apropiase - altfel nu știu ce aș fi răspuns. Mai exact: nu știu ce anume n-aș fi răspuns.

2.

Din clipa asta, nici o mișcare, nici un sămn.

Din clipa asta, a poruncit poruncitorul. Clipă din care mă extrag cu încă un dinte de roțiță, mai încolo și mai spre maica noastră - până ieri dimineață, în celula de la subsol:

- Ciobanu! răcnise, furios, Dumitrescu, directorul. Ce-i cu schilodul ăsta, aici, la mine? Mi-l pui pe prima dubă de București! Să facă ei borș din el!

Îmi luasem rămas bun de la băieți le urasem, îmi uraseră: «Liberare grabnică» - însă nu eu fusesem scos din celulă, ci ei, după listă. Rămăsesem singur. După vreo jumătate de ceas intrase Marina, politicul:

- Nu cunoști regulamentul, banditule? Drepti!

Încercasem să-i spun că nu pot; că sunt bolnav, că genunchii...- doar fusese de față când domnul director ordonase să fiu trimis la spital. Politicul mă silise să mă ridic din pat; să rămân în picioare, departe de orice sprijin:

- Ce culoare politică ai, banditule? Țărănist? Liberal? Lacheu social democrat? Legionar! - nu mai era întrebare, ci afirmație, acuzație.

- Nici una, zisesem.

- Cum, nici una, banditule?! - și-mi trăsese o palmă. Toți popii sunt legionari!

- Tata e învățător, nu popă.

- Minți, bestie fascistă! Ți se spune Pop și nu ai popi în familie?

- Vi se spune Marina și nu aveți marinari în fami'...?

Dăduse un pas îndărăt:

- De unde știi, banditule, cum mă cheamă?

- De la domnul director, el v-a rostit...

Mă oprisem singur, nu spusese: "numele". Desigur, nu

de la director auzisem cum “i se spune”, băieții vorbeau prin celulă, cu toții știau că Marina e numele de împrumut, însă nu i-l cunoșteau pe cel adevărat; unii pretindeau că e ceva asemănător, Mahren, Mayer; alții că ar fi o traducere, iar Fuhrmann zicea că știe precis: îl chema Ițicovici.

Actualul Marina îmi arsese încă o palmă:

- Ia spune, pui de năpârcă: crezi în Dumnezeu?

- Bineînțeles. Sunt creștin, botezat.

Mă apucase de gât cu amândouă mâinile:

- Ce vrei să spui, anti... anti... comunistule, fascistule?

Că alții nu sunt botezați?

Clătinasem din cap că nu; nu asta asta.

- Atunci, ce? Faci ură de rasă, cu mine? Vrei să mă bagi în cuptor la Auschwitz? Să mă spânzuri, de limbă, la Abator? A venit timpul să vă spânzurăm noi pe voi, criminalilor! Hitleriștilor! Legionarilor! - cum îndrăznești să pretinzi că nu ești legionar? Atunci ce cauți în închisoare? Vrei să pretinzi că justiția noastră a greșit? Justiția noastră? Dar tu câți ostași sovietici din Armata Roșie liberatoare ai asasinat mișelește, bestie sângheroasă? Câți? Câți?

- Îmi cunoașteți dosarul..., am reușit să spun, îmi dăduse drumul de gât. Știți bine că eu nu...

- Știu bine că tu, da! Fiindcă-ți cunosc dosarul, asasinule, criminalule! Ai făcut parte dintr-o organizație subversivă, teroristă și legionară! Finanțată și înarmată de anglo-franco-americieni! Îi atrăgeai pe tovarășii noștri sovietici în cursă, cu ajutorul muierilor! Și-i asasinai mișelește! Tu și cu banditul de frate-tău - noi știm tot! Voi, frații Pop ați instruit-o pe curva de soră-ta, să-și pună curul la bătaie...

Nu mai înregistrasem urmarea: căzusem grămadă, ocupînd, pe ciment, strict, locul ocupat de tălpi; mă prăbușisem în mine - de neputință, de durere, de umilință -

cum putea vorbi, așa, de Seliva? Horcăisem, de acolo, de jos:

- Să nu... Să nu... Să nu...

Voiam să-l rog, să-l implor să nu vorbească, așa de sora noastră, de Seliva. Însă Marina era gata-speriat, așa că se năpustise la ușă, bătînd cu pumnii, cu picioarele, zbierînd, în falset, guițînd:

- Gardaa! Gardaaa!! - apoi, după ce ușa se deschisese (Ciobanu fusese tot timpul îndărătul ei, simțisem). M-a atacat, fascistul! A vrut să mă asasineze, legionarul!

- Fiți pe pace, tova' 'lent, s't acilea, nu s-a atins de 'mneavoastră, vi s-a părut - că, dac-ar fi-ncercaaaa'...

Marina însă o știa pe a lui:

- M-a atacat, îți spun! Mă urăște de moarte vrea să mă...
Imediat să-l bagi la *4 Spital!*

- S' trăiți, tova' 'lent, da' tova' 'rector a dat ordin să-l pun pe dubă, ca infirm.

- Aici, eu dau ordin! Eu sunt politicul! Îl duci la *4 Spital*
- ordin de la mine! Să-l vindece, acolo! Du-l i-me-di-at!!

Așa că fusesem dus - i-me-di-at - la camera *4 Spital*.

3.

Din clipa asta, nici o mișcare.

Înainte, însă în urmă cu încă un dinte: seara de 31 ianuarie: așa arăta o celulă, celula? - până la ea cunoscusem doar beciul Securității din Sibiu, infirmeriile și duba. Celula:

Abia îi trecusem pragul, că trebuise să ne oprim - era plină, umplută de cei din fruntea coloanei, pe noi ne împingea coada, la rîndu-i împinsă de gardieni. Rugînd, strigînd, îmbrîncind, Fuhrmann croise o pîrtie prin care purtătorii pătrunseseră cu mine cu tot până la un pat de fier

fără saltea. Tavi Apolzan și Grigoraș (ultima “lectică”) apucaseră să mă depună - după care se scurseseră, moi, pe ciment. Istoviți, sfârșiți, cu privire aburită erau nu doar cei șase care mă căraseră, pe rând, cale de trei kilometri, de la gară la închisoare, Damaschin, de pildă, leșinase - dar în celulă nu era apă. Doar tinetă.

După ce fuseseră îndesați ultimii, iar ușa se închisese, Fuhrmann cuvântase:

- Am îndeplinit-depășit planul și la asta: trecerea în revistă a trecut, dușmanul de clasă a fost clasat - privitorii și-au văzut, în priviți, viitorul de aur, priviții și-au revăzut, în privitori, trecutul ireversibil... În concluzie, masele largi de dușmani ai ‘porului și-au îndeplinit cu vârf și îndesat funcțiunea didactico-pedagogică...

De acea dată nimeni nu gustase glumele lui Fuhrmann. Băieții nu mai aveau puteri, acum înțelegeam cât erau de nemâncați - și de cât timp, înfomețați, de îi istovise o “plimbare” prin Pitești... Totuși, după ce și-au tras sufletul (adică: au vizitat tinetă), noii mei colegi de celulă-nouă s-au apucat de treabă: au remontat paturile, au reumplut saltelele cu pleava reglementară, și-au împărțit locurile și păturile (petice de zdrențe înscorțoșate de murdărie). Iar Fuhrmann - ales?, autopropus? - șef de cameră, a început să bată în ușă.

- Ce vrei, bă bandit’le, ce bați la oara asta? - Ciobanu, desigur, ascultase, așteptase.

- N-am altă oară, dom’ Prim, nu permite reglamentu’, vorba domnului sergent Georgescu - și Fuhrmann arătase din cap spre un gardian mohorât, rămas în coridor, parcă ascunzându-se în spatele lui Ciobanu. Domnooo Prim, mă prezint: sunt șeful camerei și vă rugăm să binevoiți...

- Ce să bine-, mă? Tu crezi că io-spus acilea, de să bine... nu ș’ ce? Raportează clar și reglamentar - ce vrei?

- Raportez clar: Vrem, unu: porția de seară...

- Bă! Tu-ai mai fost pe la noi, n-ai învățat că tre' să raportezi numai în numele tău?

- Am învățat, am uitat - sunt un băiat simțit, folosesc pluralul - nu al majestății, ci al modestiei, așa că...

- Așa că vorbește românește, clar! Ce vrei?

- Vreau, unu: porția de seară pentru toată...

- Mâne! Azi nu s'teți în porție! - și dăduse să închidă.

- Doi, se grăbise Fuhrmann. Apă de spălat, scule de bărbie'...

- 'Șteaptă până mâne!

- Trei! - Fuhrmann pusese bocancul între canat și ușă. Deținutul Pop Vasile (mă arătase), el este pentru scoaterea lanțurilor de transport și el este pentru infirmerie!

Ciobanu redeschise ușa. Georgescu se apropiase.

- Mă-nveți tu pe mine că ce este, bandit'le?

- Și-n plus, pune picioru-n ușă, de să nu se-nchiză, intervenise sergentul Georgescu.

- Scuzati, pardon, e un tic nervos - l-ați avea și dumneavoastră, dacă v-ați afla dincoace, în celulă - eu dincolo, în coridor...

- Păi să treacă dincoaci, 'n coridor, to'arșu Prim...

- propusese Georgescu, pocnindu-și palma stângă cu o bătă scurtă și noduroasă.

- Ai auzi'? Ieși pe coridor!, ordonase Ciobanu.

- De ce să iasă, domnule Prim?, se apropiase Grigoraș. Fiindcă și-a făcut datoria de șef de cameră și a cerut, pentru toți, drepturile cuvenite?

- Ieși și tu! Să-ți... Să-ți cuvin io dreptur'li!

- Dacă-i pe-așa, ies și eu! - Tavi Apolzan.

- Și eu! Și eu! Și eu! - Bârsan, Ștefănescu, Verhovinski, Damaschin și alții încă.

- Ce-i asta, bă?!, răcnise Ciobanu, mai degrabă de spaimă decât de mânie. Reb'liune la locu' de detenț'? 'Rganizare legionă'?

- O clipă o clipă! - Fuhrman bătuse din palme. Vă rog să treceți la locurile voastre, domnul Prim numai pe mine m-a invitat, la o țigară, pe coridor...

- Ce țigară, bă? se speriasse Ciobanu.

- Bine, treacă - fără țigară...

- Lasă bancurile, Furhaș!, strigase Grigoraș. Dom' Prim! Ne dai drepturile convenite? Dacă ni le dai cu bâta, pe coridor, atunci dă-ni-le la toți!

- Domnul Grigoraș are dreptate, stimate domnule Prim-Gardian, intervenise Ștefănescu. Dacă găsiți de cuviință că trebuie să pedepsiți, atunci pedepsiți-ne pe toți, nu numai pe șeful camerei - vă rog să-mi permiteți să ies pe coridor...

- Ies și eu! Și eu! Și eu!

- Și eu, pe coridor!, mă trezisem strigînd. Și eu vreau coridor! - mă ridicasem în șezut, zornăindu-mi lanțul.

Georgescu îi șoptise ceva lui Ciobanu, scurt. Ușa se închisese, bubuind. Scrâșniseră zăvoarele.

- Iar te-ai apucat să faci pe nebunul!, îi reproșase Grigoraș lui Fuhrmann. Ce vrei tu să dovedești: că ești altfel, nu că ai tăi? Ai dovedit-o, gata, nu mai insista? Tot băgîn-du-te-n față, să faci bine - faci rău!

- Domnul Grigoraș cam are dreptate, spusese și David Ștefănescu. Te expui, dar uite ce-a ieșit: ne-a închis ușa în nas...

- Îmi pare rău, îmi cer iertare, făcuse Fuhrmann. Dar acum, că a ieșit așa, că am rămas cu buzele umflate...

- dusese degetul la gură, arătase prin ușă, spre coridor. De scăpat, nu scăpăm de bătaie - cum facem: ieșim după cum ne-am ocupat locurile, la ușă, ori în ordine alfabetică?

Tu, Bălane, ieși la *B*, de la Bălan, ori aștepti până la *D*, de la Dihor - sau *T* de la turnă'...

- Te bag în mă-ta, jidanie! Tu, care...

Nu apucase să isprăvească: Tavi Apolzan îl înfășcase un umăr și îl îmbrâncise la o parte. Bălan, nedumerit, furios:

- De ce? Tu, Tavi...Tu, legionar, îl aperi pe-un...

- Aici suntem cu toții deținuți, stimate domnule Bălan, îi explicase Ștef, profesoral. Ar fi de dorit să nu mai folosești asemenea expresii...

Ușa se deschisese din nou - larg: îndărătul lui Ciobanu, patru gardieni - în afară de nelipsitul Georgescu; toți cu bâte.

- Tu, bă! - Ciobanu îl înhățase pe Fuhrmann, îl aruncase în coridor, închisese ușa.

Pe dată, se formase o coadă - nu fără... conflicte: Grigoraș avea de împărțit cu Verhovinski locul doi. Apăruse Tavi Apolzan - el invoca ordinea alfabetică deci el "veneă" înaintea tuturor.

- Sunteți nebuni! Și bine vă face!, zbierase Bălan. Auziți! Să se bată pentru un loc la ciomăgeală!

Chiar în clipa aceea ușa se deschisese. Fuhrmann, șchiopătînd și zâmbind (strâmb, dar zâmbind) intrase. Ciobanu căuta peste capetele celorlalți:

- Tu, bă! Tu, de faci gălăgie! - îl chemase cu degetul pe Bălan. Treci la-nteres!

- Eu, dom'? Dar eu n-am făcut nimica...

- Primești în contu-a ce-o să faci, nu se poate să nu calci tu reglamentu! - evident, glumețul de Georgescu.

Undeva, pe coridor, nu prea departe, Bălan zbiera ca un porc înjunghiat. Ștef, așteptîndu-și calm rîndul:

- Îmi pare foarte-foarte rău pentru bietul domn Bălan, dar se vede că, uneori, Dumnezeu bate și cu bățul.

După "covenitele drepturi", pe care le primiseră (pe

lângă Fuhrmann și Bălan) doar Grigoraș, Verhovinski și Apolzan, studenții în medicină, opt, în frunte cu Bârsan, “Decanul”, se ocupaseră de genunchii mei - prin pantalonii tot de ei, pe dubă, descuși pe toată lungimea. O jumătate de sulfamidă, pentru doi genunchi - însă opt doctori... Nu mă durea, îmi era chiar bine.

Totuși, adormisem târziu. Și, ca de obicei, o visasem pe Seliva. În rochie albă. Trandafiri roșii în brațe. Ca de obicei, Seliva nu avea chip, doar contur, ca modelat în sârmă, vedeam prin el. Stătea dreaptă, în nișa ei verticală - acum fără trandafiri și cu obraz - al Iuliei. O ajutasem să coboare, dansasem. Ne sărutasem. Atât de bine, atât de cald, de pătrunzător, încât...

Mă trezisem. Lac de sudoare. Bășica plină, să crape. Mă durea acolo, mă dureau ganglionii de la subțiori - să-mi dau drumul pe mine?, mi se mai întâmplase, la Sibiu, însă atunci și acolo eram bolnav-bolnav. Mă hotărâsem să mă duc la tinetă. Cum voi putea. Nu reușisem decât să zornăi lanțul. Trezisem pe câțiva, spre norocul meu, pe Ștef și pe Fuhrmann - ei mă luaseră de subțiori, mă duseseră pe sus la tinetă, mă aduseseră înapoi...

În clipa în care Ștef dăduse să urce în patul lui, la etaj, piciorul îi scăpătase; Ștef căzuse cu totul între paturi.

Din pricina răcnetului.

Mai auzisem, la Sibiu, la anchetă. Urlasem și eu. Mai auzisem vaiete - la Codlea iar în urmă cu puțin timp zbierătele lui Bălan îmi sfârtecaseră și mie măruntaiele. Dar niciodată, niciodată, un asemenea răcnet: de moarte. Scurt - fusese retezat, dar îi păstrasem prelungirea în viscere, în genunchii bătînd iar măsura - infecția, infecția... Venea - nu știu de unde venise, dar fusese înspăimântător.

Credeam că numai mie, proaspăt-arestat mi se păruse

așa; că vechii vor fi fiind obișnuiți.

- Fuhrmann!, chemase Ștef de jos, de pe ciment, dintre paturi. Dragă Alfred! Furhaș, n-auzi?

- *Te aud*, răspunsese acesta, după o pauză.

- Nu pe mine, dragă Adolf - afară! Ai auzit?

- N-am auzit - glasul lui Fuhrmann era nesigur.

Se treziseră cu toții - în afară de Bălan care sforăia, hurducat. Se întrebau, somnoroși, dacă auziseră bine, ori visaseră...

- O fi strigat cineva în somn, presupusese-propusese Verhovinski.

- Să sperăm..., oftase Fuhrmann. Din toată inima noastră tulburată să sperăm că visul urât are să rămână pentru totdeauna al celui care a strigat - în somn, în vis...

- O fi ceva în afara închisorii, spusese Grigoraș. Undeva în Trivale... În haltă...

- Bine-nțeleș, în afara închisorii, cum să se întâmple una ca asta, aici la noi, în închisoarea noastră personală - du-i, Doamne, la Ploiești, nu-i lăsa la noi, la Pitești...

- Termină cu bancurile tale, idioate, nu-i momentul! - Grigoraș.

- Momentul e să dormim... - cineva, nu știu cine.

- Stimate domnule Grigoraș! Fereastra celulei noastre dă spre curtea interioară, nu s-ar fi putut auzi așa, dacă ar fi fost ceva afară, în Trivale, în haltă... Aici trebuie să se fi...

- Nu, nu, nu! - Fuhrmann. Uite ce s-a-ntâmplat, iubite al meu, Ștef: acolo, depaarte, în Trivale, un burghezomoșieresc local și piteștean s-a gândit să-și recupereze cocoșii îngropați la rădăcina unui bătrân stejar... A săpat ce-a săpat, dar când a constatat că groapa e goală, tainița despecetluită, cocoșii zburăți, în formație de cocori spre alte buzunare de creștin... Ce, tu nu cunoști strigătul lui Harpagon, când...

- Furhaș! Fă un efort și fii serios!

- Uite ce e Tolea: fă tu un efort și nu-mi cere imposibilul
- nu-i momentul să fii serios, vorba camaradului meu de-o viață, Grigoraș. Dacă nu-ți convine prima variantă, îți propun alta: un brav securist din paza exterioară, încercînd el să se descheie la nădragii din dotare în vederea ușurării naturale și reglamentare, și-a pierdut echilibrul respectiv și a căzut în propria-i baionetă! S-a autotras în țeapă, na! În calitatea mea de șef de cameră liber-ales, vă cer să acceptați această explicație profund științifică!

Umorul fuhrmanesc devenise bont, “explicația” nu explica. Din patul de lângă mine, Gabriel Damaschin îmi șoptise, febril:

- Să ceri să fii dus la infirmerie. Insiști, nu te lași. Declari greva foamei, la nevoie. Trebuie să ieși de-aici!

- Mă simt bine cu voi, de ce să ies?

- Nu știi. Știi că, în locul tău așa așa face.

Damaschin însă nu era în locul meu - ca să facă, iasă.

Nici eu în locul lui - am rămas.

4.

Din clipa asta, nici o mișcare - prima mișcare, la subsol, se înregistrase în a doua săptămână, când ni-l aduseseră pe Mihai Șaptefrați (așadar, și el; și tot în lotul nostru), scoțîndu-l pe Nicu Apolzan, fratele lui Tavi - din clipa asta până în aceea, preț de câțiva dinți de roțiță mașina, după ce s-a oprit, pare că dă înapoi, în zăngănit de tampoane, în fâșâit de frâne slobozite, nici o mișcare, ajunsese la un capăt, chiar așa strigase un glas de caraliu:

- Capăăă! Toată lumea coboară!

Rămăsesem culcat pe bancheta de lemn, aerul pătruns

prin ușa deschisă era frumos și proaspăt ca Seliva, mirosea bine a zăpadă - și ce păcat, ce păcat: abia mă legasem de băieți, că mi-i lua, cine știe când și în care altă închisoare o să ne revedem.

Dar nu: pași potcoviți pe culoar. Un gardian scund, cu piept bombat, cozorocul caschetei până peste gură - strigase:

- Tu n-ai auzit ordinu', bă bandit'le? Jos! - iar după ce eu îi arătasem picioarele, cârjile, el: Ș'ce dacă? Io te-am cotogonit? Jos din dubă!

- Dar e împușcat în genunchi, nu se poate mișca!, zbierase, de afară, Fuhrmann, însă numaidecât auzisem o lovitură, un icnet, apoi glasul ovreiașului care ne veselise tot drumul pe dubă: Așa să triiesc iu, dom serjent, dacă ciomagul de la dumneavoastră nu are nodurile dispuse nereglamentar...

Încercasem să-i explic bombatului ascuns după caschetă că vin de la spitalul închisorii Codlea, că nu sunt vindecat, prin urmare, nu pot merge singur...

- Ș'ce dacă? S'te iau io-n cârcă? Și mai ai și lanțuri, bandit'le! Și-n plus, nituite! - era furios, mă bodogănea, mă acuza, de parcă eu eram de vină că lanțurile erau - în plus nituite.

Totuși, chemase, peste umăr:

- Doi bandiț', la mine, 'uga-marș! - urcaseră Apolzan cel mare și Grigoraș. Alți doi la scara dubii - 'zecutarea!

Însă, odată coborât din vagon, lucrurile iar se încurcaseră, sub cascheta-vizieră:

- Și-acu, cum dracu făcem, de s'te ștrampor'?

- Cu o ambulanță, explicase, amabil, Ștefănescu.

- 'M'bulanța mă-ti!, răcnise bombatul, iar un soldat din gardă îl îngenunchease pe bietul Ștef, cu un pat de armă între omoplați.

- Am eu o idee, dom' Prim!, ridicase Fuhrmann o mână. Pe... rănit-în-războaie-soldatul-căzuse îl luați dumneavoastră în cârcă - n-aveți grijă, pistolul vi-l ștramport eu...

Prim-gardianul Ciobanu (bombatul), după câteva clipe de ezitare, îi dăduse o palmă cumplită:

- Cărcă mă-ti azi și mâine! Adică să mă dezarmezi tu pe mine, mă?

- Doamne ferește!, se ferise Fuhrmann din calea celei de a doua palme, ținându-se de falcă. V-am oferit serviciile mele, v-am propus un ajutor neprecupețit, care să zic așa, să aplicăm diviziune a socialistă a muncii...

- Divizia mă-ti, bandit'le! 'Z dau io ție service necre'... Neprepu'...

- Încă un efort și ajungeți la mal... - îl îndemna (ca pe mal) Fuhrmann. Foarte bine: neprepuțit - sau: neprecrețuit...

Începuseră să se hlizească și soldații din gardă. Ciobanu zbierase întâi la ei, apoi, fără să se mai atingă de Fuhrmann, îl culcat-drepti-ise, acolo, între șinele înzăpezite, până când nu mai mișcase.

- Dom' Prim, intervenise Octavian Apolzan. Îl ducem noi, facem scaun cu brațele.

- Ce, bă?! se răsucise Ciobanu. C-adică vrei să te dedai la ajutor legiona'? Păi tu-ai mai fost pe la noi, te știu io, ești verde! Și-ălalant! Și tu și tu, bă!

- Și eu, domnooo... Sunt tot mereu verde... - ridicat în genunchi, între șine, Fuhrmann era alb-roșu, zăpadă și sânge.

- Tu, bă, tu să taci când te adresezi la mine! Te știu io și pe tine, tu ești din ăialanții - dracu-a mai văzut sionist verde!

- Vedeți domneavoastră ce n-ați mai văzut, domnooo...

De necrezut: Ciobanu se înveselise. Apoi - de parcă ideea ar fi fost a lui, le ordonase lui Apolzan și lui Grigoraș să facă "scaun" cu brațele, iar lui Bârsan să meargă în față,

să-mi țină, ducă picioarele întinse. Apoi:

- ‘Coloanaaa...rià! Fii atent, la mine: iei pe trei și ții aproa’! Să nu zici că nu ți-am zis: pân oraș, nu te uiți în stânga, nu te uiți în dreapta, fix în ceafa lu ăla din față! Nu te uiți la populație, nu-ți face semne cu ea, că...

Pornisem, pe amenințarea suspendată.

Încă de pe dubă, când devenise limpede că vom fi descărcați în gară, nu în haltă (aflată doar la câteva sute de metri de închisoare, spuneau cunoscătorii), Fuhrmann ne avertizase:

- Or să ne pună să defilăm prin centrul orașului, campiozii agitației vizuale. Ce i-ar fi costat să ne ducă în haltă, ori din gară, să ne urce în camioane? Ei bine, scopul agitpropului e altul: să ne poarte prin oraș, să bage spaima în oamenii încă-liberi: «Îi vedeți? Priviți-i bine: ei sunt viitorul vostru!»

Fuhrmann nu se înșelase: Piteștenii își văzuseră, în noi, viitorul, deși nu pentru întâia oară vor fi privit la convoaiele cu “bandiți”; deși grupul nostru număra doar douăzeci și trei de dușmani ai poporului, iar singurul lanț, al meu, nu zornăia, nu înfricoșa;

Fuhrmann se înșelase: nu toți privitorii erau înspăimântați: îndărătul gardurilor vii formate din trecători prinși de “eveniment” pe trotuare, curgeau, paralel cu convoiul, femeile. Multe. Ale noastre. Femeile noastre, de toate vârstele, de toate condițiile, de toate gradele de rudenie. După cum se purtau - cu gâturile țepene, privirile numai drept înainte, furîndu-ne cu coada ochilor - arătau că mai însoțiseră convoaie, că știau să vadă, fără să atragă atenția pazei. Femeile noastre erau țărănci, în portul de Făgăraș, de Suceava, de Gorj, de Năsăud, chiar de Argeș; femeile noastre erau nețăranți, unele în paltoane de cartelă, aproape bărbătești, informe; doamne încă, în mantouri foste negre, cu blană

obosită, năpârlită; femeile noastre erau tinere, bătrâne, copile - cu toatele purtând semnul distinctiv al femeii pornită la drum lung și nesigur și de iarnă: șaluri. Uneori, când gardul localnicilor opriti pe bordură se rărea, li se deslușeau femeilor noastre bagajele: valize, coșuri, sacoșe, desagi, trăisti, pachete. Unele duceau pe brațul îndoit o scurtă bărbătească, un palton, un cojoc; pe umăr, unele, perechi de bocanci ori de cizme, legate între ele; alteori pătură - cine știe de câte zile, săptămâni porniseră de-acasă, prin câte orașe, prin câte gări, prin câte parcuri înghețate își petrecuseră așteptarea, cine știe câte convoaie însoțiseră, tot așa, neprivind, însă cu speranța nebună, nebună, că îl vor vedea pe-al, ori pe-ai lor, că un Domn-Director se va milostivi de ele și va aproba "efectele personale" ale bărbaților - dar asemenea Domni-directori nu mai erau de găsit de vreo doi ani (poate prin convoaiele de deținuți...), totul se asprise, totul se schimbase, de-acum lumea se împărțea în trei: zdrențăroșii din convoaie, uniformații împistolați înconjurând convoaiele și femeile - în convoiul lor, paralel cu al nostru - ai fi zis că neamul ăsta nu mai avea casă, se pornise încolo, încoace, pe drum de iarnă.

Nu știu dacă vreuna din femeile de la 31 ianuarie recunoscuse pe vreunul din cei douăzeci și trei, însă noi tresărisem, măcar o dată, găsind că una din ele *era* sora; iubita - mai ales, mama.

O văzusem pe a mea: în paltonul ei, cândva negru, acum verzui de purtare, guler și manșete și manșon din blană cândva pufoasă, argintie. Cu mâna stângă-îndepărtată de corp ținea ca pe o contra-greutate manșonul, ca să echilibreze traista țărănească incomodă și, desigur foarte grea. Chiar gemusem: «Mamă...» - nu era chemare, nici măcar semn că o recunoscusem, ci scâncetul dintotdeauna, atunci

când, copil, ți-e greu, ți-e urât, ți-e întuneric - ți-e singur. O priveam în liniște (lectica formată, atunci, de Ștefănescu și Fuhrmann mă păzea, cu capetele, de paza paznicilor), știind potolit, că nu este a mea; știind că e a altcuiva - a lui Ștef, din stânga?, a lui Fuhrmann, din dreapta?, a lui Bârsan, din față, ducându-mi picioarele și lanțurile?; mama fraților Apolzan, proaspăt liberată (ca preț al cedării lui Nicu, prietenul Selivei)?; al lui Bălan, Dihorul - de ce nu, până și unul ca el fusese născut de o femeie?

Era a cui era, poate a niciunuia din cei douăzeci și trei, însă a noastră. A mea.

Apoi îl zărisem pe Elisav. Printre femei; mergând și el cu privirea ținută drept înainte; dar ca el: cu mâinile adânc înfundate în buzunarele lodenului verde.

Așadar, venise. Venise cu partizanii lui, să ne libereze.

«De ce-ai venit, nenorocitul?!», îl întâmpinasem în gând.

Fiindcă el era, nu altul: loden verde, căciula brumărie și felul inimitabil de a-și ține mâinile în buzunare, neîndoite din cot, de parcă buzunarele ar fi fost sparte, desfundate, ori neobișnuit de adânci - știam bine ce are în buzunarul drept, adânc: un pistol-mitralieră - de aceea întâmpinarea înspăimântată.

Spaimă (pentru el, pentru Elisav care din viitor putea deveni, în câteva clipe doar prezent) și speranță (pentru mine, pentru noi, că vom fi liberați de partizanii lui) - con-topite, dând altceva; nu neapărat neîncredere în curajul lor nebun, nebun și nici resemnare plângăcioasă, molipsitoare (ca a unui ministru cu care în acea dimineață tăcusem duba București-Brașov - de fapt, invers, dar nu era tot una?- un domn încă tânăr, încă sănătos, dar incapabil să sfârșească cea mai banală propozițiune altfel decât cu:

«Aici murim! Ne-au vândut la Ialta, criminalii! Aici murim!»

Ci un fel de pace, trează:

Așa era drept, așa era bine: eu - aici și așa; el - acolo, dincolo și așa. Fiindcă ceasul încă nu venise.

5.

Din clipa asta nici o mișcare - ecoul ordinului mă readuce la punctul de oprire.

Ordinul l-a prins pe Pop Cornel la picioarele mele, acolo unde cândva (când?) se aflase Cori Gherman și costumul maron al lui Cornel nu are costum, nici maron ci un fel de căciulă-șapcă pleoștit-sculată. Cornel nu are trăsăturile regulate, aproape frumoase ale lui Cori, ci o mutră de Haplea tragic - cine știe, poate din pricina ordinului care-l prinsese la picioarele mele. Tremurînd, sgâlțâie cipilica lui caraghioasă și tristă, îi clămpăne falca, i se bălăbănesc mâinile, genunchii îi bâlțâie, lovind ritmic fierul patului.

De nu l-aș vedea, tot l-aș simți - prin pat. Cornel Pop tremură și, tremurînd, se mută, mă mută după el și cu el și dincolo de el trăgînd împingîndu-mă, în ritmul tremurului.

Îl știu, îl cunosc, tremurul. Întâi de la tata, din noaptea de nouă spre zece decembrie; apoi de la Sofron, din timpul confruntărilor de la Sibiu (ciudat: Sofron tremura astfel numai atunci când Drăgan îl lăsa pe el și trecea la mine, însă când îl lucra doar pe el, nu mai tremura). Cam așa tremura și Nicu Apolzan, pe dubă:

Călătorisem în același “compartiment”, marele, de la Brașov la București, însă pe drum nu-l văzusem, nu-l simțisem. Dădusem cu ochii de el abia în Triaj, la București, după coborârea tuturor celorlalți - strigați pentru Jilava.

Lipit cu spatele de ușă, Nicu tremura, în valuri.

- Aaaa! Aici ești? Cu noi?, tăcusem, recunoscându-l pe “colegul de lot”. Dar erai cu ei, te credeam scăpat!

- Scă-scă-scă... pat! - tremura atât de tare, încât transmitea vibrațiile prin ușă, prin pereți, prin podea, până la bancheta de lemn unde stăteam întins. A-a-a... așa mi-mi-au zi, că scap, da-da-dacă... Dacă eu...

- ...da-dacă înveți pe de rost evanghelia după Cră-Crăciun!, l-am îngânat. Dacă o înveți bine-bine și o reciti ca la școală. Și cât ți-au scă-scă-scăpat? Pentru mâna de ajutor pe care le-ai dat-o? Un an? Șase luni?

- Ce-ce-ce șase, do-do-doisprezece...

- Luni?

- Tu-tu nu știi rumânește!?, s-a răstit. Am zis: doisprezece, nu-nu-nu douăspre...

- Ani? Răsplătesc gras, n-ai a te plânga... Știi cât ai fi luat, boule, dacă te-ai fi ținut bine?

- Vi-viața. Ori moartea - așa zicea comandantul Cră-Cră-Cră...

- Bine, lasă-l așa, nu-l mai cră-crăci și tu - viața ori moartea! Ce-ai ales, lumină a lumii? Moartea - dar nu a ta, căcănarule, moartea altora! Să zicem, a lui Sofron! Știi tu ce mi-a făcut Drăgan, pentru că nu confirmam “adevărul” tău? Adică adevărul lui Crăciun? Adică adevărul lor?

- Dar tu știi ce mi-au făcut mie? - nu se mai bâlbâia.

- Știu ce nu ți-au făcut: la confruntări erai singurul care venea pe picioarele lui, Sofron, Dumitru Medrea, frate-său, Iuliu erau aduși târîș, uneori pe picioare, alteori, e drept, de cap - dar ei s-au ținut bine!

- Și ce? Ce i-a slujit lui Sofron că s-a ținut bine, cum zici? A murit ca un prost - să mor ca el? Ce știi tu ce-am tras noi, înainte... Tata-i în pușcărie din '46, în lotul generalului

Aldea; mama, din '47, cu lotul Maniu; frații mai mari, Octavian și Marcela, arestați în '48, cu legionarii. Iuliu și cu mine am rămas pe drumuri, ne-au alungat din casă, ne-au confiscat totul, ne-au luat până și paltoanele, ziceau că dușmanii poporului n-au nevoie pe paltoane, le ține de cald ura contra clasei muncitoare...

- Bine, bine. Cât a primit Iuliu?

- Numai cinci - l-au bătut atât de rău, că nu mai vorbește, nu mai mișcă. Nu l-au adus la proces, doar știi, tu ai fost.

- Am fost - la orizontală, pe targă.

- Tu te faci bine, dar Iuliu... Cu el mă speria Drăgan: mă ducea de urechi să mi-l arate și zicea că dacă nu recunosc pe loc adevărul clasei muncitoare, mă dă pe mâna lui Csáky, ajung și eu ca Iuliu, neom...

- Crezi că ai rămas mai om decât frate-tău, imbecilule?!

- Crăciun zi-zicea că... că-că dacă eu...

- Căcă dadacă tu?

- Că-că da-dacă eu, atunci le-le-le... Le liberează pe mama și pe Marcela, îi reduce tatii la jumătate, așa mi-au zis!

- Și tu l-ai crezut pe Crăciun! Pe Crăciun! Cu credința asta, în Crăciun, ai mințit la anchetă! Dar mai înainte, cu ea te-ai așezat în fereastră, la gazda fraților Medrea!

- Nu-nu de bunăvoie. M-m-m-au dus ei, ei m-au legat de scaun doar m-ai vă-văzut! Legat. Nici nevoile nu m-au lăsat să mi le fac ca omul și când mi-am dat drumul pe mine - că voi tot nu mai veneați - Csáky m-a bătut peste glezne cu un ciocan de șnițele...

- Deci, ei știau că noi, Elisav și cu mine, urma să venim?

- Ați căzut ca musca-n lapte, nu pe voi vă așteptam - pe fugiți: Steza și Medrea cel mic, Nicu, ori pe careva de la munte...

- Dar ai zis că noi nu mai veneam...

- Am zis și eu, nici nu mai știu ce spun - Steza-i tot acolo, sus? La munte?

- De unde să știu? Eram la București...

- Atunci cum ați ajuns la Sibiu? La gazda lui Medrea? Cine v-a dar adresa: cel mic, Nicu? Unde l-ați găsit?

Azvârlisem cu o cârjă spre el. Îl înjurasem de mamă. Îl atinsesem cu cârja, dar, din fericire pentru el nu mă puteam ridica, să-i dau restul. El se ghemuise lângă ușă, dârdâind:

- Va-Va-Vasile, să-să știi că ba-bat în ușă! Îl chem pe dom' sergent ma-ma-major!

- Nu te jura, te cred. Dacă i-ai slujit în anchetă, de ce n-ai face-o, în continuare - din obișnuință? Ascultă, mă turnător nenorocit: Câți ani ai?

- Am câți am, ce te interesează?

Nu se mai bâlbâia și își dădea singur curaj.

- Îți explic îndată, la nevoie îți fac și un desen, ca să pricepi - pe spinare, cu cârja...Mă interesează, fiindcă ai fost prieten cu Seliva. Și fiindcă, la șaptesprezece ani, poți fi slab, naiv, cretin, dar nu ticălos, mă! Ticăloșia se învață ca tabla înmulțirii - când dracu-ai învățat-o? Tot neamul tău e-n pușcărie; toți prietenii tăi - în pușcărie; sora noastră, Seliva și prietenă a ta, batjocorită de Ruși, împușcată de securiști, sub ochii tăi - ce-au zis ochii tăi? Verișoară-ta, Otilia Tatu, făcută poștă de Ruși, moartă și ea sub ochii tăi - ce făceau ochii tăi? Frate-tău, Iuliu, rupt în bătaie, paralizat, o legumă, Sofron - mort, din pricina declarațiilor tale...

- Declarațiile mele! Tu de ce nu ești mort - din pricina declarațiilor mele? Frate-tău, la fel - unde-i Elisav?

- Iar îmi pui întrebări de-ale lor, cu epoleți - nu știu! Doar erai de față atunci când... L-or fi prins și pe el, l-or fi împușcat...

- Nu l-au prins. Pe morți nu-i mai condamnă. Tu n-ai mai apărut la pronunțare, dar să știi că lui Elisav i-au dat douăzeci și cinci de ani. În lipsă - înseamnă că e viu.

- Și în legătură cu el ai mințit! Erai de față, ai văzut totul, știi că nu Elisav l-a împușcat pe Hariton - n-avea cu ce - ai văzut cu ochii tăi că Csáky l-a împușcat pe "colegul" lui...

- La început așa am declarat, că Hariton era numai leșinat, dar ei, că nu, că expertiza a dovedit că Csáky a tras într-un cadavru...

- Deci, Elisav a fost condamnat la douăzeci și cinci de ani, tot în urma "mărturie" tale!

- Și ce? Douășcinci - dar în lipsă! E liber, se șterge la cur cu anii lor! Acum o fi la munte, ori zidit pe undeva, ori dincolo, în Occident. Și eu puteam să fug, în seara de Sfântul Nicolae, dar am rămas, ca prostul... Fiindcă Seliva...

Începuse să plângă. Plângea ca un copil.

Aproape ne împăcasem când auzisem afară, strigăte, comenzi, înjurături, zăngănit de lanțuri, gemete. El se repezise la fereastră. Găsise, tot mișcându-și capul, printre volete-plase-gratii, o găurică. Îmi spusese că vede un grup de arestați, în lanțuri, făcând culcări-sculări printre și peste șine. Apoi, de parcă i s-ar fi băgat un deget în ochi, sărise îndărăt și se lăsase în genunchi, cu mâinile împreunate:

- Doamne, fă să nu fie adevărat! Fă, Doamne, să mi se fi părut! - apoi, în genunchi, se târîse până la mine: Vasile! Pe sufletul Selivei, să nu-i spui, că mă omoară! Să nu-i spui de ce-am vorbit, lui Tavi, vorbesc de frate-meu, e și el printre cei de-afară. Dacă-i aduce aici cu noi și tu-i spui lui Tavi...

Îi promisesem că nu-i spun, dar să jure că, din clipa aceea o rupe cu *ei*. Nicu Apolzan jurase. Pe sufletul Selivei.

După vreun sfert de oră, timp în care, chiar sub fereastra dubei li se dezbătuseră lanțurile, intraseră "jilăvenii"; slabi,

nebărbieriți, palizi, zdrențăroși; duhnind îngrozitor, amestec de fecale și muced, jilav - dacă veneau de la Jilava. Studenți cu toții, nu doar bucureșteni. Gălăgioși, tonici. Nu atât de optimiști în privința venirii americanilor (“dacă nu azi, atunci mâine”), ca un învățător basarabean cu care stătusem în pivnița Securității din Sibiu, dar nici atât de... aici-murim-ist!, ca ministrul cu care făcusem duba Brașov-București.

Nu înregistrasem întâlnirea între frați, Tavi-Octavian venise singur și se prezentase. Văzînd lanțurile, aflînd că eram și rănit, se indignase, îi chemase și pe ceilalți să se apropie, să constate; și să se indigneze...

Unul dintre noii veniți, negricios, cu ochi extrem de vii și cu bărbia incredibil de ascuțită, după ce mă văzuse, se duse de-a dreptul la ușă, cu pumnii. Când, în cele din urmă ușa se deschisese iar un gardian, furios, îl amenințase că, dacă mai bate așa, are să-l bată el cu capul de ușă, insul cu bărbie ascuțită zisese, otova:

- Domnooo, pân-atunci, scoateți-i acestui bandit de-al nostru lanțurile pe care le-a pierdut proletariatul domniei voastre.

Continuînd să-l amenințe, gardianul venise, totuși, până la mine. Constatase (amestec de revoltă și de scârbă) că... nu eram “de-al lui”, adică venit de la Jilava - așa că nu era treaba lui, drept care plecase, mînios, înjurîndu-ne pe toți. Nu atât de furios ca, mai târziu, Ciobanu, la Pitești, însă mult mai negru: în viața mea n-am vazut un țigan atât de întunecat ca Iamandi de la Jilava - atunci îl întâlneam întîia oară...

În privința lanțurilor...

În dimineața aceleiași zile, 31 ianuarie, la Codlea, fusesem scos din “salon” și dus la magazie. Îmi ceruseră mai întîi să mă dezbrac de cămașa de noapte a închisorii, apoi așa, gol și tremurînd, îmi băgaseră în ochi niște hârtii. Să le

semnez: un “inventar primire efecte personale familie”...

Apucasem să văd semnătura (de predare) - a tatei și indicația: “Codlea, 30 decembrie 1949”. Porcii, bestiile, securiștii: abia după o lună de zile mi le dădeau (chiar dacă n-aș fi avut ce face cu “efectele”). După ce mă îmbrăcasem, mai semnasem o hârtie: “Una pereche cârji lipsă tampoane cauciuc”, apoi mă coborîseră în poartă. Un gardian bătrâior privise hârtiile înmânate de sanitar și mă întrebase dacă chiar nu pot merge “la verticală”. Răspunseseam că nu, nu pot merge - la verticală.

- Dar cârjile? Țipase un ofițer, unul foarte tânăr, Țipător de frumos pentru un bărbat, extrem de îngrijit (până și brasarda cu OS - Ofițer de Serviciu - îi era proaspăt călcată). De ce ți-a dat statul nostru, cârji, banditule? Ca să mergi cu ele! Cu ele, cu ele!

Spusesem că abia le primisem, nici nu le încercasem. Mă amenințase că o să mi le încerce el, uite-acuma, peste țurloaie. Apoi zbierase:

- În lanțuri? În lanțuri! În lanțuri!

Gardianul în vârstă, plutonier, încercase să explice o anume prevedere din regulament, însă locotenentul bine călcat nu voia să audă. Așa că un alt gardian adusese o pereche de lanțuri, un ciocan și o bucată de șină.

- Astea-s lanțuri? Din alea grele! Grelle! Grelle! Grelle!

De data aceea, plutonierul îi răspunsese, tare, că, pentru transport, se pun lanțuri de transport, ușoare, nu grele, de pedeapsă. Degeaba. Locotenentul voia grele-grele, așa că fuseseră aduse din acelea.

- Nu cu piulițe - să le desfacă, banditule? Bate-i nituri! Nituri!, ordonase prea-frumosul, cu glas de muiere, însă după ce fusesem culcat pe ciment, alături de targă și mi se bătuseră niturile, tot nu fusese mulțumit: Prea largi brățările

- să-și scoată picioarele, banditul? Turtește-le! Bate-le pe os, pe os, pe os! - iar pentru că “fierarul” nu le turtise pe os, pe os, cu destulă convingere, luase el ciocanul și bătuse în brățări, până când icnisem.

- Cătușe nu-mi puneți?, întrebasem, learcă de sudoare, asurzit de durere, în timp ce gardienii mă puneau la loc, pe targă. Măcar încă o pereche de lanțuri, la genunchi, cu brățările turtite pe os, pe os, pe os...- îl imitasem fără voie.

- Gura, banditule, că te-mpușc, te-mpușc!

- Împuști pe mă-ta. Fătălăule! zisesem.

Plutonierul, chicotind, se îndepărtase. “Fierarul” făcuse o gură până la urechi. Locotenentul, după câteva bune secunde de paralizie, începuse să țipe la ei, la gardieni, că are să-i raporteze politicului, pentru “favorizare”, apoi se năpus-tise cu picioarele asupra mea. Din fericire, numai două lovi-turi mă atinseseră, prin pânda tãrgii, în șale. Oricum, una din ele nimerise în bară - a tãrgii. Profitînd de faptul că ofițerul era ocupat să țopăie într-un picior de durere, plutonierul, întors, făcuse semn sanitarilor să mă bage în ambulanță.

- Și mai ține-ți gura aia, că n-o să-ți fie bine. Știi tu: gura bate curu... - îmi recomandase plutonierul în timp ce închidea pe dinafară ușile ambulanței.

Mi se păruse că îmi făcuse cu ochiul. Dar nu sunt sigur.

6.

Nici o mișcare.

Cornel Pop tremură, tremură, zgâlțâindu-mi, zguduindu-mi patul, împingîndu-mă și mai încolo, înapoi, îndărăt - la Codlea, unde petrecusem ceva mai mult de o lună de zile, la infirmerie.

În salonul acela eram numai răniți, în optsprezece paturi suprapuse. Cu toții, “teroriști”. Numai doi partizani adevărați, de la munte (care au și murit), restul, țărani. Împușcați pentru cote și, în ultima vreme, pentru colhoz. Fiindcă nu mai aveau de unde să “dea” - și nu voiau să “intre”. Încercaseră să-și apere grâul, cartofii, vitele, unii doar cu gura, alții ca pe timpul tătarilor, cu furci și coase și săcuri. Nu voiau să renunțe la mentalitatea lor înapoiată de proprietari individuali, refuzau să intre, să adere, cu drag și din toată inima, deci să pășească pe calea luminoasă a ogoarelor fără haturi - ba mai grav: spusese în gura mare de ce anume nu intră la colhoz, deci se făcuseră vinovați de agitație contrarevoluționară, de sabotaj, de subminare a economiei naționale. În cele din urmă, fuseseră “lămuriți”: cu gloanțe.

Cornel Pop tremură, tremură - într-un fel asemănător tremurasem și eu, pe la mijlocul lui ianuarie, după ce fusem readus în salon: cu vreo două ore înainte mă duseseră, pe targă, într-un birou. Mi se dăduse să semnez o hârtie de “luare la cunoștință”, apoi o alta, nu apucasem să citesc decât: SENTINȚA și 5 (*cinci*) ani, că mi-o smulseseră din mână, se grăbeau, unul chiar zisese: «Ce, bă, ori crezi că ești singurul?», ei bine, orice aș fi crezut eu, nu eram singurul.

După plecarea celor de la grefă, intrase un civil spălăcit. Plimbându-se cu mâinile la spate, prin fața târgii mele începuse să vorbească despre ceva, despre... - ce mă interesa pe mine, în clipa aceea, Makarenko? Puțin îmi păsa de Makarenko al lor, îmi păsa, de genunchii mei și numai de ei, mă dureau până în urechi și nu auzeam. Dar, la un moment dat, am auzit cuvântul infractor - și am ciulit urechea.

Spelbul în civil zicea:

- Nu-i așa că teza lui Makarenko este valabilă și în cazul infractorilor politici?

Individul mă chestiona, nu îmi comunica. Se opri lângă targa mea, deasupra mea.

- Adică... și mie?, bâiguise, aiurit. Dar eu nu sunt nici infractor, nici politic, eu sunt nevinovat.

- Exact!, făcuse Spelbul, cu adevărat mulțumit de răspunsul meu. Asta și este una dintre caracteristicile infractorului: refuză să accepte că a fost pedepsit pe drept. Or, cine se crede nevinovat - arată-mi criminalul care acceptă că fapta sa constituie o crimă! - începe să viseze la răzbunare!

Ce naiba voia Spălăcilă? Ce mă-sa urmărea? Să mă facă să spun eu, spre deosebire de alții - că da, este adevărat?; că, într-adevăr, recunosc: Sunt vinovat!? Și mai departe, să spun: NU, nici gând de răzbunare!?

- ...răzbunare care vizează, nu neapărat pe cineva - anchetator, judecător, martor al acuzării - ci mai degrabă ceva: societatea, legile, regimul. Or, tocmai dorința de răzbunare îl face pe infractor să se închidă în sine, să refuze o privire autocritică, să refuze dialogul cu cei care nu sunt de-ai lui, adică se află dincolo de ușa încuiată...

Unde voia să ajungă: la... dialog? Cu mine?

- ...de la constatarea că infractorul refuză sistematic dialogul cu personalul penitenciar - paznici, educatori etc. - Makarenko și-a spus: Dar dacă sfaturile îndemnurile spre bine ar veni, nu de la cineva de dincolo de ușă, ci de la cineva aflat de aceeași parte a ușii, adică de la un semen al infractorului - tot de la un infractor?

A făcut o pauză - de efect - și a continuat:

- Chiar așa: de ce să învețe de la colegul de celulă numai lucrurile rele, care îl pot prefăce, pe parcursul detenției, dintr-un oarecare găinar, într-un bandit redutabil, într-un asasin? Se știe: închisoarea de tip burghez este o școală a crimei! De ce simplul infractor să nu învețe de la colegul de

celulă lucruri pozitive, utile societății în care se va întoarce, constructive? Astea să-l călăuzească spre o libertate definitivă, spre o libertate... pe viață? În demnitate? Ce zici?

Nu știam ce să zic și n-am zis. Simțeam însă că Spelbul, în ciuda bogăției vocabularului (Securiștii nu stăpânesc mai mult de o sută de termeni, din care optezeci înjurături), era mai periculos decât Drăgan, Csáky și Crăciun, la un loc.

- ...partidul nostru consideră că nu există oameni iremediabil răi, că infractorii, chiar politici, sunt recuperabili pentru societate. De altfel, pedagogia sovietică, cea mai înaintată din lume a demonstrat în mod strălucit că reeducarea infractorilor este, nu numai perfect posibilă, dar și profund morală - în spiritul moralei noastre proletare. Câte suflete... moarte nu au fost înviate, în Marea noastră Uniune Sovietică! Câți pierduți n-au fost găsiți de către societate și de către ei înșiși, infractorii!

Se încălzise, se plimbă cu pas iute, nici nu mă mai băga în seamă - vorbea, vorbea, vorbea:

- Procesul de recuperare, de reeducare începe foarte simplu, prin ceea ce numim: muncă de lămurire de la om la om; un deținut explică, omenește, ca unui coleg, ca unui frate, colegului, fratelui de suferință: Măi frate, nu-i bine ce-am făcut noi, de-am ajuns aici; și rău facem dacă ne încrâncenăm să nu ne recunoaștem greșeala și să ne luăm angajamentul că n-o să mai comitem astfel de... Îi explică ceea ce toți deținuții știu: că cel mai prețios lucru pentru om este libertatea. Apoi îi arată adevărata cale care duce la adevărata liberare - nu spre o oarecare libertate provizorie. Primul pas: analizarea în mod autocritic a trecutului; al doilea: hotărîrea de a o rupe cu acel trecut rușinos, nedem de un om; al treilea: infractorul, odată reeducat, devine, la rândul-i, reeducator, îi ajută și pe alții să se reeduce...

- Iertați-mă, îl întrerupsesem. N-am înțeles: pe infractorul reeducator al altor infractori cine l-a reeducat?

- Cum, cine l-a reeducat? - Spelbul părea ofensat. Tot un deținut reeducat!

- Tot n-am înțeles: cine l-a reeducat pe reeducatorul reeducatorilor?

Spelbul tușise îndelung. Schimbase tonul:

- Nu te-am chemat aici, ca să răspund, eu, la întrebările tale tâmpite, banditule!

- Nu știam că m-ați chemat, dar acum, că am aflat: De ce m-ați chemat?

- Ca să...Ca să te bag în pizda mă-ti, fascistule! Banditule! Antisemitule! Las' că te-nvăț eu minte! Și scoateți-l de-aici, că-l omor!

Doi sanitari mă scosese rău de precipitat, încât cel din față se împiedicase, căzuse, iar eu alunecasem de pe targă în spinarea lui. Dar nu din pricina acestui incident-accident, odată aflat în salon, mă apucase tremurul.

7.

Nici o mișcare - nici una, alta decât tremurul lui Sofron.

Tremurul lui Sofron, la Sibiu; când locotenentul Drăgan îl lăsa pe el și trecea la mine (după obicei, cu creionul chimic prin răni). Tremurul lui Sofron...

Sofron tremura - atât. Nici măcar nu mai striga - cel puțin, eu nu l-am auzit. Sofron tremura - și tăcea. Sofron tăcea activ, nu-mi închipuisem că tăcerea e nu doar absență a ceva, ci facere, acțiune. Aș fi vrut și eu să tac ca el, dar nu puteam, nu pot, pe mine mă mănâncă limba - pe când Sofron fiind tare, tăcea ca muntele, ca pământul. Cred că Sofron era - munte, pământ. De aceea l-au omorât. Fiindcă tăcea, așa.

- Adevăru'! , pîrîția din buze Drăgan, de fiecare dată când rosteam cuvântul. Noi n-avem nevoie de adevăru' vost', fașist, burghez și 'splotatori! Tu să-mi recunoști, mă banditul, adevăru' nost', de clasă! Adevăru' clasii 'ncitòre!

Adevărul ("clasii 'ncitòre"), după Drăgan, fiind: noi, frații Pop, împreună cu frații Medrea și cu frații Apolzan ("tri' părechi de fraț', fraz' de cruce, lejonari", zicea Drăgan în drăgana lui) alcătuisem o organizație ("dujmănosă și fașistă"), pe care, prin Emil Steza din Comana de Jos și, mai departe, prin Silviu Sofron din Fântână, o afiliasem bandelor teroriste de la munte (aflate, iele, bandele, cu Americani', cu Englejî', cu Franțojî', cu călău' Tito și cu Vaticanu'). Scopul nostru: compromiterea bunelor relații româno-sovietice («Bă! De doo mii de a'i, pòte chiar trii, poporu' nost' rumân și cu poporu' rus s-or avut ca frați'!»). Metode: organizam "așa-zâse" ciaiuri", cu "muieri de moravuri - la care îi atrăgeam pe tovarășii sovietici, ca apoi să pretindem, "în mo' mârșav" că aceștia violează ("că să dedau la nește acte de nu să dedau", formula, pudic, Drăgan). Constatînd noi că nici această uneltire nu dă roade - "pen' că omu sovetic să călăuziește după tăt feliu de principii morale, bă, nu ca voi, dujmanii" - coborâsem și mai adînc în mocirla provocărilor de tip fascist: folosisem ca nadă "persòne de-s minore, iele", prietene, chiar surori, astfel ajungînd la crimă: îi asasinasem mișelește pe "tovarăș' colonel sovetic" (nu-i dădea numele) și pe "tovarășu' nost', căpitanu' Hariton".

De zeci, de sute de ori răspusesem: nu alcătuisem nici un fel de organizație; nimeni din familia noastră nu făcuse și nu face politică; "în timpul evenimentelor din 6 decembrie", noi, frații Pop ne aflam la București, că abia în seara de 9 părinții ne transmiseseră: "Veniți urgent caz grav familie" - telegramă aflată asupra mea în momentul arestării. Degeaba:

Crăciun, comandantul Securității, avea nevoie de cât mai multe “loturi” - arme, legionari, teroriști, legături cu americanii, crime. Nicu Apolzan îi dăduse o mână de ajutor, însă frate-său, Iuliu nu mai era “folosibil”; Dumitru Medrea nu se lăsa nici el convins, iar Sofron nici atâta - murise.

Rămăsesem eu. Dar, în ciuda rănilor de la genunchi (aș zice: datorită lor), nu acceptam “adevăru’ clasii ‘ncitòre”. Mă bătuseră, Drăgan îmi umblase cu creionul chimic prin găurile din genunchi, mă confruntaseră cu Nicu Apolzan. Eu mă gândeam la Seliva, la mama, la Elisav.

În ziua de 21 decembrie, Crăciun mă anunțase:

- La noapte, mergem la curve! Tu, banditule, nu ești în stare nici să ți-o iei la labă, așa că o să te uiți la alții care, ce-or să fie ei în stare... Aduc de la închisoarea de drept-comun cînșpe criminali stătuți. Și pe mă-ta, banditule! O dau pe mâna hoților - zic și eu, așa, mâna, că-s băiat binecrescut... - să-i facă ce n-au mai făcut, săracii, de ani de zile... Dar dacă te răzgândești... Dacă te hotărăști să fii sincer cu ancheta... Până diseară ai timp să te gândești - să fie dus jos!

Fusesem dus la loc, jos, în pivniță. Unde mă sfătuisem cu învățătorul basarabean (arestat, pentru că, în recreații, se uita la cer, își privea ceasul și zicea: «Ce dracu, bre, nici azi, la oară fixă, nu vin Americanii ceia»?). El mă liniștise: vor să mă sperie, atâta - dar eu să o țin pe-a mea, să nu recunosc - zic ei ce zic, că or să-i facă, să-i dreagă mamei, sunt niște porci, dar și mincinoși: cum să facă așa ceva, cu o mamă?

Dar în acea noapte (coincidență: cea mai lungă noapte a anului; noaptea în care se născuse Stalin, cu șaptezeci de ani în urmă) fusesem scos din pivniță și dus la “baie” - așa-i spuneau ei unei încăperi fără ferestre, cu două bănci de leături, câteva taburete și pereți împroșcați de ceva maroniu. Mai fusesem la “baie” - pentru bătaie.

Mă întâmpinase vechea mea cunoștință, sublocotenentul Csáky, cu balalaica în poziție de tragere (nu-l văzusem niciodată altfel, cred că nu se despărțea de ea nici când se culca cu nevasta - presupunând că își găsisese una). Intrase și Drăgan - după obicei, din prag începuse să se descheie la tunică: îl aștepta munca-grea...

- Gata etși, mă banditule? Ț-o sunat ciasu', fă-ț' Tatanost', că tovarășu Csáky are șî alț' client'... - îi făcuse ungurului cu ochiul, apoi: Zîci că eș' vitiaz! Că eș' dat-dracu'. Te-nmoaie clasa nòstă 'ncitòre... 'Ncepiem cu mumă-ta, de-i în baia-ailantă: de nu recunoști, cinsti', tâte crimile de le-ai făptuit 'potriva nastă, minteni o dau pe mâna la ăia... - își scosese ceasul de la mână: 'Z dau on minut, pe cias...

Își scosese ceasul, nu ca să măsoare minutul acela, ci ca să nu și-l strice, în timpul "lucrului". Numai că eu mai trecusem pe-acolo: nimic nou sub soare.

- Nu vriei? No, las-că vriei tu! - Drăgan, asudat, deschi-sese ușa dinspre coridor și strigase: No, luaț-o-n fabrică pe curva de mumă-sa, draj' tovarăș'! !

De undeva, de foarte aproape, țâșniseră țipete de femeie. Se auzeau lovituri, îndemnuri, înjurături, gemete, plânsete.

Mi s-au strâns, nod, măruntaiele. Dar mi-am spus: Nu-i mama, nu-i mama... Uite, în primul rând, țipetele izbucniseră înainte de prima lovitură; în al doilea, nu poate fi mama mea: mama mea a amuțit demult, n-ar scoate un sunet, nici chiar bătută.

Îi făcusem semn lui Drăgan să se apropie de banca de care eram legat - în vederea. Venise, cu gura până la urechi:

- No, vezi, mă? Că suntem òmini de-nțăles? Nu putèi recunòște de la-nceput? De să nu recurjem? No hai, zî ce-i de zîs!, mă îndemnase, prietenos

- Zic, zisesem. Zic să le ziceți drajtovarășilor să dea cu

adevărat în femeia aceea...

Dăduse - cu adevărat Drăgan în mine, apoi se năpustise pe coridor și zbierase un ordin. Țipetele încetaseră, tăiate. Apoi se auzise distinct un chicot de râs - al femeii.

După un timp, în cate câteva perechi de pași trecuseră pe coridor într-un sens, apoi alți pași în celălalt sens, Drăgan revenise. Lăsase ușa deschisă. Intraseră mama, tata, bunicul Pamfil. Comandantul Crăciun se oprise în prag. Din cozorocul caschetei îi făcuse lui Drăgan un semn. Acesta se apropiase de mine, cu un ciomag:

- Gata cu tiatru'! Aaacuma să vuez' tu ce pățești! De nu recunoști cinstit... Recunòște, mă! Fii sincer cu ancheta!

Nu fiu! - îi voi fi răspuns lui Drăgan, după un obicei din copilărie, când mi se cerea: «Fii cuminte!» - la care eu răspundeam: «Nu fiu!»! Nu fiu! - cuminte, sincer cu ancheta. Nu fiu, mai ales în prezentul de atunci, maica noastră, memoria, știe ea prea bine când trebuie să fiu și când să nu fiu, maica noastră memoria mă ajută să tac, să mă nefiesc, nu îngăduia ca maica mea bună, Ana Pop, născută Cojoc să fie ceea ce nu se cade.

Așa că nu fiu! Acolo, undeva, înăuntru, s-a depus tot ce s-a fiit, în "baie", cu mama mea, în cea mai lungă noapte a anului lui Stalin, maica noastră, memoria, a învelit la loc genunchii mamei mele, a acoperit-o în neființă - fiindcă nu se cade să-i fi făcut ce i-au făcut mamei mele.

Așa că nu, de loc. Pot urni mașina cu un dinte, cu doi, încolo, încoace, dar pot sări un dinte care nu-fie: nu se cade.

Așa că sar peste ființă, cât să reaud, la urmă, glasul lui Elisav, retrimis de pe unde va fi fiit și el:

- Lasă, Vasile, lasă... Ne-au umblat ei și cu altele, prin noi, dar lasă... Plătesc ei pentru toate - da, da. Da-da...

8.

Nici o mișcare - ba da. Da, da. Da-da.

- “Da-da, da-da”, dar tot ca tine faci!, strigasem la el, în drum spre Șercaia, de unde trebuia să-l aducem pe doctorul Wagner, pentru bunicul - și nu numai pentru el. Să fi rămas cu ei, ai văzut în ce hal sunt toți trei! Pentru munte avem destul timp, mai ales că altă cale nu mai există, pentru noi - gata cu Bucureștiul, cu facultatea, cu viața, o să devenim partizani fără voie... Acum însă îl luăm pe Wagner și ne întoarcem acasă! Acasă, auzi tu? Toți trei - adică și tu!

- Da-da. Da-da, răspunsese el.

Nu numai că nu ne întorsesem acasă toți trei, dar mă cărase după el și pe mine (după ce îl convinsesem pe doctor să se ducă singur, înainte, la Albota, că noi mai avem ceva treabă).

- Fii bun și spune-mi măcar unde ne ducem, dacă nu și pentru ce își atrag atenția că munții sunt ca din întâmplare, exact în spate...

- Da-da. Da-da.

Îi lăsasem pe ai noștri, acasă, într-un hal fără de hal: mama apucase să înceapă să tacă, cu privirea goală atârnată de lumânările de pe masă; tata continua să țopăie în jurul ei încercînd s-o distreze (distreze!), neputincios și hilar; bunicul Pamfil răcise, avea febră mare, aiura - iar noi o pornisem - unde? Nu știam. Elisav nu-mi spunea, nu spunea. Dar cum să-l las singur, era mai mic decât mine cu jumătate de ceas, trebuia să mă port ca fratele mai mare.

Pe la miezul nopții ajunsesem în Comana de Jos. Scăpasem ca prin minune de securiști - tot pe Steza îl căutau, până și prin fântâni. Ne târâsem mai departe, prin Cuciulata, iar spre zori, beți de oboseală, lihniți de foame, intrasem prin

grădină la fostul nostru coleg de liceu, Sofron, rămas învățător în satul lui, Fântâna.

În cealaltă noapte, într-un tren de marfă, luat din mers, pe un pod în reparație:

- Fii bun și spune până unde ai luat bilete? Până la Sighișoara? Până la Cluj? Până la Viena, din întâmplare?

- Da-da. Da-da.

Îmi venea să-l dau cu capul de pereții vagonului de vite în care nimerisem.

Pe după miezul nopții, la Daneș, în pivnița lui Medrea:

- Nicule, ei zic că-s frații Pop din Albota. Spune-le iute, dragu-mamii, ce știi de sora lor și să plece, dragu-mamii, că mi-i gròză pentru tine, dragu-mamii, că numai tu mi-ai rămas...

- Hai, mă, treceți dincoace, ne îndemnase Dragu-Mamii, încercînd să-și îngroașe vocea. Numai să nu-l atingeți, că se dărâmă, e crud încă...

Vorbea de zidul proaspăt care trebuia să despartă un capăt al pivniței. La mijloc rămăsese o gaură, o deschizătură. Trecusem ca peste un pârleaz, pășind pe două putini răsturnate, aflate de o parte și de alta. Un dragumamii, Nicu Medrea: șaisprezece ani, dar părea de doisprezece.

- Te zidești?, întrebuse Elisav.

- Mă zidesc, ce să fac. Sunt cel mai mic și mama nu mă lasă la munte, zice că am ceva la piept. Nu-i nimic, nu stau eu mult îngropat, vin ei, Americanii, nu ne lasă... Dacă nu până la Crăciun, atunci până la Anul Nou, si-gur!

Un lădoi ardelenesc cu două saltele de paie, cergi, blăni de oaie, un cojoc ciobănesc pe umerii înziditului. O găleată cu apă, un primus, o damigeană cu gaz, încă o lampă, stinsă, câțiva snopi de lumânări. "Camera" să fi avut cinci metri (lățimea pivniței) pe aproape doi - ca să nu se cunoască lipsa,

dacă securiștii ar fi căutat în pivniță și ar fi constatat că e mai scurtă pe dinăuntru... Mă preocupa ceva - n-am răbdat:

- Și cu nevoile cum faci?

- Uite ce întreabă el! S-a răstit Elisav și chiar s-a năpustit la mine. Că-cat, nevoile! De asta am făcut atâta drum?

Așa că n-am aflat cum făcea înziditul cu nevoile. Le păstra acolo, după astuparea completă a zidului? Le scotea - pe unde? Probabil pe sus... Dintre băieții de la 6 decembrie numai el, Nicu Medrea scăpase (dintre fete, Minerva) și ne povestise:

De Sfântul Nicolae se adunaseră la gazda fraților Medrea cinci băieți și cinci fete, cu toții elevi de liceu. "Sfinții", Medrea și Apolzan, primiseră felicitările, cadourile apoi, ca la un "ceai" obișnuit, dansaseră, cântaseră, jucaseră gajuri, telefonul fără fir, glumiseră, discutaseră. Pentru că aveau numai două plăci de patefon, una dintre fete, Minerva, se oferise să aducă altele, de la un unchi al ei - locuia în apropiere. Nicu Medrea o însoțise. La plecare, văzînd în casa de alături luminație, auzind muzică, glasuri vesele, chiote, fata întrebă ce-i acolo, ce se sărbătorește. Nicu îi răspunsesse că nu știe, poate o nuntă. «Nuntă, în post? A, da: Rușii nu respectă postul». Nicu o asigurase că nu auzise bine, nu erau ruși, poate o placă rusească...

«O mințisem», oftase Medrea, ca un bătrîn. «Țineam la Minerva și n-am vrut să se sperie și să plece. Fiindcă în vila de-alături, a unui sas deportat stătea acum un "vladimirist" pe nume Hariton. Umbla în civil, dar era securist, omul rușilor, cel puțin o dată pe săptămână se încingeau acolo guleaiuri: beau, cântau, urlau, trăgeau cu pistoalele - o dată s-au împușcat între ei - după aceea porneau prin vecini, la vânătoare de hazaice, puneau mâna pe ce găseau: femei, fete... Vina mea: trebuia să mă întorc, să le spun alor noștri

că la Hariton iar e chef rusesc, așa că să închidă obloanele, să dea muzica mai încet și să nu se cânte, strige, ca să nu se audă. Trebuia, dar v-am spus: țineam la Minerva și...»

Într-adevăr, vina lui: când se întorseseră, după vreo trei sferturi de oră, cu plăcile, Hariton și doi ruși beți se aflau la ușa lor, tocmai sunau.

«I-am spus Minervei să fugă, eu am intrat pe la celălalt vecin, am sărit gardul, am intrat pe ușa de serviciu, cu gândul să-i anunț pe ai noștri că la ușă sunt ruși, să nu deschidă. Prea târziu...»

Neputînd să intre în salon, Nicu se ascunsese într-un fost vestibul transformat în debara. Ușa condamnată, iar în salon, în dreptul ei, se afla un scrin; în partea de sus, un tablou - între ele gaura clanței, demontată.

«Așa că am văzut. Prea târziu, în salon intrase Hariton cu cei doi ruși. Am văzut...»

Văzuse și auzise. Îl auzise pe Hariton:

«Voi, mă mucoșilor, n-aveți decât să rămâneți, să vă faceți lecțiile, însă domnișoarele vin cu noi, dincolo, avem și noi dreptul să ne distrăm. Să le dansăm pe domnișoare alasentiment...»

Iuliu Apolzan protestase:

«Domnișoarele sunt eleve de liceu, nu dansează cu necunoscuți!»

La care, Hariton:

«Nici o grijă: Facem cunoștință, bine-bine, în toate amănuntele - este, fetelor, că și voi sunteți doritoare de cunoștință totală?», apoi rîzînd, îi tradusese în rusește celui mai mare în grad. Rusul izbucnise și el în rîs, spusese ceva, lung și hazliu, Hariton: «Tovarășul căpitan spune că-i plac grozav prospăturile, spune că elevele de liceu, pârâie ca pepenii roșii - este, domnișoară?» - și Hariton pusese mîna

pe Seliva...

- Unde?!, sărise Elisav. Unde-a pus mâna, arată! Unde?

- Ce să mai arate - povestește mai departe, Nicule, zisesem.

- Ba nu! Să spună unde-a pus laba lui de porc de câine! Pe sora noastră, Vasile, pe Seliva, a pus laba pe ea, Dumnezeii lui de...

- N-a pus, a întins mâna... - rectificase Nicu Medrea.

A pus, n-a pus, oricum, Nicu Apolzan se năpustise și-i dăduse lui Hariton un pumn. Săriseră și ceilalți băieți (în afară de Steza, probabil în acel moment se strecurase afară și dispăruse). Însă rușii erau voinici și, deși beți, în câteva clipe băieții nu mai erau în salon - îi scosese rușii afară, îi duseseră dincolo, Nicu Medrea nu știa.

Apoi se întorseseră. Acum erau vreo opt, cu toții chercheliți, asudați, veseli... Puseseră mâna pe fete, adunate, încremenite ca oile, în jurul Selivei. Pe unele le dezbrăcaseră, rupându-le hainele, pe altele le trântiseră îmbrăcate, care pe unde găsisse loc: pe canapea, pe fotolii, pe jos - pe Otilia o întinseră pe masă, unul o ținea de cap, altul de picioare, al treilea...

- Și Seliva? Cine-a pus mâna pe ea? - Elisav.

Pe Seliva pusese mâna tot Hariton. Dar, de cum o atinsese, sora noastră îi băgase vladimiristului degetele în ochi și se repezise spre ușă (pe care Nicu, din debara, n-o vedea).

- Am crezut că scapă, fuge... Au dus-o înapoi, pe sus...

- Cine? Cine-a adus-o, pe sus? - Elisav, numai dinți.

- Un grad mare, cred că era colonel, avea stele mari pe epoleți; unul cu obraz mare, lat, ciupit de vărsat.

Pe sus o adusese. Pe umăr. Seliva se zbătea, încerca să zgârie degeaba, rusul râdea. În mijlocul salonului o lăsase

jos, în picioare: Seliva încercase să-i bage și rusului degetele în ochi, însă Ciupitul o prinsese de amândouă mâinile cu o singură mână, cu cealaltă îi spintecase rochia, cu tot ce avea pe dedesupt, de la decolteu până la poale...

Ajuns aici, Nicu Medrea se oprise, cu ochii albi. Spre mine se întoarsese implorînd:

- De-aici încolo nu se face să... Nu se cade...

- Nu se cade! Nu se cade! - lui Elisav îi pierise glasul, șuiera, răcnea în șoaptă. Dar ei? Ei, se cade?

- Lui îi pui întrebarea?, îl întrebasesm pe frate-meu, arătîndu-l pe Medrea.

- Știe ce-am vrut să spun! Știe... Povestește mai departe! Povestește tot, tot, tot!

- N-avem ce face cu tot-totul, spusese. Eu, unul, nu am.

- Ba ai și tu! Nu se poate să nu ai, știu eu. Povestește!

- Ce să mai... - Medrea aștepta de la mine ajutor. Și nici n-am văzut bine și, de frică, cine știe ce mi s-a părut, că Ciupitul a pus-o jos în salon, dar de cealaltă parte a scrinului, așa că n-am văzut - și-acum plecați, că trebuie să termin zidul. V-am spus tot ce știu...

- A, nu! - și Elisav scosese revolverul. A, nu! Să povestești tot-tot, altfel...

- Altfel, ce?, intervenisem. Și bagă jucăria în buzunar - de unde-o ai? Sofron ți-a dat-o? Nu ți-e rușine să ameninți un copil?

- N-ai bai, copilul ar fi tras primul, spusese Medrea, liniștit. Cu jucăria asta... - cu cotul stîng dăduse la o parte cojocul, lăsînd să se vadă un pistol-mitralieră german, cu țeava îndreptată spre Elisav.

Pe Elisav îl apucase rîsul:

- Bine, puțică, tragi primul, după ce povestești.

Tot, tot!

- Și dacă-ți povestește tot-tot, ce-o să fie? - îmi venea să-l smulg jucăria și să-l bat cu ea peste fălci. O să învie? O să se-ntoarcă, întreagă? Nu vrei ca băiatul ăsta să-ți facă și un desen? Ca să știi tu, tot-tot? Dar asta nu mai e... Asta e...
- eram atât de tulburat, încât n-am reușit să spun ce e, ce nu e.

Chiar dacă nu făcuse și desenul, Medrea povestise mai departe. Ascultasem, cu urechile strâns încleștate, ca și fălcile - să nu intre nici între ele nimic; să nu aud. Dar intrase, auzisem - tot-tot, doar privind-l pe Elisav:

Cu obrazul de lemn, cu ochii goi, neclintit, nu-l mai întrerupsese pe Medrea. Tresărise doar atunci când aflase că Seliva, nevăzută, dincolo de scriin, în timp ce se zbătea sub Ciupit, spusese; ori chemase:

«Elisave, Elisave, unde... ?»

Elisav își înfipse ochii în ochii mei, spunându-mi, reproșându-mi, acuzându-mă:

- Vezi? Vezi? În timp ce tu...

Mă arătase cu degetul, apoi se uitase la deget: nu-l mai cunoștea, era al lui și nu știa ce să facă cu el - neștiind, a început să-și împungă pieptul cu el. Și plângînd.

Se potolise numaidecât. Acum vedea, vedeam: după aceea, Seliva se ridică - o văd în văzul lui Elisav. Albă ca moartea, sora noastră și cu ochii uscați, de moarte. Prin ocheanul clanței demontate, Medrea o vedea numai de la brâu în sus, dar el nu-i frate cu sora noastră, pentru noi scriinul nu există, așa că vedeam în mâna ei revolverul pe care i-l scosese din toc Ciupitului, acolo jos, pe podea. Iar acum vedem toți trei: revolverul întins spre spatele Ciupitului care, mulțumit și grohăind, se îndepărtase. Vedem glontecele țâșnind de sub tunică, de parcă trupul lui l-ar fi

expulzat, propulsat, nu încasat - între omoplați. Vedem și... Ba nu, nu vedem revolverul lui Hariton și nu-l auzim: nu se face, nu se cade. Vedem pântecul dezgolit al Selivei înflorind, roșu. Și încă o dată. Încă și mai roșu. Încă și mai jos.

Pe Elisav îl împușcase Hariton: se apucase cu amândouă mâinile de burtă, încovoiat, cu ochii la mine:

- Vezi? Vezi? Vezi? - din poziția aceea scosese o mână, o apropiase de lumânare, privindu-și-o, arătându-mi-o.

Văd, ar fi trebuit să spun. Fiindcă, deși nu-mi aplecasem privirea, să văd, drept, mă simțeam, în oglindă.

9.

Nici o.

Vedeam, văd, văzusem în acea noapte, în ziua și în noaptea care urmaseră (petrecute în trenuri de marfă, cu schimburi lungi) și în o bună parte din ziua de 13 decembrie:

- Că tot am ajuns la Sibiu: bem un ceai cu mult rom și luăm primul tren spre Albota - nu-i putem lăsa așa, au nevoie de noi!, spusese.

- Da-da. Da-da, Da-da.

Nu găsisem ceai la bufet, de rom nici pomeneală (băuseră rușii până și esența cu care, de la o vreme, se prepara ceaiul). Însă lui parcă îi păruse bine că nu mai pierdem timpul și o pornise spre oraș. Se făcuse întuneric și ninge, ninge. Îl apucasem de mânecă:

- Un moment, să ne numărăm: am fost șase, vrei să rămânem trei? Nici ei întregi?

Se smucise, îmi fulgerase văzul cu sticlitul dinților - de parcă aș fi fost Hariton:

- Am fost șase, am rămas unu: eu! Dacă ți-e frică, pleacă!

Nu-mi era frică, el știa că nu și chiar dacă ar fi știut

că-mi era, nu-mi păsa, tot nu l-aș fi lăsat singur, era mai mic, avea nevoie de cel mare să-l urmeze. Să-l scoată de pe unde se băga.

Când am ajuns în dreptul străzii Cuza:

- Un moment: și dacă Securitatea a pus la cale o capcană?

El râjnise, dadaise și o ținuse tot înaintea, cu mâinile drepte din cot, înfundate în buzunarele lodenului verde.

În capătul străzii Cuza îl apucasem de mânecă:

- 'Moment! Că tot am ajuns până aici: ce facem? De acea dată se oprise. Se răsucise spre mine. Pentru o clipă, se sprijinise cu pieptul de umărul meu - avea buzele scrum:

- Ce fac, eu - stau de vorbă cu tovarășul Hariton.

- Ce facem, noi, îl corectasem, apoi oftasem: Bine, frăția ta, du-te! Drept înaintea, cu coarnea în poziție de tragere! Vă aștept aici. După ce ai s-o aduci, vie, întreagă...

Nimerisem în plin. Se clătinase, cu ochii închiși:

- Nu vreau să-l. Doar să-l întreb...

- N-ai ce-l întreba pe Hariton, Hariton n-are ce-ți răspunde - nu pricepi?

- Tu nu pricepi că a pus mâna pe ea!, s-a aprins iar. Pe ea să nu pună mâna! Să nu pună nimeni mâna pe ea, că... Vreau doar să-l...

- Bine, frăția ta, du-te și întreabă-l de Seliva. Dar fără revolver. Dă-l înapoi!

- Și cu ce mai pun mâna pe el? - se ferise, crezuse că o să i-l iau cu de-a sila, dar numaidecât îl scosese și mi-l strecurase în buzunar: Da-da, da-da.... Până mă-ntorc, plimbă-te, să nu-ngheți. Te găsesc tot pe-aici.

Trecuse de ora cinci, poate numai de patru, dar se întunecase de tot. Și ninge, ninge. Prăpădind. De parcă ar fi fost ultima.

O jumătate de oră - nici urmă de Elisav. Nu era bine cu Elisav, acolo unde se dusesese, trebuia să vin și eu. Traversasem și intrasem pe strada Cuza, pe trotuarul cu numere fără soț, ca la caz de ceva, să pretind că aveam treabă la numerele cu soț...

Și, minune: de cealaltă parte, la numărul 26, unde știam că locuiseră în gazdă frații Medrea, acolo unde, la 6 decembrie, sora noastră, Seliva... Nu numai că era lumină, dar în fereastra neoblonită, cu perdeaua dată la o parte, se afla Nicu Apolzan! Se vedea limpede: el era.

Mai mic cu trei ani, însă îl știam de la fanfara liceului. Vorbea cu cineva, nevăzut - cu cine, dacă nu cu Elisav? Iar dacă Nicu Apolzan era liber, însemna că și băieții ceilalți erau la fel, deci Dragumamii putea să se deszidească, să iasă din pivniță, să-i aștepte pe Americani, de afară.

Traversasem strada, deschisesem portița - fără greutate, zăpada era lopățită, aleea spre ușă perfect marcată.

Dacă aș fi știut...

Dacă aș fi știut - dar nu aveam cum: dacă aș fi fost atent - de ce erau date la o parte perdelele?; cum se făcea că geamurile nu erau înghețate? Și portița, dezăpezită, aleea curățată, conducând, îndemnând? Dar nu eram în stare să văd, să simt pericolul, dar din moment ce Elisav era acolo...

Intrasem în curte. Nici o mișcare. Nici o amenințare. Nici când sunasem la ușă nu simțisem ceva deosebit. Abia când ușa se deschisese, mă trezise glasul mânios al lui Elisav, de undeva, dinăuntru, de departe, înăuntrul acela:

- De ce-ai venit, nenorocitul?!

Prea târziu: apucasem să fac pasul în antreu, lovitura în cap venise înainte ca Elisav să fi sfârșit. Căzusem încet, parcă rotindu-mă, ca și cum mi s-ar fi dat voie să-mi caut îndelung locul de aterizare. Instinctiv, întinsesem mâinile:

dădusem de o haină de piele. Mă agățasem de ea, mă prăbușisem cu ea, peste ea o țineam zdravăn, voia să-mi scape.

Spătarul scaunului mă lovise de două ori în cap, atât cât să mă trezească, atât cât să pricep că pe Hariton eu îl doborâsem, cu tot cu haina lui de piele, iar Elisav, legat fedeleș de un scaun, în salon, se apropiase (cum? - o să-mi spună el), se rostogolise lângă noi și, așa culcat, lovise și lovise cu spătarul scaunului (cum? - o să-mi explice el, după), apoi îmi ceruse, răgușit:

- Dezleagă-mă, până nu vine ungurul!

Nu știam cine-i ungurul (o să-mi explice, Elisav, mai târziu). Atunci nu știam nici că leșinatul e Hariton. Dar dacă Elisav îmi cerea... Îl dezlegasem pe frate-meu, apoi mă îndreptasem spre Nicu Apolzan (legat și el de un scaun așezat în dreptul ferestrei, pe un cufăr) - însă acesta zbierase:

- Lasă-mă așa, că mă omoară Csáky! - o să-mi povestească Elisav, după - fiindcă în acel moment se ocupa de Hariton: îl ridicase de revere, îl rezemase de perete:

- Unde i-ai pus mâna - aici? (Lovitură, aici) Aici? (lovitură). Aici? Aici să fie! După ultimul aici, cu bocancul între picioare, Hariton icnise scurt și cursese la loc, pe podea. Elisav, mie:

- Gata, hai! - și își bătuse, șters, palmele.

- Gata, hai!, îl imitasem, cu gândul la apă.

Îmi era sete, trebuia să beau, înainte, așa că începusem să caut. Pe acolo, prin salon, nu era așa ceva, căutasem bucătăria, o găsisem în cele din urmă și nu băusem direct de la robinet, căutasem pe îndelete un pahar, nu era nici unul curat, spălasem o ceașcă din chiuvetă, îndelung, o ștersesem cu dichis, gândindu-mă că după, o să aflu cum fusese cu spătarul scaunului și cine era Csáky de care se temea Nicu Apolzan - de cel cu manta de piele eram sigur: Hariton era,

nu mai aveam ce întreba.

Când ajunsesem la a patra ceașcă, răsunase rafala. Alături, în salon. Mă atârnasem cu amândouă mâinile de ceașca plină: Elisav!, în el trăsesse cel care trăsesse poate chiar Hariton, de jos, dar Hariton va fi avut revolver, nu automat - sau nu-l văzusem eu, iar pistolul lui Elisav era la mine.

Și, numaidecât, glasul lui Apolzan, ascuțit ca o sârmă:

- Ați tras în domn' Haritoooo'!!

Cine, de ce, în dom' Harito' - avea să-mi explice Elisav, după. O înjurătură lungă, în ungurește - și din nou, Apolzan:

- Frate-său e în bucătărie! Atenție, e înarmat!

Da-da. Da-da, eram înarmat - o să-mi explice frate-meu cum se înarmează, armează o armă, până atunci, să bem și a patra ceașcă. Să fie. După a doua înghițitură, apăruse în ușă țeava. Așa era bine, cele trei cești și două înghițituri din a patra mă răcoriseră, îmi limpeziseră privirea, așa că mă mirasem foarte că țeava era îndreptată mult prea jos, ca să mă mai oprească.

Pornisem.

Pârâise ceva. Apoi încă. A, da, pantalonii, plesniseră în genunchi, dar se poate merge și așa, merg și așa, iată în dreapta, scrinul, iată dinaintea scrinului, acea porțiune de parchet pentru care făcusem atâta drum, atâta drum.

10.

Din clipa asta.

Din clipa asta atâta drum atâta drum înapoi îndărăt în maica noastră memoria.

În vis nu-mi spune nimic, eu îi desenez buzele, eu ordonez mișcările gurii, cât să rostească: «Vasile, Vasile,

unde ești?», dar se vede că vreau prea mult și pe invers. În vis îmi vine rochia albă cu doi trandafiri roșii prinși de cordon și atârând, lung și roșu - doar rochia albă, goală, golită și trebuie să completez eu conturul capului, ca din sârmă ascultătoare sub degete, apoi să-i modelez buzele cât să: «Vasile, Vasile...» - fiindcă numai mie îmi cerea s-o prind, prin ierburile răscapte ale ultimei vacanțe, fiindcă la urma urmei, din mine se trag amândoi. Însă buzele ei nu vor, nu ascultă și mă întreb, acum și aici, în echilibru pe ultimul dinte de roțiță, pe ultimul milimetru de resort, dacă sunt gelos: Medrea văzuse doar jumătate, de la cordon în sus, dar auzise totul și auzise limpede, va fi și mirosit, totul, fiindcă asta miroase, oricum, auzise limpede că, atunci, ea nu pe mama o chemase, nici pe bunicul Pamfil, nici măcar pe mine, perechea ei de joacă - ci pe Elisav.

Așa va fi trebuit să fie, așa a fost să fie - de altfel, Iulia îi zicea, în glumă serioasă: “Mezinul cel mare”... Până la Medrea nu suferisem de detronare, știam că o jumătate de ceas nu reprezintă nici avans, nici handicap, primul în timp nu însemnează și întâiul, ba chiar mă obișnuisem la gândul că eu ar fi trebuit să fiu el, în oglindă, iar dacă cineva era fratele cuiva, apoi acela eu eram: Vasile, fratele lui Elisav.

Însă Medrea schimbase ceva. Așa că atunci când Csáky apăruse în ușa bucătăriei, cu țeva încă fumegînd, îmi spusese: «L-a omorît, numai de nu l-ar fi doborât acolo...» - și chiar după ce unгурul trăsese în mine, doar asta mă preocupase, dar, pășind în salon, răsuflasem ușurat: acolo-ul era fără Elisav.

Așa că îmi ocupasem locul, liniștit, în sfârșit, eram și eu o dată, întâiul: nu mă lăsasem să cad decât atunci când mă asigurase că tălpile mi se află în centrul aceluia metru pătrat de parchet. Abia atunci închisesem ochii, ca să văd bine cum

pătrund lamelele de stejar, cum străbat, cu picioarele înainte, grinzile, fundația, pământul, până-ntr-unul din celelalte capete ale lui. Așa că, atunci când, în cele din urmă, căzusem, căzusem, nu de gloanțe, ci de treabă bine făcută care-mi dădea dreptul la odihnă.

Așa va fi trebuit să fie. De altfel Iulia îmi zicea: “Vasila” - găselniță de student în primul an de Litere, însă cădea exact pe dorința tulbure ca Seliva să-mi fie frate. Numai că ea pe Elisav îl voia soră, pe el îl chemase atunci când, pentru întâia oară, i se umbla prin noi.

Noi însă nu știam. Nu simțeam.

În acea seară de 6 decembrie, sărbătoream și noi, studentește, Sfântul Nicolae, la București. Elisav dansase numai cu Lena, dansase și pauzele - așa că nu simțea; sau pentru că simțea? Oricum, eu, nu. Poate Iulia, cu măruntaiele ei, altfele decât ale noastre, să fi simțit ceva, altfel ce rost avusese întrebarea neterminată: «Dacă, Doamne-fereste, năvălesc acum rușii? Peste noi? Peste voi, gemenii?» - eu însă nu mă gândeam nici la ruși, nici la noi, gemenii, ci la noi, la ea și la mine, la eventualul ei răspuns.

Nu simțisem nimic. Nici după ce Iulia îmi dăduse răspunsul («Desigur - după terminarea facultății») - era vorba de căsătorie), cu atât mai puțin ce se petrecea, în acel moment, la Sibiu.

Nu simțisem nici în seara de 9 decembrie, când primisem telegrama: “Veniți urgent caz grav familie”. Nici la plecare, când Mihai Șaptefrați, colegul nostru de cameră, la gazdă, rostise numele Selivei - pe care o cunoscuse în vacanța trecută și pentru care compusese muzica pe textul Psalmului pe 7 din *Cântarea Cântărilor*. În trenul de noapte care ne ducea spre Albota, vorbisem cu Elisav numai despre bunicul Pamfil, lui i se va fi întâmplat ceva (grav), ori cu

sănătatea, ori cu Securitatea: de când se prăpădise bunica Agapia, pe măsură ce bătrânul se topea și el, limba i se făcea tot mai ascuțită, așa că, dacă nu murise, atunci sigur fusese arestat.

Tot la el ne gândisem în zori, când, ajunși acasă, el însuși ne deschisese porțița.

Apoi nu ne mai gândisem decât la mama care stătea pe scaun, țeapănă, cu mâinile în poală, cu ochii goi atârnați de flăcările lumânărilor de priveghi, de pe masa goală - mama începuse să tacă înainte de expedierea telegramei.

Nu simțisem nici atunci când, refuzând să mergem pe picioare la cimitir, securiștii ne legaseră pe noi, frații, cu sârma de rufe din curte și ne căraseră într-un jeep: eram convinși că ne duc să ne împuște - de ce?, de ce nu: n-am fi fost primii care s-ar tot fi întrebat de ce. Nici atunci când îi aduseseră în căsuța de la poarta cimitirului și pe părinți și pe bunicul Pamfil, cu odăjdiile, crucea și cartea (a-ha: or să ne pună să săpăm groapa, întâi or să ne execute pe noi patru, bunicul are să ne prohodească apoi are să vină și el înăuntru, cu tot cu odăjdii și carte și cruce).

Nici atunci când auzisem, afară, motor greu, de camion; apoi hârjâit de lemn pe lemn, pași încizmați descărcînd, ducînd ceva greu, prin zăpadă. Nici când intrase ofițerul, apoi civilii cu paltoane negre, cu serviete negre, iar Elisav:

- Sentința? Nu vă mai osteniți, cunoaștem poezia: "În numele poporului și al clasei muncitoare"...

Civilii se simțiseră ofensați. Apoi unul dintre paltoanele negre scosese din servieta neagră niște hârtii - de pe una citise iute-iute ceva din care prinsesem doar stropi: accident organele noastre cercetează comandamentul sovietic accident regretabil măsuri aspre împotriva - iar când terminase, îi întinsese, ușurat, tatei, alte hârtii:

- Aveți, aici, tovarășu', certificatul de deces, autorizația de înhumare, tovarășu'... Aveți permisiunea, tovarășu', să faceți... În fine, ceremonia religioasă, cum îi spuneți voi, tovarășu', dar numai în cadru restrâns, de familie...

Atunci. Abia atunci. Atunci simțisem. Și mă auzisem urlând.

Urlând, mă răsucisem spre frate-meu și fusese de parcă m-aș fi privit într-o oglindă. Urlam ca urletul, eram numai gură colțată și păr zbârlit pe greabăn, stăpânul și reazemul se smulsese de-aici și plecase dincolo, unde nu se mai află întoarcere, așa că ne întorceam noi, îmbrățișați și urlând, cu capetele frânte pe spate, precum câinii alungați de moartea stăpânului înapoi, în lupie.

PARTEA A DOUA

1.

- Nici o mișcare, nici un sămn!

Nu directorul Dumitrescu, nu politicul Marina, nu vreunul dintre gardieni, nici măcar sergentul Georgescu. Ci șeful camerei, deținutul Țurcanu, cel care-mi dăduse patul de lângă al lui - de unde urma să am vedere frumoasă, ca dintr-o lojă de orchestră.

După clipele de paralizie, apoi de fugă, îndărăt, în pânțelele mamei noastre a tuturor, iată-mă în același loc: în loja de orchestră. De aici, într-adevăr, am vedere frumoasă.

De aici, într-adevăr, aud, văd, chiar simt, prin pat, tremurul lui Cornel Pop, însă nu pricep mare lucru și mă consolez cu nepriceperea, mă complac în ea, privind de cât mai departe, rămânând cât mai în loja de orchestră.

De ce zbiară deținutul Țurcanu? - așa, zbiară. De ce deținutul Eugen Țurcanu (șapte ani, pentru nedenunțare) dă asemenea ordine și astfel, altor, celorlalți deținuți? - așa, dă. De ce deținuții execută fără crâcnire ordinul altui deținut, fie el și șef de cameră? - așa, execută, nu discută. La urma urmei, ce se petrece aici, în Camera 4 Spital? - se petrece; aici. *La 4 Spital.*

Dacă stai și te gândești: nimic deosebit; dacă stai și te gândești, din cauza oboselii, a genunchilor bolnavi, ai impresia că s-ar întâmpla ceva înșolit. Genunchii și lipsa mea de experiență într-ale pușcăriei, mă fac să mă mir, însă așa o fi obiceiul în pușcărie: la ordinul șefului de cameră, toți deținuții încremenesc acolo unde i-a prins ordinul, iar Pop Cornel tremură. Așa o fi pușcăria, nici Mihai Șaptefrați - cu cinci zile și mai proaspăt decât mine - habar n-are de legile

ei, de aceea se miră:

- Dar matale cine ești, de te rățoiești la noi ca un Moș Teacă? Ce grad ai, că nu-ți vād epole'...

Mihai nu apucă să sfârșească: o parte din cei încremeniți se năpustesc concentric și parcă schelălăind, în haită, ținând cozile-băț - nu cozile lor, ci bețele bețe, ciomegele - spre mijlocul priciului lung, dinspre unde a cuvântat Șaptefrați. Observație: au năvălit, cu cozile lor de lemn numai după ce Țurcanu le-a făcut *sămn*, ridicînd o mână. Așa o fi legea pușcării.

Tropote, gâfâituri, lovituri, gemete - ale lui Mihai să fie? așa să fie pușcării? Poate că da, poate că nu, în ambele cazuri, ambii genunchi ai mei sunt de vină. Ei poartă vina mai ales a liniștei instalată, după, ca un bloc de apă de dimensiunile Camerei 4 Spital, coborît adineauri. Liniștea, această liniște alături, terorizantă pașnic nu poate fi decât produsul genunchilor infectați și pulsatili - să-l chem pe Decan, să le facă ceva, mai am în sarsană trei sferturi de sulfamidă, să mi-o presare pe genunchi; măcar o cană de apă să-mi dea. Măcar două căni întregi...

Liniște de apă, de genunchi putrezind, cu bule - o asemenea liniște nu poate emana, în bule, decât un glas ca al lui David Ștefănescu din Ploiești - ofensat, indignat în buna-i creștere; și ultracorect gramatical:

- Dar ce înseamnă aceasta, domnilor?

Chiar așa: ce înseamnă aceasta, domnilor?, asta depășește limitele buneicuvințe, asta nu se face - deși, domnilor, pe mine, acum, mă interesează, domnilor, doar genunchii mei și numai ei, dom'...

- Ci, măi? Ci-nsămnează, a-ceas-ta? Domnilor? Ț-arăt eu ci-nsămnează aceasta, banditul!

Genunchii, genunchii, altfel de ce și-ar bate joc de hiper-

corectitudinea ușor prăfuită însă odihnitoare (mai sunt oameni care și-au păstrat bunacuviința în vorbire, în gesturi) a lui Ștef? Genunchii, genunchii, altfel cum, de unde, de ce: “banditul!”, aruncat de un deținut altui deținut?

- Pi el, măi!!, zbiară Țurcanu.

Pi el, ce? De ce, pi el? Ah, și nu mai am loc de întrebări, nu mă interesează, nu vreau să mă intereseze - dar nu pot să vreau până la capăt: mă aflu în loja de orchestră și trebuie-trebuie-trebuie să asist, participând:

Acolo, pe scenă, un grup de actori îl “bat” pe actorul Ștefănescu. Joacă destul de bine, cu toții. Chiar bine. Foarte buni băieții din echipa de zgomote: sincronizează aproape perfect sunetul loviturilor cu gesturile actorilor. Excelenți și cei de la machiaj: nici n-am băgat de seamă când l-au mânjit cu vopsea roșie pe actorul Ștefănescu-Ploiești...

- Pi ei, măi!, răcnește Țurcanu din mijlocul scenei.

Pi ei, cine? O să vedem, o să văd, răbdare.

Scena s-a populat, s-a umplut, toți actorii sunt buni, foa’, foarte buni: ai zice că joacă mai adevărat decât adevărul. Nu știu - încă nu - cine este regizorul, însă trebuie să recunosc, să recunoaștem cu toții că, de la protagonistul Țurcanu, până la ultimul accesorișt: o trupă de aproape profesioniști.

- Bate-n ușă, Cori!

Țurcanu - magistral! Nu-l văd, cred că-i undeva pe jos, pe ciment, covârșit, acoperit de trupuri, însă glasul... Glasul i-a ieșit mai mult decât perfect: de parcă într-adevăr, ar fi fost doborât la pământ de adversari, de parcă, el, ar fi fost năpădit de haită, a strigat la Cori cu gâtlejul lui Țurcanu.

Bun și Cori: deși cam țeapăn, atunci când bate în ușă cu amândoi pumnii; în schimb, ochii întorși spre interiorul camerei joacă veridic groaza; buni și actorii care-i interpretează pe gardieni (îi ajută și costumele-uniformele); bun

și cel care-l joacă pe director - de altfel, în scena care urmează Dumitrescu preia conducerea.

Acum, “taberele” se disting cu ușurință: cei care-i interpretează pe gardieni poartă uniforme de gardieni și lovesc credibil cu bâte credibile; cei loviți gem, strigă destul de credibil, deși, după gustul meu, câțiva exagerează, urlă mai tare decât suportă acustica sălii. Excelenți, în continuare, “zgomo-tiștii”: imită perfect, nu doar efectele sonore ale loviturilor, dar și efectele efectelor: pârâitul oaselor rupte. Cât despre accesoriști, machiori au de lucru până peste cap și consumă o cantitate impresionantă de vopsea roșie, în același timp, cu nu știu ce confecționează cucuie, răni mai închise, răni mai deschise, adevărate spărturi, apoi dinți rușiți și alte efecte, au de lucru cu nu știu ce alte produse, cred că amoniac, pentru a da senzația olfactivă de urină și probabil oțet cu zahăr, pentru ca vopseaua roșie să miroasă a sânge, apoi cu nu știu ce fabrică odoarea grea și ascuțită, a fecalelor...

Actorul Dumitrescu ocupă scena: el (adevărat, la indicațiile lui Țurcanu, adunat de pe jos, oarecum șifonat și șchiopătînd ușor) decide care anume dintre “ceilalți” trebuie să treacă în culise și să urle de acolo, din coridor, cât mai veridic. Dar scade, până la a deveni de-a dreptul fals, în final (după ce actorii din culise fuseseră aruncați înapoi, în arenă - ba nu: scenă), când trage concluzia:

- Să mai faceți scandal în celulă!

Penibil. Ar merita fluierăturile galeriei - chiar ale lojelor de orchestră. Și peste caschetă, epoleți, niște ouă. Clocite. A înțeles că a șchiopat-o, se teme de reacția publicului - așa că o șterge de pe scenă, ușa se închide la loc pe călcâiele lui.

Ușa: nu are vizor, “ochi de bou”; ci un fel de vizetă. Dar nu plină, din lemn ori fier, ci un fel de ferestruică, un ochi de

sticlă. A, nu, nu sticlă transparentă: a fost opacizată cu vopsea albă, din partea cealaltă, însă albul a fost zgâriat pe alocuri și acele alocuri se luminează, se întunecă - desigur, prin acele zgârieturi urmărește desfășurarea piesei, Regizorul.

Și de ce n-o fi căzînd odată cortina? - mă dor urechile de răcnete, genunchii sunt, în continuare, ciocăniți de Metronom, ar fi timpul să ne ridicăm, să părăsim sala, să ne mergem la casele noastre. Dar, mai înainte, ar trebui să se ridice actorii, să salute publicul și să plece spre cabinele lor.

Dar ei, nu: unii rămân, neclintiți, pe jos; alții își mișcă un braț, un picior, capul; în fine, câțiva se târăsc pe ciment, nici unul nu se ridică pe picioare: înseamnă că nu s-a terminat. Înseamnă că spectacolul continuă, domnilor și doamnelor, doamnelor și domnilor! Eu l-aș fi oprit aici, dar eu sunt simplu spectator. Autorul, mai întâi, apoi regizorul (el trebuie să fie îndărătul geamului din ușă, ițindu-se prin zgârieturi) - ei, știu, știu ei mai bine când începe, când sfârșește spectacolul.

M-aș cam ridica și m-aș cam duce: nu simt deloc, dar deloc nevoia să mă katharsisez; în acest moment, nu eu, întreg, doar genunchii mei ar avea oarecare nevoie de purificare, curățire - însă nu așa. Dar nu: Regizorul, după indicațiile Autorului, ne supraveghează și pe noi, spectatorii, mai ales pe cei din lojile de orchestră - vom fi avînd și noi rolurile noastre.

Interesant. Deci, nu mă pot ridica, pleca. Deci. Fie:

- Ei, las' că... Ei, las' că... Ei, las' că... - discul cu glasul lui Țurcanu e uzat, acul ia brazda de la capăt și încă și încă, până când Țurcanu își găsește, pe jos, șapca - de cum și-o pune pe cap, își regăsește și darul vorbirii: Așă, măi? Săriți la batai', bandiților? La batai'? La mini? Ei, las' că v-arăt eu vouă - tu, măi, aista! Vin-aici! Tu, tu! Vină-ncoace!

Nu văd cine-i aista. Aud, lovituri, lovituri, lovituri.

- Distul! Sus cu el! Și-acu' pleacă-te-n față, banditul! Ci, nu vrei? Mai ai puterea să nu vrei? - Oprea, ia tragi-i mâinile la spate și pune-mi-l în poziție!

Nu știu cine-i Oprea. Nu știu ce-i Poziția. Aud, simt cum se cutremură celula, închisoarea: de lovitură? De horcăitură de moarte? Al cui horcăitul, nu cumva al meu, din cauza genunchilor?

- Distul! Sub prici cu el! Ia, măi, istalant, care faci pe... Cum, măi, tu, pretinzi că știi box, măi putrigai? Ian' vină, să-ți dau eu box! 'Pleacă-te-n față, boxerule, să-ți arat unde trebuie să dai... Aici! Și-aici! Și dincoaci! Și-acum, sub prici! Istalant! 'Că-te-n față! Su' prici! Ista! 'Față. Prici. Is'.

Genunchii. Genunchii tac atunci când Țurcanu vine, se apropie. Se apropie. Se apropie, nu acolo, în genunchii mei, ci aici, în Camera 4 Spital.

Ba nu: tot în genunchi - altfel, m-ar vedea. Și-atunci, ista, 'față. Dar nu mă vede. Dacă mai vede. Genunchii nu-mi sunt atât de genunchi, încât să nu bag de seamă că Țurcanu are ochii tulburi.

Asudat, gâfâind, se trânteste pe pat. La jumătate de metru de mine, cu picioarele spre capul meu. S-a lăsat pe spate, cu mâna dreaptă sub ceafă, privind, nevăzînd tavanul.

Dincolo de el, departe, departe, geme cineva; după un fel de mamă; la mine ajunge geamătul mamă-mamă îngemănat cu miros iute, de sudoare de cal: Megieșul. Și mamă-mamă și calul și bocancii lui Țurcanu sunt aici. Și saltul din pat, pe nevestite și glasul:

- Pop Cornel! Vin-aici, aici! și arată, în jos. Ia spune: Cini mi-o sărit în spinare, primul?

Cornel se apropie pieziș, cu un umăr înainte, cu ochii albi, cu centura cu cataramă groasă, într-o mână și tremurînd

în valuri. Vine încoace, înaintînd în diagonală piftiindă, de câine ușernic, tremurînd pe diagonală și resemnat în tremur - dacă aș avea timp și genunchi, aș izbucni în rîs de mutra lui de Haplea tragic, de cipilica lui pleoștit-sculată, de falca atârînd și ea pe diagonală.

- E-e-e-e... - Cornel behăie stins și tremură sonor.

- Ci, măi?, se mînie Țurcanu. Di ci minț'?

- Dom' Țurcanu, dați-mi voie să...

- Tu di ci vorbești, ni-ntrebat, mă? N-ai învățat lecția? Pop Cornel, cu tîni vorbesc, răspunde: Cini mi-o sarit în spinare, primul?

- E-e-e-e... - îi dă înainte Cornel, însă un ciolănos cu pulover roșu îl întrerupe:

- Minte, dom' Țurcanu, îl demasc! Până și-acum minte, nu s-a...

- E-e-e-e... Eu! - reușește Cornel să o scoată la capăt, însă din cap neagă.

- Di ci minț', banditule, că tu? Tu erai în fața mea atunci când...

- Minte-minte-minte, îl demasc pe Pop Cornel, îl demasc, demasc! - puloverul roșu a luat poziție de drepti în fața lui Țurcanu și zbiară: Minte, dom' Țurcanu, minte dom' Țurcanu, '1 demasc, demasc, nu s-a reeducat, nu s-a...

- E-e-e... - Pop Cornel a luat-o de la cap, gospodărește, ardeleneste.

- Ai auzit, Pop Cornel? Pușcașu te-a dimascat! Încă n-ai lipadat tot putrigaiul! Chiar și acum minți!

Îl văd bine pe Cornel. Nu mai tremură, ci se zgâlțâie în valuri largi. Și, val cu val, își trage peste cap cămașa. Sub cămașă are altă cămașă, dungată, de la roșu aprins la negru-vînat.

- Ci faci, mă? Ți-am dat eu ordin? 'Bracă-te la loc!

Val cu val, Cornel astupă dungile cu nedungile. În continuarea mișcării își lasă pantalonii să cadă în vine.

Nu are chiloți, izmene. Nu are - sau nu văd eu bine? Ba văd: cel căruia spinarea i-i zebură, nu are fese; nu are buci. Ci invers, scobituri. Nu se poate - ba se poate: nu are, uite-așa. O fi avînd numai negativele, cochiliile, concavitățile în care ar urma să-i fie turnate, în carne, convexitățile reglementare. Nu are deloc, i le-or fi sfâșiat căinii, am văzut eu, în copilărie, cum câinele vecinului din stînga ținea în gură buca vecinei din dreapta. Sau poate urșii. Sau poate rușii.

- Distul, ți-am spus! 'Bracă-te! Pantalonii, măi!

Cornel se supune, tremurînd acum ceva mai mărunț, ai zice de bucurie, de ușurare. Țurcanu așteaptă, răbdător - apoi:

- Pop Cornel, dacă nu-mi spui cini mi-o sărit în spinare...

- Eu, domnule! vine un glas din altă parte. Eu ți-am sărit... - glasul mi-e cunoscut, e al lui Gabi Damaschin.

De ce, Gabi? Cum, Damaschin? De ce, sărit și unde - a, în spinare, știu ce-i o spinare, dar nu știu. Nu vreau să știu, nu vreau întrebări, vreau să nu mă mai doară genunchii. Pauză. Grea, terifiantă.

- Tu, măi, rostește, în sfârșit, Țurcanu și nu e mirare, ci reproș îndurerat. Și-ai tăcut pân-acuma, ai lăsat să fie altul bănuit, pedepsit - ce culoare politică ai tu, măi? Dinspre Damaschin aud ceva care se termină în "-ist", apoi plescăitul unei palme; nu ples-, ci pleos-căitul.

- Măi, pu-tri-gai! Banditule! Pi masă, la pelea goală!

Vânzoleală, nu înțeleg ce se face. Și Damaschin e moldovean și el zice *pi, di*, în loc de *pe, de*, însă nu: *pele*, ca Țurcanu. Pele-nepele, în câteva secunde, e la piele.

Cel mai agitat: Pușcașu, pulover-roșu; cel mai eficace:

Cori Gherman, elegantul; cel mai încurcăreț: Pop Cornel pe care Oprea îl tot îmbrânțește, într-o parte, în alta, de parcă ar vrea să-i ia locul; îi ia locul. Damaschin: îngrozitor de slab - *pelea* gălbuie, zgrunțuroasă, învelește o șiră a spinării în fierăstrău și omoplații împungând ca niște cioturi de aripi.

Iar acum nu-l mai văd: l-au întins pe masă, pe burtă, după ce l-au legat la gură cu un fel de prosop.

O bătă se înalță, coboară. A doua oară nu se mai ridică: Oprea l-a îmbrâncit pe Cornel, i-a luat locul.

- Oprea!, urlă Țurcanu. Ți-am dat eu ordin? Nu ți-am dat - vin' aici, Cornel, vină, măi băiete... - îi vorbește cu dulceață, cu tandrețe, acum îl mângâie pe cap, strâmbându-i cipilica. Așa, Cornel, așa, dar nu cu bătă. Cu centironul, Cornel. Ia, măi!, ridică iar glasul. Di țaraniști se ocupă lejonarii - în virtutea pactelor încheiate, he-he-he!, ha-ha-ha! - nu pricep veselia, dar nu contează, Țurcanu ordonă: Arrrdi-l, Pop Cornel, pi țaranist!

Centironul urcă pe dată, șueră lat, plescăie pe ceea ce nu văd. O bănuială de geamăt, stins în prosop. Cureaua se înalță iar, cade, urcă, lovește, din ce în ce mai repede, din ce în ce mai cu sete.

- Corneeee'! urlă careva. Ce faci, Cornel, de ce...?

Stop-cadru. Încremenesc și ei, acolo; și eu dincoace de genunchii care nu mă mai protejează.

- Cini-a racnit? Măi, tu, care-i strigat: aici, fuga-marș!

Cum așa: aici-fuga-marș? Înseamnă că Șaptefrați avusesse dreptate să-l întrebe pe Țurcanu ce grad are? Și dacă are grad, ce-o fi căutând în celulă? Și dacă o fi plutonier, înseamnă că blondul foarte înalt care se apropie este sergent? Soldat?

Peste creștetele celorlalți capul blondului se legănă în S culcat: șchiopătează.

- Cum ti cheamă pi tini, măi cocostârcule?

Chicote, râsete acolo, în jurul mesei. Undeva, la capul meu, behăie o capră cunoscută: Bălan.

- Voluntaru Cristian... - capul s-a oprit, nu-i văd trăsăturile, lumina îl bate din spate.

- Ci culoare politică ai tu, măi volintirule?

- Legionar! - acum îi văd ochii: albaștri; sau verzi.

- Le-jio-nar! Ca lejionar ai strigat la camaradu-tău, Pop? Să-i transmiți, din partea lui Sima, să nu care cumva să rupă pactul cu țaraniștii? Ori di milă - di cini ți-i milă: de lejionarul Pop, ori di țaranistul Damaschin?!

Șapca lui Țurcanu nu așteaptă răspuns, se scutură violent, scurt.

Rezultat sonor: horcăit de moarte, capul blondului se îneacă, scufundat.

- Ia, măi! Azi, de lejionari, să se îndeaproape ocupe sioniștii: Steiner!

- Să trăiți, dom' Țurcanu! - unul cu urechi transparente.

- Ia adu-i tu aminti lejionarului Voluntaru cum te-a spânzurat de limbă, la Abator!

Care limbă? Care Abator? Am auzit eu ceva, din timpul rebeliunii, dar legionarii neagă că ar fi fost amestecați și de-ai lor și chiar dacă ar fi fost cum auzisem, ce să caute Steiner și Voluntaru la Abator, par a fi cam de vârsta mea, atunci ar fi avut șapte-opt-nouă ani. Apoi Steiner vorbește, cu limba agățată în cârlige - nu pricep. Multe nu pricep, adică nimic. Și nici nu văd ce se petrece dincolo de masă, dincolo de bâta lui Steiner și dincolo de centironul lui Cornel - ce legătură, ce pact poate fi între Pop și Damaschin?

Șapca lui Țurcanu face navetă scurtă, harnică, între grupul din jurul lui Damaschin și cel de dincolo de masă, din jurul lui Voluntaru. Durează, durează, durează...

- Distul cu țaranistul! Sus, măi manistule! Oprea! Acum țaranistul ia ciomagul! Lejionarul: la pelea goală, pi masă!

Damaschin este ridicat. Pușcașu îl plantează pe picioare ca pe un par. Gabriel Damaschin are spatele, fesele, partea dindărăt a coapselor însângerate, dungate. Și tremură. Tremură atât de tare, încât bâta pe care i-a întins-o Oprea îi scapă mereu pe ciment sunînd aproape metalic, aproape argintiu. Pușcașu începe să-l lovească pe Damaschin cu o bătă (alta) în cap, în cap, în cap, silindu-l să se aplece, să recupereze bâta căzută. Voluntaru, jupuit de haine, legat la gură cu prosopul este întins pe masă, în locul lui Damaschin.

- Ia, măi, țaranistule! Ia rrupi-i lejionarului pactul! Rupi-i-l, fuguța, că di nu...

Chicote. Țurcanu se rotește, înfoiat, ca pentru a culege aplauze.

Ciomagul din mâna lui Damaschin tremură fără conținere.

- N-auz', țaranistule? Croiește-l pe lejionar!

- N-n-n... Nu.

Stupoare. Rumoare. Mișcare de mase - în jurul mesei. Lesele se întind, gata să plesnească.

Țurcanu își pune mâinile în șolduri:

- Cum: nu, măi gaină murată? Îți ordon eu: arrrdi-l pe lejionar!

- Nu.

- Cum, nu? Arrdi-l, că di nu.

Hotărît: genunchii, numai genunchii sunt de vină...

- Cum așa, Damaschine: nu ești de acord cu noi, că Maniu a încheiat cu lejionarii pacte împotriva naturii? - Țurcanu pare întristat de atâtea ignoranță. Nu-i nimica, ai să fii, dacă nu mâine mai pe seară, atunci poimâine, cam pe la ora asta - ia să schimbe locurile!

Din două mișcări, Voluntaru este pus pe picioare, cu o bătă în mână (prosopul, în continuare, la gură); Damaschin pe burtă, pe masă. Am impresia că Gabriel s-a azvârlit singur, ca de pe mal într-un râu limpede, răcoritor, pe o zi de iulie.

Bâta din mână lui Voluntaru nu tremură. Adevărat, se înalță, încetișor, în sacade, erectilă - îmi vine să chicotesc. Însă veselie îmi moare: de tăcere: iarăși pauză - cumplită, ca toate pauzele instalate prin voința domnului Țurcanu. În sfârșit:

- Ia arată-i tu, lejonarule, cum trebuia să te croiască el, țaranistul - dă-i!

Bâta șovăie o clipă, aproape de culme; coboară. Și nu mai urcă.

- Cum, măi, tu crezi că...

După cum a pornit, ar fi trebuit să-i explice lui Voluntaru (sau lui Damaschin) că se înșeală amarnic atunci când crede - ceea ce o fi crezând, n-are importanță.

Însă, fulgerător, cu o mișcare de șarpe, unduită și precisă, Țurcanu îl apucă pe Voluntaru de cap cu amândouă mâinile, i-l apasă violent în jos, de unde îi vine în întâmpinare a cu genunchiul.

Trosnește ceva, poate doar zgârciul nasului, poate capul întreg, coaja oului. Încă o dată. Și încă una - Țurcanu alternează genunchii, însă Voluntaru are un singur cap. Dumnezeu știe de ce nu se apără, de ce nu se opune - măcar să se lase în jos, ar scăpa... El însă, cu mâinile întinse în lături, ca nu cumva să-l stingherească, contrarieze pe Țurcanu în mișcări, pare că singur vine în calea genunchiului.

Ultima lovitură, de astă dată în coșul pieptului. Blondul icnește, îndepărtat și se scufundă.

- Sus cu el! Ia să-i tragem noi o plimbarică!

Cei de-acolo se așează numaidecât pe două rânduri față-n față, în prelungirea mesei. Cu o lovitură de picior, Țurcanu îl trimite pe Voluntaru între bâte. Între garduri de bâte. Ulița Verde a lui Dostoievski, e-he, a rămas în urmă și nu doar cu un seco. Plimbarica noastră nu se face, ca pe timpuri - și departe, la ei, în Rusia, cu nuiiele, cu vergi - ci ca la noi, acuma: cu bâte, catarama grele de centuri și nu pe spinare, ca la ei, ci ca la noi, în cap, în cap, în cap. Bătele sună sec în tigră, ceva mai sec atunci când se ciocănesc între ele. Elegantul Cori Gherman așteaptă la cealălalt capăt: cu lovituri rapide de ciomag îl răsuțește pe venit, îl trimite înapoi. Voluntaru nu mai înalță brațele, nu se mai apără. Dar înaintează - încolo, încoace. Pe picioare, Țurcanu îl întâmpină cu genunchiul în coșul pieptului: lovitura frânge trupul, frânge ritmul. Dar tot Țurcanu îl pune la loc - și ritmul și pe Voluntaru: parcă fără nici un efort îl verticalizează și-i face vânt iară între fălcile bătelor.

Plimbarica durează, durează plimbarica; a intrat în obișnuință. În capătul cu Gherman, Voluntaru se rotește cuminte și din bucăți; în capătul cu Țurcanu, își primește genunchiul și îngenuncherea - desigur, se lasă odihnit în timpul ridicării - apoi, cu forțe noi, pornește iar la drum. Sunetele au devenit mai împâslite - capul sau bătele? Înțeleg: Cristian Voluntaru are și un cap de plimbarică, cel pe care îl poartă acum, așa va fi avut, în libertate, un costum, o pălărie, o pereche de mănuși - numai de plimbare. E bun la casa omului un cap de plimbarică: n-au decât să te tot lovească în el, nu suferă decât umerii de loviturile deviate sau pur și simplu rău țintite. Dacă aș fi avut și eu o pereche de picioare de plimbarică atunci când Csáky a tras cu pistolul-mitralieră...

- Dom' Țorcanoooo! Și-a tăiat vineleeee! Cu dinții, vineleeee!

A țipat cineva, în falset; cineva aflat la capul meu - nu-l văd. Învălmășeală, galop încoace. Dincolo de masă, goi, însângerați, stingheri: Damaschin și Voluntaru. Acum bag de seamă cât de nepotriviți sunt: unul mare, blond, celălalt mărunțel, negricel - cum să se bată între ei? Nu între ei: pe rând, unul pe altul.

Se petrece nu știu ce foarte aproape de capul meu - nu văd, nu mă răsucesc, nu vreau să mă mișc. În fine, Țurcanu:

- Și-așa, banditule, ai vrut să mori! Să scăpi - ei, nu, criminalule, de murit mori când vreau eu! - până acum a vorbit încetișor, după măsura lui, acum zbiară, se întoarce la măsură: Să afle toți: aici, nimeni nu se sinucide! S-a-nțeleș? Aici, nimeni nu-și ia singur viața, no-no-no! - nu-l văd, însă bag mâna-n foc: clatină din degetul arătător, în dreapta, în stânga. Cât despre martiri... - Țurcanu râde în hohote, râd, pe loc, cei din jurul lui. Aici nu se fabrică martiri, băi'țași! Aici se fabrică ouă patrate, mai exact: cubice! Pansați-l pi căcăcea ista și puneți-l lângă Bogdanovici, să aibe de la cine-nvața lecția...

Ouă cubice, martiri, Bogdanovici, lecția - nu știu, știu că cineva este luat de pe la mijlocul priciului lung de la capul meu și transportat pe priciul scurt pornind din dreaptă ușii, încolo.

- Gata!, bate Țurcanu din palme. La locurile voastre! Treceți și voi doi, mă! Cu tini, care mi-ai sarit în spinare, mai stau eu de vorbă... Să iasă și cei de sub prici.

Mișcare. Gemete. Lovituri de bătă.

Țurcanu vine și se trânteste lângă mine, pe patul lui. Gâfâie cumplit, sudoare de cal, urzicătoare. Însă nu rămâne întins decât preț de trei oftaturi pline: sare din pat printr-o mișcare de "delfin" (e bun gimnast, rădăuțeanul) și, după ce bate din palme, cerînd liniște, anunță:

- Vă așezați pe prici în șah: unul la părete, unul la margine, unul la părete...și așa mai departe. Oprea, Pușcașu, Steiner, Voinescu: ia aratați-le cum se joacă șah, pi la noi...

Cei numiți arată: cu picioarele, cu pumnii, cu bâtele, cu centiroanele; trăgînd, împingînd, îmbrîncind - lovind, lovind, lovind.

- Cei de la părete: spinarea la o palmă distanță! Nu te rezemi, nu te atingi de el și nu te gheboșezi!

Careva se năpustește cu pumnii asupra cuiva:

- N-ai auzit, bă banditul, ce-a ordonat dom' Țurcanu?

Pare a fi Bălan. Este - dar ce caută Bălan printre ei? Dar Bălan a venit cu noi, cei douăzeci și trei, de jos, de la subsol, când a învățat să: *banditul*? Țurcanu, în primul moment furios că fusese întrerupt din lecție, acum se destinde: cu brațele încrucișate, cu capul ușor aplecat pe un umăr, privește cum Bălan îi cară unui pripiriu pumni, picioare, bâte în cele din urmă se slujește de unghii, îl zgârie pe subțiriu.

Apoi:

- Brava, măi ista nou! Tu treci la noi, dincoace - Cori, îl iei tu-n primire, de inițiere. Bate iar din palme: Repet: cei de la părete - la o palmă distanță; cei de la margine, cu călcâiele la dunga priciului, alinierea! Și-acum atenție: toată lumea pune mâinile pe coapse, vârful degetelor mijlociu la marginea superioară a rotulei...

- Dar cei lipsiți de deget mijlociu?

Glasul lui Fuhrmann. Acum îl chiar văd: vis-a-vis de ușă, la mijlocul priciului lung. Însângerat, cu obrazul asimetrizat, întinde o mână spre stîngă lui, arătînd o tunică ofițerească, ponosită, pătată, fără epoleți, cu nasturii smulși cu tot cu stofă.

- Ci, măi? - Țurcanu se îndreptă, furios, într-acolo.

- Vi-l prezint pe locotenentul de cavalerie Brumă,

invalid de război, spune Fuhrmann. Lui îi lipsește degetul mijlociu de la mâna dreaptă, în special, în general lipsindu-i mâna dreaptă.

Țurcanu pare încurcat. Dar numai pentru o clipă:

Se descurcă, pe loc, fulgerându-i lui Fuhrmann o palmă cumplită, de-a lui: cu degetele rășchirate. O alta, militarului:

- Un' Ț-ai pierdut mâna, criminal de război? Pi pământ sovietic? La Stalingrad? Brumă (are un început de chelie) clatină din cap, dar nu răspunde numaidecât; când deschide gura, Fuhrmann i-o ia înainte:

- Pe cel mai sovietic subpământ: la Lubianka.

Așa că Brumă scapă. Fuhrmann are parte de o tăvăleală îndelungă, jos, pe ciment, la picioarele priciului. După care Țurcanu continuă - e obișnuit cu parantezele:

- Alinierea, cum v-am spus! Cam așa... Aproape așa... Și-acum, privirea lipită de vârful bocancilor.

- Cine n-are bocanci personali, privirea la bocancii domnului Țurcanu - de acolo ne vine lumina.

Tot Fuhrmann. De ce naiba nu tace? Uite, se năpustesc spre el toți, dar toți cei cu bâte. Însă, minune: Țurcanu îi oprește, pocnind din palme:

- Măi-ăăă, tu, aista care de când ai venit aici, mă provoci în permanență, tu vrei să vezi iar lumina bocancilor mei? Ai s-o vezi, te luminez eu, sionistule! Păn-atunci, am spus: nu mai mișcă nimeni! Nu miști, nu vorbești, nu faci sămne! Cori și Cornel: supravegheați!

- Și eu, dom'...

- Ce ș' tu, măi? Ci vrei?

Bălan, în poziție de drepti, nu-și găsește cuvintele și bate din pleoape. Îl ajută același Fuhrmann:

- Și el, dom', săracu, de când așteaptă ocazia să dea dovadă, vă asigur că o visa încă dinainte de a fi arestat, vi-l

recomand căldu...

Mântuitorii de bâte iar se reped, Țurcanu iar îi oprește: i se adresează lui Bălan:

- Ai auzit, măi, ce-a spus dișteptu ista di sionist care face pe cirarul: că te recomandă! - Țurcanu e amuzat. Ești și tu mai scurt pi la puți? Ești și tu de-al lui? Cum ti chiamă?

- Bălan Constantin, să trăiți!

- Bini, Balani...

- «Să trăiți, tovarășe căpitan», așa se zice - tot Fuhrmann.

- Să trăiți, tovarășe căpi'... - însă nu mai isprăvește: palma lui Țurcanu l-a dărâmat.

- Măi-ăăă, tu, aista... - acum se apropie de Fuhrmann. Măi sionist lejonar, tu vrei să-ți dai duhul? În minuta asta?

- Nu vreau, tovarășe căpitan! - Fuhrmann a sărit în picioare (mai exact: într-un picior), pe prici, schițând un salut militar. Ca să devin martir? Iu, martèr? Așa sî triisc iu... Aici nu se fabrică martiri - v-am citat din memorie...

Țurcanu își prinde în pumn bărbia proeminentă ca pe o barbă, o trage, o smulge.

Pauză. Fuhrmann începe să tremure. Probabil asta a și urmărit Țurcanu, așa că, mulțumit de efect, se răsucește iar spre Bălan:

- Ci spuneai tu, măi? Ci culoare politică?

- Eu, dom'? Nici una, să trăiți, eu... Eu am fost arestat, așa, dintr-o... Eu n-am nimica, a fost o greșeală cu mi...

- Gurra!, zbiară Țurcanu și, simultan, îi împușcă o palmă. Cum așa, greșeală? Adică digeaba? Adică ești ne-vi-no-vat?- nu-l lovește, dar simt, Bălan ar fi preferat o scatoalcă decât o asemenea întrebare, fără lovitură.

- Nu-nu-nu... Ba-ba-ba da, eu... Bălan, într-o poziție de dreți flamboiantă, e speriat de moarte. Da, să trăiți, sunt

vinovat! Foarte vinovat de... de multe, recunosc cinstit și nu vreau să mai... Eu cu dumneavoastră, totdeauna, pe viață, eu vreau să fiu cum ziceți...

Țurcanu îl privește îndelung, cu mâinile în șolduri. Și:

- Bini, Balani. O să vindem noi dacă ești sincer ori ti prifaci. Pân-atunci, bine-ai venit printre noi!

Zâmbind larg, cu un gest teatral, îi întinde mâna. E limpede: o face, știindu-se privit. Numai că Bălan nu înțelege: partea de sus a trupului dă să se ferească de mâna-pumn, cea de jos, cu picioarele rămâne lipită de ciment. Ciolănosul cu pulover roșu îi arde un pumn în spinare:.

- Tu nu vezi, bă, că dom' Țurcanu-ți întinde mâna lui?

Unde o fi fost student Pușcașu? Probabil la Politehnică, numai un inginer poate spune că X îți întinde mâna lui...

Bălan se precipită. Apucă mâna lui Țurcanu cu amândouă mâinile și o trage spre buze. Ca mușcat de șarpe, Țurcanu și-o retrage, iar în secunda următoare, cu cealaltă, cu degetele rășchirate dar izbind ca un pumn, îl pocnește pe Bălan, trimițându-l undeva, până spre patul meu, probabil băgându-l și sub prici.

Însă Dihorul, de parcă ar fi fost aruncat în corzi, revine numaidecât în poziție de drepti.

Și râde. Râde. Nu-l văd, îl aud: râde, fericit.

- S' nu ti mai prind cu apucături din istea, aici nu suntem la biserică - deși eu vă sunt popa, ha-ha-ha! - Țurcanu râde, corul ciomăgașilor răspunde numaidecât, însă tace atunci când "popa" zbiară: Măi, tu: di ci miști capul? Nu ți-am spus să nu-ți dezlipești privirea de la bocanci?

- Nu mi-am dezlipit-o, zice Fuhrmann.

- Nu tu, măi-ăăă banditule! Instalant a mișcat capul, dar tu ai vorbit! Așa că ai prioritate, pentru vorbă: di ce-ai vorbit măi vorbărețule?

- De frică, dom'. Ca în pădure, noaptea. Te pândesc lupii, strigoii. Îți dai curaj vorbind singur, ca să...

Nu mai isprăvește: dintr-o mișcare, Țurcanu îl zmulge de pe prici, îl trage în mijlocul camerei dincolo de masă. Cu o mână îl ține de gât - am impresia, ba nu: certitudinea: îl ține suspendat - cu cealaltă îl lovește. Apoi îl stăpânește cu amândouă mâinile și îl îmblățește cu picioarele. Mișcările dezordonate, adeseori în contratimp, ale lui Fuhrmann mă fac să mă gândesc la un manechin, la o păpușă de cârpă.

Acum nu mai văd: mâinile lui Țurcanu sunt libere. Și capul - șapca i-a căzut. După mișcări, după sunete, îi lucrează doar picioarele, jos.

În sfârșit, îl culege, îl ridică... Cu o singură mână îl azvârle în perete. Fuhrmann zăbovește câteva clipe bune, lipit, nehotărît, aproape aplatizat. Apoi se decide să-și câști-ge a treia dimensiune și se prelinge pe prici - păpușă de cârpă.

Între timp s-au mai pe-trecut păpuși de cârpă, le-am ținut la distanță acolo, uitat-lipite de pereții lor, uitat-surse pe priciurile lor, Elisav este pe drum, încoace, ca să aflăm cum era sicriul, până atunci, s-a dat stingerea în camera *4 Spital*, cam 12 metri pe 6, două perechi de ferestre în pereții opuși, răsărit-apus, un efectiv de șaptezeci și trei de deținuți, toți prezenți, unu imobilizat în pat, gata pentru închidere! Și dacă n-ar patrula plantoanele, cu bâte și centiroane, de-a lungul priciului mare cât lungimea camerei, a celui cât lățimea dinspre răsărit, precum și a celui din dreapta ușii aflată în mijlocul unei laturi lungi și dacă bâtele n-ar face: poc! Poc!, iar plantoanele n-ar zice: «Mâinile-ntinse peste pătură, banditule!», poc-poc! și «Nu aduna picioarele, stai întins, banditule!» și poc! și poc! și «De ce dormi pe spate, banditule?!» și iarăși poc!, atunci ar fi de parcă n-ar fi fost ceea

ce ar fi bine să nu fi fost - aici, pentru că dincolo de zidul ăsta pe zidul celălalt, santinelele anunță că postul cutare bineee, postul cutare tot bineee, așa că eu care am voie să țin mâinile și trupul cum vreau, am voie să închid ochii, ca să-i ușurez lui Elisav venirea.

El vine, vine, îl simt, dar și eu trebuie să fac ceva, de întâmpinare, măcar cu trei pași, măcar cu o schiță de pas - așa se întâmpină activ; iar dacă răgetul fiarei interzice retragerea ca și avansul, nu poate împiedica rememorarea și devansul, acest trecut atât de trecut, cu atât mai plăcut de trecut, cu cât îți dai voie să-ți dai voie să fii și să faci, acum, ceea ce de obicei, rămâne într-un viitor problematic. Așa că, în momentul ieșirii pe poartă, îi văd așteptându-mă, însă ai mei nu se grăbesc să-mi alerge în întâmpinare - nici chiar Seliva - ca alții ai altora, ai mei știu că, din acest moment, nimeni nimic nicicând nu ne mai poate înhăța din urmă, suge înapoi, risipi, fărâmița, umbla prin noi - și ce bine, ce bine să știi asta.

De la poarta închisorii ne mutăm cu toții în livada de la Piatra, sub dud: într-un cap al mesei, bunicul Pamfil; în cel opus, tata; în dreapta bunicului: bunica Agapia, Artimon, mama; dincoace: Elisav, lângă tata apoi Seliva între noi, apoi eu - în stânga bunicului - față de masă albă, cu pete de soare mișcător, de vânt din frunzișul dudului, ca în apă adâncă; acea liniște a satului în amiază de vară, plină de sunete: găini cotcodăcind speriate a vară și a cald, o coasă ascuțită, hârșăit, cu gresia, o chemare, scârțâit de roți; vară zumzăind de mirosuri: amar, de frunză de nuc; ațos și bărbătesc, cel de balegă de cal; iute și vesel de la focul făcut în curte - alt miros decât fumul din hornuri seara; miros securizant de la cămășile noastre, ale bărbaților, de bumbac țesut în casă; mirosul nostru al trupurilor noastre, adunate în jurul mesei,

formînd un cor de odori: bunicul - tămâie și, ușor coclită, adierea de argint vechi, de la odăjdii; bunica - gutui, busuioc și calapăr; Artimon - tutun Abdulah și iuft; mama - mamă; Seliva - coamă răscoaptă în soare și încă, încă, amestec de acru de la degetele pătate de cerneală și strălucitor și de rochie nouă; Elisav sudoare curată de lup adineauri îmbăiat; tata - nu știu, el rămâne pe dinafară; în fine, eu simțindu-mă bine în mine și cu. O dudă răscoaptă cade pe pâinea care așteaptă binecuvântarea, o alta, verde - nu doar coaptele cad - pleoscăie în paharul cu vin al lui Artimon, împroșcînd jumătate din violet pe fața de masă, bunica se grăbește cu îngrijorarea asigurătoare: «Nu-i nimica, iese...», Artimon înălțînd cu grăbire paharul: «Dumnizieu dat, Dumnizieu luat, fii numele Lui binecuvântat!» - și bea, își reumple paharul, noi rîdem, privindu-ne câte doi, câte doi, privindu-ne drept în ochi, știind că “Dumnizieu” are să mai dea, drept care bunicul se ridică, binecuvîntează pâinea și vinul, trupul și sângele, apoi face cruce cu cuțitul pe talpa pâinii, înainte de a începe s-o taie, la piept. Adineauri, în picioare, mi-am dat seama că Seliva a crescut ca din apă, aproape cât noi, băieții, i-a venit și ei timpul să nu știe ce-i cu ea pe lumea asta, așa că atunci când va fi să fie, cu Mihai Șaptefrați are să fie - pe lângă faptul că e un compozitor ge-ni-al, mi-a fost și coleg de celulă, la Pitești - n-ar fi rău dacă am face trei, Elisav cu Lena, eu cu Iulia. Iulia.

Între timp s-au mai petrecut păpuși de cârpă, Țurcanu doarme alături, la mai puțin de un metru de nesomnul meu, sforăie cumplit, mai degrabă horcăie, cu știrbituri și schiopătăături, sare din vis și din așternut și recade numai-decât, gemînd de durere și de mulțumire, cu plescăituri, o fi visînd și el că-i afară, printre ai lui și visînd că el este ei, pe care el - n-ar strica să viseze de-adevărat, sau, mai bine:

să-și trăiască, treaz, visul în care el este, de pildă, Bogdanovici - atât, că pe Iulia nu am auzit-o cântînd, nu știu dacă are ureche, cred că da, fiindcă și ea e basarabeancă, cântă bine, așa cum va fi cântat mama la vârsta ei, deci, la noi, la Piatra, e seară, copiii au fost duși la culcare, doar băiețelul Selivei a rămas, adormit, în brațele maică-si, ne aflăm în cerdac, în calidor, am așezat lampa cu gaz pe pălimar, pentru ca țânțarii să ne lase-n pace să cântăm, desigur, tata, ca ardelean, trage spre *Pe Murăș și pe Târnave*, mai ales spre ceva pe versuri de Goga, mai cu seamă *De ce m-ați dat de lângă boi?*, în fine, așa cântă el, mama, ca basarabeancă, vrea să echilibreze România Mare și a și început - deși nu se dă în vînt după populare, ea tot la operă visează și la Maria Cebotari - *Nistrule, pe malul tău*, bunica Agapia s-a luat numaidecât după ea, cu glasul ei subțirel și tremurat - deocamdată, cei doi bărboși tac, măturoaiele cu degete ragilă, schimbă priviri complice, fiindcă are să le vină și lor rîndul, atunci să vezi cântare, în astă seară, Artimon are să înceapă singur, *Ziua Izbânzii*, din Isaia, apoi împreună cu bunicul Pamfil, la unison, al optulea psalm, cel de slavă:

Când privesc cerurile, lucrurile tale,
 luna și stelele pe care le-ai întemeiat, îmi zic:
 Ce este omul, că-ți amintești de el?,
 Sau fiul omului,
 că-L cercetezi pre el?
 Micșoratu-L-ai pre dânsul cu
 puțin față de îngerii, cu slavă,
 cu cinste l-ai încununat pre el...

Numai ei doi și încă doi: Seliva și cu mine, veniți pe nesimțite, tot la unison: noi patru știm că muzica a fost compusă de Mihai - el nu-l mai apucase pe Artimon, iar pe bunicul Pamfil nu-l auzise decât bombănind.

Astă vară, la Albota.

2.

- Domnule prim-gardian, camera 4 Spital, cu un efectiv de șaptezeci și trei de deținuți, toți prezenți, unu imobilizat în pat - gata pentru deschidere!

Asta a fost ceva mai înainte. Ceva mult mai înainte. Cândva, anul trecut sau și mai dincolo, nu mai știu, nu mai înțeleg și nu vreau să înțeleg ce se întâmplă cu mine, cu noi, cu ei - genunchii, genunchii, ronțăiți de Metronomul putrezitor. Tot nădăjduiesc că visez; că mă aflu într-un coșmar - însă prea multe întrebări nu-mi pun, s-ar putea să mă trezesc și dacă nu în vis?

Terciul. Ba nu: și el a fost înainte. Gherman mi-a adus gamela, el mi-a luat-o neatinsă, întrebându-mă de ce n-am mâncat, dar ne-așteptând răspuns. A dus-o, a golit-o la hârdău. Păcat.

Țurcanu, așezat cu o bucă pe masa din mijlocul celulei, mâncase și el terci, mereu rotind capul, mereu la pândă - mi s-a părut, de acea dată: nu el pândește, era pânditul.

Păcat de terciul dus la hârdău, i-ar fi prins bine lui Șaptefrați - pe care îl știu pe priciul scurt, lângă Voluntaru. Dar nu pot privi într-acolo, privesc numai drept înaintea mea și, pieziș, în sus, la o pată de pe zid, de deasupra priciului scurt din stânga ușii (pe care nu stă nimeni, toți ocupanții sunt jos, pe ciment; cu ciomege). Pata este un fel de cămilă, oarecum fără cap, dar asta se poate repara, completa - iau capul de vis-a-vis (adevarat, inversat și prea mare, dar merge și așa, aici, la noi, la camera 4 Spital). Mă atârncu cu toți ochii de cămilă, ca să mă gândesc la cămilă și numai la cămilă, cum are și ea un cap de plimbarică, pe celălalt mal, de rezervă și nu la, de pildă Voluntaru, cu un singur cap, nici la Fuhrmann, cu o singură alcătuire, și aceea de cârpă. La mine

nu mă gîndesc, Doamne ferește! Doamne însă nu mă ferește.

- Tu, măi! Jos di pi prici! Și tu și tu și tu și... - vreo șapte. Măinile-n sus! La comandă, vă lăsați pe vine; la comandă, vă ridicați - ținînd măinile-n sus! Atenție: cine atinge călcăile cu șezuta, ori nu ține măinile perfect înălțate... Pop Cornel, tu conduci gimnastica!

- Jos! Sus! Jos! Sus! - Cornel, mașină pornind la sfert de tură.

Număr și eu pînă pe la cincisprezece josuri, când Țurcanu:

- Ci păzăști, Oprea? Nu-l vezi pi ceala, pirpiriu?

Oprea se năpustește ca din praștie: lovituri cu bâtele, lovituri cu picioarele. Sus-Josul reîncepe - pînă la:

- Pușcașule, ci pazăști? Banditul ista atinge călcăiele!

Banditul ista (nu-l văd) își ia de la puloverul roșu porția de lovituri. Cornel mai susjosează o vreme, pînă când Țurcanu:

- La grămadă! Ardiț-i pi bandiț'! Brava, Steiner! Mai cu nădejde, Voinescule, c-altfel... Brava, măi, ceala nou, Balan! Așă! Așă! Să iasă putrigaiul din criminali!

Nu se mai numără, se macină, treieră, îmblătește. Nu-i pot număra pe bătuți, nici pe bătători, dar sunt sigur că bătaușii sunt mult mai puțini, hai, o șeptime - și totuși. Totuși, bătuții nu cunosc o secundă de pace: dacă cel care se ocupă direct e obligat la o pauză (i se încurcă bâta, ori îi scapă din mână), vecinul, fără să-l neglijeze pe al lui își îndoiește eforturile, croindu-l și pe al colegului, neîngăduindu-i să respire. Bătaușii nu sunt nici mai puțin slabi, nici mai puțin palizi decât bătuții, primesc aceeași porție de mâncare - și, totuși, totuși, de unde energia, puterea, încrâncenarea? Ura? Nu, știu, nu vreau să știu.

- Distul! La loc, pi prici! Seria următoare: tu, tu, tu, tu...

Careva scheaună încetișor, fără contenire. Un semn al lui Țurcanu: Voinescu și Steiner urcă pe prici: un vârtej de băte și picioare când cei doi coboară, scheunatul a încetat demult.

Cornel conduce gimnastică. În seria aceasta îl recunosc pe Șaptefrați; pe Ștef; pe Voluntaru. După câteva mișcări, blondul intră pe mâna lui Oprea.

Apoi, fără pauză, intră sub bătă lui Steiner. E nevoie să-l preia Voinescu - dar se vede că Voluntaru prea rezistă: adică continuă să se apere - înseamnă că i-a mai rămas ceva de apărat.

Din cauza lui - mai exact: datorită lui - programul de gimnastică al acestei serii este scurtat, din ordinul lui Țurcanu: se trece la Grămadă. Seria a treia. Tot din zona aceea. Cămila nu-mi este de nici un folos: Careva dintre bătuți, a aruncat cu bocancul în ușă, strigînd Ajutor, Dom' Director!, Domdirector a venit, a întrebat Care ai nevoie de el, Grigoraș (abia acum îl deslușesc) a zis Eu, Directorul a zis Ce pizda mă-ti vrei, banditule, după ce că ai spart geamul, ai deteriorat, efectele statului...- i-a ars trei labe și un pumn final și a plecat.

Capul cămilei orientat viceversa se duce, de parcă ar veni, așa că îmi cobor privirile la ușă: minune!, geamul spart a și fost înlocuit, chiar vopsit - or fi avînd de rezervă ochiuri de sticlă gata date cu var și gata zgâriate, ca să aibă pe unde ne supraveghea Regizorul.

Aud că Țurcanu îi șoptește ceva lui Gherman. Îmi aburc privirea pînă la capul cămilei apoi, prudent, mi-o translez în partea opusă, la trup. Îl simt pe Țurcanu apropiindu-se de ușă, simt ușa deschizîndu-se, simt ieșirea lui Țurcanu. Gherman.

- Întrerupem gimnastica! Ieșirea la program! În grupuri

de câte șase, cu mâinile-n sus începînd de-aici: unu, doi, trei...

Acum privesc în voie: coboară cei de pe priciul scurt din dreapta ușii. Printre ei, Damaschin. Remarc o cipilică invalidă: o fostă șapcă de ski, cu clapete - dar fără cozoroc. De ce fără cozoroc? Simplu, îmi spusese învățătorul basarabean de la Sibiu: seamănă cu kapela germană - la arestare și lui îi tăiaseră cozorocul capelei cu un briceag.

Printre mâinile înălțate văd una legată cu ceva alb: a, da: mâna sinucigașului.

- Douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat!, anunță Gherman.

Bate în ușă, se dă la o parte. Seria iese, precedată de Voinescu și de Oprea, încheiată de Steiner și de Veniamin. Gherman rămâne în dreptul ușii, cu mâinile încrucișate pe piept, cu bâta la subțioară. Alți șase ciomăgași, printre ei, Bălan, patrulează prin fața priciurilor.

Undeva, în vecinătate, se aude apă curgînd în șuvoi. A-ha, closetul. Primul grup se întoarce. Cu mâinile ude ținute deasupra capetelor. Seria următoare. Încă una. Am impresia că merge prea repede. A, da: douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat - cu Oprea și Pușcașu supraveghetori, chiar mai puțin...

Ultima serie se întoarce.

- Reluăm gimnastica! anunță Gherman.

Dar eu? Și eu...

- Dar eu?, întreb, înălțînd o mână. Vreau și eu la clo...

- Gura, bă banditul! - Bălan a ridicat ciomagul, ai fi zis că mă pîndea.

- Bălan!, strigă Gherman, apropiindu-se. Faci numai ce ți se ordonă, altfel ești întors, înțeles?

- 'Nțeles, s'trăiți! - Bălan e pierit.

Gherman continuă:

- Pop Vasile e al domnului Țurcanu, nimeni nu se atinge de el, înțeles? Să nu te mai prind că... Pop Vasile, poți merge în cârji? Cobuz, adu-i cârjele! Pas alergător!

- Pot, dar acolo? - și arăt din ochi picioarele. Nu le pot îndoi. În celula de unde vin mă ajutau băieții, mi le țineau întinse deasupra tinetei... Altfel nu se poate...

- Destul, vorbești prea mult!, mi-o taie, cu privirea în altă parte.

Gherman nu e mânios, doar încurcat. Se consultă, în șoaptă întâi cu Steiner, apoi cu Pușcașu. Puloverul roșu nu este de acord cu ceva. Dar Gherman îi spune că eu sunt al domnului Țurcanu, iar Pușcașu, brusc, începe să înghită în sec și ia poziție de dreți, pierită. Steiner a rămas cu ochii lărgiți, desfăcuți ca și urechile.

Gherman bate din palme:

- Trei inși care l-au mai ajutat pe Pop Vasile!

- Eu domnule!, ridică Șaptefrați mâna. Să vină și Apolzan și Ștefănescu.

Cei trei se apropie. Mă ridic în capul oaselor. Gherman îi pune lui Tavi ciomagul în piept:

- Tu, nu! Tu ești legionar! - Apolzan, nedumerit, șchiopătînd, se retrage.

- E nevoie de trei, domnule, explică Șaptefrați. Doi îl țin de subțiori, al treilea îi ține picioarele întinse.

- Tu ai să fii al treilea, îl împinge Gherman pe Bălan cu bâta. Executarea!

Ștef și Mihai mă conduc de subțiori. În față, Oprea. În urmă, Bălan și Cobuz. Ieșim pe coridor și intrăm pe ușa aflată imediat în stânga.

- Douăj' de secunde! anunță Oprea.

Bălan mi-a apucat picioarele și mi le ține întinse cu mult

zel. S-a chircit, pentru ca picioarele să mi se sprijine de un genunchi al lui. În acest timp Oprea supraveghează, încruntat.

- Dă-i bătaie, mai ai zece secunde!

Cobuz îi șoptește ceva, nu deslușesc decât: «Dom' Țurcanu».

Schimbarea bruscă la Oprea ca și, adineauri, la Pușcașu. Dispare din câmpul meu vizual - apoi îl aud:

- Țineți-l până face.

Băieții mă țin. Însă eu nu pot. Nu pot și mi-e rușine. Le spun jalnic - îmi vine să plâng:

- Nu pot, măi fraților. Nu pot, în douăzeci de secunde...

- Ți-am spus să stai, până faci! - Oprea e foarte supărat.

Încerc. Zadarnic. Îi rog să mă ridice. Abia acum observ că Șaptefrați are o ureche vânăt-roșie, pe sfert zmulă, că o arcadă a lui Ștef e spartă, cu sânge încă mustind.

- Treaba ta, zice Oprea. Aduceți-l la chiuveță. Spală-te, domnule! Îmi vâr mâinile în jet și dau de două ori pe ochi.

- Am terminat, spun.

Oprea mă privește de foarte aproape. Dar nu mă vede. Ridică din umeri:

- Treaba ta, domnule. La celulă!

Ne întoarcem. Oprea îi dă raportul lui Gherman. Acesta se apropie de patul meu:

- Când ai nevoie de ceva îmi spui mie. Ridici mâna, nu vorbești, tu ești al domnului Țurcanu - și își mută privirea în altă parte.

Bun, s-a înțeles, am auzit-o de trei-patru ori - dar tot n-am înțeles. Vreau să-l întreb ce înseamnă să fii al domnului Țurcanu, însă Cori e departe, pe la mijlocul camerei.

- Continuăm gimnastica! Unde-am rămas?

Pop Cornel comandă Sus-Josul. Când încep să se

semnaleze primele defecțiuni, intră în joc bâtele. Dar - cel puțin așa mi se pare mie - fără convingerea pe care-o însufla prezența domnului Țurcanu.

Domnul Țurcanu - iată-l. Nici n-am simțit când a intrat - dar l-au simțit, fără să-l vadă, supraveghetorii: au întetit ritmul, loviturile au redevenit cumplite. Țurcanu se plimbă. Uneori se oprește, brusc; de parcă ar străbate o junglă, amenințarea venind de pretutindeni. Amenințarea însă este el însuși:

- Măi, tu acelea: un' ti uiți tu, măi? Oprea, Pușcașu, Steiner! - busculadă, undeva, la capul patului meu. 'Pleac'-ti-nainti, măi!

Aceala - nu știu cine - făcut zob, e aruncat pe prici.

- Stai drept, banditule, cu ochii la bocanci! Dacă te prind că... Di ce-ai clipit, măi! Di ce-ai mișcat pleoapele? - tot la capul meu: pumni, palme, picioare, bâte, catarama; apoi aruncare la loc.

E într-o ureche, Țurcanu: să nu-ți miști privirea, fie, dar să nu clipești? Câte secunde poți rezista fără să clipești? Există o metodă, când are să-mi vină rîndul, are să-mi prindă bine, pînă atunci, nefericitul de la capul meu, care-o fi, iar încasează bătaie, *pentru că a clipit*. Dacă aș putea să-i suflu: când simte usturimea, să apropie încet, încetișor pleoapele și să rostogolească globul - așa îl unge... O poți duce pînă la o jumătate de oră. La nevoie, și mai mult.

Nefericitul, e bătut, în continuare, de alții, fiindcă Țurcanu, uite-l: vine și se întinde pe pat. Cu mîna dreaptă sub ceafă, cu ochii în tavan. Clipește cam des pentru unul care cere altora să...

- Distul! Să treacă pi prici!

I-a făcut o favoare. Mare. Țurcanu, care miroase a bivol. Ba nu: a cal. Ba nu: mirosul este, nu de animal, ci de om.

Adevărat, a sudoare, însă dinspre el vine și altceva, miros de ceea ce lapădă omul. Nu, nu de tinetă. Nici de cel strivit, din greșeală, pe vreun maidan. Ci viu, proaspăt, sfâșietor. Să fi făcut domnul Țurcanu pe el? Sau poate eu însumi? Dar nu: de la Sibiu, de la Codlea, îl cunosc, îi știu multele nuanțe. Dinspre bocancii lui vine: adineauri și-a coborât picioarele de pe pat, mirosul a încetat: cum și le-a urcat la loc, cum a reapărut. Deci, bocancii. O fi călcat în ceva. Și totuși, acel ceva necunoscut îmi întoarce mațele pe dos. Nu de greață, de spaimă.

Se aud hârdaiele pe coridor - prânzul. Țurcanu se ridică printr-un "delfin", se duce în mijlocul camerei unde îl înconjoară ai lui. Bălan se apropie și el, însă Oprea îl alungă ca de la troacă, lovindu-l cu bâta în cap, peste bot. Țurcanu le vorbește, ei dau din capete a încuviințare - chiar și Bălan, rămas pe dinafară și care, cu siguranță, nu aude nimic - dar încuviințează. La un moment dat, Țurcanu izbucnește în râs și îi arde lui Gherman peste spinare o palmă prietenos-golănească: Cori dă ochii peste cap, de i se vede numai albul. Însă numai pentru o clipă. Se stăpânește - ce-o fi avînd Gherman la spinare, unde l-a atins Țurcanu? Sau: ce n-o fi avînd?

Țurcanu este pe punctul de a se apropia de ușă când glasul lui Fuhrmann se aude, răgușit:

- Domnooo căpitan-major sau ce grad vei fi avînd, nu crezi că e timpul să ne dai oarecari explicații?

Ciomăgașii, ca împinși de un resort, dau să se năpustească. Țurcanu îi oprește, bătînd din palme. Ocolește masa cu pași rari, ciocăniți. Se oprește în dreptul priciului, dar nu dinaintea lui Fuhrmann.

- Măi, tu! Tu ai auzit ce-a vorbit vorbărețul? Răspunde!
Cel întrebat, un băiat cu trăsături fine, prelungi și cu

gene răsucite, de față, își mișcă buzele, dar fără sunet. Țurcanu îi șterge, în treacăt, o palmă (numai de nu i-ar strivi genele), apoi se mută în fața lui Fuhrmann:

- Cum ziceai că te cheamă pi tini, măi aista, care vrei explicații? - ai auzit, Cori? Ex-plici-cații! - hohotele de râs ale ciomăgașilor nu întârzie. Cui să dau explicații, Cori? Eu să dau explicații? Ție, măi? - se întoarce spre Fuhrmann. Da' cini ești tu, măi? Cum ti cheamă pi tini, măi? - întrebarea de la urmă sună cu aproape tandrețe, în dulcea lui moldovenească de Sus.

- Cum mă cheamă, știți. Dar eu nu știu ce grad binevoști să purtați, domnooo.. .

Chicote. Totuși, chicote, dinspre priciuri. Ceea ce însemnează că n-are să mai treacă mult până ce chicotele au să se prefacă în hohote, iar de-aici până la revoltă, o nimica toată. Dar cum e posibil să suportăm fără să crâcnim, noi, majoritatea, teroarea unui nenorocite de minorități?

Cei cu ciomege dau să se năpustească, Țurcanu îi oprește cu un semn:

- Măi, tu, care ai fost student la clasa de circ de la Conservatorul din Târgu-Cucului... - așteaptă chicotele ciomăgașilor, să se scarpine cu ele - apoi, brusc, răgușit: Di când ai vinit în camera asta, în permanență m-ai provocat!

- A, da? se miră celălalt, cu efort. A, da: așa se explică "replica" pe care ați binevoit să mi-o dați, domnooo Ciobanu...

- Țurcanu, măi, nu Ciobanu! - Țurcanu e gata să sugrume pe oricine, deocamdată, sugrumă, convulsiv, aerul.

- Țurcanu, Ciobanu - nu-i aceeași brânză?

Cu toții ne ținem respirația. Însă, minune: Țurcanu zâmbește: Țurcanu râde; Țurcanu se saltă pe vârfuri:

- Tu chiar vrei să faci cunoștință, îndeaproape, cu

mine, măi?

- Știți, domnooo... - Fuhrmann face eforturi vizibile, audibile, să vorbească tare. Precum un anume personaj al lui Caragiale, zic: "Eu, când îmi trage cineva palme, nu mă las până nu-mi spune pentru ce, pentru ce mi le-a tras, să știu și eu..."

- Nu te lași - nu te lăsa! Să nu te lași, până nu afli pentru ce... Ia vin-aici! Vină - vină, să-ți spun la ureche pentru ce, să-ți dau ex-plic-a-ții.

- Cu aceleași argumente, domnooo? - în glasul slab, răgușit, strivit al lui Fuhrmann se simte frica cea mare, o frică specială, o frică de un curaj nebun.

- Singurele la care are dreptul un bandit ca tine...

Mă atâră cu disperare de cămila al cărei cap lipsă se tot tot duce, tot tot venind. Fuhrmann nu-și rupe cu dinții vinele, ca celălalt, i le oferă lui Țurcanu, să i le des-facă el. Are dreptate, Țurcanu: Fuhrmann l-a provocat, îl provoacă și acum - ce altceva face? Și pe cine? Pe însuși Țurcanu! O să-lucidă.

După ce l-a tocat cu pumnii, după ce l-a treierat cu picioarele, apoi iar cu pumnii și iar cu picioarele, acum se urcă pe trupul lui, sprijinindu-se de umerii lui Oprea și Pușcașu, apropiați oportun.

Mai sare o dată. Și încă o. Încă.

Pârâie, pârâie ceva, însă eu nu pot să leșin.

- Nimeni nu se-atinge de mâncare, până la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit? Ce se petrece, aici? Și, dacă se petrece, eu de ce nu mă petrec? Ciomăgașii sfârșesc de distribuit gamelele, le așează pe marginea priciurilor, dinaintea fiecărui deținut. Ale lor, gamele - pe masă, cu linguri.

- Toată lumea în genunchi, la un metru distanță de gamelă! Mâinile la spate! Te ‘pleci și mănânci! Din treucă!

Din treucă - dar eu? Gherman mi-a adus adineauri gamela cu arpacaș:

- Tu ai dreptul la lingură..., îmi șoptise.

Cum adică: drept la lingură? Adică dreptul pe care-l au și ei, bătaușii? Cum adică, dreptul, încep să înțeleg atunci când bâtele se pornesc să lovească în capete, obligându-le să se aplece și să mănânce fără lingură din gamele. Din treucă.

- Dom’ Țurcanu, Pop Vasile refuză să mănânce, îl demasc!

- Cori, ia scapă-mă di paduchele ista, spune Țurcanu, liniștit. Să treacă î-na-poi!

Rândul lui Bălan să nu priceapă. Nici când Gherman îl lovește în cap cu o frecvență de ciocan pneumatic, nici când îl silește să urce pe prici. În sfârșit, când i se trânteste dinainte o gamelă fără lingură, înțelege: zelos, cu privirea la Țurcanu, se apleacă. Se aruncă. Își pierde echilibrul și cade cu obrazul în arpacașul fierbinte. Își reprimă urletul, trage aer cu zgomot, prin colacul răsfrânt care sparge masca de arpacaș. Văzîndu-l pe Cori înălțînd bâta, se apleacă iar. Grohăie - nu știu dacă de durere ori de plăcere.

Careva a răsturnat gamela pe ciment.

- Să lingă, spune Țurcanu, simplu. Ia, Oprea: călare!

Oprea trage de pe prici pe careva - nu-i văd decât puloverul albastru, găurit în coate - cu lovituri de bătă îl obligă să se așeze în patru labe, apoi îl încalecă. Lovind numai în cap, numai în cap, îl silește să lingă mîncarea pe ciment.

Altă gamelă răsturnată. Călăreț: Steiner.

Încă una.

- Îl demasc pe Grigoraș!, țipă Cornel Pop. A vărsat-o

intenționat, ca să nu se opărească, l-am văzut! Îl demasc! Îl demasc!

- Lejionar de-al tău, spune Țurcanu, cu gura plină (el mănâncă cu lingura, un șold pe dunga mesei). Ocupă-te de el!

Cornel se năpustește. Vânzoleală. Dar nu aud șuierul lat al centurii. Gâfâituri de luptă, bubuituri de pumn, bușeală, o țesătură pârâind, sfâșiată...

- Mi-a luat cureauaaa! Îl demasc! Îl demasc!

Dintr-odată, liniște. Ciomăgașii, încordați, parcă trăgînd în lese, parcă așteptînd să le dea drumul stăpînul, din lese. Țurcanu însă continuă să se alimenteze: mănâncă, mestecînd rar și cu nădejde. Încremenii și Grigoraș - cu centura lui Cornel în mână - și Cornel, în picioare, cu pleoapele coborîte, așteptînd, așteptînd...

- Ci-aștepți Grigoraș?, întrebă Țurcanu, tot cu gura plină, ardi-i câteva lui Pop Cornel, fiindcă s-a lasat dizarmat!

Îl văd bine pe Grigoraș. Îl știu destul de bine, de jos, de la subsol. Am aflat destule despre el: prins de grănicerii sârbi, bătut cumplit și pregătit de extrădare, evadase din postul de pază: o sută de kilometri mai încolo, prins și internat într-un lagăr de muncă (mină de cărbuni), evadase iar; prins la granița italiană, fusese retrimis în România (se vorbea tot mai insistent: pentru fiecare frontierist predat, sârbii - deși... dușmani de moarte, primeau o cisternă cu țigeti); la Securitatea din Constanța. Șase luni de anchetă - ca-la-Constanța - nu i s-au zmulș decât informații referitoare la sine. În ciuda subțiririi trupului, Grigoraș are o forță considerabilă - la care se adaugă o încăpățănare sălbatică - nici ancheta, nici Jilava nu i le stinseseră.

Centironul lui Cornel în mână. Dacă ar face un salt de doi metri (un fleac), la capătul căruia ar lovi cu catarama,

Țurcanu ar fi terminat; poate chiar mort, de ce nu, e o bună, o unghiuloasă cataramă... Un salt, atât.

- Dacă nu-i croiește tu, îl pun pe el să te otânjească, zice Țurcanu fără să-l privească, râcâind harnic fundul gamelei cu lingura.

Iată că mâna lui Grigoraș se înalță. Nu la capătul sal-tului: deasupra capului lui Cornel, căruia i s-au albit ochii. Dar lovitura nu mai vine. O oprește un glas slab, stins, dacă nu ar fi liniștea deplină instalată în celulă, probabil nu s-ar fi deslușit de la un pas:

- ...un criminal. Nu pentru că omori oameni, pentru că îi pui să se... Între ei...

După privirile ciomăgașilor răsucite spre ușă, înțeleg că vorbește cel cu șapcă de ski fără cozoroc. Da, i se vede falca de jos mișcându-se. Însă când urcă, nu ajunge până unde ar trebui, rămâne la jumătatea drumului, iar în pauze cade, atârână.

Țurcanu curăță bine gamela, o depune lângă ușă. Se întinde, râgâie discret, cu palma la gură, apoi rotindu-și privirea:

- Să ne fie de bine masa! - și scărpinându-și capul sub șapcă, sugîndu-și dinții, întreabă așa, în trecere: Ce spuneai, Bogdanovici? - glasul i-a sunat aproape cald. Vrei să repeți?

- Repet, Genule (și Bogdanovici e moldovean, a rostit: Jenule), repet, ești un criminal, vina noastră că te-am lăsat s-o iei...Vina noastră că nu te-am luat în seamă, te credeam un pezevenchi nepericulos, dar tu ascundeai un suflet de crimi'...

S-a oprit singur, istovit. Falca îi cade, resemnată (de bărbia ascuțită îi atârână țurțuri de zeamă de arpacaș, întărită). Țurcanu continuă să privească în altă parte, ba acum se află cu spatele la el: ia din mâna lui Grigoraș

centura și o depune pe umărul lui Cornel:

- Dacă te mai lași dizarmat, te-ntorc! - pe Pop l-a amenințat - însă numaidecât, cu dulceață: Ai terminat masa și discursul, Bogdanovici?

Falca se înalță, coboară de câteva ori. Nu se aude nimic. Cu obrazul încremenit, ca sub fard gros, ca sub reflectoare, Țurcanu se răsucește, lent, spre Bogdanovici. În ciuda șăpcii proletare, în ciuda bărbiei (sau: datorită ei), Țurcanu are ținută; măreție. Nu a rostit nici un ordin, nu a schițat vreun semn-sămăn, însă ciomăgașii se dau în lături, formînd două paranteze lunge, cuprinzînd pe înalt pe cei doi protagoniști. Au încremenit și plintoanele, fiecare unde l-a prins momentul: cu brațele și cu bâtele atârînd pe lângă trup, cu fața spre *acolo*, ca pentru rugăciune.

Mă înalț în coate. Au ieșit din încremenire și cei de pe priciuri: se uită *acolo* (nu la bocanci), cu satisfacție și cu teamă, nu teamă pentru ei, imediată, ci presimțind probabil o pedeapsă mai cumplită decât nemișcarea pleoapelor.

Mare actor, Țurcanu. Stăpânește mai ales tăcerile. Nu știu ce va urma, însă după tremurul care-l scutură pe Bogdanovici, simt că va fi ceva teribil - un șuvoi de sudoare mi se prăpăstuieste pe șira spinării. Pentru o clipă, mă încercă dorința de a mă ciupi, de a mă lovi peste genunchi, ca să mă trezesc. Renunț când ajung la aceeași întrebare: Și dacă în trezie va fi și mai și?

Bogdanovici tremură acolo, pe locul lui de pe prici. Nu e tremurul lui Sofron, nici al lui Cornel Pop. Aceia, fiecare în felul său, tremurînd, se apărau de o promisă, de o inevitabilă agresiune. Or Bogdanovici tremură, nu doar resemnat, ci doritor să vină mai repede, aproape sărbătorind ce va să vină...

- Măi Bogdanovici, măi...

Fals. Și târziu. Stăpânul pauzelor a pur și simplu întârziat; ori s-a grăbit cu o secundă, cu o zecime, prima lui replică a căzut într-o cădere de-a lui Bogdanovici.

Care nu mai tremură; care nu mai tremura în clipa în care Țurcanu a început - dar dacă tocmai asta urmărea Țurcanu: ca Bogdanovici să nu mai poată fugi nici prin venirea în întâmpinare?

- Di mânilి istea-ai să mori, banditule!

Respir ușurat și dezamăgit. Farmecul s-a spart. Marele Țurcanu e un oarecare amator pe o oarecare scenă de cămin cultural.

Revin pe teren ferm. Știu: pe această scenă de cămin cultural sub direcția amatorului Țurcanu, actorii amatori vor juca așa cum numai amatorii joacă: adevărat. Mai știu: Țurcanu are să-l chiar omoare pe Bogdanovici, simt, simt că și ei simt. Dar încă nu. Nu acum. Ceva mai încolo, atunci când textul o va cere.

- Jos di pi prici!.

Ei și? Pe mine nu mă interesează prologul. Mai bine profit, ca să casc gura la cer, la arbori, la spectatori - nu la Fuhrmann, nu; o să mă întorc cu privirea spre scenă atunci când va să fie scena pentru care am venit, pentru care am făcut atâtea sacrificii - dar numai pentru ea, restul nu mă interesează, cum se termină ea, cum plec.

Acum tot nu am ce vedea - ce să văd? Să-l văd pe Bogdanovici cum coboară de pe prici, cu greu, cu graba caraghioasă și nespornică a neputinciosului? Să-i văd șapca aceea caraghioasă, cu cozorocul retezat cu toporul? Costumul cenușiu, caraghios, pătat, pantalonii bufanți, caraghioslâcul lipsei de cămașă pe sub haină? Ce ne poate oferi domnul Țurcanu cu un astfel de partener? Cu unul ca Bogdanovici care, odată pe picioare, lângă prici, mai și

gesticulează (în felul lui, cu mișcări încetinite, ca în apă groasă)? Și, de parcă toate acestea n-ar fi de-ajuns, mai și vorbește, mai și vorbește, nefericitul: falca urcă, falca scapătă, bălângăne, jos, ca în balamale.

Nu mă interesează. Mă las la loc, pe spate, în pat. Mă dor genunchii, genunchii mei, n-am timp de falca lui Bogdanovici. Mă dor gleznele mele, din pricina genunchilor mișcați - și au fost mișcați din cauza lui, a lui Bogdanovici, care nu respectă regula jocului - cu șapca, de pildă: de ce i-a tăiat cozorocul? De frică să nu fie acuzat de prohitlerism, căcăciosul? Iar dacă gardienii i l-au tăiat, el de ce-o mai poartă, nu-și dă seama că arată ca dracu'? Cu pantalonii lui (bufanți!), ca să nu mai vorbim de trupul lui șoldiu, șleampăt, numai coate și genunchi. Apoi falca, falca aceea de mort de-alaltăieri care nu respectă regula mortului și vine să ne creeze nouă neplăceri, ca să nu spunem adevărate belele, că dacă nu apărea el, nu exista nici, ca să zicem așa, Țurcanu și am fi trăit ca-n sânul lui Avram, fără amândoi, las-că și Bogdanovici ăsta...

Ajung până la mine doar șuierătoarele, îndulcite moldovenește. La răstimpuri, dinspre Bogdanovici un cuvânt întreg:

- Jenule...

Cum adică: Jenule? Îi spune lui Țurcanu pe numele mic și acela diminutivat? Și moldovenit? Dar ce, au păscut porcii împreună? Unde se trezește Bogdanovici?

- Pi scaunul dentar, Șura.

Așa, da. Acolo, da: pi dentar. Foarte bine, nu știu ce culoare are, la camera 4 *Spital*, dentarul scaun, dar am o totală încredere în domnul Eugen Țurcanu care, orice s-ar zice, că-i un criminal și mai nu știu ce, mie mi-a dat un pat adivarat, lângă patul lui personal, cu saltea adivarată, pentru

genunchii mei bolnavi, săracii, ca să nu mă mai doară și l-a pus pe Cori să-mi aducă, la pat, gamela - cu lingură! Și care pe mine personal nu m-a atins nici cu o floare, ba mi-a acordat cel mai bun loc, de unde pot vedea totul, ca dintr-o lojă de orchestră, una adivarată.

Așa, să-i dea o lecție lui Șura Bogdanovici - auzi la el: După ce că-l cheamă Bogdanovici, i se spune Șura, de la Alexandru dar la Ruși, nu la Ucraineni. Legionar și el cică - cam mulți, cam foarte mulți naționaliști români de alte nații, probabil românii-români nu-s în stare să-și apere tricolorul, așa că uite-i pe Zelinsky, pe Bogdanovici, pe Belimace, pe Cantacuzino - în fine, români recentți, mai români decât papa. Foarte bine: Să-i dea o lecție marelui român Șura Bogdanovici!

Și dacă arunc o privire într-acolo, o fac, nu ca să aflu, ci ca să mă asigur. Sunt asigurat Nimic nou sub soare, Bogdanovici primește ce merită - de altfel, acum câteva secunde, el însuși a spus ceva mai lung din care am reținut:

- Merit, Jenule... Pentru ce-am făcut... Am deschis cutia...

A spus el însuși, iar dacă nu a spus, ar fi putut să spună. Iar dacă recunoaște că merită, pentru deschisul cutiei (Pandorei), atunci să merite! Se așează în genunchi. Îl văd, printre Gherman și probabil Cornel Pop. Îl văd așezat în genunchi, cu mâinile la spate.

- Nu așa, măi Șura! Tot n-ai învățat... Mai așa... Înc-oleacă-n față și nu atât de 'plecat spre stânga... Bun! Și-acuma ia suflecă-ți buzele, să nu ți le rup... Încă, mai, mai... Ești gata?

Îi văd gura - cu buzele suflecate - ca să nu i le rupă. Acum n-o mai văd, Țurcanu mi-o acopere, mi-l acopere. Văd piciorul drept al lui Țurcanu retrăgându-se încet, pe linie...

- Olecuță mai la stânga, Șura...

La urma urmei, bun, Șura Bogdanovici. De aceea după ce bocancul pornește, după ce totul se termină, are dreptul la o bătaie pe umăr, cu atât mai prețioasă, mai de invidiat, cu cât Țurcanu însuși trebuie să se aplece până aproape de ciment.

- Brava, Șura, brava, ai șăzut bine. Ai mai scapat di-un dinte putrigait...

Doar de unul - pentru azi.

Șura se ridică singur. Acum îl văd iar: gura i-a înflorit, roșu. Se aburcă, îndelung, fără spor, pe prici, Țurcanu e silit să-l apuce de turul pantalonilor și să-l azvârle - e drept, cam departe, cam în perete.

I-a rupt un dinte, Țurcanu. Putrigait. A scapat de el - printr-o extrem de precisă lovitură de boncanc - e drept, Bogdanovici a stat, a șăzut bine.

L-o fi durînd, îl doare, doare.

Mi-e atât de străină durerea lui Bogdanovici, încât o receptez mai ascuțit decât el și nu-mi pasă de numele pe care-l poartă stăpânul buzelor și al dintelui. Putrigait.

Postul unu zice că e binee, postul doi și mai bineeee, Țurcanu se luptă cu postul lui deloc bine, iar eu, ca de obicei, îl aștept pe Elisav. Îl aștept.

Activ: privesc cerul (ca învățătorul basarabean din pivnița de la Sibiu, așteptîndu-i pe americani), chiar casc gura, ca să aud mai bine și primul, huruitul avioanelor. Am aprins focurile, după ce mai întâi am ras mușuroaiele, am adunat pietrele, am tăiat tufele din perimetru, fiindcă ei vin cu plane, ca în Normandia. Sunt convinși: nu vor fi lupte, nu se vor trage focuri de armă în afară de câteva accidente (parașutiștii), câteva sinucideri (securiștii prea mânjiți de sânge), nimic deosebit. Mai sunt convinși: populația nu va sări în sus de bucurie, deși

bucuria este reală - însă atâta timp, atâta timp...; așteptarea uzează, obosește.

Nu știi cu ce vine Elisav: Parașută? Planor? Avion? Știi că nu poartă uniformă, tot în lodenul lui verde.

«Nu te-ai prea grăbit», zic și eu, ca așteptătorul, iar el, ca așteptatul: «Și dacă nu veneam deloc? Știi tu cât timp iau preparativele?» «Nu știi», zic, «noi, așteptătorii suntem niște cretini și niște obraznici pretențioși» «În loc să zici mersi că am venit...» «Zic: Mersi că, în sfârșit, ai venit», zic, ofțind, rușinat.

Postul unu, binee, și poc!, «Banditule, de ce așa?», poc! poc!, «Banditule, de ce nu așa?» Țurcanu se zbate într-o plasă trasă pe uscat, așa că mai bine aștept aici:

Mai întâi, auzim avioanele.

Mai al doilea nu mai auzim coridorul (au fugit, s-au băgat în pământ, șobolanii), nu mai vine nimeni să ne numere, nici să ne dea “micul dejun” - ei, ce facem noi, cei de la 4 Spital?; ce facem noi cu Țurcanu, cu Gherman, cu Bălan-Dihorul? Dar cu Ciobanu, Marina, Dumitrescu? Cu Drăgan, Csáky, Crăciun, cu atâția alți drăgani și crăciuni? Nimic.

Dacă începem să ne răzbunăm, nu mai sfârșim niciodată. Pe ruși îi punem pe tren și-i trimitem de unde-au venit (îi conducem până la podurile de peste Nistru, ca să fim siguri că nu s-au îmbătat pe drum și s-au pierdut); americanilor le mulțumim frumos, înălțăm un monument în cinstea lor și-i conducem la avioanele și vapoarele cui îi are. Noi ne apucăm de treabă, sunt atâtea de reparat, de recuperat, acești din urmă zece ani au trecut peste noi cu tancurile.

Plantoanele plantonează, cel mai zelos: Bălan-Dihorul - ei, ce să-i faci unuia ca el? Nimic. În condiții normale, bestia de acum ar fi fost un om normal, ca majoritatea celorlalți. Nu sunt și nu pot fi cu totii nici eroi, nici tortionari - în condiții în care nu este nevoie nici de eroism, nici de lașitate, de cruzime. În condiții normale fiecare își dă măsura în sus, adică în bine.

Iată-1 pe Țurcanu: dacă n-ar fi năvălit rușii, dacă n-ar fi scurmat comuniștii prin toate gunoaiele, prin lăturile, latrinele țării întregi și ale fiecărui om în parte, Țurcanu ar fi ajuns un avocat clănțos, un procuror sever, un perfect autoritar - dar așa? Așa...

«Sper că n-ai venit cu pedepsitori, la noi nici o localitate nu poartă numele Nürnberg», îi spun lui Elisav și îi mai spun: «De acord, cei foarte vinovați, cei cu crime de sânge să fie judecați, dar în nici un caz de tribunale-ale-poporului; ceilalți să fie lăsați în seama lor înșile, aceasta să le fie pedeapsa».

Și Elisav: «Da-da. Da-da» - în ciuda răspunsului, știi că și el gândește la fel. Plantoanele: poc-poc!, «De ce nu dormi, banditul?»», poc-poc! și: «De ce dormi, banditul?». Metronomul bate măsura în genunchi, semn că pot să-mi iau rămas bun de la picioare, deci niciodată, niciodată n-o să mai pot alerga după Seliva, nici dansa cu Iulia - și de aceea.

Probabil de aceea: nu trebuie, nu se cade, iar dacă există, atunci nu pentru mult timp așa că sicriul îngropat în cimitirul din Albota, sigilat, nu trebuia cercetat, altfel pușcăriile ne mănâncă, pentru profanare.

3.

Acum, azi, se face că sunt viu, se face că nu visez, mă știu pe lung și între două ape ca înecatul care sunt, apa de deasupra e ciuruită de trebuie, de aici-trebuie, de altă-scăpare-n-aveți și de iarăși și iarăși trebuie. Dacă trebuie; dacă altă scăpare n-avem; dacă peste tot, oricând trebuie - dar ce, Dumnezeuule? Ce, cum, când trebuie - ca să avem scăpare, alta?

Pentru că visez că nu visez, vine explicația:

- Să vă lipadați de putrigai!

A, da. Da, da. Știm, trebuie, da cum, să ne arate cum

anume să ne lipadăm. Însă apa e groasă, până să ajungă, prin ea, alicele se încetinesc, se șovăie, nu capăt decât ce trebuie. Dacă visez, e bine. Dacă visez că visez, mai bine. Dar dacă visez că nu sunt viu? - genunchii, numai ei poartă vina lor de genunchi putrezi de care să ne lipadăm, ca să binemerităm, numai ei, putrigaiul, poartă întreaga vină.

- Trebuie să vă reeducați, altă scăpare n-aveți!

De unde, alta?, mai ales: scăpare? Bine, bine, ne re-, nu ne putem opune ree-; dar să ne lumineze: cum?

Sunt propulsat spre lumina neagră. Se năpustesc asupra tuturor urechilor mele toate urletele și le încasez cu totalitatea genunchilor. Aș vrea să mă întorc, să mă scufund îndărăt, în vis, fie el și coșmar, dar să fie alături, el acolo, eu la adăpost, înăuntru.

Nu se poate. Nu-i voie să-ți miști pleoapele, nu-i voie să-ți astupi aurechile. Trebuie să:

- V-ați întrebat, desigur, care este explicația primirii... călduroase care vi s-a făcut aici, la *4 Spital*. V-ați întrebat, desigur, care este explicația programului, să-i zicem: riguros, care v-a fost impus. V-ați întrebat...

Poate, sigur, desigur ne-am și întrebat, dar nu ne mai trebuie întrebări, ne trebuie *trebuie*, ca să trecem la scăpare.

Nu se poate. Mai întâi, trebuie să-l cunoaștem.

- ...V-ați întrebat, desigur, cine sunt. Să mă prezint...

Eu nu vreau prezentare. Nu vreau să știu de el, eu vreau să știu de mine, să-mi prezinte ce sunt eu, ca să scap, de ce mă leagă de el, care, oricum, nu scapă - ca să mă întârzie? Ce legătură între el și mine? Eu n-am fost legionar ca el, așa că mie să-mi spună de mine, nelegionar; eu n-am aderat la UTC, în 44; nici în partidul comunist, în 45; n-am fost brigadier pe un șantier, în Bulgaria - aha, șantierele de la noi, din România, erau naționale, cele din Bulgaria, din contra,

internaționale, așa că să-mi spună de mine, neutecist, nebulgar, neșantierist; să-mi mai spună cum eu nu m-am întâlnit vreodată cu Frații de Cruce, ca să ne reorganizăm, nici nu i-am refuzat, ca el și nici nu m-am, ca el, gândit: să-i dau? Să nu-i dau pe mâna Siguranței pe alde Bogdanovici și pe alde ceilalți?, deci, nu am fost condamnat la șapte ani, pentru ne denunțare, mie să-mi spună de mine, cinci ani pentru nuștiuce.

Nu se poate:

- ...și bine mi-a făcut clasa muncitoare: nu eram demn s-o slujesc! Abia în închisoare, la Suceava, mi s-au deschis ochii: m-am privit ca într-o oglindă și m-am îngrozit de cât putrigai... M-am hotărât să devin cu adivarat om! Nu este în puterea noastră să ne mai naștem o dată, însă este în puterea noastră să renaștem, lipadîndu-ne de trecut, de putrigai, smulgîndu-l, azvârlindu-l la gunoi și scuipînd pe el cu scârbă! Pe terenul astfel curățat, să construim altceva, pe altcineva - un om nou! N-a fost deloc ușor, nu s-a petrecut fără dureri, fără șovăieli, întoarceri, reluări - dar până la urmă, am reușit! Dar nu singuri! Administrația închisorii ne-a ajutat cu sfaturi părintești, cu cărți bune, cu... Să nu credeți că gardienii, ofițerii, directorii noi sunt cu toții analfabeți, nici, ca pe timpuri, puși să-i supravegheze pe deținuți și să-i pedepsească - asta să vă iasă din cap, fiindcă nu-i adivarată! Clasa muncitoare nu vrea pieirea noastră, ci redresarea morală! Reeducarea! Noi, deținuții tineri, tinerii intelectuali, studentimea, noi suntem recuperabili pentru societatea de mâine - de lucrul acesta mi-am dat seama la Suceava. Acolo am fost ajutat în lupta cu mine însumi, de alții, de aceea m-am hotărât să-i ajut și eu la rândul meu pe ceilalți să se curețe, să renască, să devină oameni noi. Împreună cu câțiva colegi am constituit un grup de studii, de

cercetare, de întrajutorare: Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste - pe scurt O.D.C.C - în scopul de a ne reeduca și de a ajuta pe alții să o facă. Fiindcă generația noastră trebuie reeducată, ca să devină demnă de libertate!

Nu visez. Ba visez. Ba nu:

- Diemăni! Diemăni! Diemăni!, repetă, cu puternic accent rusesc Anatol Verhovinski.

Se trezește Țurcanu și nu eu:

- Ci, măi? Ci spui tu, măi?

- V-a făcut demon, banditul!- Bălan, umil, zelos, asudat.

Țurcanu se apropie de prici:

- Adivarat, măi?

- Ai citat din **Demonii!**

- Serios, măi? Am citat din...? Poți să-mi spui pagina?

- Nu contează pagina, am citit în rusește, însă personajul care spune, primul, ce-ai zis tu, adineauri, dar fără să avertizezi că citezi...

- Stavroghin, cumva? Kirilov? Șatov? - la fiecare nume, Țurcanu se rotește, ca să culeagă aplauze - sau măcar țâțâieli de admirație, că el cunoaște atât de bine cărțile lui Dostoievski... Sau poate...

Tolea Verhovinski, de pe prici, pare profesorul, Țurcanu elevul puturos, care încearcă să nimerească răspunsul bun.

- Sau poate văru-tău, Verhovenski!

Țurcanu se saltă pe vârfuri și-și rotește privirea, mulțumit.

- Un sfat, Țurcanule: rămâi tu la ale tale la marele tău Makarenko, nu te întinde la Dostoievski. Știi ce-a pățit ucenicul vrăjitor...

- Tocmai, pentru că știu, am să-ți arăt...

Dintr-o mișcare, îl smulge pe Verhovinski de pe prici, îl trage jos, îl face zob cu pumnii, apoi cu picioarele. Îl azvâr-

le la loc, zbierînd, stropind cu scuipat:

- O să vă reeducați! Toți, până la unul! Aici și așa cum am hotărît eu, nu cum a încercat el - îl arată pe Bogdanovici. Fiindcă el nu-i doar un oportunist, un kautzkist, ci un criminal! Așa-zisa lui reeducare pașnică, benevolă, pe care a încercat să o impună la Suceava e o crimă! I-a sfătuit pe lejonari să se prefacă, să facă pe interesați, să învețe pe de rost operele clasicilor marxism-stalinismului, să le turuie papagalicește... Poporul muncitor să creadă că lupul s-a prefăcut în miel și să-i pună în libertate! Ca să-și continue activitatea criminală! Legionară!

A făcut spume la gură:

- Ei nu! Poporul nu-i tâmpit! Libertatea - auzi tu, Bogdanovici?- libertatea se merită, nu se fură! Trebuie să dovedești că ești cu adevărat demn de ea! Or tu, pe de-o parte, în închisoare, continui, pe sub mână, îndoctrinarea legionară, pe de alta sperai să înșăli poporul, să-ți dea drumul din închisoare - de ce? Ca să pui la cale alte crime, alte bestialități! Dar nu ți-a mers! Te-am dimascat! Ți-am smuls masca, banditule! Cu mânilor-istea te-am dimascat, di mânilor-istea-ai să mori!

Gâfâie, glasul i s-a spart. Bate cu pumnii în masă:

- Aici! Aici, în camera asta o să vă dimasc și pe voi! Pe toți! O să scot putrigaiul din voi ca dintr-un tub de pastă de dinți! Întâi o să vă turtesc bine-bine, după aceea o să vă dau altă formă - ați auzit de ouă cubice? O s-auziți! O să vă uitați în oglindă și o să vedeți, o să vă vedeți!

Ocolește masa, face un tur complet, apoi:

- De mâine, începeți dimascarea externă. Veți declara, în scris, tot, absolut tot: ce ați făcut, ce ați intenționat să faceți, ce ați gândit - împotriva poporului, a clasei muncitoare, a partidului, a Uniunii Sovietice, a Marelui Stalin. Veți începe

așa: “Subsemnatul bandit cutare declar...” și veți așterne pe hârtie tot ce-ați ascuns la anchetă, la Securitate, tot ce-ați uitat, vorbă să fie, în legătură cu voi înșivă, mai întâi; cu cei cu care ați activat; cu toți cei care vă sunt cunoscuți direct sau din auzite - fie ei deținuți, fie încă în libertate! Vă atrag atenția: aici sunteți la Pitești! La camera 4 *Spital*! Aici n-o să vă meargă ca la Securitate - unde aveți mai multe adevăruri: cel recunoscut la anchetă, cel mărturisit colegilor de celulă, amândouă fiind departe de adevăru-adevarat... Aici veți declara un singur adevăr, adevărul total, până la ultimul strop! Tot, absolut tot! După ce vom constata că nu mai ascundeți nimic din activitatea voastră îndreptată împotriva forțelor binelui, veți trece la dimascarea internă: vă veți analiza trecutul, vă veți scruta sufletul și îl veți pune, întins, pe masă! Fără falsă pudoare, fără milă față de putrigaiul care v-a năpădit - vă veți privi în oglindă și veți comunica cu glas tare ceea ce vedeți: sufletul vostru, urât, schilod, fals, criminal! Numai așa veți reuși să scăpați de voi înșivă. Numai așa veți curăța terenul, pentru a vă putea reconstrui altfel, pentru a deveni alții, oameni noi. Veți fi ajutați în permanență de cei care s-au curățit, s-au reeducat și care acum văd lucrurile cu alți ochi. Iar după ce vom constata că sunteți pe calea cea bună, că v-ați curățat pe dinafară și pe dinăuntru, va trebui să dovedeți că ați făcut-o cu totală sinceritate: la rândul vostru îi veți ajuta pe alții să se lepede de putrigai, ca să devină și ei oameni noi utili societății noastre comuniste!

A răgușit de-a binelea. Leoarcă de sudoare. Șapca i se mai păstrează pe cap doar printr-o minune.

- Pentru cei care-și închipuie că vor putea urma doc-tri-na lui Bogdanovici, prefăcându-se că-și schimbă părul, ca să-și păstreze naravul - pe aceia îi avertizez că pe-aici, prin camera 4 *Spital* au mai trecut câteva serii. Nici

unul, nimeni nu s-a putut sustrage procesului de reeducare - poftiți, aveți în fața voastră re-zis-tenți din seriile anterioare: Gherman, Pop Cornel, Steiner, Oprea, Pușcașu; toți, în urmă cu o lună, cu două, se aflau, acolo, pe prici, unde vă aflați voi și gândeau ce gândiți voi în clipa de față: că ei or să reziste; că, dacă au ținut la Securitate, în fața oamenilor în altfel de uniformă, de ce n-ar rezista aici, unde, nu-i așa, suntem colegi, frați de suferință și purtăm aceeași uniformă...; sau că, potrivit doc-tri-nei lui Bogdanovici, or să se facă frate cu dracul, până trec puntea - adică prin înșelăciune! Vă atrag atenția că aici sunteți la Pitești, la *4 Spital!* Aici oul devine cubic! Aici roata devine patrată! Aici nu există rezistență, nici rezistenți - vreți un exemplu? Pofțiți, camarazi, îl aveți dinaintea voastră pe Pop Cornel. A rezistat mult, mult: șase săptămâni, vă dați seama? Șase săptămâni, patruzeci și două de zile și nopți, o mie de ore, șaiszeci de mii de minute... A rezistat, a rezistat...- dar și când a căzut, s-a rostogolit până-n fundul fundului - acum dacă-i fac un semn, vă ucide pe toți! Pe rând, bineînțeles... Este, Cornel?

- E-e-e-e', dom' Țurcanu! - Pop Cornel ia numaidecât poziție de drepți, behăind și tremurând.

- Ei?, se răsucește Țurcanu, se rotește. Și, ca să vă scutesc de încercări de probe pe spinarea voastră, am să vă fac o scurtă demonstrație pe... spinarea lui - Pop Cornel, ia spune, dar tare, să te-audă-ntreaga Lejiune: Ce ești tu?

- E-e-e-eu sunt un..., se pornește Cornel.

- Nu așa, măi! Sus, pi masă! Să te vadă-ntreaga Lejiune! Cornel e pe masă. Cu privirea albă, cu grabă gâfâită:

- E-e-eu sunt un fost legionar. E-eu sunt un fost dușman. Eu am dus o activitate criminală împotriva poporului, a clasei muncitoare, a Partidului Comunist Român, a-a-a...

- Împotriva cui încă? Împotriva? Uni'...

- ...unii Sovietice și a Marelui Stalin!

- Bun, pân-aici. Ai fost un dușman - dar acum? În ce stadiu te afli?

- Eu-e-eu mă aflu în stadiu... E-eu... Eu sunt pe calea cea bună! - îl fură cu ochiul pe Țurcanu, constată că e pe calea cea bună, deci continuă: Eu sunt, acum, în curs de reeducare...

- Ați auzit, măi?, îl întrerupe Țurcanu. În curs de reeducare! Nici chiar pentru el reeducarea nu a ajuns la capăt, la mal, mai are putrigai, mai are, dar las' că se curăță el. Ia, Pop Cornel, spune, măi: cum a fost la început?

- Eu, la început! Eu, la început, am refuzat să mă reeduc. Eu, la început, am refuzat să mă lepăd de trecutul meu legionaro-criminal! Eu, la început, am refuzat să mă dezic de Mișcarea Legionară, Legionară, Legionară...

- Cri' ...

- ...minală!, răcnește Pop Cornel. Eu am refuzat să mă lepăd de putrigaiul educației burgheze, mistice, reacțio'...

- Bine-bine, dar cum ai fost ajutat să te lepezi?

- Eu am fost ajutat! - Cornel, înspăimântat, nu găsește, pe loc, răspunsul cerut. E-e-eu am fost ajutat foarte bine, eu am fost ajutat foarte bine să nu mai, deloc...

- Dar cum ai fost ajutat? Ia, jos cămașa, jos pantalonii! Acesta este, vasăzică, răspunsul.

Cornel își scoate din două mișcări cămașa, din una singură își lasă pantalonii peste bocanci:

- Eu am fost bine ajutat! Eu am fost pedepsit pe drept, eu am fost ajutat bine de tot să lepăd putrigaiul din mine și să văd limpede că lucrurile, că lucrurile, că lucrurile... - a intrat pe o brazdă uzată, întoarsă, el însuși se rotește, sus, pe masă, vede limpede că lucrurile, lucrurile...

- Ei, cum le vezi, Pop Cornel?

- E-e-eu le văd! Eu le văd acum foarte, foarte clar - de exemplu: văd cum Căpitanul a fost un criminal. Văd cum Horia Sima este un idiot. Cum Costache Opreșan este el un bandit care a nenorocit multă lume, în special tineretul țării. Costache Opreșan, Costache Opreșan'...

- Lasă-l pe Costache, treci la Dum'...

- ...nezeu care nu există!, zbiară Cornel, rotindu-se, rotindu-se pe masă. Dumnezeu nu există deloc, deloc, Dumne'...

- Treci la Maica Domnului!

- Trec la Maica Domnului! Trec la Maica Domnului, o curvă ordinară, o curvă care s-a futut cu toți apostolii și chiar cu Irod și Iosif un boșorog încornorat care credea că și Isus a fost un idiot mort pe cruce ca idiotul și creștinismul opiul popoarelor fiindcă Maica Domnului când își suflecă...

- Distul! Distul, pentru azi! 'Bracă-te și treci la locul tău, Pop Cornel. Du-te, Pop Cornel, ai tăcut o treabă bună - ei, ați văzut? Ați auzit? Totul e limpede.

Cum nu se poate mai limpede. Atât de limpede, încât aș vrea să mor și să nu mă mai trezesc decât sus, pe masă, cu nădragii în vine, rotindu-mă, ca Pop Cornel.

- Nimeni nu se-atinge de mâncare, pân-la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit, ce se petrece aici?

Am nimerit bine, aici: mie îmi aduce Gherman gamela și îmi șoptește să mănânc; eu am timp destul și am drept la lingură, eu sunt al Domnului Țurcanu. Am noroc.

Ciomăgașii distribuie gamelele. Adică le aliniază pe ciment, cam la un metru distanță de priciuri.

Ciomăga'... Nu se poate! Ba se poate: printre cei care aliniază gamele, iată-l și pe Gabriel Damaschin. Când o fi trecut dincolo? Nu se poate: Grigoraș, eroul frontierist, eroul

de la Constanța. De Șaptefrați nu mă mir. De ce să nu mă mir, ba mă mir și-mi pare rău. Ba nu.

- Toată lumea pe burtă, pe prici! Mâinile pe ciment, de-o parte și de alta a gamelei. Te ‘pleci și mănânci! Din treucă!

Din treucă. Dacă porcii ar fi siliți să mănânce așa, oamenii n-ar mai mânca slănină și cârnați.

- Dom’ Țurcanu, dom’ Țurcanu, cred că... Cred că... Cred că...

Damaschin e cel cu credința. Deși nu-i vine să creadă: cu ochii rotunzi, arată spre Bogdanovici, împungînd mereu aerul cu degetul. Când Țurcanu se apropie cu pași mari, el sare în lături, să-i facă loc șefului, dar continuă să găurească aerul. Nu e ce-am crezut eu, eu credeam că Bogdanovici.. .

- Di ci n-ai data alarma, Bogdanovici? Di ci, banditule?!

Nu văd. S-au îngrămădit acolo aproape toți cei de pe ciment. Nu aud ce răspunde Bogdanovici. Dacă răspunde.

- Ie-i pulsul Cori, poate că...

Nu-l văd pe Gherman, nu văd cui îi ia pulsul.

În ce zi suntem? În 7? În 10 martie? Când ne-a anunțat că “de mâine” începe externa? Ieri, alaltăieri? Poate mai demult, fiindcă au fost scoase două sau trei serii - Șaptefrați cu siguranță, l-a văzut revenind, după stingere, șchiopătînd și hlizindu-se, nefericit și radios.

Cui i-o fi luând pulsul? Ce contează... A, da: celui de lângă Bogdanovici, sinucigașul. N-a învățat nici o lecție de la Șura, vecinul de prici - i-a dat el; a reușit; el e, îi văd mâna bandajată, acum moale atârînd de-a lungul spinării lui Oprea.

Țurcanu bate în ușă, furios.

- Un bandit, i-a cedat inima, îl anunță pe gardian.

Ușa se deschide. Ies amândoi - adică amântrei - după o vreme, se întorc amândoi, Oprea fără mâna bandajată, pe

spinare.

- Cini era de planton?

Cei de pe ciment tremură la unison.

- L-ați lasat să... A scăpat, banditul!

A scăpat. Banditul lăsat. Și am rămas șaptezeci și doi.

- A scăpat! Mi-a scăpat!

Țurcanu e negru de supărare: își trimite o directă de dreapta în căușul palmei stângi.

- Cori, să mănânce, după un minut, le iei treucile de sub rături! Cu plantoanele stăm noi de vorbă, până atunci...

Până atunci, stă de vorbă cu Bogdanovici: de ce n-a dat alarma? Să nu mintă: sângele banditului s-a prelins pe prici până la, ba chiar până sub el, l-a udat de sânge - cum așa, n-a simțit, ud?

- ...tot n-aș fi... A scăpat...

- A scăpat el, nu tu! Pi scaunul dentar!

Nu-i extrage pe loc dintele putrigăit, are dreptul, în loc de anestezic, la un discurs țurcan:

- În sfârșit, ai spus un adevăr: meriți! Meriți, Bogdanovici! Dar nu dintr-o dată, nooo! Cu picăturica! De ce să scăpi așa ușor - ca bestia care și-a rupt vinele cu dinții? Pentru tot răul făcut, nenorocind atâta tineret!; transmițînd, pe sub mână, lejonarilor, consemnul să se prefacă, să-și facă reeducarea de formă! Să mintă, să ne mintă încă o dată! Ce-ai mai vrea să teucid acum, Bogdanovici... Ca să scăpi... Ce-ai mai vrea tu să mori, în minuta asta... "Moartea, numai moartea lejonară", Bogdanovici? Ba nu! Ca să fac din tine un martir? Ei, nu, Bogdanovici! N-o să le ofer pe tavă bandiților încă un sfânt la care să se închine! Nu! Fiți atenți la ce vă spun eu: Un moldovan a creat Garda, un moldovan are s-o lichideze! - eu, Țurcanu Eujen! Codreanu v-a modelat după chipul și asemănarea lui, eu o să vă... O să

vă readuc în starea de lut! De-acum eu vă sunt olarul! Ori fac din voi oameni adivarați, noi, ori vă trimit în lutul din care-ați ieșit! Tu, Bogdanovici, ești atât de putrid, încât n-o să pierd timpul să te remodelez. Tu ești o oală spartă, dar o să-ți pisez cioburile bine-bine, înainte de a te... Din tine, Bogdanovici, n-o să fac un ou cubic! Nici măcar patrat! Din tine o să fac praf de ouă, din ceala de la ajutorul american - ha-ha-ha! Capul mai spre stânga, Șura Bogdanovici!

Încă un dinte - de unde, atâția? O mai fi avînd? Nu cumva și-i pune la loc, și-i crește singur, în pauze? Ca să aibă ce-i scoate camaradul său, Țurcanu?

Parcă a spus de ce nu-l ucide, pe loc: îl folosește ca material didactic; ca exemplu; ca... șa (chiar așa a spus și a mai spus: «Bat la tine, ca să priceapă iapa și să se reeduce - oricum, n-are scăpare, di ci să sufere atâta?»).

Parcă a spus ceva și de mine. Dar eu n-am vrut să aud. Cică și eu aș fi material didactic - «dar invers decât Bogdanovici». Mi-am zis că n-am auzit, fiindcă el n-a rostit ceea ce mi s-a părut că, din pricina picioarelor bolnave, mi s-a părut.

Azi, Bogdanovici nu scapă doar de un dinte putrigăit. Ci și de putrigai: după ce-l doboară pe spate cu o lovitură de bocanc, Țurcanu se urcăpe trupul lui cu amândouă picioarele și sare. Și sare.

- Distul!, își comandă sieși, mult dincolo de distul. Puneți-l la loc și spalați cimentul. Ceia noi să facă treaba asta!

El vine și se trânteste pe pat.

Asta era: bocancii. Acum știu de unde vine mirosul acela viu, sfâșietor. Știam și înainte, așa vine vorba, fiindcă înainte nu știam, pentru că nu voiam să accept. Mirosul putrigaiului. De care va trebui să ne lipadăm cu toții, ca să

avem dreptul la statutul de om-nou - "Oameni noi, timpuri noi, de erooi - Hei-rup!", așa va fi cântat Țurcanu, - brigadierul internațional, în Bulgaria. Așa vom cânta și noi, brigadieri naționali, la Canal: "Oameni noi, timpuri noi, de eroi" - noi fiind aceia. Eroii-noi. Heirupii naționali. Numai noi, fiindcă alde Bogdanovici: irecuperabil, ireeducabil, nemodelabil: lutul lui e doar putrigai: storci, storci, ca dintr-un tub de pastă de dinți, dar nu mai pui la loc... Ce să pui la loc: căcatul? Din el domnul nostm Țurcanu are să facă - nu ou cubic, nici pătrat; din Bogdanovici are să facă, didactic, praf de ouă; praf din acela din care poți face omletă, fără să spargi ouăle. Adică nu le spargi tu, pe loc, în vederea omletei. Adică alții le-au spart, altădată, altundeva, departe, cu totul.

Mă întreb: dar ouăle-ouă? Cele care se sparg aici, acum? De tot, de tot, de curge din ele gălbenușul?

Pe unul, pedagogicul, îl știu. Îl simt, îi simt gălbenușul care nu se va lăsa cubizat, pătrățit, după noua formă a cojii. Îl știu, nu voi fi surprins. Îi știu și numele, dar nu știu încă ce, cum va face ca să scape. Probabil va aștepta ca Țurcanu să iasă din celulă, cu seria de azi - o condiție: să nu facă și el parte din ea. Dar nu: el a fost scos mai demult, iar seara târziu, când Țurcanu s-a întors în camera 4 *Spital*, l-a tocat cu picioarele: de ce nu declarase și ajutorul legionar acordat lui Apolzan, în carantina de la Jilava? De ce? De ce nu declarase și de ce îi dăduse lui Apolzan, timp de opt zile, porția lui de pâine? Și ce dacă Apolzan avea diaree? Să fi crăpat, un legionar mai puțin! Cine ajută pe un legionar se face vinovat de ajutor legionar - deci și el devine legionar!

Aștept, atârnat de cămila mea dus-întorsîndă. Dacă mi-aș pune mintea, aș începe să număr: nu voi ajunge până la cincizeci - îl cunosc prea puțin și îl cunosc foarte bine;

vreau să spun: nu știu pentru ce, dar știu că da. El nu este din aluatul nostru. Și nici din lutul celui care a inaugurat seria noastră, cu ajutorul dinților, rupînd venele. El e un corp străin: prin naștere, prin educație, prin voința lui - voința de a nu semăna cu semenii, nici cu ai lui, în majoritate de cealaltă parte, nici cu noi, care nu înțelegem de ce ne-am pierde cu totul speranța, doar are să se aranjeze totul, fie printr-o minune, fie printr-o întâmplare, până atunci să așteptăm și, dacă trebuie să urlăm ca lupii, o facem, ce ne costă, când va veni momentul, vom explica: am supraviețuit, ce era să facem?

El, nu. Ei nu-i de-al nostru. Nici de-al lor. A vrut să fie așa și invers - nu s-a putut, cum să se poată? Așa că bine a făcut...

Am început să vorbesc de el la trecut.

Seria de azi este condusă. Iese. Nu, el nu.

Țurcanu îi șoptește ceva lui Gherman și se apropie de ușă. Întinde mâna să bată - când cineva țipă, sugrumat și subțire:

- Domnule! Domnule! Ești un... Ești un... Un torționar!

După ce termină, acela - sau: aceea? - izbucnește în plâns cu sughituri. Țurcanu îi face semn gardianului să închidă ușa la loc - în fapt, îi ordonă, m-am obișnuit cu ciudățenia. Apoi, din doi pași, ajunge în dreptul celui care, nemaiputîndu-se stăpâni, bate cu pumnii în lemnul priciului. Careva din cei de jos înalță o bătă, Țurcanu o mătură ca pe o muscă, cu tot cu mînuitor:

- Cum ti cheamă pi tini, măi muiere isterică?

Plînsul încetează. Aud doar gâfăitul. Și:

- Ștefănescu...

Dumnezeule, bietul Ștef - o să-l.

- Ci culoare politică ai tu, măi?

- Național-țărănist... - Ștef are glasul stins și resemnat.

- Nu ți-a ajuns țărănist, ți-ai atârnat și național! -
 Țurcanu se plimbă, scurt, prin fața priciului, cu mâinile la spate. Vrasăzică ai tras cu pușca-n minerii de la Lupeni, în 1929!

- Pardon! - Ștef și-a recăpătat și glasul și scorțoșenia. În 1929, domnule, aveam doi ani.

- Doi ani - mititelul!, râde Țurcanu, râde, rîd și cei de pe ciment. Dar în 8 noiembrie '45 câți ani aveai? Să-ți spun eu: optsprezece! Erai student la Politehnică! Te-ai dus și tu la rege, la Sinaia! În de-le-ga-ție! Să-l rogi să vină la București, banditule, să privească de la balconul Palatului Regal cum îi atacați voi, țărăniștii, pe muncitorii pașnici! Cu ciomege, cu rîngi de fier, cu arme de foc...

- Noooi? Dar nu noi, ei ne-au... Noi am încercat să ne apărăm...

- Minți, banditule! Voi, țărăniștii, ați dat semnalul, voi i-ați atacat primii pe muncitorii pașnici care...

- Domnule! (nu-l văd pe Ștef, dar sunt convins că, de indignare, i sa înroșit vârful nasului). Muncitorii aceia nu erau nici muncitori, nici pașnici, ei ne-au atacat...

- Cum, măi?!, zbiară Țurcanu. Mie-mi spui? Dar eu eram printre ei, cu ei!

- Ca ce? Ca muncitor? Ca pașnic? Domnuleee... Dumneata ai spus, în această cameră, că în 1945, erai student la Drept - la Iași, nu la București.

- Am spus și am spus adevărul! Cauza noastră nu cunoaște bariere: nici de profesie, nici geografice...- Țurcanu chicotește, rotindu-și ochii, chicotesc și ai lui, ciomăgașii. Și nici de...

- Nici de vârstă!

Cu toții răsucesc capetele încioace.

- Nici de vârstă, încuviințează Țurcanu, căutându-l din privire pe cel care intervenise.

Sunt liniștit. Îl știu, îl știam. Dar nu credeam că acum și așa.

- Într-adevăr, nici de vârstă, continuă Turcanu. În momentul acela aveam - ia să vedem...

- Un an și două luni, zice glasul. Și două săptămâni...

Acum l-a descoperit. Oftează, dar nu se apropie: își pune mâinile în șolduri:

- Măi tu, popor ales, eu știam că voi scrieți și citiți de-a-ndoaselea, dar nu știam că și numărați de la coadă la cap.

Chicote hohote. Cel mai vesel: Steiner - așa se întâmplă, în viață, la *patruspital*. El, pe prici, bâțâie din cap. De unde mai are puterea să dea din cap, de unde puterea să vorbească - și încă limpede:

- Aici, în această cameră ai afirmat și nu o singură dată, că nașterea ta adevărată a avut loc la 23 august 1944.

Chicote. De astă dată, nu știu de unde-au venit. Sau mi se va fi părut.

- Ei, da. Ei, și? - Țurcanu dă semne de nesiguranță.

- Ei, da - și, numărând de la cap spre coadă, reiese că, la 8 noiembrie 1945, când apărai cauza fără bariere, în Piața Palatului, la București, nu la Iași, unde erai student, nu muncitor, aveai un an, două luni și două săptămâni. Și o zi - ca să fim...

- Ca să fii!, îl întrerupse Turcanu, iritat că l-a lăsat prea multă vreme să vorbească. Tu, măi, pe-acolo pe unde-ai ratacit două mii de ani, n-ai auzit de metaforă?

- Metaforă..., bâțâie el din cap cu încăpățânare. N-o să fac o metaforă, când o să-ți spun: Țurcanu, ești un criminal - de la crimă; un ucigaș - de la uciderea care vine de la latinescul *occi* '...

Și gata. Occisu-s-a.

Deci asta era. Știam ce, nu știam cum.

- Cori, ie-i pulsul.

Ce să mai.

- Ce să mai, dom' Țurcanu, e gata.

- Gata? Dintr-atâta? Atâta pagubă, un bandit mai puțin.

Mai puțin cu un bandit - numai dintr-atâta - am rămas șaptezeci și unu.

- Un bandit, explică Țurcanu gardianului, deși nu e obligat. I-a cedat inima.

I-a cedat. Inima. I-a cedat, dintr-atâta.

Inima i-a cedat și drum bun, dragă Alfred, Albert, Adolf, Ancel și (sau) cum te-o mai fi chemînd. Drum bun, cu inima cedată la țanc și cu numele tău de nedescurcat: Fuhrmann, pe care, silabisindu-l, gardianului Iamandi de la Jilava, bietul om-nou (așa vom arăta și noi, după ce ne va cubiza Țurcanu: tot atât de negri?), înțelese, din: Fu-haș-er-mann, ce putuse: *Furhaș*.

Drum bun, dragă Furhaș, cu inima ta cedată - de la cap la coadă și nu invers. Tot n-aveai ce căuta printre noi; nicăieri n-aveai ce căuta; taică-tău: mare comunist, mare ministru; tu judecat într-un lot de legionari, condamnat pentru sionism. Maică-ta, înfocată comunistă, responsabilă la înalt-nivel cu cultura realist-socialistă, deci, mai întâi cu epurarea cărților; tu, bandit antisocialist. Dar, până să devii bandit, ai fost vajnic agitator și activist UTC și jurnalist la Scînteia Tineretului, dar nimica nu învățaseși: în mai '48 ai ascuns în odaia ta doi legionari - n-aveai ce căuta niciunde, de aceea, când Siguranța, chemată de părinții tăi (dacă nu cumva trimisă) îi arestase pe cei doi Apolzani, tu declaraseși că ești complicele lor: «Suntem împreună, descurcați-ne!» - adevărat, tu dădeai vina doar pe frumusețea Marceli, însă

lui taică-tău care încercase să te lămurească să nu faci o asemenea prostie: tu, evreu, cu legionarii?, îi comunicaseși: «Prostia a făcut-o familia Apolzan, când în aprilie '44, la Cluj, ne-a ascuns de poliția ungurească și ne-a scutit de Auschwitz; prostie au făcut ei, legionarii Marcela și Octavian, când au dormit în același pat, pentru ca voi, părinții mei, să dormiți omenește, fiecare într-un pat; prostia au făcut-o părinții lor, când au cumpărat cu banii lor acte false cu care noi să putem trece în România - dar tot la rude de-ale lor, la Sibiu...Nu vă spun: la revedere; nu vă spun: rămâneți cu bine - tot n-o să ne mai revedem și tot n-o să rămâneți cu bine, după cum ați pornit, înseamnă că ați consimțit la asta, la : azi călău, mâine victimă; eu, cel puțin am atâta putere, încât să susțin că nu sunt vinovat - dar voi, pentru că n-ați recunoscut nevinovăția altora, n-o s-o puteți clama nici pe a voastră. Vă urez, la plecare, să nu mai aveți memorie selectivă, uitînd cu program binele făcut de alții, reținînd cu program răul ca alibi - dar nu mai am timp, așa că rămâneți cum sunteți... »

N-ai mai avut timp, așa că drum bun spre acolo unde ți-ai găsit, în sfârșit, locul. Ceea ce n-a izbutit Securitatea a fost un fleac pentru domnul Eugen Țurcanu: te-a descurcat. N-am văzut cum anume dar, din nefericire, la urechi nu am pleoape, așa că, până la puls, cu timpanele ți-am văzut globii ochilor țâșniți din orbite și ciomagul lui Țurcanu îndesîndu-ți-i la loc («Ci ti holbezi așa, măi!?»), ți-am simțit măruntaiele răscolite cu ciomagul vârit de-a dreptul prin țesătura pantalonilor apoi, cu același capăt sfârtecînd buzele, sfărâmînd dintii și căutînd, rotit, rădăcina limbii («Mai vorbești, măi vorbărețule? Îți smulg eu limba ca pe-un morcov!»), însă morcovul avea rădăcină adîncă, de sfeclă, nu pe acolo putea fi smuls, așa că te-a așezat pe spate, pe

prici, cu ceafa pe dungă și te-a încălecat și te-a stăpânit între genunchi, iar cu mâinile amândouă a împins în bărbie, o dată, de două ori, știe domnul Țurcanu unde se află limba limbuților: la junghetură vecină cu inima - care cedează, dacă nu din prima împunsătură în bărbie, atunci din a doua: așa se descurcă încurcăturile.

Postul unu: Bineee!, postul doi: Bineee!, metronomul meu pretinde că și el, însă eu știu, bine, că niciodată n-o să mai pot alerga, nici paralel cu Seliva, nici altfel, printre plintoanele din această noapte cel mai vigilent: Pop Cornel, neadormitul, cu centironul: lovește, fără să spună pentru ce, nici pentru nu-ce, el nu articulează cuvinte, emite un fel de vocale- horcăite. Horcăie, în patul lui, pe spate, Țurcanu, bătuit de îngerii lui cu fălci de crocodil și păr de lup, zbârlit pe greabăn, Pop Cornel lovește, lovește, lovește, iar în pauze tremură - iată, în clipa asta se încrâncenează asupra lui Octavian Apolzan, coleg de facultate, de an, de grupă, prieten, frate de cruce, camarad.

«Ce să-i faci unuia ca Pop Cornel?», îl întreb pe frate-meu, în timp ce Americanii se pregătesc de plecare la casele cui îi are. «Poți să-l pedepsești pentru ceea ce face? Dar cine să-l pedepsească? Cineva care nu a cunoscut închisoarea, sau dacă a trecut prin vreuna, l-a păzit Dumnezeu de Pitești și de 4 Spital și nu știe ce este Țurcanu? Dar va ști pedepsitorul lui Cornel ce-i acela un *tremurat*? Ce va ști despre liniștea instalată prin voința Atotputernicului Țurcanu? Ce va ști acela despre *asta* (căreia nu-i găsesc nume): Cornel Pop îl zdrobește acum pe Apolzan, așa cum el, Cornel, fusese zdrobit (e drept: abia după șase săptămâni) de către Țurcanu - care, cu siguranță va fi fost și el zdrobit, la începuturile lui - pentru ca Apolzan să zdrobească pe următorul, următorii (sau precedenții? - să căutăm găina? oul?)

Cine, cum ne va mai descurca la ceasul socotelilor?

Singur Fuhrmann - șmecher, ovreiașul, a făcut el ce-a făcut și a șters-o, a întins-o, a spălat putina - oricum, a scăpat, dar noi? Pe noi cine ne mai scapă? Pe mine, cine - când are să-mi vină rândul? Tu, tu ce-ai face, dacă, Doamne ferește, ți-ar veni rândul să?

4.

Încă o zi. Și încă una. Foarte bine, am mai câștigat un metru, zece. Nu știu câți mai rămân până acolo, dar nu strică să faci rezerve de metri.

Eu sunt un fericit. De mine nu se leagă nimeni. Stau în pat, pe spate, toată vremea - adevărat: am căpătat escare pe șale, omoplați, genunchii merg din ce în ce mai rău, cred că am făcut și o pneumonie, dar nu spun: țin în rezervă totul. La program sunt dus cu grijă de, totdeauna, cinci inși, doi de pază, trei purtători-susținători, gamela mea are drept la lingură, ochii au dreptul să privească unde au chef, chiar să clipească după voia inimii.

Sunt un fericit. Ceilalți: bătuți, puși să stea nemișcați, cu privirea la bocanci, bătuți, nu au voie să clipească, bătuți, bătuți la grămadă (uneori înainte de deșteptare, de câteva ori, în miez de noapte), bătuți câte unul, puși să facă genuflexiuni, cu mâinile-n sus, bătuți, întorși pe prici, bătuți, puși să stea cu mâinile-n buzunare, bătuți, intrați-ieșiți de sub prici în douăzeci, în cincisprezece, zece, cinci secunde, bătuți, scoși la program cu mâinile în sus, întorși sub bâte, neșurați și nespălați, noaptea obligați să se culce pe o coastă, fără căpătâi, bătuți dacă în somn alunecă pe spate ori pe burtă, dacă nu țin mâinile peste pătură, dimineța, duși la externă, pentru Eu-subsemnatul-bandit-cutare-declar, o dată, de două, de nouă ori, bătuți pentru că uită, demascați aici, în *patruspital*, de Țurcanu, bătuți, siliți la autodemascare,

bătuți, siliți la demascarea altora, bătuți, bătuți, bătuți.

Sunt fericit: nu sunt bătut. Și nu am diaree: pentru așa ceva nu se scoate la program, pe coridor. Pentru așa ceva ridici mâna și te ceri la tinetă. Trebuie să ai un curaj nebun, pentru ca, de pe prici, să scoți mâna din buzunar și să o înalți; și ce curaj să înfrunți urletele și ploaia de ciomege ale platoanelor: «De ce, banditule, cum de-ți permiți tu, criminalule, să ai, tu, diaree, dar asta-i sfidare!» În fine, ce curaj trebuie să ai, ca să-ți dai jos pantalonii deja năclăiți, să te cațări, dezarmat și năclăit, pe buza tinetei, sub privirile tuturor, sub batjocura și ciomegele platoanelor: «Tu, mă, care nici buci n-ai! Și nici rușine! Și ce puță urâtă - ai fost castrat, ori' ce mă-ta-n cur? Când: după ce-ai regulat-o pe sor-ta, în vârstă de trei ani? - astea fiind obiceiurile familiei burgheze, ce atâta mirare! Dar de unde ai semnul de pe coapsă, nu cumva de la Rebeliune? Și ce dacă erai copil atunci, cicatricea e de glonte! Nu? Atunci de șiș, cu cine te-ai întrenjunghiat, cu-ai tăi, cuțitarii din Ferentari? Și ce dacă nu ești bucureștean! Și de ce faci cu zgomot, nesimțitule, tu, care-ai crescut cu guvernanta franțuzoaică? N-ai avut guvernanta, atunci ai avut Fraulein - așa te-a învățat nemțoaica, să te bășești în public? Dar asta ține de bun simț, nesimțitule! În plus împuti aerul din celulă, împutitule, aici mai respiră încă șaptezeci de oameni aerul pe care-l strici tu, porcule, egoistule, animalule, bășinosule! Tu, care umblai numai în frac, mâncai numai icre negre, cu lingura, sugeai numai sângele și sudoarea clasei muncitoare!»

Bietul Ștef, băiat iremediabil binecrescut în familia lui de negustori ploieșteni: ca să nu se expună tinetei, a preferat să facă pe el; apoi să anunțe. A fost stâlcit în bătaie, însă plontoanele au trebuit să-l conducă la baie. Nu știu unde este baia, nu mă întreb la ce i-a slujit lui Ștef baia aceea: l-au adus

tot îmbrăcat, cu hainele șiroind de apă, de sânge - și, desigur, nu numai.

Sunt fericit: nu am diaree.

În schimb, am o natură - Caragiale ar spune: un naturel - așadar, am un naturel fericit: somnul. Mă mulțumesc cu somn puțin, dorm pe furate, ziua (drept: nu am motive să mă simt obosit) și mai ales, adormind, trec; dormind, mă mut. Deci, la deșteptare nu mă re-mut, rămân călare pe trezie, intru în apă, mă apuc de o creangă, de un smoc de iarbă, de malul bazinului. La cel mai mic semn de primejdie, urc pe mal, la adăpost. Așa cred.

Mai cred că îi plâng pe cei care au altfel de somn; ca Elisav: somn refugiu.

Pentru el coșmarul începea cu trezirea. Nu-i plăcea pe lumea noastră. Avea somnul senin, dulce, niciodată nu l-am văzut încruntat, chinuit, bântuit, în timp ce dormea, nu l-am auzit gemînd, plîngînd în somn. Tragedia începea odată cu deșteptarea: fie că îl trezea ceasul ori unul dintre noi, fie că se trezea singur, suferința îi era aceeași. Nu plîngea nici măcar în copilărie la deșteptare, dar gemea, de credeai că moare. Dacă era scuturat, rugat, somat să se scoale, nu protesta, nu cerea să mai fie lăsat "încă puțin, un minut". Ci gemea. Gemea din adâncuri, gemea resemnat. În cele din urmă se înălța în capul oaselor. Fie că rămânea pe pat, fie așezat pe margine, cu tălpile pe podea, trezirea îi era mereu, mereu aceeași: cu pleoapele strânse, își clătina capul într-o parte, în alta și se lamenta fără cuvinte, emițînd unul și același sunet: a-a-a, a-a... aaa... aaaa-aa... Clătinatul capului era doar schițat, a-ul abia audibil - însă toată durerea izgonirii din rai. A-a-a... a-a... - cu ochii închiși (uneori își lua capul în palme) - iertarea, deci întoarcerea nu mai era posibilă, el însă refuza să vadă unde fusese alungat, expulzat,

îmbrâncit; sau poate nu: știa, de aceea plânsul adamic.

Ce s-ar fi ales de Elisav în închisoare unde cu toții ne trezim... în celulă? Deținuții visează nu evadări, drumul spre libertate, ci libertatea, firească: pajiști, arbori, flori, femeia iubită (de obicei, mama), prieteni, plutiri, mâncare - mai ales mâncare... Și, dintr-o dată, brutală, criminală, deșteptarea: oamenii cad din libertate ca din arbori, scuturați, se prăbușesc în prăpastia celulei, izbiți de lumina tăioasă, nedreaptă a realității. Oricare ar fi vina penală a unui deținut, numai trezirile ar ajunge într-o ispășire a păcatului. Ce s-ar fi făcut Elisav în închisoare? Ce s-ar fi făcut Elisav aici, la *4 Spital*?

Dacă printr-o minune, nu ar fi murit de detenție, ar fi sucombat *de* trezire.

Eu am noroc, cu toate; și cu trezirea și cu situația mea de bun al domnului Țurcanu. Domnul Țurcanu mă are, dar nu mă posedă. Nu: mă are, însă nu mă folosește. Încă. Probabil s-a gândit că sunt sau voi fi suficient preparat de genunchi - ei, ceilalți, fiind sănătoși, nefiind împușcați de Csáky - așa că pe mine are să mă treacă direct la externă - nu sunt și-așa destul de... intern-nat? Ce să mă mai exter... - neze, să mă ducă acolo unde au fost duși ceilalți, să scriu și eu: "Subsemnatul bandit Pop Vasile declar". Și după aceea să fiu lăsat în pace; transferat la un spital, ceva; măcar la infirmeria închisorii, or fi avînd, și așa ceva, ce Dumnezeu, doar e închisoare mare.

Cazul meu: cum nu se poate mai limpede: nu sunt, n-am fost legionar - mai ales asupra lor se încrâncenează Țurcanu, el însuși fost (așa o fi în viață: nu e dușman mai jurat decât fostul; partizan mai înfocat, decât proaspătul); nu aparțin nici unei alte formații politice; n-am avut timp să dau ori să primesc ajutor legionar; nu am ce demasca, ai mei: Seliva

moartă, Elisav dispărut, mama pe altă lume, tata alături de ea. Adevărat, bunicul a fost preot. Dar nu știe nimeni. În afară de Șaptefrați.

Și, la urma urmelor, nu înțeleg de ce, de pildă, Bârsan se încapățânează; și Apolzan; și Verhovinski; și Voluntaru. Chiar Grigoraș care abia apucase să treacă a fost întors (mai bine nu se grăbea la trecere), Țurcanu i-a rupt un picior - deși n-ar fi exclus să și-l fi rupt singur, ca să scape de gimnastică și de rest. Dar nu scapă. Asta și vreau să spun: de ce nu fac și ei ca Damaschin, Șaptefrați și alții: Da, domnule, recunosc orice, am, călcat pe toate căile greșite, îmi dau seama de eroare și mă demasc (Țurcanu stăpânește aproximativ limba, zice: a se autodemasca, un pleonasm), vreau să mă reeduc (aici merge). Nu? Ba da, ba da.

Fuhrmann - o excepție, a vrut el să moară, n-ar fi exclus să fi avut o boală incurabilă, cancer sau așa ceva, el a cerut să, a cerșit, tot provocându-l pe Țurcanu. Cât despre Damian (sau Demian): - de ce s-o fi încapățânând să nu recunoască:, Da, domnule, recunosc, frate-meu a aruncat în aer un tren cu ruși (mai ales că fratele murise împreună cu rușii)? Dar el nu și nu. Așa că domnul Țurcanu a fost obligat, pus în situația fără ieșire de a-l. Și am rămas șaptezeci. Ba nu: șaizeci și nouă, a mai plecat nu știu unde, unul, nu știu cine, stătuse la capul meu, nu-l rețin, cred că a încercat să-l omoare pe Țurcanu, târziu, după miezul nopții, n-am văzut mare lucru, doar spinarea lui Țurcanu, dincolo de pat și capul aceuia, izbit de ciment și Țurcanu, mai degrabă ofensat decât furios: «Tu, măi? Tu, pi mini? Tu, care-ai doborât avioane sovietice?», așa ceva, dar nu știu dacă acela fusese aviator sau artilerist - orice-ar fi fost, mă întreb și acum: ce căuta doborâtorul de avioane într-o închisoare studentească?

Sigur că Țurcanu e oarecum brutal, cam apucat, cam

zbiară tot timpul, iar când nu răcnește (mai cu seamă atunci când tace de tot) devine și mai amenințător, ai prefera să urle tot timpul. Dar lasă, că și ceilalți... ce să mai vorbim...

Eu sunt cel mai tânăr - în afară de Șaptefrați - lui Bogdanovici nu-i poți citi vârsta, dar dacă a fost coleg cu Țurcanu, are spre treizeci; Grigoraș tot pe-acolo, Verhovinski la fel, a făcut închisoare și pe timpul lui Antonescu, ba și pe al lui Carol al II-lea - apoi perioada de celulă liberă de la subsol a fost, nu atât scurtă, cât inutilă, genunchii m-au ținut departe de discuțiile, confidențele, secretele lor; deci nu am de unde ști dacă sunt chiar nevinovați.

Pot eu, de pildă, băga mâna în foc pentru Demian ori Damian? că nu participase la aruncarea în aer a trenului? Sau: este posibil ca el să nu fi știut ce face și ce drege frate-său? Sau Tavi Apolzan, cu taică-său în lotul Aldea, maică-sa în lotul Maniu, soră-sa și ea în Mișcare - de ce o mai fi negînd? Nu știu ce anume neagă, dar nu se face să contești evidența. Până și bietul Ștef e într-o ureche: dacă la 8 noiembrie a făcut parte din delegația de la Sinaia și după aceea, întors la București, a participat la încăierările din Piața Palatului (a spus singur: cu motocicleta făcuse mai puțin de două ore), nu se poate să nu fi dat măcar un pumn, măcar un ghiont vreunuia din muncitorii pașnici, manifestînd pacific, în ordine și neînarmați.

Cât despre Voluntaru - chiar dacă nu va fi fost la Abator și nu chiar pe Steiner îl va fi spânzurat de limbă - de ce nu-și asumă faptele camarazilor lui? La Abator, cu Evreii, dar la Jilava? Dar Iorga? Dar Madgearu? Dar bieții soldați români stropiți cu benzină și arși, la rebeliune? Bine, bine, Țurcanu nu vorbește decât de Abator, fiindcă așa e moda acum, găsești adversarului păcat antisemit, dar las' că mai știm și noi câte ceva...

Rămâne Bogdanovici. Din “conversațiile” zilnice avute cu Țurcanu, reiese că el, Șura, avusese primul ideea reeducării - pe care Jenu o preluase, “o denaturase”, eliminând “caracterul sincer și liberconsimțit” în schimb introducând “mijloace de constrângere”... Cică tatăl lui Bogdanovici, prefect de Iași, venit la vorbitor, îl rugase, îl somase pe fiu-său «să aibă milă de tinerețea fiilor, de bătrânețea părinților», deci să renunțe la «cretinismele legionare» care produsese atâtea suferințe, sânge, închisoare, moarte - de la înființarea Mișcării. Ce vrea el, Șura: să rămână după zăbrelle, până-i va ajunge barba la pământ? Într-atât l-a imbecilizat doctrina legionară, încât nici nu mai dorește libertatea - dar poate fi un ideal de viață închisoarea? Un scop, detenția? Dacă mai are un strop de minte, dacă mai are reflexe de om, să facă în așa fel, încât să se întoarcă în libertate! Cum? Începând prin a admite evidența: doctrinele de dreapta fuseseră înmormântate pentru totdeauna, peste tot în lume; apoi admițând că doctrina lor, legionară nu-i chiar atât de îndepărtată de ceastălaltă, care domină lumea acum - să pună mâna, să-i citească pe Marx, pe Engels, pe Lenin, pe Stalin - are să aibe mari surprize, când are să constate câte apropieri, chiar similitudini... Uite, de pildă, idealul lui Codreanu, “o țară ca soarele pe cer” - îl au și comuniștii; de pildă, idealul “omului nou” zugrăvit și dorit de Codreanu - se află tale quale dincoace, pe malul numai aparent opus...

Așa cică începuseră, la Suceava, “cercurile de studii marxiste”. Numai legionarii - nelegionarii nu avea nimic de confruntat ori de confirmat.

Desigur, Țurcanu avea o cu totul altă variantă: anume că Bogdanovici fusese și rămăsese un legionar fanatic, povestea cu tata-la-vorbitor nefiind decât praf în ochi, “vorbitor” cu altcineva avusese, cu un emisar al lui Sima - el

dăduse ordin legionarilor din închisori să se facă frate cu dracul până trec puntea, să se prefacă dornici de reeducare, ca să fie puși în libertate - unde să-și continue, nestingheriți, activitatea lor criminală, banditească, legionară.

Înregistrez, ca un grefier, ce aflu de la o parte, de la cealaltă. Înregistrez ca un grefier - la urma urmei, nu mă privește câtuși de puțin: nu sunt legionar, nu am fost la Suceava, tata nu e prefect și nu m-a rugat-somat să-mi fie milă de tinerețe-bătrânețe, nici să-l citesc pe Marx, ca să-l găsesc pe Codreanu, nu sunt legionar deci nici comunist, ca să cred și să nu cercetez, dealtfel, nici țărănist, liberal, social-democratic, regalist, poveștile lor, doctrinele, evangheliile, cântecele, viziunile, idealurile pe culmi nu mă interesează. Dacă mă aflu aici, printre ei, asta este o greșală care are să fie reparată până la urmă, când o să fiu trimis într-un spital adevărat, să-mi repar genunchii.

Până atunci, stăm în pat și așteptăm. Nu știu ce, dar dacă nici Ștefănescu nu e legionar - și tot a nimerit aici... Nici Damaschin, nici Șaptefrați - Mihai e ca mine, fără culoare, dar tot aici, la Pitești... Să-i spui lui Țurcanu: Domnule, eu nu sunt legionar și nu mă interesează poveștile voastre, legionaro-comuniste, bilateralele, sado-masochiste, dezlegionarizați-vă în de voi, până nu mai puteți, pe mine lăsați-mă-n pace, să-mi fac pușcăria mea. Să-i zici - dar cine să-i zică! Eventual căscatul de Mihai, face băiatul ăsta pe tâmpitul cu un talent... Numai că Mihai a făcut ce trebuie să facă un om cu inteligență normală și cu bun simț: *a trecut*. Mai bine zis: nu a făcut ceea ce nu trebuia să facă.

Așa că așteptăm. Șaptefrați, trecut, dincolo, pe cimentul lui. Eu: aici, pe patul meu, cu dreptul meu la lingură. Ceilalți: pe priciuri - poți să-i faci omului bine cu de-a sila?

Nu. Așa că îi privește.

Pe mine nu mă. Deci aștept ca adevărul despre mine să iasă la lumină. Fiindcă adevărul e ca uleiul, mai devreme sau mai târziu răzbate la suprafață.

Sunt un nefericit. Nu pentru că m-ar fi lovit nenorocirea, ci pentru că am provocat-o:

Gherman, venit să-mi ia gamela, se încruntă:

- De ce nu mănânci? Declari greva foamei?

Abia acum aflu că ochii lui căprui, de obicei împâcliți de tristețe, pot deveni sfredelitori, amenințatori. Abia acum observă că nu mănânc? De atâtea amar de gamele? În ciuda lingurii la care am dreptul?

- Nu, nu!, răspund cam târziu și cam grăbit. Genunchii, cred că au început să... Mă tem de cangrenă.

Simt că, dacă ar fi după ei, înainte de a mă lăsa cangrenei, m-ar stâlci în bătaie. Delicatul, frumușelul, dichisitul Gherman, cel cu dungă la pantaloni s-ar preface în nebun furios, cu spume la gură, cu ochii tulburi - ca aseară sau alaltă', când s-a ocupat singur de Tolea Verhovinski, aici, dincolo de patul lui Țurcanu (Megieșul avusese spectacol la domiciliu, el îl ceruse, apoi îl degustase, oftând și sugîndu-și dinții).

Uite-l pe Cori Gherman: se consultă cu Pușcașu, cu Steiner, cu Oprea. Desigur, despre mine discută, cu toate că nici unul nu privește încioace. Doamne, dar dacă nu-i mai aparțin lui Țurcanu (care a ieșit din celulă azi dimineață și tot nu s-a întors)? Dacă sunt lăsat pe mâna lui Cori?

Uite-l, vine, furios. În drum, îl apucă de cot pe Cobuz și îl trage după el, cu tot cu bătă. Numai peste genunchi de nu m-ar... Îi pune în brațe "gamela și lingura:

- Să mănânce! Îi dai în gură - dacă refuză...

- Am înțeles, domnu' Gherman! - Cobuz e încurcat, nu știe cum să distribuie celor doar două mâini ale sale trei

obiecte: lingura, gamela, băta.

- Dă asta încoace, - Gherman îi extrage ciomagul de la subțioară. Îi dai în gură! - apoi cu alt glas, cel pe care i-l știam: E bolnav, nu poate singur.

Gherman dispăre, Cobuz îmi dă o lingură de arpacaș rece, închegat. Fără să mă privească. E blond, sprâncenele i-s gălbui. Pomeți proeminenți, înalți, ochi albaștri, dacă nu l-aș fi auzit vorbind (tot ca prin Țara de Sus), aș zice că e ungar. Are ceva țepăn, ocoș, de husar; poate ceafa dreaptă, capul mișcându-i-se fără înclinare - ca să nu-i cadă chivăra. De când sunt la *4 Spital*, nu l-am văzut bătînd, cu toate că are și el drept la băta. Face de planton, conduce la program, distribuie, strînge gamele. Uneori, la grămadă, se amestecă și el, poate chiar lovește, dar sunt aproape convins că o face de formă, nu dă tare sau izbește cu băta în alte băte.

Mă simte - cu toate că nu mă privește - mă simte că sunt gata să-i vorbesc, așa că mă îndoapă, mă pîndește cu lin-gura plină. Mă înec, roșesc, scot un sunet care-l sperie, mă lovește cu lingura peste buză - a vrut să-mi dea în gură, dar cum tremură... Articulez, cu gura plină:

- De când ești aici?

Acum tremură lingura, de parcă m-ar amenința cu bătaia; la un centimetru de gura mea - dar nu mă atinge. Tremură brațul, tremură patul, i se zbate un mușchi sub ochi. După câteva priviri aruncate rapid spre centrul camerei, îmi șoptește din bucăți, străduindu-se să miște cât mai neobservat buzele, cu gura la adăpostul mâinii drepte, mereu întinse:

- Șapte săptămâni... Bogdanovici treișpe... Să nu opui rezistență... Inutil... Fă-ți demas'...

Tresare atât de puternic, încât gamela îi scapă din mână, pe pieptul meu. Noroc că arpacașul, întărit, nu se varsă. Gherman e la picioarele mele - Cobuz, în poziție de drepți,

s-a răsucit spre el. Tremură cumplit, genunchiul stâng se ciocnește de marginea patului meu.

- Abia jumătate?, întreabă Gherman. Ce-ai făcut, ai stat de vorbă? Du-te, Cobuz, te chem eu mai târziu.

Deși nu s-a răstit, Gherman are glasul cel rău. Mi-au înconjurat patul: Pușcașu, cu puloverul lui, roșu, cu trup ciolănos și obraz bucălat (există și așa ceva); Steiner, rătăcit, cu urechile lui rătăcitoare; Voinescu, singurul cu mutră de tâlhar de drumul mare, însă o prefer pe a lui în locul celei distinse a lui Gherman - în fine Bălan, căutînd mereu și mereu un locșor prin care să pătrundă, să se strecoare în față, în rând cu ceilalți, negăsind și agitîndu-se prin spatele lor.

Gherman: deasupra mea. Însă nu mie îmi vorbește:

- Așa că alege: ori te hotărăști să salvezi un om de la moarte... Nu trebuie să fii doctor, ca să simți cum miroase...

- ori o ții pe a ta și-atunci Pop Vasile, în cel mai fericit caz, are să fie amputat de ambele...

Cum, amputat? De care, ambele? Cui îi vorbește? Îmi frâng gâtul spre spate: Sextil Bârsan.

Nu arată chiar ca Sofron, la Sibiu, în birou lui Drăgan, dar nici mult mai bine: sub ochi, o tăietură adâncă, urâtă, zdrențuită, răsfrântă, cu buze care nu mai sângeră, au o culoare alb-gălbuie, suspectă: nările astupate de cheaguri de sânge; buza de sus, vînată mustind depășește mult bărbia sau așa mi se pare numai mie, din unghiul din care privesc.

- Dacă refuzi, înseamnă că degeaba ai făcut șase ani de medicină, continuă Gherman în șoaptă. Înseamnă că nu ai vocație - mai ții minte ce spuneai, la Cluj, apoi pe dubă? Și la Jilava? Că medicina nu e profesie, nu numai examene de chimie, anatomie, biologie ci, în primul rând, o probă de etică? Uite, ai, acum, ocazia să pui în aplicare teoria - la care subscriu. Îl lași pe semenul tău să moară, fiindcă te împie-

dici în niște precepte, în niște idioteții ideologice? Politice?

- Să-să văd întâi cum se p-p-prezintă..., încearcă Bârsan.

- Ce să vezi? Cum, să vezi întâi? Discutăm un principiu, nu ne târguim pentru fleacuri!

- Dar trebuie să văd, nu pot trage concluzii, înainte de...

- Nu face pe tâmpitul! Concluziile le tragem noi, tu răspunzi clar la o întrebare clară: îngrijești un om amenințat de cangrenă - da sau nu?

- A-a-accept să-l îngrijesc, dar nu-mi fac demascarea! - Bârsan aproape a strigat; aproape liberat.

- Nu se poate una fără cealaltă. Amândouă țin de etică. Îți atrag atenția că demascarea tot ai să ți-o faci, dacă nu azi, atunci mâine. Însă faptul că refuzi să dai asistență unei persoane aflate în pericol de...

- Dar eu nu sunt în pericol de moarte? Mie cine-mi dă asistență? - după glas, ghicesc că Sextil e gata să izbucnească în plâns, ditamai Decanul...

Fără să reflectez, intervin:

- Dar n-am nimic, rănilor merg bine... Ce-i povestea cu cangrena?

- Tu să-ți-o ții gura!, zbiară Gherman, aplecându-se asupra mea, gata să mă sfâșie. Da sau nu? - pe Bârsan îl întreabă.

Pauză lungă. Nu-l văd pe Sextil, dar simt că...

- Bine, mi-o fac. Mai întâi să mă ocup de picioarele...

- Picioarele mai pot aștepta, demascarea ba - Steiner, spune-i sergentului să-l cheme pe domnul Țurcanu, Bârsan s-a decis să-și facă...

- Dar nu m-am decis! Întâi să-i văd picioarele...

Nu-l mai aud. El nu-mi mai vede picioarele, e dus, în lovituri, spre celălalt capăt al camerei. Văd, în schimb,

ciomagul lui Gherman ridicându-se. Strâng pleoapele tare-tare. Din cauza mea, din cauza mea, din...

- Pop Vasile!

Tresar. Când a venit Gherman din nou, lângă mine? L-a lăsat pe Bârsan celorlalți. Mai cu seamă pe mâna lui Pop Cornel, coleg de facultate, de an, de cameră de cămin, la Medicina din Cluj.

Cori se așează pe patul meu:

- Ce ți-a comunicat Cobuz, adineauri?

Ce mi-a comunicat Co'...? Uitasem. Ne-a turnat cineva că am vorbit, probabil Bălan, sigur Bălan.

- Mie?, mă mir. Să-mi comunice? Nimic, știți bine că...

- Tocmai, pentru că știu bine, că! Ce l-ai întrebat? Ce ți-a răspuns?

- Nimic. Absolut nimic.

- Te sfătuiesc prietenește, Pop Vasile: spune-mi mie, fiindcă dacă află domnul Turcanu, te pune să faci genuflexiuni, până ce...

- De ce să mă pună?, mă indignez eu. Doar n-am făcut nimic - ce-am făcut: l-am întrebat pe domnul acela cum îl cheamă, mi s-a părut că seamănă cu cineva pe care...Atât l-am întrebat: Cum te cheamă?

- Și el ce-a răspuns ?

- El n-a răspuns. Ba nu: mi-a spus să tac, fiindcă nu e voia să... N-a spus: Taci!, a spus. Ssst!

- In-te-re-sant! - Gherman rânjește. Cu atât mai interesant, cu cât Cobuz însuși mi-a raportat adineauri că l-ai întrebat de când se află aici; că el ți-a răspuns, a rostit numele lui Bogdanovici - în ce context?

- În ce? In nici un context! Minte! Confrunțați-mă cu el!

- Tu n-ai priceput pe ce lume ești, Pop Vasile?, aici nu suntem la anchetă, unde poți să te joci de-a confruntarea, aici

suntem la Pitești, banditule! Cobuz!

Gherman se ridică, face un pas înapoi. În dreapta mea apare Cobuz. Poziție de drepți, dârdâind. Gherman îi face un semn din bărbie, Cobuz vorbește:

- Recunosc: Pop Vasile m-a întrebat: De când ești aici? Eu... Am greșit foarte grav, recunosc cinstit: trebuia să-l demasc pe loc, dar se vede că încă nu m-am curățat de tot putrigaiul...

- Se vede și încă foarte bine! Ei, Pop Vasile, acum îți dai seama ce rău i-ai făcut lui Cobuz!? Era aproape reeducat, era la mal - tu îi dai brânci înapoi, vezi, ce-ai făcut? Pe tine o să te rezolve domnul Țurcanu, când o să se întoarcă, însă pe Cobuz... Ați terminat cu Bârsan?, întreabă, tare, spre celălalt capăt al camerei. În regulă, rândul lui Cobuz - Cobuz! La pielea goală, pe masă!

Îl aud - pe Cobuz - alergând. Spre masă. Nu mă uit, nu mă uit. După ce l-am nenorocit pe Bârsan, l-am îmbrâncit înapoi pe Cobuz. Aud. Știu că Gherman singur îl bate pe Cobuz. Cu o curea. Lovește cu catarama. Lung, lung, îngrozitor de lung. Și aud cum Cobuz tace. Tace foarte tare, Cobuz Mircea.

În cele din urmă, glasul lui Gherman, gâfâind:

- Marș, pe prici! Îei reeducarea de la capăt, banditule! Să știe toată lumea: Cobuz a vorbit! Cine vorbește ia reeducarea de la capăt!

Ușa. Țurcanu. Încruntat, nemulțumit, agitat.

Gâfâind, Gherman îi dă raportul. Arată când spre Bârsan, când spre mine, când spre mijlocul priciului lung, unde a urcat - sau a fost urcat, n-am văzut - Cobuz. Țurcanu îl ascultă și nu prea. Încuviințează din cap, însă privește în jur, după obicei, de parcă s-ar aștepta să fie atacat. La urmă:

- Brava, Cori, bună treabă!

Și tot după obicei, îi arde o palmă prietenească. Dar nu pe umăr, nu pe spate ci, după alt obicei: pornește ca palmă, ajunge în plin obraz ca directă de dreapta, cu degetele rășchirate. Gherman e azvârlit la câțiva metri, pe ciment.

- Par-don!, face Țurcanu. M-a luat gura pe dinainte - ha-ha-ha!

Râd și cei din suită. Râde și Gherman.

Țurcanu bate din palme:

- Ia, măi, atenție, aicea! Seria voastră, cu excepțiile care confirmă regula... este, Cori?

Gherman se străduiește să încuviințeze din tot trupul din toată ființa.

- Păi vezi, Cori...? Spuneam, deci: seria voastră e pe cale să termine prima fază, demascarea internă. Cu... Cu excepțiile care vor confirma regula, v-ați hotărât să vă lipadați de trecutul vostru criminal, îndreptat împotriva poporului muncitor, a partidului comunist, a Uniunii Sovietice și să catați să renașteți, să deveniți oameni noi utili societății de mâine. V-am atras atenția de la bun început: pentru a vă putea reeduca în mod sincer, deci eficace, nu trebuie să ascundeți nimica! Să vă scotociți memoria prin toate cotloanele! Să nu treceți cu vederea peste nimic din ce-ați tăcut, intenționat, gândit să faceți - altfel zadarnice vor fi eforturile voastre, ale tuturor. Cei mai mulți dintre voi ați înțeles; ați declarat tot ce știați despre voi și despre apropiații voștri. Cinste vouă, măi! Poporul muncitor și partidul comunist nu vor moartea păcătosului, ci regenerarea, reeducarea lui! Vi se va încredința sarcina de onoare de a lucra pe șantierul tineretului de pe traseul canalului Dunăre-Marea Neagră. Acolo vom dovedi și cu brațele ce-am dovedit cu sufletul - este, Cori? Este Cori! Acolo vom lucra cu drag, vom săpa canalul, vom construi cu mâinile-istea poduri, vom

înălța orașe, uzine, școli, spitale - ce poate fi mai minunat, decât să constați că de pe urma ta rămâne ceva, că nu ai trecut chiar degeaba pe pământ? Unii dintre noi se vor stabili pentru totdeauna acolo, pe traseul canalului, are să fie nevoie de specialiști, de oameni pricepuți, care să ridice, să facă o țară. Din păcate, unii dintre voi încearcă să înșele această încredere, această mărinimie, acest umanism - încearcă să înșele poporul! Poporul care vă hrănește pe voi, păduchii, ploșnițele! Voi care nu produceți nimic, dar consumați, căpătați de la popor hrană, adăpost, asistență de tot felul - știți voi cât costă întreținerea și paza voastră, bandiților?

Pauză. Pauza-lui-Țurcanu. Dacă m-aș afla în contact cu priciul, l-aș simți vibrând, zgâlțâind. Tremură până și ciomăgașii.

- Ca să nu vă mai legănați cu speranța că puteți trece prin reeducare ca gâsca prin apă, voi face acum o dimascare mai... - și Țurcanu pocnește din degete, făcând cu ochiul. Vă recomand să fiți atenți, să nu uitați nimic din ce-o să vedeți: știm când începe reeducarea, nu și când sfârșește - e un proces lung, greu, cu... reșute, ca orice vindecare - este Cori? Este, Cori, dar nu-l nimica, până la urmă tot ajungem noi pe culmile cele luminoase...

Nu-l mai aud. Nici nu sunt sigur că vorbește - cu toate că îi văd bărbia bătînd aerul, mâinile-pumn, mâinile-gheară bătînd aerul, sugrumîndu-l.

- Îl demasc pe Cori Gherman! - nu a zbierat, în timp ce a întins mîna dreaptă spre demascat.

Nu-l mai văd pe Cori, mi l-a astupat cortina bătaușilor formată în spatele lui. Cu mîna funcționînd ca un piston, Țurcanu boxează aerul:

- Ai promis că te lepezi de putrigai! Ai promis că nu mai ascunzi nimic potrivit clasei muncitoare! De două ori ai

fost dimascat - ai promis, ai promis, dar tot dușman înrăit, mascat ai rămas!

Gherman: dușman înrăit - atunci Bârsan? Cobuz?

- De ce n-ai declarat despre logodnicul verișoarei tale? Credeai că dacă recunoști doar activitățile tale de lacheu al capitalismului, ne arunci praf în ochi? De ce, Gherman, de ce n-ai declarat că verișoara ta, Gherman Emilia, a fost logodită cu lejionarul Brad Anton?

Verișoară. Logodnic - ce legătură? Ei, ce legătură!

- La pelea goală! Să facă o plimbărică social-democrația care n-a vrut să recunoască legăturile criminale cu lejionarii!

Acum îl văd pe Cori. Îi văd doar capul. Îi văd gura: deschisă, venind avidă în întâmpinare a prosopului răsucit, ținut orizontal, de Pușcașu. Îl văd cum mușcă din prosop ca dintr-o zăbală. Îl văd cum se răsuțește, pentru ca Pușcașu să-i poată lega prosopul la ceafă.

- Pop Cornel, centironul tău! Tu iei bâta lui Cori!

Nu mai privesc. Ce să văd? Ce să mai văd? Nu mi-e destul că aud, aud, aud, Dumnezeu m-a pedepsit neînzeștrîndu-mă cu pleoape și la urechi.

Și, la urma urmei, de ce l-aș plânge pe Gherman, care abia adineauri l-a șantajat pe Bârsan cu genunchii mei și l-a stâlcit în bătaie? Apoi, fără să piardă timpul, a trecut la Cobuz: l-a întors - acum să fie și el întors, să văd cum e!

- Distul! - înseamnă că a căzut, că nu mai mișcă.

Însemnează că pot privi. Printre picioarele mesei, disting, pe ciment, o ceva care aduce cu cineva. Dar dacă acela a fost Cori Ghennan, pe cine are să pună Țurcanu să-i ia pulsul?

Pe nimeni: nu-i nevoie.

Asta ce-o mai fi? Nu văd bine, dar parcă... Într-adevăr, cineva care pare a fi Pușcașu se culcă deasupra lui Cori.

Deasupra, de-a curmezișul.

- Și tu, măi! Și tu! Și tu!... - Țurcanu începe să se vadă pe măsură ce bătașii se orizontalizează, așezându-se ca lemnele în stânen, peste Gherman, sunt atât de mulți încât, acum, după ce l-au acoperit pe Cori, se culcă peste colegii lor.

- Verhovenski! Ia treci și tu! Da, da, tu care-l știi pe de rost pe Dostoievski.

Tolea se zbate, se opune, însă cu Țurcanu nu-i merge: e luat pe sus, așezat deasupra grămezii și ținut acolo.

- Gata, Tolea, nici nu era nevoie de mai mult: cinci secunde, o secundă, e destul! - tot pe sus îl duce pe prici, unde îl așează cu grijă suspectă. Ai văzut, Tolea, ce simplu se face uniunea mistică? Vezi ce simplu se realizează legătura de sânge? Dacă mai ai chef, dă încă un citat din **Demonii** - ho-ho-ho! De-acum, n-ai să mai poți pretinde că tu ești un pur, un neatins: și tu ai fost deasupra lui Gherman; și tu l-ai apăsât; și tu l-ai făcut să sufere, deci te-ai unit cu el și tu! Te-ai unit și cu Pușcașu, te-ai reunit cu Pop Comel - ai devenit... același aluat ca păduchele ista di Balan - ha-ha! Iar prin Gherman, te-ai unit cu mine, Tolea! De-acum, vrei, nu vrei, suntem una și la bine și la rău! Ia, distul, sus, toată lumea!

Grămada se dezghioacă, se micșorează, scade. Bătașii, acum în picioare, așteaptă - ce?

Acolo, jos, pe ciment, va mai rămâne ceva? Sau numai conturul lui Gherman? Așa să arate oul pătrat? Aplatizat? A, nu: e doar cubic, și-a păstrat; totuși ceva din a treia dimensiune. Atât că nu știu cum stăm cu coaja. Nu se prea bucură coaja când conținutul se apucă să-și schimbe forma.

Nu știu, de unde să știu. Și nici nu văd.

Văd în schimb picioarele lui Țurcanu, de cealaltă parte a cubicului, totuși, Gherman. Un bocanc se mișcă, în căutare

de ceva. A găsit. Asta era: bocancul lui Țurcanu se strecoară sub ceafa lui Cori. Apoi se înalță, înălțînd și capul aceluia. Capul... - i-l văd aproape bine, seamănă cu al lui Sofron: ceva cu găuri, ceva-gaură.

Mâna lui Țurcanu - i-o văd deasupra mesei - arată... Dar arată spre mine, mi-a venit și mie rîndul, Doamne ferește... Mă las să cad pe spate și mă atîrn cu privirea, cu sufletul, cu speranța de cămila mea, căutînd cu disperare și negăsind: *voia* - să fie? să vie?; *împărăția* - să se facă? să vie? - nu mai știu nici Tatăl Nostru, așa că îl rog, îl somez pe Elisav:

- Vino! Vino odată!

Elisav este atît de tare, atît de tare, va ști, va putea să îndure camera 4 *Spital*, încât suferința lui va face să explodeze în mii fărâme, va preface în pulbere oul lui Țurcanu.

Și nu. Încă - Elisav nu se arată. Nu este ziua și ceasul.

Știi însă: când va fi, va veni. Așa că reconstitui Tatăl Nostru (*voia* - să se facă; *împărăția* - să fie) și îl rostesc pe îndelete, liniștit. Sunt, în continuare, alături, Elisav poate să nu vină, sunt în loja de orchestră. Din loja de orchestră bag de seamă că Gherman, gol, însângerat, proptit în patru labe, linge cimentul. Linge cu știință, cu grabă și râvnă. Din când în când bocancul domnului Țurcanu îi arată, fără să atingă pardoseala, alt loc, cu. Gherman, ascultător, prompt, se duce cu capul, cu limba și râvna acolo unde i s-a indicat.

- Lingi, până rămâne cimentul lună!

Trântindu-și la fiecare pas bocancii, de parcă și i-ar scutura de praf, Țurcanu vine, se azvârle pe pat. Nu și-a desprăfuit bocancii, pe bocanci nu e praf, altceva: aceea.

Dinspre bocancii lui Țurcanu, aflați la jumătate de metru de nasul meu, trage, sfâșietor, amar-acru-ascuțit, aceea.

- Cori, după ce termini curățenia, te cureți și tu, frumos, te speli bine-bine, te îmbraci și-ți reiei treaba. De data asta

nu te-ntorc, dar poate că mâine mă răzgândesc. Pînă atunci, să mi-i bagi și să mi-i scoți de sub prici pe bandiții iștea, că a început să pută priciul sub ei de-atîta lene și nemișcare! - Țurcanu a rostit toate astea fără să-și dezlipească privirea din tavan și oftînd din greu din cînd în cînd.

Țurcanu geme, horcăie, horăie, se luptă cu pedepsele lui întoarse, în timp ce plantoanele nu-i lasă pe cei din priciuri să respire și poc! și poc! și: «De ce dormi, banditul!?», singur Bălan pune adevărata, unica întrebare: «De ce, banditul!», lovind înainte, lovind în timpul, lovind după, așa că în fața acestei, cum zice el însuși, singure alternative, noi plecăm chiar acum, din gara Chișinău.

Ușor de zis, mai greu și în ziceam-că, din motive istoricogeografice, Chișinăul este, de câțiva ani, dincolo, la ruși, nici chiar în ziceam-că nu poți ziceai-că: pleci de pe teren ferm, al tău, chiar dacă urât, greu, nu poți pleca, evada, scăpa dintr-un acolo în care încă nai ajuns, sigur că tare aș vrea să merg cu Iulia, întâi la Stockholm, pentru primul concert al lui Mihai la pupitrul Orchestrei Regale, apoi la Roma, dar nu pentru papă; la Viena, dar nu neapărat ca s-o căutăm pe Maria Cebotari, o fi murit și ea, demult, dar mama nu știa, în fine, la Veneția. În fine la Paris. În fine, la.

Acestea toate sunt bune. Nu ca Chișinăul, absurdul: ca să pleci din el, trebuie mai întâi să te duci la el, spre el. Acestea toate sunt bune, fiindcă oricînd, în timpul, putem să ne spunem: «Dacă vreau, mai rămân aici, cât vreau; dacă vreau, mă ridic și plec, încolo, înapoi, unde vreau».

Unii spun că noii-născuți plîng, pentru că au fost alungați din adăpostul pîntecelui mamei, alții explică plînsul ca pe un efort de expulzare a lichidului care le astupă nările, gura, împiedicîndu-i să respire.

De fiecare dată cînd Iulia a născut, am avut impresia că ai noștri plîngeau de nehotărâre: să rămână? să

plece? De fiecare dată când mama ne-a născut pe noi, am avut impresia că poate ar fi trebuit să se gândească bine, înainte de a.

5.

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește. Lecțiile, demonstrațiile cu Gherman, Cobuz, Pop Cornel nu dau roadele așteptate.

Asta trebuie să fie opinia lui Țurcanu.

Mai mult de patru ore pe noapte nu doarme, restul timpului și-l dedică demascărilor: explică, urlă, bate, comandă bății, demască el însuși, la 4 Spital, iese din celulă când are chef, gardienii îi stau la dispoziție, la fiecare dorință de-a lui, zic: «Da, să trăiți!» - însă nu știu dacă spun: “domnu” ori “tovarășu’ Țurcanu” - absentează pentru un ceas, alteori mai multe ceasuri, revine obosit, gâfâind, cu ochii arși, cu gura uscată - a cheltuit multă salivă pe noi, bandiții - se odihnește câteva minute pe pat, cu mâna dreaptă sub ceafă, cu privirea în tavan, ofînd, când te aștepți mai puțin, sare printr-un Delfin și are idei:

«Toată lumea-ntr-un picior, în stîngul, mâna dreaptă-n sus!»

«Toată lumea pe spate, picioarele desfăcute în V, ridicate la 45 de grade, mâinile întinse, la 45 de grade față de corp!»

«Gamelele pe ciment, la jumătate de metru de piciorul priciului, voi pe prici, pe burtă, cu mâinile la spate - mâncați!»

«Vă așezați perechi-părechi, față-n față, fiecare cu degetul arătător al mâinii drepte la rădăcina nasului celui de vis-a-vis!»

«Toată lumea în handstand, pe prici, la părete - nu-ndoi picioarele, nu cazi, nu te sprijini de părete, decât cu călcâiele!»

«Ia, măi: părechi-părechi, vă palmuiți reciproc, după comandă: Dreapta! Stânga! Dreapta!»

Mai ține un discurs, îi mai extrage lui Bogdanovici un dinte putrigăit, ne zugrăvește Canalul în culorile cele mai tipătoare - canalul, eh, canalul, oftează el, ca în cântecele rusești, apoi ne explică cine-cum va avea cinstea-de-onoare să lucreze acolo: numai total-reeducații, total-dimascării, total omnoul. Pleacă din celulă, zăbovește pe acolo, se întoarce, oftează cu ochii în tavan, geme încetișor, sare prin Delfin, urlă, aplică alte idei, pleacă, revine, are idei...

De câteva zile se ocupă de Verhovinski: Tolea este treierat la plimbarică, macinat la pelea-goală-pi-masă, tocat la grămezile obișnuite, croit din senin și din mers de către plantoane, ciomăgit și noaptea:

«De ce nu ții mâinile deasupra, pe pătură, întinse bine?»

«De ce dormi pe spate?»

«De ce dormi pe-o parte?»

«De ce-ai adunat picioarele?»

«De ce-ai vorbit în somn?»

Tolea nu doarme, nu are somn, plantoanele îl țin treaz cu ciomegele, carnea îi este răscolită, bătucită, sfâșiată de bâte, curele, catarama, șpițuri de bocanc. Nasul rupt, re-rupt, răs-rupt, buzele sfârtecate, dinții din față ruți, degetele de la mâini rupte, brațul stâng rupt, o pleoapă...

Bălan, marele descoperitor, i-a descoperit întâi și-ntâi, pleoapele: i le apucă între degete, trage, lasă; apucă, trage, lasă - ne jucăm de-a foaie verde praștie. Desigur, marele asociator, asociaționist Bălan a tăcut, prin asociațiune, o a doua descoperire: bărbații au coaie. Într-o primă fază, s-a jucat

de-a praștia cu scrotul, după metoda aplicată pleoapelor. Apoi a îmbogățit-o: în timp ce patru inși îl imobilizează pe cel ales, cu pantalonii coborâți, cu picioarele destăcute, el prinde pielea între două bâte și trage. Scrotului nu i se dă drumul ca din praștie: este doar strâns, tras, răsucit. Nimic altceva nu i se.

Gabi Damaschin, ca stângaci, era normal să descopere ficatul omului. Așa, pirpiriu și neajutorat cum pare, are un croșeu de stânga ucigaș. Verhovinski însă nu pare impresionat: ori are ficatul în partea stângă, ori tot în dreapta, dar nu mai contează - de ce-ar mai conta?

De cum Țurcanu îi rostește numele, Verhovinski spune, sau încearcă:

- Tot ce-am avut de declarat am declarat la Securitate.

Țurcanu însă nu are încredere în declarațiile de la Securitate. Ai zice că el e cel puțin mareșal al unei instituții care controlează Securitatea. Îi aduce aminte lui Verhovinski că, la Securitate, nu declarase că are sânge alb; că taică-tău, ofițer țarist, luptase împotriva revoluției; că mama, cântăreață de operă, se produsese la Curte; că un unchi, anarhist, îl insultase pe Lenin; că o mătușă, trotskistă, se opusese - ce obrăznicie! - Marelui Stalin: un bunic fusese deputat în Dumă, iar sora lui Tolea, Tatiana (ce nume frumos, dar, ciudat, Țurcanu îl pronunță cu totul altfel: Tatania), după ce atrăsese în cursă un general sovietic, la Iași, fugise în Franța, de unde trimitea scrisori în cod. Iar el, Anatol Varlamovici Verhovenski - le-jio-nar! Drept care mai întâi îl ia la palme, apoi la pumni, îl tescuiește cu picioarele - iar la urmă:

- Ia, măi Pop Cornel, explică-i camaradului Verhovenski (apasă pe e) bazele filosofiei lui Mironovici!

Nu știu cine e Mironovici, dar după disprețul din glasul lui Țurcanu, presupun că un doctrinar legionar. Azi, după

mamă-tată-unchi-bunic-mătușă-soră, după pumni-palme-picioare-ciomege și după Mironovici, Țurcanu îi ordonă lui Pușcașu să tragă tineta de sub prici, iar lui Verhovinski să facă gimnastică, sus, cocoțat pe buza ei.

- Pop Cornel, conduci gimnastica! dacă refuză, îl botezi!

- și Țurcanu pleacă grăbit din cameră.

Sunt convins: dacă nu la prima lăsare pe vine, cel mai târziu la a treia, Verhovinski are să cadă înăuntru. Iar dacă va schița vreun gest de nesupunere, de ezitare, Cornel nu va ezita să-l bage cu capul în tinetă botezul lui Țurcanu.

Sus-jos, sus-jos - Tolea Verhovinski se lasă pe vine, Tolea se ridică, Tolea nu se sprijină nici măcar cu un colț de toc, buza tinetei rămâne mereu perpendiculară (reglementar) pe talpă. Sus-jos, sus-jos - număr până la treizeci, renunț: nu se poate; așa ceva nu există, unii se poticnesc de la zece, altora, de pe la trei încep să le tremure picioarele, mâinile caută, zăpăcite, un echilibru în permanență amenințat, iar aceia nu sunt atât de zdrobiți în bătaie, nedormiți, înfomețați, ca el: unii, mulți, nu sunt în stare să facă genuflexiunile jos, pe teren ferm, darmite sus, pe tinetă!

Sus-jos, sus-jos, metronomul cu centiron începe să dea semne de oboseală - Cornel Pop, neobositul; a răgușit; se încurcă din ce în ce mai des în comenzi, zice: Sus-sus! Și Jos-jos! - uneori prea rărește, alteori prea accelerează.

Îl salvează ingeniosul Bălan: preia el ritmul, ciocnind între ele două bâte - le trece apoi în mâinile lui Cornel. Poc-poc, poc-poc - Tolea se înalță, Tolea se lasă. Deasupra tinetei. Plină ochi.

De când durează: de cinci minute? De douăzeci? De un ceas întreg? Dumnezeu știe, suntem, cu toții, nu doar spectatori, ci participanți la această înfruntare Tolea-Tinetă. Știm că mai devreme sau mai târziu, Tineta va învinge. La început

ținem cu Tolea - nu este el de-al nostru, om? Dar pe măsură ce trece timpul... Ce fel de om, de nu cade odată? De ce, ne chinuie - tortura o îndurăm noi, privitorii, nu el, Verhovinski, căruia ce-i pasă: el se apleacă, se ridică, atâ, pe când noi, nouă ne crapă inima-n piept de-de-de... Și, mă rog, ce vrea el să ne demonstreze? Că e mai tare decât noi, că ține mai mult decât alții? Că e mai rezistent? Că el e altfel făcut? Că el nu acceptă chiar orice și are și mijloacele să se opună? Ba chiar să se răzvrătească? Bine, nu acum, fiindcă acum execută ce i se ordonă - dar cum anume: ca o sfidare! Nu numai la adresa nefericitului de Cornel, a ticălosului de Bălan, a nebunului de Țurcanu, dar și la adresa noastră, care suntem de-ai lui, oameni.

- Porcule! Rusnacule! Banditule - te crezi mai cu moț decât noi?

Nu a fost glasul vreunui ciomăgaș, ci al lui Cobuz, întorsul. Dacă nu se prea grăbea, ar fi fost și al nostru, al fiecăruia. Singurii neparticipanți la indignarea geloasă: Cornel și Tolea. Ei nu au auzit, ei au treabă.

De când durează? De unde să știm? Oricum, după aerul mirat al lui Țurcanu, revenit, deducem că de foarte mult timp.

- N-ați trișat, măi? Cori, l-ai lăsat cumva să răsufle? - iar după ce Gherman îi șoptește ceva, nestăpânindu-și un gest de iritare, de contrariere, Țurcanu: Să continue până la Judecata de Apoi! Până cade cu botu-n cristelniță!

Vine și se trânteste în pat. Oftează mai des ca de obicei. Vădit, îl deranjează zgomotul bătelor ciocnite între ele, nu-l lasă să se odihnească:

- Distul! Pintru moment să treacă la locul lui!

Să treacă, numai că Pop Cornel nu se poate opri din bătut ritmul decât atunci când Gherman îi smulge bețele din

mână; să treacă, numai că Tolea nu se mai poate opri din lăsat pe vine, din ridicat decât atunci când patru inși îl coboară, pe brațe, de pe tinetă. Însă cum îi dau drumul, Tolea se rostogolește pe ciment, continuând sus-josul, de astă dată, pe orizontală. Este nevoie de încă doi (total șase) ca să-l mute pe prici - unde Verhovinski continuă să-și chircească, să-și destindă picioarele, după un ritm pe care numai el îl aude, pe un sus-jos numai al lui - acum pe orizontală.

Alt client al lui Țurcanu în ultima vreme: Ștefănescu. Adevărat, nu zilnic, precum Bogdanovici și Verhovinski. Azi însă iată că i-a venit rândul iar:

- Măi banditule, di ci n-ai declarat că... ?

Nu înregistrez niciodată ce anume n-a mai declarat Ștef - dacă nu cumva Țurcanu se ocupă de el doar așa, ca să se destindă... Ca de obicei, Ștef se ridică în picioare pe prici și se lipește de perete, tremurînd:

- Stimate domnule Țurcanu, pe cuvântul meu de onoare că...

Îi pasă lui Țurcanu de cuvântul de onoare al lui Ștefănescu... Azi îl pune să urce pe masă:

- Și-acum, banditule, spune după mine: clica manisto-lejionară a dus țara de râpă! Spune, măi!

Însângerat, știrb, cu trupul șui, Ștef își rotește privirea, nu atât speriată, cât profund ofensată. Însă nu scoate un cuvânt.

- Spune, măi, după mine: Maniu este un porc, un idiot și un dișanțat! Spune, după mine: Maniu momea fetițe nevino-vate, de nouă anișori, le dădea o jumătate de bomboană - toată viața a fost un avar - și, în timp ce fetițele de nouă ani sugeau bomboanele, el, dișanțatul bătrân, le lingea pe sub fustițe! Cu limba lui lubrică, de viperă țărănistă! Zi, măi! Spune ce-ți cer eu!

- Zic, domnule, dar nu înțeleg semnificația cifrei nouă: de ce aveau fetițele neapărat nouă ani?

Țurcanu izbucnește în râs. Râd și ceilalți. Disting behăitul bălănesc - apoi Țurcanu, sufocat de râs:

- Ați auzit, mări? Cică de ce! Simplu, mări lumină a lumii din Ploiești: fiindcă ele nu aveau optzeci și ceva, ca bășinosul de la Bădăcin! - ha-haha! Ho-ho-ho!

Ștef, adânc jignit, bate repede din pleoape și își mușcă buza de jos cu cei doi canini, singurii supraviețuitori dintre dinții maxilarului superior. Țurcanu ia o bătă din mâna cuiva și începe să-l lovească pe Ștef peste picioare:

- Spune, banditule, ce-au catat țărăniștii voștri pi pământ sovietic? Ce-a catat Mihalache al vostru ca voluntar, pe frontul antisovietic? Pradă de război? Cetățence sovietice, de violat? Găini de furat? Tinichele de adunat - ca alde "Mihai Viteazul"? Spune, țărănistule: tot în izmene a pornit Mihalache-al tău să se bată cu Armata Roșie și cu gerul rusesc?

Ștef țopăie - din nefericire, în contratimp, așa că încasează toate loviturile. Se vaietă, atât.

- Spune banditule, cum a uneltit Maniu împotriva popoului muncitor și a clasei muncitoare? Împotriva Partidului Comunist? - acum îl lovește peste coate, peste umeri. Ștef face semne disperate că spune, spune orice, numai să nu mai fie bătut. Țurcanu îl lasă. Ștef începe, fonfăit:

- Stimați colegi de suferință! Eu, ca membru al Tineretului Național Țărănist... Eu... Iuliu Maniu...

- Așa, mări! Zi-i de Maniu!

- Zic, stimate domnule Țurcanu. Așadar, Iuliu Maniu, șeful partidului Național din Transilvania care a fuzionat cu partidul Țărănesc din Vechiul Regat.. .

- Nu-mi face istoria izmenelor care și-au găsit peticul...

din chiloții Mariei Thereza - ho-ho-ho! Mie să-mi vorbești despre Maniu!

- Despre Maniu... Iuliu Maniu s-a născut la 8 ianuarie 1873...

- Nu ne interesează când s-a născut, ne interesează când are să crăpe, bestia, banditul, anticomunistul, antisovieticul - zi-i, măi!

- Zic, domnule - Iuliu Maniu a fost arestat la 25 iulie 1947, condamnat la o sută și patru ani de...

- O sută patru-ți dau eu, peste bot, dacă nu spui, aicea, s-auzim și noi, ce le făcea el fetițelor! Nevinovate! În vârstă de nouă anișori - spune!

- Spun, spun...- Ștef încearcă să evite loviturile.

Dar, dintr-o dată se oprește, cu toate că bâta lui Țurcanu răsună sec în oasele lui. Și strigă, cu glas ascuțit, ai zice de femeie:

- Iuliu Maniu este un martir în țara asta în care martirii se numără cu... Nu mai aflăm cu cât se numără martirii - în țara asta. Oricum, atâția, plus unu: David Ștefănescu din Ploiești. La urmă - ce târziu vine, aici, la urmă - Țurcanu însuși îl culege de pe ciment, unde l-a frământat cu picioarele, unde s-a șters pe picioare de el ca de o ștergătoare, îl duce la tinetă și îl scufundă - ținându-l de glezne. De fiecare dată când îl ridică, întreabă:

- Martir, Maniu? Căcat, nu martir!

Și iar îl bagă, cu capul în jos. Și iar îl scoate și iar îl întreabă și iar îl scufundă. Până când Gherman:

- Destul, dom' Țurcanu, că face bulbuci!

Descumpănit, cu picioarele moi, Țurcanu'se oprește. Privirea rătăcită, de abia trezit din somn. Îl lasă pe Ștef să cadă, morman, lângă tinetă, apoi vine și se trânteste pe pat.

De astă dată mirosul dinspre el este clement, omenesc -

și familiar, îl cunoaștem cu toții, dinainte de 4 Spital.

Dar iată-l, sare în picioare. Și vorbește, vorbește. Îi place să vorbească, să se asculte vorbind - să-i fie cumva teamă de liniște? Uite-l cum bate cu pumnii în masă, zbierînd, stropind cu scuipat:

- Un moldovan, a creat Mișcarea Lejionară, un moldovan are s-o stârpească de pe fața pământului! Am mai auzit asta. Am mai auzit și de ouă: patrate, cubice; de praf de ouă; auzit și de idioții de liberali, vitele încălțate de țărăniști, lacheii social-democrați; știm, știm: escrocul de Carol al II-lea și paranoicul Antonescu nu fuseseră în stare să-i lichideze pe legionari: persecutîndu-i, interzicîndu-i, închizîndu-i, mai împușcînd pe unii, mai sugrumînd pe alții, nu făcuseră decât să-i întărească și să-i întărească. De ce? Fiindcă le oferiseră pe tavă exact ceea ce doreau ei, legionarii: suferință și martiri.

- Dacă politicienii dinainte nu v-au găsit ac de cojoc, v-a găsit clasa muncitoare, lejionari! Gata cu Nicadorii, cu Decemvirii, amin cu moartea, numai moartea lejionară! Structura voastră de oligofreni fanatici, educația voastră de ucigași-sinucigași v-ar face să mărșăluiți spre moarte ca vitele la abator - "spre moarte, pe culmi de veac, voi, ca stânca"... E-he, dar clasa muncitoare nu-i tâmpită! Clasa muncitoare vă cunoaște cum nu vă cunosc nici mamele voastre. Clasa muncitoare știe cum să vă descuie, fiindcă ea știe cum ați fost încuiați. Clasa muncitoare n-o să vă împuște, lejionari! N-o să vă răstignească - nu, nu, nu! O să vă descuie întâi trupurile, lejionari - n-o să vi le strivească de tot, ca-ma-razi, clasa muncitoare are altă treabă decât să vă alimenteze martirologia...

Mai zice, mai zice, apoi îi șoptește ceva lui Gherman. Acesta se duce la ușă, bate, îi spune gardianului cine știe ce.

Țurcanu vorbește, vorbește, se repetă, nu are importanță. Gherman revine și, într-o pauză de respirație, îi confirmă ceva din cap.

Brusc, pe Țurcanu îl apucă euforia: se plimbă săltat, își freacă palmele, glumește cu cei din jurul său - parcă ar spune anecdote - și tot el râde primul, cu hohote uriașe. Dar la discurs nu renunță - îl reia însă pe alt ton:

- Așa că n-o să vă ucidem trupușorul, lejonari : o să vă umblăm olecuță pe la sufletele de culoarea găinațului de găscă - ha-ha-ha, ce zici, Pop Cornel? O să vi-l demontăm, frumușel, o să vi-l remontăm la loc după alte legi, după aceeași schemă. Cu sămnul schimbat. Când o să vă priviți în oglindă, o să vă întrebați: Cine-o mai fi și ăsta? - este, Pop Cornel? Țelul nostru este ca întrebarea să sune: Cine-o mai fi frumosul ista? - însă până acolo, mai e cale, mai e vreme, mai întâi, să vă curățați di putrigai! Să vă lipadați de tot ce-i vechi; pentru ca, în oglindă, să vă găsiți un chip frumos, nu masca asta, urâtă, hidoasă, moștenită de la vechea societate, de la familie, de la biserică! Să vă dimascați!

O știm și pe asta: va trebui să ne smulgem masca, chiar cu carne, cu piele - și cu ce mai rămânem, ce punem la loc - altă mască? Bineînțeles nu-l pot întreba așa ceva pe domnul Țurcanu; nici de ce nu se întredemască ei, clasa muncitoare și legionarii, doar ei își cunosc cheile, măștile, demăștile - oricum, nu m-ar auzi:

- ... scârbă de voi înșivă!, zbiară el, din nou mânios. Veți rămâne în viață, dar în viața voastră nu veți mai putea privi pe cineva drept în ochi!

Se pare că i-a scăpat ceva ce nu trebuia spus - izbucnește în râs forțat, încercînd s-o dreagă:

- În viața voastră n-o să mai doriți biruința lejonară!

Atâta pagubă. Nu sunt legionar, habar n-am de biruința

lor, eu habar am de genunchii mei, de rănilile mele de pe omoplați, de pe șale, de-atâta stat în pat, pe spate.

- Fiindcă nu se poate face pedagogie fără material didactic, vă invit să-l priviți pe Bogdanovici. Îl vedeți? El a fost - ori s-a crezut un fel di șăf! O să aveți ocazia să vedeți și un adivarat șăf: pi Balanișcu, bulibașa Centrului Iași. Dar până să sosească - adus cu mari sacrificii, ha-ha-ha!, un șăf și mai mare, ia uitați-vă la unul mai mititel - Pop Cornel!

Ca de fiecare dată când i se rostește numele, Cornel tresare și ia poziție de drepti. Tremurînd.

- N-o fi el Făt-Frumos - tătâne-său era la armată, de doi ani, când s-a născut, el, hi-hi-hi! - de mâne-sa îndeaproape ocupîndu-se porcarul satului - ho-ho-ho!

Chicote, râsete printre cei de pe ciment.

- N-o fi el lumina lumii - mâne-sa l-a fătat din picioare, la privată, primul contact cu materia se vede, nu? Se vede? - Țurcanu îl trage, îl împinge, îl rotește. Lucrurile n-au stat mai strălucit după aceea. Cornel are preferință pentru garduri în care intră cu coarnele. Cât despre orizontul lui spiritual... Știți cu toții că Pop Cornel e convins și azi că Hegel e un farmacist sas din Cluj, despre Copernic a aflat că a descoperit roata a cincea de la căruță, că Ienăchiță Văcărescu, nu poate fi decât fratele închisorii cu același nume!

Hohote, chiote - niciodată nu l-am văzut pe Țurcanu atât de vesel, de sincer, profund vesel.

- Așa, idiot, bocciu, berbec, chiar de n-a fost mare-n rang, a adus mari servicii Mișcării: o sută cinci criminali care s-au sustras judecății poporului muncitor au fugit din țară cu ajutorul lui! O sută cinci bandiți! Ei bine, Pop Cornel și-a riscat viața de zeci de ori, ca să salveze viețile bestiilor care au trecut în Occident. A înfruntat și moartea, fiindcă cine nu știe că pe graniță se mai trage și fără somație? Ei, bine,

priviți-l, camarazi: el este celebrul Pop Cornel! El e Pop Cornel - cel ca stânca! Iată, camarazi, ce a devenit stânca, în doar câteva săptămâni! Priviți-l bine: mai poate el dori biruința lejonară? Ca să vină iar Garda la putere, să se întoarcă în țară cei fugiți cu ajutorul lui, pe pielea lui, să constate că vajnicul Cornel Pop i-a trădat? S-a lipadat de ei? Că a scuipat pe întreaga Mișcare? Dacă ți se întorc camarazii pe care i-ai trădat... Ia spune: ce au lejonarii pentru trădători, Pop Cornel?

- "C-avem doar gloanțe pentru trădători"!, recită prompt, Cornel.

- Ce altceva? Mai poți tu mărșalui pe culmi de veac? Mărșaluieste oleacă, să-ți vadă camarazii pasul lejonar!

Butonul odată apăsat, Cornel se pune în mișcare: cu capul aplecat, bălângănind, cu spinarea încovoiată, cu picioare de plumb, tălpi târâte, târșâite...

Ușa se deschide. Gherman care așteaptă în preajmă schimbă câteva cuvinte cu gardianul, apoi se dă la o parte.

Intră careva cenușiu, cu o bască fostă bleumarin, acum prea mică, pătată, ca să aibă vreo formă, vreo culoare.

Îl văd destul de bine. După ce ușa s-a închis, Gherman i-a făcut semn să aștepte acolo, lângă prag. Pare foarte slab, însă hainele par ale cuiva și mai slab. Obrazul alb-alb, cu pomeți aprinși, de tuberculos, spinarea încovoiată în același timp strâmbată pe laterală. E mult mai în vârstă decât mine - cred că și decât Țurcanu: spre patruzeci de ani. Impresie de ponoseală, de tristețe. Și de resemnare. Nu are ce căuta în hainele acelea, nu are ce căuta acolo, lângă ușă, unde l-a oprit Gherman, nu are ce căuta în pușcărie, pare rătăcit și resemnat în rătăcire. Privirea - m-a atins și pe mine, o dată - e de o asemenea resemnată tristețe, încât sunt convins că a văzut multe, altele, că ceea ce se petrece la 4 *Spital* este

pentru el o etapă depășită și în timp și în altceva. Nu pare deloc speriat - parcă și frica i-a rămas cine știe unde, cine știe când, în urmă.

Pop Cornel mășăluiește pe culmi de veac, în cerc strâmt, în fața lui Țurcanu. Acesta (care privise de câteva ori spre ușă) îl descoperă pe noul venit.

- Cos-tache!, face el, pornind în întâmpinare a necunoscutului, cu brațele larg deschise. Bine-ai venit, frate Costache, dar poftește, poftește la noi, Costache dragă - Pop Cornel, distul!

Cel căruia i-a spus Costache înaintează și se oprește acolo unde i-a indicat Țurcanu, cu degetul (evident, nu l-a îmbrățișat, așa cum ne așteptam).

Țurcanu se plimbă o vreme cu mâinile la spate, apoi bate din palme - ochii îi strălucesc:

- Ei, camarazi! Îl aveți în fața voastră pe Costache Oprișan, șăful vostru direct! Priviți-l, priviți-l, camarazi: vedeți ce ținută, ce măreție, ce prestanță degajă el prin toți porii? Ce privire de vultur, ce inteligență scăpărătoare! Demnitatea - nu-i așa că sare din pagină, forțează respectul? Statura de adivarat șăf nu-i așa că turtește, copleșește? Ian uitați-vă, măi: are el statură di șăf? Are! - la așa turmă, așa cioban, la așa lejionari, așa Oprișan! Ha-ha-a! He-he-he!

Cei din suită se strâmbă de răs. Behăitul lui Bălan, sare din pagină. Oprișan nu se clintește, o fi auzit el altele. Țurcanu schimbă tonul:

- Unde ziceai c-ai găsit cipilica asta, șăfule? - îi smulge basca, o cercetează, o miroase, se strâmbă. La gunoi? Primită de pomană la ușa bisericii Adormirea Mă-ti Domnului? - ho-ho-ho!, i-o pune la loc, bleagă. Dar hainele, șăfule? Bre Costache, dar tu te-ai îngrășăt bre, nu mai încapi în ele - să ții rejim, Costache, să-ți recapeți silueta - chiar așa:

un' ți-i silueta di șăf? Nu te mai întreb unde-ai găsit mutra asta di iapă răpciugoasă, nici di intelijență... unde n-ai găsit-o - hi-hi-hi!

Râde singur, ceilalți nu au prins întorsătura. Se adresează "publicului"

- Bine, măi ca-camarazi! Pi unul ca aista l-ați pus să vă conducă? Pi culmi de veac? El, să vă facă o țară ca soarele pi cer? Sifiliticul ista să vă explice fi-lo-so-fi-a lui Nae? - ha-ha-ha! Pi dișalatul ista... Dar spuneți și voi, cacamarazi: aista-i trup în care să poată sălășlui un spirit sănătos? Uitați-vă la ochii lui di pește fiert - aiasta-i privire di șăf, măi, ori di jițal lipadat? La așa vite, așa vacar - ho-ho-ho! He-he-he!

Corul repetă, amplifică. Prim-tenor: Bălan.

- Gata recreația, începem lecția!, bate Țurcanu din palme. Voluntaru, vin-aici!

Ca în somn, Cristian Voluntaru se prelinge de pe prici și se apropie, penibil, sărind într-un picior. Țurcanu se prăpădește de râs; își bate coapsele, împarte în jur palme, ghionți prietenești:

- Ci-i aiasta, bre? Altă variantă a pasului lejionar? Șotânc-șotânc, pi culmi di veac? Di ci șchiopătezi, cacamarade, ai fost rănit în lupta cea cruntă? Și ce ai pi față? Ce-ai pățit la ochi? Ai ceva și pe spinare? Doare, doare? A-ha, buba, buba - cine ți-a făcut bubuța, băițaș?

- Dumneavoastră.

- Ți-nșăli, băițică: eu am încercat să ți-o vindec, să ți-o tai, ca să iasă puroiul, putrigaiul. Uite cine ți-a făcut-o? El! - și îl arată pe Oprișan. El te-a otrăvit, el te-a-mbolnăvit, el ți-a stricat viața, el te-a băgat la închisoare, te-a adus aici și așa! El, șăful tău! Acum ai ocazia să-i plătești măcar o părțică din răul pe care ți l-a făcut: dă-i o palmă!

Nu văd ce se petrece, fiindcă nu se petrece nimic, capul

lui Voluntaru rămâne nemișcat.

- Nu vrei. Ți respecti șafu1... Rău faci, volintirule, respectul nu-i reciproc și te sfătuiesc să dai tu, înainte de a da el. Nu vrei... Nici demascarea să ți-o faci nu vrei - te înțeleg: te gîndești la ce-or să spună ca-ma-ra-zii, la ce-or să spună șăfii... Asta-i, că nu știi, nu vrei să știi că șăfii s-au lipadat de voi, plevușca! S-au lipadat, după ce v-au nenorocit - ardi-l pi șăf!

Nimic. Țurcanu oftează:

- Te-am avertizat, dar cum nu poți face binele cu de-a sila... Oprișan, dă-i o palmă lui Voluntaru!

Aud un: plici!, moale. Capul lui Cristian tresare foarte, foarte târziu, de parcă ar fi primit o a doua lovitură.

- Ai văzut, măi? Acuma știi în cine-ai crezut? Acuma știi ce crede șafu1 tău despre tine? Că meriți palme - dă-i înapoi! Dă-i, că de nu, te trec iar prin plimbarică, până te las și făr' de celălalt picior!

Nimic. Liniște.

- Oprișan! Dă-i ordin lui Voluntaru să-ți deie o palmă - dar una țapănă, bre, o palmă adivarată di lejonar adivarat!

Aud un murmur.

- Mai cu nădejde, să te-audă-ntreaga Legiune!

- Ți ordon să-mi dai o palmă, zice Oprișan, otova.

- Nu.

- Cum, nu, măi?, face Țurcanu, înveselit. Trebuie să cădeți la-nvoială, că altfel, ne prinde noaptea pe-aici... Ești pi calea cea bună, Voluntarule, brava, măi! Ar fi fost mult mai bună, dacă ziceai: Nu! la început de tot, să nu ascuți ordinele idioate ale șefilor tăi idioți!

Aud plescăind o palmă, îl văd pe Oprișan făcînd un pas îndărăt, dezechilibrat.

- Brava, măi Volintirule, ești pi calea cea bună - ia mai

ardi-i una! Ia spune, bre Costache: cum de suporti tu, coșcojea șăf, s' ti ieie la palme un mucea, un lejonar di rând? Ia pune-l la punct! Croiește-!

Croiește. Se întrecroiesc. Una-ție-una-mie.

- Distul! La locul tău, Voluntaru! Grigoraș: aici! Rândul tău să... Nu da așa de tare, măi, că-mi deteriorezi materialul didactic! Brava, Grigoraș, ai fost tu un berbec și-un fanatic, acum ești pi calea cea bună, brava, mergi cu bine la locul tău, ha-ha-ha! Ia, măi, acum să aflăm ce părere luminată are despre această pro-ble-mă camaradul Verhovenski!

- Verhovinski e de părere că lumina care ne vine de la răsărit...

Tolea vorbește ca un astmatic.

- Brava, Tolia, vezi că-i bun un Oprișan la casa omului? Așa-i, Tolia, dinspre URSS ne vine lumina dar ție, rus alb și român verde ți-a trebuit mult timp ca să pricepi...

- Eu o știu, demult, tu nu pricepi nici în clipa de față. Lumina asta de la răsărit, cum a zis marele tău Sadoveanu... Lumina asta are să te ardă și pe tine, după ce ne-o pârjoli pe noi... Flăcările iadului...

- Nu fi apocaliptic, Tolia! De când faci pe profetul prea vezi peste tot numai foc, pară, uncrop, fum...

- Ai să vezi și tu, dar prea târziu... Așa a fost în Rusia, așa o să fie și aici, în gubernie: tu ne lichidezi din ordinul lui Teohari și-al lui Nikolski și-al Anei Pauker; după ce o să-ți faci treaba ta murdară, Teohari și Nikolski or să te lichideze pe tine și pe ai tăi din Suceava...

De necrezut: Țurcanu nu-l întrerupe, îl lasă să vorbească. Să nu fie în stare să-l oprească, să-i închidă gura - el, marele Țurcanu?

- Așa cum ne obligi tu să recunoaștem, să ne asumăm crime imaginare, tot așa or să te oblighe șefii tăi cu epoleți să

recunoști, să-ți asumi, nu numai ce-ai făcut - și ce-ai făcut, Țurcanule?! - dar și ce n-ai făcut tu, ci ei, care or să te acuze. Ai să recunoști, în fața lor, cum recunoaștem noi în fața ta, ai să recunoști ce-or să-ți ceară, anume că tu, voi cei de la Suceava, ați avut inițiativa, că ei, sărăcuții, nu știu nimic, erau în vizită la o mătușă. Deci ai făcut ce-ai făcut fără știrea lor, fără permisiunea lor, deci, împotriva intereselor lor. Cu un glonte-n ceafă ai s-o sfârșești, după ce ai să-ți faci treaba de călău - ai să-ți aduci aminte de cuvintele mele, când ai să te prefaci și tu în victimă...

Verhovinski a tăcut, de fapt, continuă, îi văd buzele mișcându-se, dar nu se mai deslușește ce spune. Țurcanu așteaptă, așteaptă. Nu așteaptă, doarme de-a-n-picioarele - dar și când s-o trezi...

- Să-mi aduc aminte de... Să-mi aduc aminte de cuvintele tale? O să-mi aduc, fii pe pace: când am să șad pe terasă la o cafiné, cu o bere rece-rece dinainte, atunci o să-mi zic: Bietul Tolia, Dumnezeu să-l ierte, că bou a mai fost la viața lui! Dar până la berea ceea... Costache: ia servește-i o halbă pisti bot apocalipticului! Să-i piară cheful de profeții!

Oprișan se aproprie de prici, liniștit și liniștit îi dă lui Verhovinski o palmă - a fost slabă, anemică, dar l-a răsturnat pe Tolea pe o coastă. Oprișan se răsuțește spre Țurcanu, întrebător.

- Brava, Costache, pintru azi, -i de-ajuns. Te mai chem eu, la nevoie, pân-atunci, mergi cu Dumnezeu și s-auzim de bine... Îl ia pe după umeri și îl conduce spre ușă. Bate, iar în așteptare, îi vorbește, ținându-l pe după cap. Nu înțeleg nimic din ce spune, înțeleg că nu înțeleg nimic și că ar fi timpul ca Elisav să vină, să vină: să explice, el. Să vină Elisav, mai întâi să audă și el ce-mi spune, ce-și spune Țurcanu, întins pe pat, cu mâna sub ceafă cu privirea în tavan:

- Imbecilul! Imbecilul! El crede că dacă... Mă sperie - pe mine? Pe mine nu mă sperie nimeni și nimic - este Vasile?, mă chestionează el, vâându-mi-se în suflet.

- Este, dom' Țurcanu, răspund, tremurînd.

- Imbecilul! Face pe profetul, dar nu vede dincolo de pragul celulei, lumea se oprește în poarta închisorii ca pentru toți nenorociții de legionari - este Vasile?

- Este, dom' Țurcanu!

- Este, dom' Țurcanu, este dom' Țurcanu - nici tu nu-nțelegi, nimeni nu vrea să-nțeleagă că dacă Revoluția din Octombrie a schimbat fața Rusiei, al doilea război mondial a schimbat fața lumii întregi! A planetei!

Țurcanu delirează. De astă dată, cu glas scăzut, însă delirează. Se uită în tavan și descrie ce vede: comunismul cucerind țară cu țară, continent după continent... .

- Nu cu forța armelor! Cu forța ideii!

Delirează. Întâi a spus: forța ideii; apoi: ideologia forței; apoi: ideea de forță a ideii. Ce-o fi în capul lui? Bine, bine, dar dacă l-ar auzi șefii lui, cum spune Verhovinski, dacă șefii Tohari, Nikolski, Ana Pauker l-ar auzi pe subalternul Țurcanu ce lucruri nepermise divulgă...

Dar Țurcanu nu se teme de nimeni, de nimic - să vină Elisav, să audă ce îndrugă Țurcanu:

- Imbecilii! Așteaptă ca Occidentul să vină... Ca să facă, ce? Dar ce poate face, în fața unui bărbat, o muiere? O curvă? Ce altceva decât să-și suflece poalele să-și desfacă cracii și să aștepte, tremurînd de plăcere, să fie...

Și spune ce anume așteaptă să fie, muierea. Rostește cuvintele cu mânie și cu suc, se vede că de ani de zile nu s-a mai atins de femeie. Se uită în tavan, acolo vede Răsăritul-mascul care face ceea ce a făcut, ritmic, de milenii, cu Apusul-femelă: o împu', în fine, violează.

- Omul! Omul este o muiere care nu așteaptă decât să fie pusă jos și împu'... - 'nsămânțată, se corectează el pentru întâia oară. Cu forța, cu forța! Se ridică în capul oaselor și cu mâinile arată cum, icnind, mugind, grohăind. Așă! Așă! Ce-a spus Lenin?

Nu știi ce-a spus Lenin, nu mă interesează, dar Țurcanu mă apucă de un umăr și-mi explică, dureros:

- "Nu știi - te-nvățăm! Nu poți - te-ajutăm! Nu vrei..."

Mă întrebă pe mine ce-mi face mie, dacă eu nu vreau:

- "...te-obligăm! Te-obligăm! Te-obligăm!"

Bine că mi-a dat drumul de umăr. Ce bine-i pe lumea asta când domnul Țurcanu te lasă din mâinile lui - chiar, dacă nu scapi de vorbe:

- Știi ce-i Adevărul? Nu știi! Binele? Nici atâta. Dreptatea - care dreptate? Nu știi nimic, vii la tetea, să te-nvețe el, totul, de la alfa. Noi te-ajutăm să afli!, zbiară, bate cu pumnii în genunchi. Te obligăm să afli! Întru binele tău, imbecilule!

Întru binele nimănui, imbecilule care crezi în binele forței, în adevărul constrângerii, în dreptatea violului, ai s-o sfârșești cum ți-a profetit Verhovinski: lichidat de cei care te-au pus să ne lichidezi pe noi, nimeni n-o să te plângă, nici soția, nici fetița și chiar dacă o vor face își vor plânge tatăl și soțul nu stăpânul, tu încă n-ai aflat că stăpânul este robul robului său, nici că dacă bărbatul este stâlpul casei, femeia este însăși casa - dacă ți-aș face un desen, tot n-ai înțelege decât ceea ce vezi în tavan, ca pe un perete de closet de gară.

De unde-ai scos că femeia abia așteaptă să fie pusă jos și siluită? De unde-ai scos că bărbatul este o femeie care abia așteaptă să fie constrânsă, obligată să accepte adevărul tău și binele tău, ai s-o sfârșești cu un glonte în ceafă și nimeni n-o să te plângă.

Te plâng eu acum, orbule, care n-ai văzut niciodată o femeie mergând ori stînd; surdule, care n-ai auzit

niciodată o femeie râzînd sau plîngînd sau tăcînd; te plîng eu pe tine, slabule care visezi strivirea altora; impotentule care visezi violuri - ești din cale-afară de neputincios, de asta vrei să te impui prin forță.

A fi, pentru ființe ca Țurcanu, înseamnă a agresa.

Eu mă simt suficient de tare, pe masculin, ca să nu mă cred obligat să-mi probez mereu și mereu virilitatea.

Ca impotenții.

6.

În această dimineață nu s-a mai bătut la grămadă; nici astă noapte plintoanele n-au mai poc-poc; nici aseară, poate pentru că...

Ieri, după prânz, Țurcanu mai ținuse un discurs; îl sfârșise, anunțîndu-ne că mâine (adică azi) vom avea inspecție. Așa că totul să fie în ordine. Azi dimineață ne instructase:

- Inspecția e pentru mine, nu pentru voi, așa că n-aveți ce raporta! Măi, cei cu sămne pi față: dacă vă-ntreabă careva ce-ați pățit, spuneți că v-ați lovit singuri - ceea ce corespunde adevărului ha-ha-ha!

Și plecase.

Gherman a condus curățenia, baia - unde au fost duși cu toții, în afară de Bogdanovici, Verhovinski și Voluntaru. Desigur, și de mine. După baie Cori a anunțat că ne putem deplasa prin cameră, plimba, face exerciții de gimnastică; cei care vor să-și cârpească îmbrăcămintea să-i raporteze lui - însă toate aceste activități fără să vorbim și rară să ne facem semne.

Molipsit de vânzoleala tăcută, m-am mișcat și eu: doi metri încolo, doi încoace, ținîndu-mă de căpătâiele paturilor - al lui Țurcanu și al meu. A, da: s-a dat drept la lingură - vreau să spun: lor, celor care nu-l aveau, dreptul.

În dimineața aceasta, o dimineață sublimă, soarele pătrunde nu numai prin ferestre, iar Țurcanu, revenit în celulă, vorbește normal, ca o ființă normală, de parcă nicio-dată nu ar fi fost și altfel - a vorbit atât cu ai lui, ciomăgașii, cât și cu unul de pe prici: .

- Canalul, bre, ce construcție măreață, măi băieți, ce operă co-lo-sală! Noi, măi fraților, nici nu ne putem imagina ce înseamnă, pe de o parte, să scurtezi calea navigabilă: de la Cernavodă nu mai ocolești, pe sus, prin Deltă, o iei direct spre Constanța, o economie de vreo două sute de kilometri, vă dați seama?, pe de altă parte, să fertilizezi cu apa canalului arida Dobroge - măi băieți!

Atât de cu foc vorbește Țurcanu, încât încep să-i invidiez pe cei care, după ce au trecut prin ce-au trecut, vor avea prilejul să lucreze acolo - în timp ce eu, cu genunchii mei, o să mai aștept. De aceea, ca să scurtez așteptarea, fac exerciții de mers, learcă de sudoare.

Țurcanu trece de colo-colo, umblă, vorbește, glumește, destul de des izbucnește în râs (râsul lui cel bun), însă, ritmic, se apropie de ușă: ascultă coridorul. La un moment dat, ușa se deschide pe sfert, cineva din coridor îi spune ceva, închide la loc, Țurcanu încuviințează din cap, se întoarce, bate din palme - glasul i-i ușor alterat:

- Gata, băieți, alinierea pentru inspecție! Pe două rânduri, în fața priciului mare! Bogdanovici, Voluntaru, Ștefănescu, Verhovinski (singura dată când îi pronunță corect numele) - sub prici, sunteți prea urâți! Nu vă mișcați de-acolo, până nu vă dau eu ordin, altfel... Inspecția trece, eu rămân! Și tu, doctore (Bârsan) - sub prici! Și tu, măi, cum să te prezinți în halul ăsta în fața comisiei? Pop Vasile, tu ai să stai aici, în centru, ești cel mai fătos - poți să te ții pe picioare câteva minute, ce naiba!

Mai singur, mai dus de subțiori, intru în rândul din față. Exact în dreptul ușii. Zgârieturile din geamul văruiat se întunecă, se luminează. Două lovituri în ușă.

- Gata, drepti!, ordonă Țurcanu, în șoaptă sugrumată. Nu uitați: N-aveți ce raporta! Dacă sunteți întrebați, răspundeți ce v-am...

Ușa se deschide, larg. Într-adevăr, eveniment: doi dintre prim-gardieni, Ciobanu și Mândruță, în uniforme de sărbătoare; ofițerul politic Marina și el dichisit - dar aceștia rămân în coridor. Se aud pași apropiindu-se.

Primul care apare din stânga și pătrunde în camera 4 *Spital* este directorul închisorii, Dumitrescu. Întâia oară când îl văd în uniformă (albastră, de Miliție - de ce de Miliție? - însă din stofă bună, tăiată de un bun croitor). În uniformă, directorul arată și mai țeapăn și mai gros. O descoperire: Dumitrescu nu e șaten, cum mi se păruse altă dată, ci blonziu; și cu ochii albaștri. Sau verzi? Nas scurt, cărnos, maxilar puternic (nu ca al lui Țurcanu, ceea ce ar fi și greu), însă cu siguranță că Dumitrescu a fost boxer la viața lui. O fi încă. Ne mătură cu privirea rapid, apoi face un pas în lături, spre stânga lângă Țurcanu - care începe:

- Să trăiți, domnule director, camera 4 *Spi* '...

La semnul scurt, agasat al directorului, Țurcanu tace, ușor descumpănit. Cum așa? Țurcanu descumpănit?

Acum intră patru mari grade în uniformă de Securitate. Unul cu ochelari fumurii pare stingherit de hainele militare, de altfel e și bătrân, o fi avînd în jur de șaizeci de ani. Așa o fi la ei, nu contează experiența... Ce fel de experiență și când câștigată - doar în Rusia, ca rus. . .

A, dar iată-l și pe Spelbul de la Codlea, admiratorul lui Makarenko! El este - colonel: două stele mari - sub caschetă, capul îi pare mult mai mic. M-a recunoscut, ori nu? Cred că

da. Sper că nu. Face și el un pas lateral - în dreapta.

Deci, nu uniformele contează, ele sunt doar costumație: intră un civil. După cum s-a format coridorul-avantaj al uniformelor, deduc că civilul trebuie să fie Cel Mare - dacă nu cumva Cel Mai Mare. Nu, nu i-am văzut mutra pe pereți în nici unul din portretele oficiale. Nu este Teohari Georgescu, ministrul de Interne, pe el îl știu - de pe pereți, se-nțelege; oricât ar părea de ciudat, nu e nici Ana Pauker - o fi ea la Externe, dar nu doar acolo, Ana Pauker e peste tot, de mirare că nu e ea pe postul lui Dej... Atunci cine să fie individul?

Potrivit de statură, obraz gros, că trăsături din gros, din greu? Nu-mi dau seama ce culoare au ochii, însă privirea... privirea nu-i vine de la ochi, ci de nicăieri și de peste tot: de la șleapca proletară (de sub care i se vede părul alb), de la mâinile ținute la spate, dar neajungând să se atingă (să te ferească Dumnezeu de oamenii cu mâini scurte), de la felul în care s-a oprit, cu tălpile ușor îndepărtate, dar paralele... Nu are privire interogativă, scormonitoare, pânditoare, de polițai - cel care nu știe și vrea să afle de la tine; nici fals-severă, fals-senină, de "judecător" (oricum, nu judecă, ci execută ordinul Securității, scris citeț pe coperta dosarului sub numele "banditului"). Bărbatul cu șapcă truditorească ne vine de foarte departe și de foarte sus - la urma urmei: de pe o altă planetă; și nu a venit ca să ne privească și să ne cerceteze și să ne afle, nu: el a coborât pe pământ, ca să se asigure că suntem exact acolo unde ne știa cum ne știa. Fiindcă el știe totul.

Directorul Dumitrescu (polițai) ne trece în revistă scormonitor-amenințător - și parcă amenințat el însuși:

- Ai careva ceva de raportat? Foarte bine, foarte bine! - și începe să se răsucescă de plecare, înainte de a fi sfârșit întrebarea.

- Eu, dom'...

Eu, dom' - uite-așa. Vreau să mă adresez Spelbului să-i spun că teoria, teza lui Makarenko este aplicabilă. Mai mult: aplicată. Țurcanu pălește: de fapt, dă spre vânat. Mărul lui Adam începe să i se zbată. Directorul continuă să se rotească, de astă dată țeapăn, ca lupul și începe să vorbească înainte de a fi reajuns cu fața spre mine:

- Care ești ăla, mă? În ce problemă?

În ce problemă? - iată, domnule Director, problema: aici la camera 4 *Spital*, se petrec lucruri îngrozitoare și ciudate - eu, personal, sunt convins că dumneavoastră, domnule Director, nu sunteți la curent cu ce se întâmplă în închisoarea dumneavoastră...

Și dă-i și dă-i, acum este momentul să vorbesc, să particip, până acum m-au ținut de-o parte, mi-au dat și pat și lingură și alte drepturi nmdamentale, însă nu m-au lăsat să ies din loja de orchestră - iată ocazia să spun cu glas tare, că Țurcanu face ce face de capul lui, bineînțeles că nu, dar dacă eu spun tare, de jos în sus, de la gardieni, or să se lepede, că ei nu știu nimica: ofițerul politic și el: de unde să știe el?, și cum ar putea fi bănuț că ar, cu un lejonar și un antisemit ca Țurcanu?; directorul Dumitrescu - cum așa, la el în închisoare, astfel de abuzuri?; iar cârnatul cel mare, înșăp-catul: cum așa, în regimul nostru să se petreacă asemenea așa și pe dincolo? - îi simt cu pielea, cu oasele, cu urechile: cu toții, de la mic la mare știu foarte bine ce se întâmplă aici, fiindcă ei au pus la cale totul, Țurcanu e doar o nenorocită unealtă, cum să nu se știe ce se petrece într-o celulă: gardienii supraveghetori sunt la curent cu ultima bășină slobozită înăuntru, bineînțeles că ei știu cu toții, dar dacă eu spun tare, la urma urmelor, dacă îl părăsc, îl denunț, îl torn pe Țurcanu... Atunci ei or să se simtă obligați să se prefacă

surprinși de noutate și pe dată or să ia măsuri...

- Domnule Director, permiteți-mi să raportez, încep eu, cu ochii la Țurcanu.

Pe el vreau să-l raportez. Directorului.

Dar Țurcanu e calm. A fost el vreodată neliniștit? Uite-l, chiar zâmbeste. Și nu oricum, ci de parcă mi-ar zice: Dă-i înainte, *vorbește*, ca să te convingi tu, să se convingă și ceilalți... Ce-o să pățești tu, după plecarea Comisiei...

O să pățesc, dar cel puțin... Ah, dacă aș fi eu Elisav. El aș zice, pe dată; el aș face numaidecât. Da, dar eu nu sunt Elisav, nimeni nu-i, ne-a uitat Dumnezeu...

Ce să raportez? Nu perspectiva a ceea ce o să pățesc după plecarea comisiei mă tulbură, ci calmul civilului. Nici nu se uită la mine; deși ne despart mai puțin de doi metri - mă vede; mă știe. Deci, știe și asta - bine-bine, știam că știe, dar nu știam că puțin îi pasă că noi știm că știe. Fulgerător, îmi aduc aminte cuvintele lui Verhovinski: «Teohari și Nikolski». Teohari nu e. Deci ar putea fi Nicolski. Am auzit destule despre el, știu că cel mai puternic om din România nu este Gheorghiu-Dej - ca să nu mai vorbim de târătura de Groza - ci generalul de N.K.V.D. Nikolski, “primul consilier” sovietic în materie de poliție secretă, mâna lui Stalin (ochiul fiind Ana Pauker), în România.

Știu: dacă eu nu rostesc, acum, ceea ce trebuie să rostesc, o să plâng și eu, dar nu numai eu, cu lacrimi de sânge. Dacă nu rostesc, acum, peste o săptămână, peste o zi, chiar peste un minut are să fie prea târziu: Țurcanu are să stăpânească lumea.

Eh, dacă ar fi Elisav, aici, acum... Eu nu sunt decât fratele lui - așa că zic:

- În problema picioarelor, domnule Director... - tușesc, glasul mi-a ieșit știrb, umilit - și satisfăcut.

Ochii lui Țurcanu sunt albi: de mulțumire. Ba nu, de ne-mulțumire: de ce n-am *vorbit?*, vedeam eu pe dracu! Țurcanu are ochii albi de mulțumire: ei, m-am *convins?* - își rotește capul cu mișcări scurte, violente, de parcă ar vrea să-și dezmoștească mușchii grumazului.

- Ce e cu picidore?, întrebă civilul, cu un îngrozitor accent rusec (unii spuneau că Nikolski e basarabean - o fi rus sau evreu din Basarabia, după cum vorbește - dar să fie însuși Nikolski?, sau un frate, văr, tovarăș de-al lui?).

- Permiteți-mi să vă explic, tovarășe... (sunt convins că Dumitrescu a spus: "tovarășe general") - directorul se apropie de rus și cu risipă de gesturi explică ceva, în șoaptă.

Rusul dă din șapcă și zice, încruntat: **Da, da, da...** - apoi brusc, furios (în sfârșit îi văd ochii):

- Iel tierărist?

Și Dumitrescu și Spelbul, alăturat între timp, îi explică - ce i-or fi spunând? Că sunt, că nu sunt... tierărist? Rusul dă din cozorocul șapcii (n-are gât, capul i-i așezat direct pe umeri): **Da, da, da, da...** : însă numai Dumnezeu știe dacă e bine sau rău când zice *Da*.

- Bine, s-a notat!, aruncă Dumitrescu în direcția mea și dă să iasă.

- Domnule Director, vreau să mă cer la raport! - face un glas cunoscut: al lui Șaptefrați.

- Ce mai vrei și tu, banditule? - Dumitrescu e sfecliu de furie. Ce să raportezi?

Ah, dacă Mihai ar spune ce n-am spus eu: dacă ar face el să se oprească asta... Șaptefrați se apropie de director cu mersul lui lălâu, se oprește la un pas de el, scărpinându-se la ceafă.

- Asta-i poziție de raport, banditule?, se învinetește Dumitrescu. Dreept'!

Mihai ia o poziție de drepți mai mult decât reglementară: cu capul atât de frânt pe spate, încât se adresează tava-nului, turuind:

- Domnule Director, am citit în presa oficială că deținuții din lagărele de exterminare naziste aveau formații artistice, vă rog să aprobați alcătuirea unei formații de cameră aici, la *4 Spital!*

Stupoare. Spelbul nu-și poate stăpâni un chiot, numai-decât stăpânit. Dumitrescu nu știe ce să răspundă, bate din buze, cu ochii din ce în ce mai ieșiți din cap:

- Formație de cameră... Aici, în camera *4 Spital*... - Directorul trage de timp și trage cu ochiul spre rusnak, căruia Spelbul îi vorbește la ureche, în rusește.

- Când o să ajungeți pe șantierele de muncă ale patriei, o să aveți de toate, spune Spelbul, zâmbind. Și orchestre, și fanfare, și...

- Domnule general!, face Șaptefrați, adresându-se rusului - dar Spelbul îl întrerupe:

- Nu cunoști gradele? - și își arată epoleții.

- Nu dumneavoastră mă adresez, domnule colonel - așadar, domnule general, în lagăre naziste...

- Care general, bă?, i-o taie Dumitrescu. De unde știi că...?

- De la dumneavoastră, adineauri v-ați adresat cu tovarășe general - așadar, domnule general, în lagărele de exterminare, deținuții aveau dreptul să cânte...

- Ce-aveau dreptul, bă? Cum, compari tu... - Dumitrescu a devenit verde de furie.

- Nu compar, dar mă întreb: cum să ne reeducăm, cum să devenim oameni noi, fără muzică? Într-o acțiune ca aceasta, domnule general, muzica are un rol de căpătâi - spuneți și dumneavoastră: cum să ne facem demascarea fără muzică,

doar știți ce-a spus marele Lenin...

- **Da, da**, Lienin..., tresare rusnacul și i se înțepenește ceafa.

- Da, Lenin - după ce a ascultat “Appassionata”, a zis, citez textual: “Ah! “

- Da, da, tixtual’, da, încuviințează șăpcosul.

- Iar marele Stalin, după ce a ascultat muzica lui Prokofiev pentru filmul “Alexandru Nevski!” a zis - citez textual și în original: «Pravilno!» În consecință...

- **Da, da**, arighinal, pravilno, cansicința..., zice rusul, dînd mereu din cap.

- În consecință, zice Șaptefrați repede-repede, muzica ar îndulci moravurile domnului Țurcanu, aici de față...

- În consecință, o să studiem propunerea, îl întrerupe Spelbul. Pare foarte interesantă, o să mai stăm de vorbă...

Ies cu toții, foarte, foarte grăbiți, “generalul” lui Șaptefrați privind mereu în urmă. Dumitrescu, ultimul, după ce îi șoptește ceva lui Țurcanu, făcîndu-i cu ochiul și strângîndu-l de braț.

Ușa se închide, se trag zăvoarele.

- La locurile voastre, băieți!, bate Țurcanu din palme. Să iasă și cei de sub prici - brava, măi, am ieșit bine la inspecție, felicitările mele!

- Dumneavoastră, dar eu?, întrebă Șaptefrați, rătăcit. Ce fac eu, în consecință?

- În consecință... O să verificăm citatele despre muzică râde Țurcanu.

- Și pân-atunci? Rămân, ori mă-ntorc? - și arată spre prici.

- Te-ntorci... rămânînd - ha-ha-ha - și Țurcanu îi arde peste spinare una din palmele lui “prietenești”, de-l pune în genunchi pe Șaptefrați, apoi se duce la tinetă și urinează,

lung, cu dese opriri, ca moșii.

- Și-așa, Vasîli, cât pe-aici să ne faci un pocinog! - Țurcanu a ajuns la pat înaintea mea, mă aștepta. Adivarat, te-am neglijat, Vas'lică, dar înțelege: suntem și noi debordați, avem atâtea alte treburi ceva mai importante decât picioarele tale - este, Vasile? Este, Vasile! Oricum, îți promit că rezolvăm și cazul tău, ai să vezi... Băieți! Puțină liniște, vă rog!

“Băieții!” încremenesc. Cine să fi vorbit? Cine să fi rugat: Țurcanu? Da, el, în carne și-n oase, cel care, cu cel mai firesc aer cu puțință, continuă:

- Vă anunț că prima etapă s-a-ncheiat. Veți fi repartizați în camere mai mici, unde veți trece prin alte faze, alte trepte ale cunoașterii... V-a fost cam greu, aici, însă asta să vă bucure: are să vă fie cu atât mai ușor de-acum încolo - vorbesc de cei care în mod sincer s-au hotărît să o rupă cu trecutul, să scuipă pe el, să se lepede de putrigai, să devină oameni noi în țară nouă...

Face o pauză - de astă dată nu de efect, de astă dată ai zice că are nevoie de puțină odihnă. Reia, după o vreme:

- Cei care și-au făcut demascarea externă, aici, vor fi ajutați de comitetele de reeducare din camerele unde vor ajunge să treacă cu bine și prin faza următoare: demascarea internă. Aceia dintre voi care vor da dovadă de totală sinceritate, de dorință cinstită de a începe o viață nouă, vor fi ajutați rară preget, atât de către cei deja reeducați, cât și de personalul administrativ. Vor primi cărți, broșuri, vor putea învăța poezii, cântece - vor putea alcătui coruri, chiar formații instrumentale. Dar ceea ce este mai important cei total reeducați vor avea dreptul să lucreze pe șantier, vor relua contactul cu familia, li se va scurta pedeapsa, unii vor fi amnistiați. Cei care, chiar liberați, vor dori să lucreze pe

traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră...

A devenit liric, Țurcanu. Nu-i văd ochii, însă i-i simt umezi - de aer, de culori, de spațiu; și îl simt gelos: bandiții de ieri vor ajunge mâine la Canal, el însă va trebui să rămână aici, în închisoare, în aerul otrăvit de tinetă, în peisajul ciuntit al celulei - ca să-i ajute pe ceilalți, să arate celorlalți calea cea dreaptă.

- Dar, atenție!! - iată-l pe Țurcanu cel de toate zilele, adevăratul. În oricare moment al oricărei faze viitoare, dacă vom constata că nu sunteți total sinceri, că încercați să înșelați comitetul de reeducare, veți fi *întorși!* Aici, de la capăt! Atenție, în orice moment de după reeducarea, să-i zicem, completă, după plecarea de-aici - în alte închisori, pe șantiere, pe dubă, chiar în libertate - dacă *veți vorbi*, veți reveni, aici, *întorși!* Veți lua totul de la capătul capătului! De fiecare dată când veți greși! Când veți divulga secretul procesului nostru de reeducare! Atenție: eu am ochi și urechi peste tot! Cine vorbește, vorbește o singură dată, o a doua nu mai există!

Așa, da: acesta este adevăratul Țurcanu: confuz, trăncănitor, violent. Ușa. Marina, urmat de Mândruță, cu liste.

- Care-ți auzi numele, bagajul și ieși pe coridor!, anunță prim-gardianul, apoi: Pop Vasile, la infirmerie!

Slavă Domnului, era și timpul! Dau să-mi strâng bagajul, însă un gardian mă asigură că o să-mi fie adus, să nu-mi fac griji. În timp ce Mândruță citește, iar cei strigați își adună lucrurile, eu ies.

Gherman mi-a întins cârjele, cu privirea împâclită; pentru o clipă, mi s-a strâns inima: bietul Cori, arată ca un părăsit pe o insulă - măcar de-ar fi pustie. Trec pragul camerei 4 *Spital*, în cârji, pendulînd harnic și fără spor. La un semn al lui Marina, mă preia alt gardian. Nu mergem

mult: deschide o ușă, îmi face semn să intru, închide în urma mea.

Abia acum ridic ochii de la tălpile pe care mi le supravegheam: constat că mă aflu într-o celulă obișnuită, goală. Mult mai mică decât *4 Spital*, dar celulă, nu infirmerie. Mă răsucesc, din bucăți și bat în ușă.

- Ce vrei, bă? - gardianul mă supraveghează prin vizor.

- Domn' sergent, aici nu-i infirmerie...

- Mare descoperire! Ț'-a zis careva că-i 'fermelie? Ș' te mai pretinzi 'telectual, student - ce-oți fi-nvățînd voi pe la facultățile-alea, dracu știe... - îi aud pașii îndepărtîndu-se.

Are dreptate, animalul: ce-om fi învățînd noi pe la facultățile-alea? Poate că e mai bine că nu m-au dus la infirmerie - care nu știu unde e, aici, la Pitești. Mai bine, pentru că, ducîndu-mă la infirmeria închisorii, m-ar fi rezolvat pe loc, aici, la Pitești; or, aducîndu-mă deocamdată într-o celulă obișnuită, de carantină, înseamnă că voi fi transferat în altă parte, în altă închisoare, în alt oraș, poate chiar la spital, la București; ori, de ce nu?, se pregătesc să mă libereze...

Oricum, am scăpat de externă, scap și de internă - deși mă tentează Canalul descris de Țurcanu: aer, soare, mișcare... Să mă însănătoșesc întâi, apoi cer să fiu trimis la muncă. Pînă atunci, o să am de așteptat - picioarele, picioarele...

Deocamdată, aștept duba. Cîteva ore, cîteva zile, ce mai contează, din moment ce-am scăpat de *4 Spital*... Ca să-mi fie așteptarea mai scurtă, mă întind pe prici. Și adorm.

Și iat-o pe Seliva, în rochie albă, cu doi trandafiri roșii atârînd pe pînțece. Au pus-o acolo, sus, în nișă, ca pe Fecioara Maria la catolici. Aureola - în același timp și contur al obrazului: din sârmă de aur, subtire. Îi aud glasul de dincolo de comodă: «Vasile, Vasile, bine c-ai venit!»,

alergăm în trei, prin ierburi, jucându-ne de-a Baba Oarba, ne caută ea, legată peste ochi cu aureola care nu-i poate împiedica văzul- dacă ar avea - eu alerg, privindu-mi picioarele atât de sprintene, de parcă sunt ale altuia, alerg în cerc apoi în 8, cu poftă nebună de alergare, însă mi-o taie Elisav: supărat, supărat, cu mâinile adânc înfundate în buzunare și ținute drepte din cot - în buzunarele lodenului verde, prin stofa căruia îmi arată, cu revolverul, unde anume. Și cu dinții sticlind. Vreau să-i spun Selivei să-l caute și pe el măcar o dată, altfel; doar pe el îl strigase atunci, acolo dincolo de comodă - însă nu pot vorbi: Iulia îmi pune amândouă palmele peste gură, cerându-mi din ochi să tac, să nu ne audă Rușii, iar Seliva a încremenit în nișa ei susă, cu aureola sugerându-i obrazul rară de chip. «Gata, hai!», îmi cere Elisav, eu însă mai am niște apă de băut, o anume porțiune de parchet de străbătut, de pătruns, cu tălpile înainte - apoi bagajul...

- Și bagajul?, întreb.

- Ce băgaj - gardianul nu se răstește, nu se miră, îmi face semn cu cheia să ies din celulă.

A-ha, acum mă duce la carantină - sau poate direct la dubă, pentru spital.

Pe coridor, în dreapta ușii, political Marina. Saltă pe vârfuri, cu mâinile la spate și zâmbește - mie mi-o fi adresând zâmbetul lui de politruc?

Cu cheia, gardianul îmi face semn să mă iau după el, la stânga. Descuie o ușă, o deschide, se dă în lături. Cu cheia îmi face semn să intru.

Și intru. Trec pragul altei celule...

Ba nu: pragul este același, celula tot *4 Spital!* Iar a încurcat gardianul borcanele, întâi m-a condus într-o celulă în loc de infirmerie, acum mă bagă iar la *4 Spital* - trebuie să

bat în ușă, să-i atrag atenția, să-i cer...

Ba nu: Nu e *4 Spital*. Nu recunosc pe nimeni dintre cei care se plimbă, discută, glumesc, râd cu glas tare, se cheamă pe nume de care n-am mai auzit.

Ba e *4 Spital*, uite cele două paturi adevărate și saltelele lor, adevărate.

Ba nu: ca să fie, ar trebui ca Șaptefrați și cu Damaschin să mă care de subțiori, iar cel cu bărbie în corn de rinocer, Ciobanu sau Mocanu, am uitat cum îi zice, să-mi strige: «Măi tu, ceala șchiop!», așa ceva, apoi să-mi arate patul adevărat de lângă al lui, de unde o să am o vedere frumoasă, ca dintr-o lojă. De orchestră.

Ba da: e patul meu. Încerc să-mi fac loc printre plimbăreți, spre pat. Careva mă apucă de cot.

- Locul tău e acolo! cealaltă mână arată spre Bogdanovici, tremurând liniștit, cu falca atârândă, pe pedestalul de pe care încă nu a fost coborât, doborât: priciul de deasupra tinetelor.

- Locul meu: acolo! - s-ar zice că eu am zis.

Poate, însă mâna care mi-l indică îi aparține lui Damaschin. Așadar, nu mai lipsește decât Șaptefrați. Nu lipsește: îmi face cu ochiul. Ba nu: cu ochiul îmi face semn să-l urmez. Mă iau după el, până în dreptul lui Bogdanovici.

- Aici, bre!

Hahalera de Mihai, îmi arată cu degetul mare peste umăr bagajul aflat între Octavian Apolozan și Ștef Davidescu. Sau invers, nu mai țin minte.

- Dă cârjile-ncoace!, mi le cere cu degetul. Predai cârjile și-ți ții fleanca, dacă vreunul din cei doi te-ntreabă...

- Ai trecut, căcăciosule!, îi șuier printre dinți. Te-ai reedu'...

- Taci și-noată! mi-a smuls o cârjă de la subțioară, i-a

potrivit capătul (cel cu “lipsă de tampon cauciuc”) în genunchiul meu drept: Dom Țurcanu mi te-a dat în grijă, ca prieten vechi-și-domn-creștin, eu știu unde să apăs, de să zici: «Ma-ma!» - și râde, bestia.

- Mama mă-ti! - pentru întâia oară înjur - și încă un bun prieten - de mamă.

- Mama-i moartă, n-are cine să mă plângă și nici motive nu-s - acum, marș pe prici! Și gurrra! - îmi ia și cealaltă cârjă și dispare.

Urc din a multa încercare spre bagajul meu.

Așadar, locul meu este pe priciul din dreapta ușii, ocupat numai de vechi: Bogdanovici, Octavian, Apolzan, Bârsan, Ștefănescu/Davidescu, Verhovinski/Verhovenski, Voluntaru Și vechiul de mine, chiar dacă sunt oarecum nou. Și, din-colo de Bârsan, unul cu adevărat nou - Nicu Apolzan - nu l-au trimis la minori, cum credeam.

7.

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește.

Sunt în patul meu, de lângă al lui Țurcanu. M-a rechemat el, după ce l-a alungat-întors pe Steiner - la vreo săptămână după intrarea noii serii. Alaltăieri l-a reprimat pe Steiner, dar l-a trimis cu misie în altă celulă, așa că eu tot în patul meu șed.

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește. Cu toate că seria de-acum e mult mai bună decât a noastră - vreau să spun: decât cealaltă, precedentă. Mai bună, cu toate că Țurcanu lipsește aproape întreaga zi, iar când revine, nu zăbovește mai mult de jumătate de ceas. Mai bună, cu toate că Gherman se dovedește mai puțin activ-combativ, mai puțin persuasiv decât Țurcanu (dar cine se compară cu Incompara-

bilul?) - adevărat, de la demascarea cu verișoara, Cori se mișcă greu, obosește repede nu mai are energia de altă dată, lovește el din toată inima și din toată ura, dar nu mai are puteri, se menține în postul de adjunct al Țurcanului doar printr-o voință care nu-i voință, fiindcă uneori mă întreb dacă nu cumva e nebun-nebun, alteori dacă nu se droghează - dar cu ce? când?, poate cu băta: l-am văzut de mai multe ori, în patul lui, lovindu-se peste mâna stângă, peste fluierile picioarelor, chiar în cap dându-și. Mai știi: așa își va fi reîncercând bateriile. Da, seria aceasta: mult mai bună: după grămada din prima noapte de *4 Spital*, vreo șase au și ridicat mâna, anunțând că ei s-au hotărât. Definitiv. Or fi știind ceva, dinainte - altfel, cum?

Și nu se mai oprește, cu toate că nehotărâți au rămas puțini, mai ales din seria noastră: priciul lui Bogdanovici. Dintre noii veniți cel mai nehotărât este un ciung, și el fost prizonier la ruși: nu vor fi noi pentru el croșeurile damaschiniene la ficat, va fi gustat și acolo, prin stepa nesfârșită, de la vreun Balanov, lovituri de ciomag peste mont, peste mont, până la sânge, până la așchii - de asta va fi rămânând profund nehotărât.

Nu se mai oprește. Poate fiindcă Țurcanu, mereu absent, nu a rectificat personal progresele realizate sub conducerea lui Gherman, când se întoarce, e tare obosit, are nevoie de "o mică destindere" și, culmea, se destinde pe spinarea celor care tocmai trecuseră, de-ai zice că e un ne-țurcanu. Să nu-i dea raportul Cori, între timp? Greu de presupus, Țurcanu știe totul, deci mult mai mult decât îi comunică Gherman, însă mi se pare că, de la o vreme, aici se bate ca să se bată, de amorul artei, nu al reeducării; și că mai vârtos sunt bătuti cei care au trecut prea repede, după părerea lui Țurcanu.

Și nu se mai oprește - ceva nu este în regulă, cineva,

undeva, sus de tot se contrazice: se grăbește, se grăbește să facă oameni noi din noi (Canalul numai cu astfel de scobitori poate fi scobit), rezultatele și ele vin repede - însă nu sunt culese; ai zice că nu sunt luate în seamă. De ce? Nu știu și am încetat demult să-mi pun întrebări, constat doar că seria aceasta e gata, e pregătită pentru faza, pentru fazele următoare - cu excepții care nu confirmă nimic, așa-i pe-aici - desigur, datorită și noii metode introdusă chiar de a doua zi: după terci (mâncat din treucă) și înainte de a ieși din cameră, Țurcanu îi recomandase lui Gherman:

- Cori, după fiecare ciomăgeală - individuală, în grup, la grămadă întrebi: Care te-ai hotărât să scapi de următoarea, ridică mâna! Și-i pui să-și facă demascarea, pe loc!

Cori execută întocmai: a repartizat bucăți de săpun pe care doritorii să-și noteze păcatele - pe care le și auzim, rostite. Numai că, în preajma stingerii, când se întoarce Țurcanu, obosit și dorește "o mică destindere" se destinde cu cine-i cade sub mână: demascați, ne demascați, răzdemascați, plontoane, Verhovinski, Bălan, Damaschin, Bogdanovici, frații Apolzan... Lucrurile se încurcă rău de tot - dar se descurcă, provizoriu, a doua zi.

Din seria aceasta i-a cedat inima doar Prizonierului: nu din pricina montului, ci foarte probabil, a ficatului, Gabi Damaschin s-a dovedit mai eficace decât Rușii - e drept, tot domnul Țurcanu l-a terminat, dar vreau să spun că domnul Țurcanu a avut prea puțin de furcă, îl aproape isprăvise Gabi al nostru, stângaci și medicist.

Din seria noastră i-a mai cedat lui Tolea Verhovinski, alaltăieri, când Țurcanu, întors cu chef de joc, a jucat pe el Bătuta, întâi singur, apoi punând pe alții, el comandându-le: "Hop ș' așa!", apoi iar singur, mult după ce Cori luase pulsul pe care nu-l mai găsisese.

De plecat, au plecat mai mulți. Din seria noastră de la 6 martie: Bârsan (sper că, totuși, la infirmerie, pulsul luat de Cori fiind oarecum bun); Voluntaru - tot pe-acolo deși am îndoieli, după cum și Gherman avea; după ce zile în șir fuseseră puși să urce pe masă și să se bată ca chiorii, au fost scoși cu bagajele - acum or fi colindând celulele mici de reeducare, dând spectacole.

Și nu se mai oprește. Cu toate că au fost duși-aduși cu toții de la externă. În afară de mine: mă neglijează în continuare, Megieșul, în ciuda promisiunii de după inspecție.

Dintre vechi, doar Ștef, pe prici și eu în pat. Și vechiul vechilor, veteranul Bogdanovici. Care moare, moare, moare (di mân'li istea!) și nu mai isprăvește. De parcă i-ar crește dinții la loc i s-ar lipi la rupturi pielea și carnea și oasele.

Dintre veteranii de pe ciment, reeducații, au plecat Voinescu, Steiner, Cobuz, Oprea - pe rând, nu știu pe capul cui. Au rămas Gherman, Pop Cornel, Pușcașu. Achiziționați din seria noastră: Grigoraș (face mereu naveta), Damaschin, Șaptefrați și Bălan. Dihorul și-a confecționat dintr-o coadă de mătură două baghete lungi de o șchioapă cu ajutorul cărora prinde și trage, nu numai scroturi, ci și alte piei: a gâtului, a burții, a obrazului, pielea din interiorul coapselor, de la subțiori, apoi: buze, nasturi, burice, urechi - cu precădere, limbi. Lucrează cam de capul lui și nu de puține ori Cori i-a potolit zelul cu lovituri de bătă în cap. Bălan încasează fără să crâcnească, ba chiar rânjește a mulțumită, însă peste un ceas pornește iar la vânătoare de piei prin jungla camerei 4 *Spital*.

Șaptefrați al meu este binișor într-o ureche. Și-a făcut demascarea printre primii din seria noastră - demascare considerată de însuși Țurcanu, exemplară - drept care trecuse la ei. Însă, la vreo trei zile după inspecție, în absența lui

Țurcanu, fusese scos de Marina. Revenise noaptea, târziu, mult după stingere. Țurcanu, mahmur, furios și curios:

- Ei, Șăptifraț', ți s-a studiat propunerea? Ce concluzie - în consecință...?

- În consecință... - Mihai ridicase din umeri. În consecință, sunt cel mai bandit dintre bandiți, n-o să găsiți altul ca mine, vă spun fără să-mi laud ciocanul - cel mai fascist, cel mai bestial, cel mai antisemit la adresa ofițerului politic Marina... În consecință, mi s-a recomandat călduros să vă rog cu tot respectul care vi se cuvine să-mi repartizați un loc pe prici, s-o iau da capo...

Țurcanu zâmbise:

- Bini, măi Șăptibandit', ie-o da capo, dacă asta-i dorința ta cea mai fierbinte. Ai să stai acolo, pe prici - dar ai să faci și de planton, noaptea. S-o experimentăm și pe asta...

- Dacă m-aș croi singur n-ar fi mai simplu?, întrebuse Mihai.

- Prea simplu!, a zis Țurcanu. Dați-i ciomagul-napoi, că acum e noapte.

Așa că Mihai o experimentase și pe asta: timp de vreo două săptămâni, ziua era întors pe prici, încasînd ce încasau nehotărîții și răii - iar noaptea făcea pe plantonul și-i croia el pe nehotărîți și pe răi.

Grea muncă. Mai ales că e nedormit.

De câteva zile, trecuse cu totul - avea deci dreptul să și doarmă, pe priciul din stînga ușii - când Țurcanu:

- Șăptifraț'! Di ci n-ai fost sincer în autobiografia scrisă? Di ce-ai scris că ești nepot de vară al Căpitanului? Di ce-ai scris că ai participat la Rebeliune și-ai asasinat evrei? Di ce-ai scris că maică-ta a lucrat cu Veturia Goga, la Patronaj? Di ce-ai scris că ai împușcat partizani sovietici pe frontul de Est? Am verificat, ai scris minciuni! În timpul Rebeliunii

erai în Basara... în Republica Socialistă Moldovenească, nu puteai-ăăă știi tu... Maică-ta a murit în '39, nu putea să se înhăiteze cu Veturia. Pi frontul di Est n-aveai ci cata, ești născut în '30! Am verificat, nu ești neam cu Zelinski.

- Poate. Deși în chestiunea asta e greu de stabilit dacă ești ori nu ești neam cu cineva, oricum, nu poți nega că ai fi... În privința celorlalte... Chestie de vârstă: ce vină am eu că m-am născut abia în 1930? Dacă m-aș fi grăbit, aș fi apucat și Rebeliunea și frontul de Est și cel de Vest și șantierele naționale și internaționale...

- Nu mă interesează ce-ai fi putut face-dacă! Mă interesează ce-ai făcut cu-adivarat!

- Cu-adivarat - cine hotărăște ce-i adevă...

- Eu! În con-se-cință, ai mințit! Nu vrei să te lepezi di putrigai!

- Vreau, vreau să mă lepăd de satana...

- Cum vrei, măi, când, scrii minciuni?

- Minciuni - ce-i aceea minciună, pe timpurile astea? Faptul că vârsta nu mi-a permis să fiu ori să comit nu înseamnă că sunt nevinovat, că nu conțin putregai - dar îl simt, îl simt în mine, fierbe, forfotește, dă în clocot, putrigaiul! Că n-a fost chiar așa cum am scris...Unii scriu în minus, eu am scris în plus, ca să se facă o medie cinstită - de unde să scot altceva, adivarat, cum spuneți? E ca și cu cotele...

- Ci, măi? Cari coti?

- Obligațiile voluntare către stat. Ale țărănimii muncitoare de la sate către muncitorimea muncitoare de la orașe. Ai, n-ai - dai! Nu se face atât cât trebuie să dai, pe ogorul tău - cumperi diferența și predai, că de nu... Așa-i și cu putrigaiul: ai, n-ai - te lepezi de el, că de nu...

Nu mai sfârșise: Țurcanu izbucnise în râs: din râs, trecuse direct la bătaie: îl făcuse zob pe bietul Șaptefrați.

Apoi îl întrebuse:

- Făgăduiești că, de-acum încolo, ai să scrii numai adevărul-adivarat? Promiți că-ți faci demascarea, cinstit?

- Promit, promit!, se grăbise Mihai. Dar cine-mi promite mie că, după ce-mi smulg masca asta (și arătase obrazul însângerat), nu dau de altă mască, de altele? Fiindcă dumneavoastră, domnul Țurcanu, ne-ați învățat - și bine ne-ați învățat - că nebănuite sunt măștile Domnului...

De acea dată, după răs, nu a mai urmat bătaie. Doar o scatoalcă țurcănească, de prieteșug rădăuțean. La scurt timp după întâmplare, Țurcanu a început să-l ia cu el, nu știu pe unde, pentru câteva ore. În celulă, Mihai face de planton, însă nu prea bate. Vreau să spun: nu cu deosebită plăcere. Scoate la program, distribuie gamele, supraveghează curățenia, umblă tot timpul cu o placă de săpun pe care notează, cu un ac...

Gabi Damaschin și-a pus la punct croșeul upercutat de stânga. La început, oamenii nu-l luau în seamă: ce rău le-ar fi putut face, cu mâinile goale, băiețașul acela fin, cu ochi mari, umezi, cu gene răsfrânte, cu buze frumos desenate, de culoarea cireșei? Ei bine, delicatul, firavul, frumușelul Gabi Damaschin, cel care îi sărise lui Țurcanu în spinare, la începuturi, a devenit unul din cei mai feroci adjuncți. Bate din, cu plăcere. Lovește cu stânga, fără pregătire, fulgerător, dărâmător - la ficat, numai la ficat. Minute în șir victima se zvârcolește pe ciment ori pe prici: sau rămâne nemișcată, de la bun început - ca Prizonierul.

Și nu se mai oprește. Cu toate că plutește în aer o adiere de Canal, deci de vacanță. Sau poate tocmai de aceea.

Intră Țurcanu, surprinzător, imediat după masa de seară - încă nu a apus soarele. E vesel, excitat, ne vorbește iarăși despre Canal, iarăși despre Mișcare - pe care o va lichida el,

celălalt moldovan - despre necesitatea de a ne reeduca liber-consimțit; și sincer; și din toată inima. Se oprește în dreptul lui Bogdanovici:

- Tot pe-aici, măi Șura? Ar trebui să mai lași locul și altora, tu l-ai umbrit distul.

Falca lui Bogdanovici nu mai urcă atât de sus ca pe vremuri - dar se mișcă, totuși.

- Treci pi scaunul dentar, să-ți mai dizbârn un dinti putrigait!

Bogdanovici nu mai coboară de pe prici atât de repede - sau atât de ne-lent - ca pe timpuri (e-he, ce timpuri, acelea!). Mai întâi se răsuțește, încet, încetișor; apoi se potrivește pe burtă; apoi împinge picioarele peste marginea priciului - greu, greu.

Țurcanu își pierde răbdarea.

- Ce te mocoșăști atâta, măi? Nu vrei să scapi odată?

Bogdanovici s-a încurcat în ceva - probabil în sine însuși: nu izbutește să coboare de pe prici, a rămas încoțopenit pe acolo.

Îl ajută bunul său prieten Genu; mai degrabă: Jenu - de la Eugen... Îl apucă de picioare, trage, îi imprimă o mișcare ascendentă apoi, la capătul cursei brațelor, îi dă drumul.

Bogdanovici zboară-zboară-zboară.

Până în dunga priciului de vis-a-vis. Acolo se oprește o secundă, două secunde, apoi se prelinge pe ciment. Țurcanu se duce la el, se apleacă, îl ridică. Acum îl azvârle în sus, se preface că nu-l poate reține, îl lasă să cadă... Și iar și iar. Acum nu-l mai aruncă: îl ține de gât. Ținându-l de gât îl înalță, înalță, până are brațele drepte din cot și la perfectă verticală. În sfârșit, îl văd și eu o dată pe Bogdanovici cu gura închisă (deși împrejurarea ar cere invers), dar cu ochii mai-mult-decât-holbați.

- Di mân'li istea-i să mori, bandit'le!

Îl boscorodește, îl acuză, îl întreabă, îl ceartă, i-o zice. Ca o babă de pe la ei, di pi la. Mereu și mereu, despre povestea de la Suceava; mereu și mereu reproșându-i teoria reeducării de formă, pe sub mână; teoria reeducării liber-consimțite; teoria despre înșelatul Clasei muncitoare care.

- Tu, măi urâtule! îi zice la un moment dat, cu ură și cu aproape lacrimi. Care nici dinți nu mai ai!

Reproș în întregime justificat. Ce poți să faci cu un ou fără dinți?

Acum l-a trântit jos. Îl calcă. Ca la teasc. Ca la Bătuta - își comandă singur: "Hop, ș-așa!", sare cu amândouă picioarele odată. Joacă pe trupul care - oroare - nici dinți nu mai are. De o bună bucată de vreme, Gherman (care, în momentele Bogdanovici nu se amestecă - nu are voie, de altfel, nu doar el, nimeni, problema Bogdanovici fiind una strict bilaterală - după cuvintele lui Țurcanu) se tot agită prin preajmă, chiar întinde o mână - dar și-o retrage numaidecât.

- Gata, dom' Țurcanu! Gata!! - Gherman a țipat.

- Ci-i, măi? Ci-i gata, dom' Țur...? - lui Țurcanu i-a căzut șapca, are ochii rătăciți, fruntea i-a coborât la sprâncene. Ci vrai?

- S-s-s-să-i iau pulsul... - Gherman dârdâie, în poziție de drepti.

- Pulsul - da di ci? Bini, ie-i-l, da mai răpidi! - își culege șapca de pe jos, o bate de genunchi, dar nu-și găsește capul. Undi ești, Cori?, îl caută, învârtindu-se. Cum stăm, Cori? - l-a găsit. Mai suflă?

Gherman se ridică de deasupra lui Bogdanovici, șoptește ceva, îndelung. Țurcanu clatină din cap:

- Să scape așa de ușor? - neagă din cap cu atâta violență, încât împrășcă cu salivă; sau cu mucii.

Gherman insistă, ba chiar îndrăznește să se țină de Țurcanu și, culmea: să i se așeze pe față. Dar Țurcanu are altă treabă acum: să se șteargă de mucii, cu mâneca. O face cu oarecare uimire - și cu plăcerea regăsirii unor gesturi, gusturi, mirosuri din copilărie. Târziu de tot întreabă, indiferent:

- Cori, tu ești sigur? Sigur-sigur, măi?

Gherman dă din cap, dar Țurcanu nu-l vede - s-a întors cu spatele spre el și se ocupă de mucii. Zice, cu pauze:

- Că, de nu - știi ce te-așteaptă.

Gherman nu se lasă, îi iese în față, șoptește cu vigoare, arată cu degetul peste umăr, insistent.

- Bini, Cori, ocupă-te!, Țurcanu pare ușurat. Du-l de-aicea! Să nu-l mai văd în fața ochilor, m-am săturat de...

Clătinându-se, cu privirea împăclită, vine încoace, spre pat. Se trânteste, își duce mâna dreaptă sub cap, dar dintr-o dată se ridică în capul oaselor și-mi suflă în obrai:

- Ci ti holbezi așa, la mini, măi șonțătule?! Ologule! Șterge-o de-aici, că-mi furi aerul! Marș pi locul lui Bogdanovici!

În timp ce mă târăsc, fără cârji, spre locul indicat Gherman, Bălan, Damaschin, Grigoraș, târâie spre ușă, ceva, într-o pătură, ceva fără dinți. Convoi încheiat de Șaptefrați care scrie pe săpun, din mers. Gherman bate în ușă.

Țurcanu urlă din spatele meu, când ușa se deschide:

- Un bandit! I-o cedat inima!

Se întâmplă ceva de necrezut. Gherman oprește convoiul și îl înfruntă pe Țurcanu, peste golul camerei 4 *Spital*.

- Nu i-a cedat!

Apoi le face semn purtătorilor să pornească din nou cu povara. Ies cu toții. Sau poate numai unii, nu-mi dau seama, eu am altă treabă. Să ocolesc băltoacele, stropii, dărele de pe ciment; să urc pe prici; să-i fac cu ochiul lui Ștef - bate și el

repede-repede din pleoape - mă salută și el cu ce poate bietul, gura sfârtecată nu-l mai ajută.

Îl aud pe Țurcanu, aici, imediat în spatele meu și în stânga, venit la ușă, vorbind cu gardianul. Nu deslușesc cuvintele cedat și inimă, ci infirmerie. Ușa se deschide larg, ies pași mulți împovărați. Ai lui Țurcanu, inconfundabili: liberi, însă ai lui se opresc în prag, răcnesc:

- Faceți curățenie! Cimentul, lună!

Ușa s-a închis. Ștef e agitat: ascultă, cu gâtul alungit, cu gura căscată, iar când pașii se sting, pe coridor, el coboară de pe prici cu o iuțeală nebănuită și își vâără capul până la piept, în tineta aflată exact sub mine. Printre picioarele lui Ștef bătînd aerul, îl pot vedea pe Șaptefrați scriind pe săpun.

Așa că a plecat și Ștef. L-au dus de picioare, târîndu-l; credeam că or să-l readucă, learcă de apă, îmbăiat îmbrăcat, ca data trecută, când cu diareea. Nu l-au mai adus. În dreapta mea, pe locul lui Ștef, geme încetișor, Grigoraș, întors (pentru a câta oară?). Geme subțirel, scheunat, ca un copil; mai degrabă: ca o copiliță; de fapt, ca un cățeluș încă orb.

Am pierdut șirul zilelor, nu mai știu nici luna. Nici seria. Știu atât: că mă aflu iarăși pe patul meu - iar și-a adus Țurcanu aminte de mine, iar mi-a promis că nu o să mă mai neglijeze, jurat! Ceea ce înseamnă că Elisav trebuie să vină.

Ceea ce înseamnă că Elisav nu vine. Ceea ce înseamnă că trebuie să mă vin singur, în așteptare. O să ridic mâna și o să anunț că sunt gata. Că m-am hotărît. De lepădare. Am mai făcut-o o dată, însă Țurcanu:

- Eu decid când ești copt! - și s-a îndepărtat, rîzînd.

De ce să decidă el? Și întru cât e mai copt, de pildă, Șaptefrați? Vreau și eu o placă de săpun, vreau și eu să notez tot ce văd, ce aud, ce cred despre cutare, ce mi se pare mie despre cutare - ca să-i raportez, seara domnului Țurcanu:

Dom' Țurcanu, permiteți-mi să vă raportez și chiar raportez? Ce grozav trebuie să fie, ce senzații extraordinare - să-i raportez domnului, seara. Vreau și eu; și eu - să fac măcar de planton, să păzesc somnul altora, am început să merg binișor pe picioarele mele și chiar dacă nu aș rezista un întreg schimb, aș rezista, totuși - cu care ocazie aș scăpa și de escarele de pe spate - de-atâta pat, de-atâta asistare. Vreau și eu să dau, chiar dacă n-am ce - vorba cotelor lui Mihai: Ai, n-ai - dai! Trebuie să fac ceva, ca să grăbesc, forțez decizia domnului Țurcanu - ce, eu nu sunt om? Și ce dacă n-am culoare politică, Șaptefrați are? Are, n-are - dar are săpun! Și ac! Și scrie!

Ridic mâna, îl rog pe Gherman să-mi dea voie la tinetă. Numai pentru mică, precizez. El îmi aduce cârjile. Dacă l-aș croi, acum, cu o cârjă în cap, pe fostul frumos Cori, Țurcanu, chemat, ar veni în galop, ar constata cedarea și s-ar decide într-un fel. Dar nu: Gherman mi-e străin; apoi nu sunt deloc sigur că, fără sprijinul unei cârji aș putea lovi cu cealaltă.

Gherman mă încredințează lui Șaptefrați. Mihai merge pe lângă mine, cu săpunul lui și cu acul lui. Un împutit. Și un parvenit: vrea să arate că are ceea ce eu nu am.

- Ești un mare împutit, domnule!, zic, dar el se preface că nu m-a auzit.

Mă prefac că mă poticnesc, Mihai se preface că mă ajută să mă redresez, eu i-o zic, de aproape:

- Împutitule! Pune-mă și pe mine pe listă, porcule de câine ce ești tu. Raportează-i lui Țurcanu că știu unde se ascunde Elisav.

Nu m-a auzit nimeni. Dar parcă nici Mihai. În timp ce mă opresc la tinetă, el se îndepărtează cu doi pași, privește în altă parte; ține placa de săpun la spate. Nu vrea, împutitul, măgarul, porcul. Mai conține, mai conține putrigai: mai

posedă măști sub mască și nu se demască în mod sincer. Nu vrea, scârbosul; fiindcă el mai este în stare să nu vrea - deci nu s-a reeducat, cum cu nerușinare pretinde! Nu vrea, zgârcitul și doar atât de simplu ar fi; nimeni n-ar ști că eu îl rugasem, că eu inventasem chestia cu ascunzătoarea lui Elisav - de unde să știe, pe mine plontoanele nu mă supraveghează niciodată, eu aparțin domnului Țurcanu. Ah, măcar de m-ar pârî, vreau să spun: să-i transmită lui Țurcanu, nu dorința mea de a se afla, ci frica. Ca să fie credibil. Credibilă. Credibile, în - fine.

Ne întoarcem. Zic:

- Pune-mă pe listă.

- Taci, bre și-noată!, mi-o taie el, hlizindu-se cu gura până la urechi.

- Ce s-a-ntâmplat? - ne-a auzit Gherman.

- Vrea și mare - s-aștepte până la programul de mare, răspunde Mihai, senin.

Nu există program de mare. A mințit, mincinosul. L-a mințit pe Gherman.

- L-ai mințit, te demasc - dacă nu mă treci pe listă...

- Îl demasc pe Pop Vasile!, zbiară Damaschin. A vorbit cu Șaptefrați!

- Te demasc eu pe tine, că te-atingi de bunurile domnului Țurcanu! - i-o întoarce Mihai, extrage de la subțioară ciomagul, îi dă una în creștet lui Gabi; apoi vâra bâta la loc, liniștit. Liniștit dispăre și Damaschin.

Ajungem la pat. Mihai dă să-mi ia cârjele, înainte de a mă așeza. Nu i le las. Mă sprijin în ele, cu ele mă ajut ca să mă așez, să ridic picioarele. Apoi, pentru că el nu-i atent, cuprind, cu ele în cruce, o zăbrea a patului, din dreptul tălpilor. Îndepărtez mult cârja din stânga, i-o arăt din sprâncene pe cea din dreapta:

- Poți să le iei.

Șaptefrați duce liniștit mâna, prinde cârja de la mijloc. Fulgerător, o apropie pe cea din stânga: i-a prins ca într-o capcană, laba. Strâng, strâng. Placa de săpun din cealaltă mână îi scapă pe ciment; își mușcă buzele, se uită la mine, uluit peste poate. I s-a înălbit, la rădăcină, nasul.

- Mă pui pe listă?, îl întreb în șoaptă. Pune-mă, te rog, Mihai, îl rog și strâng, strâng.

Mihai se lasă în genunchi, lângă pat. Pe frunte i-a țâșnit sudoarea, cu boabe sălbatice, tulburi. Nu pricepe. Nu pricepe.

- Vasile, degetele... Vasile, pianul...

Știu, știu: pianul. Îi spun: dacă nu-mi promite că mă ajută, n-o să se mai atingă de pian, decât pentru concertul pentru mâna stângă de Ravel.

- Mă pui? Că, de nu... Mă pui?

De ce, de ce mă-sa nu vrea să mă pună pe listă? De ce nu mă demască odată? De ce rezistă - ce, e mai tare decât alții, decât mine, de-o pildă? El, care trecuse din primul foc, nici nu se răstise bine Țurcanu, că și trecuse?

- Mă pui? Mă pui? - acum nu mai șoptesc.

- Nuuu!, strigă Șaptefrați și, cu stânga, îmi dă un pumn cumplit între ochi.

I-am dat drumul. A scăpat, măgarul.

- Ce-i, ce s-a-ntîmplat?, aud glasul lui Gherman, apoi pașii lui, alături.

- Ți-am spus că nu, rămâne nu! face Șapteftați cu glas tare. Treaba mare - la program!

Măgarul. Mincinosul. Banditul - o să-l demasc, demasc, demasc!

- Voi ați vorbit și despre altceva - Gherman își mută privirile de la Șaptefrați la mine și-napoi. Ați vorbit sau nu?

- Da, dom' Gherman, am vorbit, zice Mihai, culegându-și de pe jos placa de săpun. Cică să-l pun pe listă pentru infirmerie - care infirmerie?

- Care infirmerie?, întreabă, din inerție și Gherman. De asta l-ai lovit? Tu nu știi, mă, că Pop Vasile e al domnului Țurcanu? - Cori înalță bâta, însă Mihai face un salt în lături și strigă:

- Află, domnule Gherman că și eu sunt al domnului Țurcanu - încearcă să te-atingi de bunul domniei sale.. .

Gherman nu are timp să reacționeze în vreun fel, ne salvează pe toți însuși Țurcanu, radios, bine dispus:

- Bini, măi, da' ci fel di creștini sunteți voi? Azi îi Vinerea Mare și voi... Să sărbătorim și noi Patimile Mântuitorului cum se cuvine! După datină! Creștinește! Ia, măi, băietu-ista di pisti Prut, Șăptifraț'! Ian vină...

Sărbătorim Patimile:

Grigoraș, ca student la Teologie, șade la masă, înconjurat de doisprezece ucenici. l-au pus pe umeri un cearșaf.

Regizorul Țurcanu bate din palme:

- Gata, creștini, începem! După Matei citire, cu cântec înainte, marș! - apoi, aruncându-și ochii pe un petic de hârtie: Capul 26, paragraful 6 dă-i cu citania, Șăptievangheliști!

Mihai, cu nădragii lăsați peste bocanci și cocoțat pe tinetă, citește de pe placa de săpun ținută între palmele amândouă:

- "Fiind Iisus în Betania, în casa lui Simon Leprosul, s-a apropiat de el o femeie, avînd un alabastru cu mir de mare preț..."

- Intră, muiere, cu mirul! Mai departe, evanghelistule!

- "... și l-a turnat în capul Lui, pe când ședea la masă".

- Toarnă mirul, fumeie!

Bălan, chicotind și dînd din șolduri, se apropie de Grigoraș pe la spate și-i toarnă în creștet o gamelă plină cu ceea ce deșertăm noi în tinetă.

- Brava, fimèi'! Treci, Matei, la paragraful 8!

- "Și văzînd ucenicii, s-au mâniat și au zis..."

- Intră, ucenic Unu!

- "De ce s-a făcut risipa asta?", recită ucenicul Damaschin. "Căci căcatul, el se va putea vinde scump, iar banii de pe el să se dea săracilor!"

- Brava, mucenicule! Acum tot după Matei, capul 26, paragraful tot 26!

- "Iar pe cînd ei mâncau, Iisus, luînd căcat și binecuvîntînd, l-a frînt și dînd ucenicilor, a zis..."

- Intră, băi Isuse și zi-i!.

- "Luați mâncați, acesta este trupul meu", recită Grigoraș.

- Așă, bre! Brava Isuse! Ia, toată lumea trece la împărțășanie! Treci, bre Isuse pe la fiecare și dă-le din trupul tău!

Femeia poartă gamela reumplută. Iisus, cu mirul prelins pe frunte, pe ochi, pe bărbie, pe umeri, pe piept, începe împărțășania: înmoaie degetele în gamelă apoi le dă pe la gura creștinilor. Cînd îmi vine rîndul, mă feresc. Evanghelistul Mihai mă ține de cap, Iisus Grigoraș mă mînjește pe buze. Țin buzele strânse și încerc să nu respir. Iisus trece mai departe, dar Dumnezeu vede totul:

- Di ci te-ai șters, măi? Refuzi sfînta împărțășanie? Ia, Isuse, mai dă-i din trupul tău cel sfînt și binemirositor. Da-i îi vări trupul în fundul gurii! Să nu-l mai poată stuchi!

Sunt numaidecât imobilizat. Damaschin îmi prinde capul cu amîndouă mâinile și mă apasă sub urechi cu degetele mari, pînă casc gura mare-mare.

- Să nu stucești trupul Domnului, că-i mare păcat,

Vas'licî!, mă amenință Domnul Dumnezeu cu degetul.

Nu stuchesc. Nici eu, nici următorii.

- Bun, ia să trecem acuma - tot de la Matei citire - la capul 27, paragraful 28 - zî-i Șăptimatei și cu sergentul zece - hă-hă-hă!

- "Și l-au dezbrăcat de hainele Lui și I-au pus hlamidă roșie. Și, împletind o cunună de spini, I-au pus-o pe cap și în mâna Lui cea dreaptă trestie; și, îngenunchind înaintea Lui, își băteau joc de el, zicînd: Bucură-te, regele Iudeilor!"

Iisus are hlamidă, însă nu roșie, ci fostă albă, de cearșaf, pe care s-a scurs mirul răsturnat. Nu are cunună, ci gamelă, golită încă o dată și lăsată acolo, pleoștită pe-o ureche. Nici trestie, în schimb, pe piept îi atârnă, legat cu sfoară pe după gât, modelat din săpun, pudrat cu DDT, uns și el cu mir, un falus.

- Prima mișcare: treci fiecare pe la Isus, îngenunchezi, pupi... pupi poala popii, popa pupă pula po... ha-ha-ha! - te ridici, zici: Bucură-te, regele Iudeilor!, și pupi, po-pu-pa... adică crucea dela gâtul lui. Să-nceapă, să-nceapă, ia să videm, cini... începi tu, șonțâtu!e! Pupă-i pula, paralicule, să te vindece - ho-ho-ho!

Deci, eu sunt primul. Numai că nu pot îngenunchia. Dumnezeu care știe totul, în marea mila Lui, mă iartă de îngenunchiere - în timp ce îi șoptește ceva lui Iisus. Sărut crucea cu coaie și zic ce zice Evanghelistul că zic. Să zic.

Iisus îmi răspunde:

- Ia-ți patul tău și umblă-n mâini.

Nu înțeleg de ce Domnul este atât de vesel, de ce umblatul în mâini ar fi atât de înveselitor.

Durează, durează.

Dincolo de ușă, în coridor, gardienii se înghesuie la geamul zgâriat, se îmbrâncesc, poate se și ceartă, pentru un

loc la gaura veciei.

- A doua mișcare: vă așezați pe două rânduri, față-n față! Cântă, evanghelistule, capul 27, paragraful 30!

- “Și scuișind asupra Lui, au luat trestia și-L băteau peste cap...”

Îl trecem prin plimbarică; îl stuchim, în înghiontim, îl batem. Cu palmele, cu pumnii, cu picioarele. Eu, nu. Vreau să spun: eu nu cu picioarele.

Trecem la Marcu - alt Isus, tot un teolog, macedonean.

Apoi la Luca - nu e teolog, dar n-are importanță. În fine pe al patrulea Isus (Pop Cornel) îl răstignim - după Ioan. Întâi jos, pe ciment. Apoi pe masă, ca să vadă lumea-ntreagă. După ce își dă duhul, îl învelim în giulgiu și îl îngropăm în tinetă. Cel mai înverșunat împotriva mortului este fostul Grigoraș: îl scufundă de mai multe ori, apoi îl trânteste pe ciment și propune:

- Să-l înviem, dom' Țurcanu, vă rog frumos!

Îl înviem - cu picioarele.

Cântăm, în cor:

Hristos a înviat din morți,
Cu pula de gât atârând
Și celor ce i se-nchiiii-năăă,
Căcatu-i dăruindu-lee!

Dar stai, că nu s-a terminat. Stai, că Dumnezeu tatăl poruncește:

- Tu, măi, aciala! Tu-ai să fii asinul pe care, cică, a intrat în Ierusalim, de Florii - sus, pe masă, în patru labe! Așă! Tu, măi! Tu-ai să fii Maria din Magdala, ibovnica lui Isusică, tu-ai înghițit kilometri și kilometri, și de om și de magar, p'în toate borțile - tu te vâri sub asin și iei poziția lui Romulus și Remus sub lupoaică! Și suji, măi! I-o suji, di-adivaratele, până-ți umpli gura! Tu, măi, instalant: tu ai

să-l faci pe Iosif, rejele încornoraților. Tu ai nevastă, dar n-o ai la pat, așa că ti discursci cu ce ai primprejur: ia-l pi magar pi dinapoi - executarea! Tu, măi, acela: tu ai să fii preacurva fecioară Maria. Te pui dinaintea magarului, cu poalele sumese, cu cracii disfațuți - s' ti racorească, magarul pi la fecioria pi unde nu ți-a umblat numai cine n-a vrut! Și-acuma, tu, măi Isuse: faci ci faceai când n-o aveai la îndemână nici pi Magdalena, nici pe Samarinteanca, nici pe paralizică, nici pe leproasă, nici pe oarbă: o iei pe mă-ta pi dinapoi - executarea!

Executarea.

Mie nu mi-a dat nici un rol - l-aș juca pe Elisav. Numai că nu am fulger. În schimb, am două cârji. O iau de pe priciul plantoanelor pe cea care mi se pare mai grea - are și tampon de cauciuc. Trebuie s-o țin cu amândouă mâinile; să-i țintesc moalele capului - pi dinapoi. Trebuie să-L. Trebuie să-L omor.

Dar Dumnezeu vede toate. Și are ochi și la ceafă. Se răsuțește, fulgerător și mă fulgeră el cu bocancul la rădăcina picioarelor - prin față. Așa da. Cina cea de Taină după Țurcanu, de pe masă, se desface, se dezghioacă, se dez-încuie, se dezîn'.

Trecem la Patimile numai ale mele.

Așa, da. Așa mai zic și eu. Sunt salvat - acum Elisav chiar că nu mai poate întârzia.

- Să-mi faci tu una ca asta, Vas'licî - mie, care-ți destinasem altă soartă... - aproape îl dau lacrimile. Să mă omori pe mine, care... Pe mine? Eu sunt Țurcanu, măi! Întâiul și ultimul! Încă nu s-a născut nici îngerul, nici diavolul care să mă... Pe mine?

Nici pe mine - deocamdată.

- Măi, vierme, ai impresia că dacă taci, rezisti? Că, dacă

vii în întâmpinarea loviturilor, scapi? Că, dacă vrei tu să mori, vreau și eu? Te-nșăli! Ai să mori când am să vreau eu și de moartea pe care am să ți-o dau eu!

Se înșeală el. Dacă nu m-a putut frânge Drăgan de la Sibiu, cu creioanele lui chimice prin răni, cu sârmele prin nas, până-n creieri, cu mama mea cu poalele sumese de țeava balalaicei lui Csaky, cu execuția simulată - o să mă rupă el? Cu o amărâtă de bătă? Cu un fleac de centiron?

- Măi vierme, crezi că dacă rezști pe dinafară, nu-ți gădesc leacul, pe dinăuntru? Ia, Șăptifraț', adă tu un potir plin cu sfântul trup, de la tinetă! Masa în mijlocul camerei, fiecare la locul lui, cu ochii aicea, la sfânta împărtăș... căcânie - ho-ho-ho! Sus, pe masă! Așă! Acum te lași pe burtă; acum te ridici în mâini - și mănânci, rezistentule, mănânci! Toată gamela! Șăptifraț', dacă refuză, îl croiești peste ceafă! Îl îndeși în treucă! Așă, măi! Mănâncă! Mai cu suflet doar îi trupul lui Hristos - ha-ha-ha! A, păi nu așa: ie-o di la-nceput: mănânci și ce-ai borât! Așă! Tot-tot, să nu rămână urmă, pi masă, c-o spurci! Linge, linge!

Ling - dar se înșeală: rezist și pe dinăuntru, orice-ar crede el. Chiar dacă înaintează doi pași înainte, un pas înapoi, pe urmele lui Lenin. Chiar dacă măruntaiele mi se răzvrătesc și vomit înapoi în gamelă (și pe masă, pe care-o spurc - dar o despurc eu), revin, înghit ceea ce vărsasem, doi pași înainte, un pas înapoi, doi înainte, unu înapoi - așa ne-a învățat marele Lenin.

- Te consolezi cu exemplul altor... pătimitori? Te gândești la patimile descrise la evanghelie? Cretinii ceia di evangheliști, care și-au petrecut viața în pustie, mâncând muște, regulând capre - ce știau ei despre om? Nimic! Nici despre trup, nici despre suflet! Evanghelist? Eu sunt adivaratul evanghelist! Eu scriu adivarata Evanghelie -

Evanghelia după Țurcanu! Dacă Isus ar fi trecut prin mâinile istea... He-he, nu mai ajungea el Hristos! N-ar mai fi existat nici creștinism!

Poate. Numai că iarăși se înșeală Țurcanu:

Eu nu sunt Isus. Eu sunt Vasile, fratele lui Elisav.

8.

Eu sunt fratele lui Elisav, Vasile și va fi venit vara în lume de când am trecut pe la subsemnatul-bandit-Pop-Vasile-declar, dar el a spus că prea în treacăt, așa că m-au petrecut dincoace, aici, dedesubt, sub Levinski.

M-a trecut, însă a trebuit să treacă timp, acolo, sus, la *4 Spital*, și el nu avea tot-timpul pentru mine, apoi a trebuit să încă nu vină Elisav - ca să-l înșel:

«M-ai înșălat, mi-ai spulberat toate speranțele, taman când eram pe punctul să culegem, împreună, roadele, tu... Și, pe de-asupra, să mă omori - tu, pe mine; eu, care...»

El care - o fi venit vara în lume de atâta înșelăciune.

Aproape plângea, aproape de durere, aproape omenește, de ciudă, nu atât pentru deasupra, cât pentru înșelăciune. Aproape foarte plângea când i-a alungat de pe masă pe Iosif și pe asin, pe Maria din Magdala și pe prea-Maria:

«Să-mi faci tu mie una ca asta... Mie, care te-am ținut atâta amar de timp pe lângă mine, ți-am dat pat, de unde să vezi ca dintr-o lojă de orchestră și ți-am acordat și drept la lingură...»

O fi venit vara în lume de când mi-a luat dreptul la orchestră și mi-a dezacordat lingura - care tot nu mi-ar fi slujit la mare lucru, din potir se mănâncă direct ca din treucă, doi pași înainte, un pas înapoi. Din Vinerea Mare până în Duminica Tomii - zece zile, de câte două, de câte cinci, de

câte zece ori el, personal; când el, personalul, nu avea chiar tot-timpul pentru mine, mă lăsa pe stânga personală a fratelui Damaschin, pe mâna bețelor personale, bălane. Și vai, pe mâna șaptefraților...

«N-ai vrut să treci dincoace, printre noi, fără dureri: n-ai vrut să rămâi în poziție de asistare, ca să-mi verific teoria - m-ai înșalat, m-ai tradat și, în plus, ai tradat știința! Acuma ce mă fac: o iau, de la cap, cu alt subiect?»

Cu lacrimi în ochi îmi lua capul între palme și îmi frământa, cu degetele mari prin pleoape, albușurile ochilor:

«N-ai vrut să vezi limpede calea pe care ți-o deschideam - drept, ceva mai lunguță, dar fără suferință a cărnii. Acum trebuia să-ți masez oleacă vederea de care n-ai știut să te slujești - să te-nveți minte altădată, să vezi ca lumea!»

Vara va fi urcat în spicul ca vrabia, de-atâta masaj al luminii. Se va fi și ea dublat, triplat, decalat pe diagonală, vara (oh, de-aș măcar zări-o!), de când se înmulțesc decalările lucrurilor, de-atâta masaj. Scrisul, cu siguranță:

«Nu pot scrie», zic. «Mi-ați stricat ochii», zic.

«Nu ți i-am stricat», zice. «Ți i-am tămăduit - abia acum vezi cu-adevărat, Adevărul».

«Nu văd nimic, nimic, nimic», zic. «Mi-ați stricat, stricat, ochii, nu pot scrie» - și, o vreme, chiar n-am scris.

O vreme. Apoi.

«Nu pot scrie», zic. «Mi-ați stricat mâna dreaptă».

«Nu ți-am stricat-o, ți-am îndreptat-o, era strâmbă. Acum ai o mână dreaptă ca dreptul, ha-ha!» “

«Ha-ha, nu mai am mâini, mi le-ați stricat pe toate, nu pot scrie” - și, o vreme, n-am scris.

O vreme încă.

După aceea m-a coborât la Levinski și a poruncit să nu se-atingă nimeni de ochii mei și de mâna mea dreaptă.

Iar după ce am scris ce-am scris:

«Așa di scurticel? Numai două paginuțe?»

«Am douăzeci de ani, în închisoare i-am împlinit, viața și opera mea abia umplu două pagini».

«Te-nșăli, nu-ți cunoști viața și opera - dar las-că te-ajut eu să ți le descoperi.

Va fi venit vara în lume de când mă tot ajută și tot neajutat rămân, de când mă tot descoperă și tot acoperit rămân.

Eu sunt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui.

El m-a purtat și m-a dus în întuneric și în beznă.

Mistuit-a trupul meu și pielea mea, zdrobit-a oasele mele

A ridicat zid împotriva mea și m-a înconjurat de venin și de zbucium

Mutându-mă în împărăția morții ca pe morții cei din veac

M-a împrejmuit cu zid și n-am pe unde să ies, îngreuiat-a lanțurile mele

Chiar când strig și răcnesc, rugăciunea mea nu se aude

Nu se aude. Nu se aude

O fi venit vara pe la subsemnatul-bandit-Pop-Vasile-declar și, pentru că n-a declarat, era în ținutul Uz un om și atunci zice Domnul către Satana: De unde vii? Iar Satan răspunse Domnului și zise:

Eu sunt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui, el m-a purtat și m-a dus și chiar când strig și răcnesc, rugăciunea mea nu se au; nu se a; nu se, nimic.

Va fi trecut vara și eu sunt omul care adevăr zic ție:

Când stingerea se dă, mă rog să nu mai apuc deșteptarea; când deșteptarea deșteaptă, mă rog să nu mai apuc stingerea, o, dacă durerea mea s-ar cântări și nenorocirea mea ar fi pusă la cântar, iar Domnul zise:

- Ia, măi Șăptifraț', tu ești bun prietin cu Pop Vasâli, ați fost colegi de liceu, de cameră, în studenție, într-un fel, colegi de lot, acum colegi de celulă - vorbește-i prietenește, spune-i să...

Poți Tu oare să te stăpânești, Doamne și să taci, dracului? “

«Răcnește mai tare, Vasile, altfel îl pune pe Bălan să te»

«Lovește mai tare, Mihai, altfel îl pune pe Bălan să mă».

Poți tu oare, Doamne, să te stăpânești și să nu scrii?

«Scrie, Vasile, scrie ce-ți trece prin cap, dar scrie»

«N-am, nu dau, vorba cotelor tale - lovește și tu mai tare, Mihai, mai tare, ca să nu»

O, cât îl iubesc pe fratele omului, Mihai (care-mi este martor: îl aștept pe Elisav așa cum trebuie cinstit un frate) - însă ne-au despărțit: după Duminica Tomii, pe mine m-au coborât la etajul întâi, încredințându-mă lui Levinski. Mi l-a dat, afectat pe Bălan special pentru mine, ordonanță inversă. Cei de sub băta lui Levinski sunt tare silitori, au ajuns depaarte cu demascarea internă, povestesc toată ziua, povestesc și neziua - eu însă rămân repetent pe cele două paginuțe. Levinski are treabă cu aralul, eu încă n-am ajuns pînă la pagina aceea, eu rămân să am treabă cu Bălan nu-și mai vede capul de treabă, ordonanța-mi:

Nu mă lăsa să clipec, nu mă lasă să închid ochii; nu mă lasă treaz, nu mă lasă să donn; nu mă lasă să tac, nu-mi dă voie să vorbesc; nu mă lasă să-mi fac nevoile și nu mă lasă să zac în ele; nu mă lasă să-mi fac nevoile și nu mă lasă să zac în ele; nu mă lasă să mănînc și nu mă lasă să nu mănînc - de nesomn, de nemîncare, de epuizare, Bălan a ajuns în pragul morții, ai zice că eu pe el îl pătrățesc. Noroc pentru amândoi că, de trei ori pe zi trece Țurcanu, ca să mă întrebe, frățește, dacă m-am hotărît să mă lepăd di putrigai pe mai

mult de două păjinuțe. Acelea sunt momentele de respirație, de recreație fiindcă Bălan nu mă lasă să-i comunic.

«Viața și opera mea abia umplu două pagini».

Bălan poate respira liniștit, Țurcanu se ocupă de mine, uneori cu ajutorul lui Velinski: în acele clipe îl iubesc pe iubitorul de oameni Bălan, însă nu are loc în inima mea de cel-mai, Țurcanu, el e pe cale să mi-a umple, să mi-o burdușească, ar fi în stare să mi-o monopolizeze, dacă nu l-aș aștepta pe Elisav; atunci, da, l-aș ruga pe fratele Eugen să mă întoarcă, sus, la 4 Spital; ori să coboare el cu totul, aici, la sub Levinski.

Privirea mi s-a mai limpezit (chiar bine de tot, n-au rămas decât doi Bălani, unul așa, celălalt și mai așa), așa că pândesc ușa.

O pândesc, ușa, cu spinarea arată, cu burta grăpată, cu fesele prășite, cu tălpile-mblătite, cu mâinile făcute zob, cu scrotul făcut scrob, cu gândul și inima la genunchii numai buni de îngenunchiat atunci când va veni ceasul. Fiindcă, de astă dată va chiar veni, trebuie. Nu a făcut-o în Vinerea Mare: drumul lung al venirii; nu a venit de Duminica Tomii: știa el bine că viața și opera mea abia acoperă două păjinuțe; nu a venit până acum: știe că eu sunt fratele lui și că Vasile, fratele său este celălalt Elisav.

Oricum, după acum, trebuie să vină. Fiindcă acum este pragul. Adevărat: cam lat, dar odată și-odată lățimea lui are să fie străbătută, întreagă.

Acum, aici, suntem pe la mijloc de prag:

La Alexe - povestește frumos și cu amănunte cum a bătut-o el pe bunică-sa, servitoare exploatată de burjui - fiindcă nu-i dădea bani de rachiu și de curve;

La Iunian - povestește frumos și cu amănunte cum a futut-o pe soră-sa de trei ani și i-a făcut copii la șase și nepoți

la doișpe;

La Zdru, macedoneanul - povestește mai puțin frumos, dar convingător cum, la stână, șase zile regula miorița și măgărița, în a șaptea pe maică-sa, venită cu schimburi curate și merinde;

La Grigoraș, teolog și fiu de preot - povestește cu mare talent cum îl ajuta el, în vacanțe, pe taică-său să spovedească la credincioase: în timp ce spovedita, sub patrafir, sugea poala popii, el, fiul, o lua pi dinapoi;

La Vasiliu - povestește cu totul, dar cu totul detașat că plăcerea lui cea mai intensă era să străbată satele de pe moșia lui ta-su, cu mașina și să calce copiii țăranilor săraci și crunt exploatați - cu precădere băieți, că așa-i el, trage la ei: în clipa în care botul mașinii izbea, el, Vasiliu juisa;

La Nicolescu, fiu de plutonier de jandarmi - povestește cu avânt cum dădea o mână de ajutor bestiei de taică-său, la torturarea deținuților politici, erau pline beciurile de comuniști evrei și în special de evreice - uite ce le făcea el, fiul: le băga în vagin cucuruzi de brad cu solzii orientați încoace, de intrat intra cucuruzul, dar nu mai ieșea - maică-sa, nevasta plutonierului de jandarmi îi arătase întâia oară, o singură dată ajunsese, învățase bine de tot, aplica metoda asta și încă altele, de obicei cu soră-sa cea mică, el o ținea în poziție pe comunista evreică, luptătoare a pentru fericirea poporului, aia mică îi băga cucuruzul; în ceea ce-i privea pe bărbații comuniști evrei, căzuți în laba jandarmerimii moșierești regale, o altă metodă - tot de maică-sa inventată - era aplicată: tulpini de măceș, cu spini erau introduse în uretră.

Foarte bine, așa le trebuie tuturor - și am trecut la mijloc:

La Bucur - ne spune cum anume trebuie înecat un prizonier sovietic într-o găleată cu vin;

La Constantin - ne dezvăluie tainele călugărițelor de la

mânăstirea cutare, în fapt, secretul iazului mânăstirii, dacă l-ar goli de apă, s-ar găsi sute de schelete de noi-născuți, dacă nu câteva bune mii, cine nu știe că mânăstirea aceea e un bordel în lege, atât că curvele de călugărițe nu cereau bani, o făceau din mâncărici și din vici’;

La Vernescu - el divulgă metoda de a câștiga parale multe: o iei pe soră-ta - dacă n-ai soră, atunci o verișoară, ceva, o vecină - o îmbeți, o legi de pat, în poziție, chemi clienți - cărora le iei banii de două ori: înainte și după, le explici că se justifică prețui fiindcă e sora ta.

Suntem aproape de capăt, n-au mai rămas decât trei bucăți - în afară de Levinski, de Bălan, de mine.

Așa că. Așa că trebuie, Elisav. Trebuie, tare, de tot, de tot.

Îl aștept. Aștept ușa. Fiindcă, deși ar mai fi înaintea mea trei sau doi sau cine mai știe, s-ar prea putea ca într-o bună clipă, să ridic două dește și să mă cer și eu la povestit povești. Am, n-am - dau, ca și cu cotele șaptefrățești.

Încă mai am, încă mai pot - altfel, ce are să zică Elisav? Și Seliva? Dar mama, mama mea? Încă mai am, dar e pe sfârșite, mi se apropie și mie Iulia, bunica Agapia, mama, Seliva.

Greu e că aud, îi aud, se aud; nu am pleoape la urechi, ca să le oblonesc - poți Tu, Doamne, să Te stăpânești și să nu mai povestești ce și cum și pe unde i-ai tăcut mă-ti, sor-ti, strămoașă-ti? Eu, adevăr zic Ție: pot! Mai pot. Ne-am măsurat, tăcerea mea a acoperit urletele lor povestite, iar când am răcnit, răcnetele mele au răsunit de tăcere - dar până când, până când?, o, dacă aș fi grăuntele de nisip cel care oprește mașina.

Dar eu sunt Vasile: grăunte, dacă va fi să fie zdrobit, nu se va preface în ou cubic; nici în praf de aur, ci în praf de

pulbere; grăuntele care poate opri mașina se cheamă, nu Vasile, ci de la sfârșit spre început, Elisav și are cinci - o, dacă toți povestitorii de pe lume ar fi avut pe cine aștepta, acum lumea ar fi tot pe picioare, nu în cinci.

Eu am pe cinci. Iar când îl voi zări, în ușă, voi strigare cu glas tare:

“Cine este cel ce vine împurpurat, cu veșmintele sale mai roșii decât ale celui care calcă, la teasc, strugurii? Căci el vine cu plată și răsplătirile sale merg înaintea sa!”

A venit vara în lume. Pentru ca venirea să fie bine-bine-bine venită, a venit mai întâi Țurcanu.

Și Pop Cornel. Și Gherman.

Și iarăși m-au răstignit pe ciment și iarăși m-au împărtășit din sfânta gamelă și iarăși m-au botezat în sfânta tinetă și iarăși m-au întins pe jos și m-au călcat bine-bine, ca pe struguri, în teasc și ca să-mi pierd a treia dimensiune, să devin covorul întins înaintea pașilor asinului său, iar pentru că mai aveam putrigai, mai aveam, Bălan mi-a redestupat găurile de evacuare din genunchi, cu sârma, sârma lui Drăgan prin găurile lui Csáky. M-au răstignit și m-au botezat și m-au murit puțin și m-au înviat ceva mai mult, cât să-mi spună că altă cale nu am, că aici se moare când vrea El să se moară, aici se trăiește cât și așa cum vrea El să se trăiască, așa că, dacă nu azi, atunci mâine tot acolo am să ajung, pe marginea priciului, sub toiagul lui Levinski, povestind, povestind: ce, cum îi făcusem Iuliei, mamei, Selivei, bunicăi Agapia și, eventual ce-mi făcusem mie.

Așa că.

Așa că să încetez de a mai face pe cristos, că el e ȚURCANU.

Așa că să mă.

Mă, și strig din răspuseri.

- Vino, dar vino odată! Acum ai prilejul să te-arăți! - eu nu mai contam, decât în măsura în care jucam rolul celui ce așteaptă și, în șoaptă, îi spuseseam: Număr până la șapte și, dacă până la șapte nu vii tu, eu trec dincolo, la povestit și află că nu mai ești!

Ajuns la trei, mă opresc din numărat:

- Elisave, Elisave, iată-te!

Iată-L, în ușă. Mi-e sete și ești.

- Uite-ți-l!, zice Satanu.

Așa trebuie: să nu știe cine pe cine, care cui arată, cui pe cine dădea.

Într-o mână îl țin pe Pop Cornel; în cealaltă pe Cori Gherman. În zvârcolire, capul mi s-a înălțat și s-a rezemat cu ceafa de stinghia mesei. Îmi văd picioarele - ba nu: le deduc poziția după tălpi, prin minune rămase verticale, marcând ca doi stâlpi încinciți la capete, poarta. Care, așteptând să înrămeze venirea, hotărnicise ieșirea putrigaiului; lepădarea. Urcaseră, după nume, după loc:

- Grigoraș, pi pept! Alexe: pi pânțece! Iunian - pi bazin! Zdru - pi plex, Levinski - pi gât!

Gherman îmi immobilizase sub bocanc mâna dreaptă iar Cornel pe cea stângă. Doar Bălan rămăsese nefolosit, stingher cu sârma lui, așa că zisesem:

- Bălan: pi Csáky!

Era pentru a multa oară când îmi doream o cruce cinstită, cu piroane bătute onest, definitiv și tot pentru atâta oară când nu puteam schimba cimentul cu lemnul, ca să pot spune: săvârșitu-s-a, însă El, ouătorul cubicelor, văzînd că nu mă ies (ca un tub cu pastă de dinți), în ciuda celor cinci de deasupra, strigase ca pi la ei, pi la Rădăuț':

- Hop, ș-așa! - ca la Horă, ca la Bătută.

De aceea îndrăzneam să visez o cruce gospodărească, se

vede însă că lemnul ei trebuia să rămână pe-afară și sfânt, sfințit doar de sângele cinstit ca lacrima, evangheliștii nu aveau cum să ajungă până la pagina aceea - aceasta.

- Hop, ș-așa!., răspuseseră cu voioșie grăbită cei cinci de sus, cei doi din laturi, Bălan, stingherul, precum și ceilalți opt de pe prici - avea să le vină și lor rândul, unora pentru a multa oară.

Săriseră - cu fapta, cu gândul - așa cum îi învățase el, întru avântare pe culmile luminoase ale omului și pogonului nou, ale sării ca cioarele pe cer (și-avem doar gloanțe pentru trădători, hei-rup, azi țara ta e casa mea, republica măreață vatră) - acestea toate întrevăzute sus, sus, în fundul tinetei; și de pe trambulina pe care azi, eu o interpretam cu talentu-mi înăscut.

O trambulină cinstită s-ar rupe, dracului, de-atâta, însă noin bandiții, paraziții societății, putrigaiul planetei nu ne frângem ca lumea pierzând a treia dimensiune, ca s-o câștigăm pe esențiala, fiindcă ea, clasa muncitoare de la ora' și sa' n-are lipsă de martiri, ea are lipsă de știință de carte, în general, de stăpânirea limbii române în particular, așa că să ne luăm gândul de la sfințenia la Român, cea care l-a dat pe unicul Sisoe - dar oare era d-al nostru, dacoroman? - nimic sigur pe lumea asta plină de superstiții opiacee, așa că ia să ne golim noi de putrigai, precum tubul în chestiune; apoi să ne cubizăm; apoi, pierzând noi și a treia dimensiune, s-o câștigăm pe esențiala, epocala: aceea de om nou ca soarele pe cer, bine-bine reeducat, viitor făuritor al viitorului viitoresc și socialist în drum spre comunist pe a cincea parte, dar în curând pe tot globul, de la vlădică până la opincă, din uzinele patriei scumpe, ca și de pe ogoarele scumpei patrii.

Republica Populară Română.

Mirosul iute, urzicator, țipător de viu mi-a ajuns la nări,

până pe limbă, îl simt și cu subțiorile: nu este cel din fundul culmii hârdăului, unde scrie citeț, să priceapă până și tovarășii noștri analfabeți, că Omul este cel mai capital, ce mândru sună acest cuvânt!

Acolo scrie, citeț, numele meu, al subsemnatului-bandit-Pop-Vasile-declar.

Mi-am declarat în mintea mea: «De mi-ar ordona odată!», fiindcă după ordin, fie că faci curățenie de voie, cu limba, fie că o fac ei cu tine, în chip de cârpă, de piscoi încă orb, dat cu botul prin greșeală - te lasă în pace o oră; în timpuri bune, chiar și o zi - am văzut la alții.

Însă el, în loc de ordin mie, a bătut în ușă, ordonându-i gardianului:

- Ia adu-mi-l pe...

Nu am auzit pe cine anume și nu a durat prea mult: cât să duc până la capăt Tatăl Nostru, să-l chem, dându-i termen: până număr la șapte.

La trei - după atâta, atâta amar de timp - ușa s-a deschis.

Nu: la trei era gata deschisă.

Și nu-l văzusem venind, îl constatasem acolo, în dreptunghiul orbitor luminat al ușii, fusese dintotdeauna în ușă ca în ramă, însă eu nu avusesem ochi de văzut și orb, mă îndoisem.

Așa că am strigat cu glas mare.

Iar după ce am terminat, am văzut că nu e rău; că e chiar bine, făcusem o treabă destul de foarte bună: dusesem așteptarea până la capăt. Din clipa aceea, puteam să mă culc pe-o ureche, aveam voie să mă culc pe-o urecne, aveam voie să să-mi dau voie să fiu ceea ce fusesem, ce eram: un slab, un carne și sânge, un cuibărit scâncind, întors în adâncul mamei cui l-a.

Venise, în cele din urmă. Mi-e sete și Dumnezeu există.

- Uite-ți-!, zice și împunge cu cornul bărbiei aerul drept înaintea lui, la egală distanță între gemeni.

Știu ce va să vie, așa că nu mai pun la cântar coastele ale căror puncte de ruptură pot să le situez, pipăindu-mi-le cu aerul din plămâni; nici găurile lui Csáky, dezgăurite, cu sârma, de Bălan; nici imaginile dublate, triplate, nici amorțeala familiară, pulsabilă, care m-a îngiulgit de la genunchi la gât, anunțând marile dureri: arsura din plămâni, râcâitul coiburilor de sticlă în rozul spongios al coastelor așchiate, loviturile de mai în stomac, pisica înnebunită, căutînd să scape, cu ghearele și cu dinții din sacul înecat care este pântecul meu; nici Metronomul bătînd aproape dulce, aproape consolant măsura în genunchii destupați. Fiindcă știu ce va urma (deși sunt neliniștit, jenat: conținutul meu, stors, împrôșcat până dincolo de poarta tălpilor nu-l va fi atins, năclăit și pe Elisav?):

Va ridica brațul drept. Apoi va începe să-l coboare - înceet, încet, terifiant de încet - spre Țurcanu. Iar când brațul va ajunge în dreptul bărbiei, din degetul pedepsitor va țâșni fulgerul mântuitor al nostru - fiindcă venise (cu veșmintele mai roșii decât ale celui care, la teasc, struguri), nu doar întru salvarea noastră, ci și cu pedepsire a lui:

A Fiarei. A Struțocămilei.

Și nu-l va doborî pe Eugen Satanu, pe loc, pe moment fulgera, arde, preface în scrum și fum - nu! De ce să-l absolve, într-o secundă, pentru ceasuri, săptămâni, eternități? A, nu: mai întâi să-l despoaie de haine - și va începe cu șapca-i proletarnică; apoi să-l jupoaie de piele, îndelung și va fi cale măcar de șapte secunde întregi sub jet sfârâitor; să-l strunjească pe carne; oasele - pe polizor, pe polizor!; să treacă la bărbie, bărbia lui galoșîndă: întâi, să i-o radă; după aceea să i-o ronțăie egal, agale, în du-te-vino de raspel; să

i-o degroșeze, aducându-i-o la normal, dar să nu se oprească, să continue să i-o roadă, scadă, sape în falcă, scobească o bărbie în negativ, cochilia, precum fesele lui Pop Cornel.

- Uite-ți-l, zice - dar nu știe ce zice, fiindcă din pricina lui și pentrucontra lui venise.

Uite-ni-l, venit; pentru noi, așteptătorii, care, iată, nu în van am așteptat; a rupt cerurile cu dinți de lup, a sfâșiat zidurile cu privire de flacără, a stins cu ploaia așteptată povestiturile la marginea priciului, la buza lumii. Nu mai rămâne decât să întindă mâna: are să se cutremure pământul, zidurile și priciurile au să trosnească, plesnească, pe lung, ca trâmbițele Ierihonului, de atâta suflu de suflare, ca păstăile prea coapte, vor cădea în laturi, ca apoi să se înalțe, altfel așezate, după chipul și asemănarea oului O.

Simt cu toate spinările, botezurile împărtășaniile, inimile - cedate cum se scutură munții, văile: suntem mân-tuiți - doar să înalte mâna. Înainte de a pieri (în fum și-n scrum), Țurcanu rostește șoptit, prietenește - și este ultima licărire prinsă în pioneze și rămasă acolo, îngălbenită, pedepsitoare, îndărătul pleoapelor mele bine zidite, trainic tencuite:

- Frate-tău, nu vra să se lepede di putrigai. Ia dă o mână de-ajutor, ca-ntre frați, ca-ntre gemeni.

Zice - și știe el ce zice.

Zisu-s-a.

PARTEA A TREIA

A

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

M-am născut la data de 1 ianuarie 1930, în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka) din județul Orhei (azi: raionul Orgheev), din Basarabia (azi: Republica Sovietică Moldovenească).

Părinți:

- *Mama*: Ana Cojoc, s-a născut în 1907, la Hîncești (azi: Kotovsk) județul Lăpușna (azi: Kișiniov). Familia mamei, pe linie paternă este originară din Adâncata (azi: Glubokaia), județul Cernăuți (azi: Cernovți), Bucovina (azi: republica Sovietică Ucraineană); pe linie maternă, din Arboreni (azi: Harborovka-Dnestrovski), din fostul județ Lăpușna. După școala primară urmată în satul Piatra Nouă și liceul de fete din Chișinău, a frecventat un an și ceva Conservatorul, clasa Canto, însă, îmbolnăvindu-se de tuberculoză pulmonară, s-a retras. După un an, a dat diferențele pentru Școala Normală și a fost numită învățătoare suplinitoare în com. Apacere (azi: Aparecinoe), unde l-a cunoscut pe tata (în 1927), învățător și el. După căsătorie, au fost amândoi detașați în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka), unde au funcționat până în 1939, când s-au transferat în satul Albota, județul Făgăraș (azi: regiunea Stalin), unde se află și în momentul de față.

- *Tata*: Tit(us) Pop, născut la Albota, Făgăraș, în 1905. În 1926 a fost numit învățător în com. Aparece, jud. Orhei, unde a cunoscut-o pe mama (vezi cap. “mama”). Azi, director al școlii elementare din Albota.

Părinții noștri au avut patru copii: Leonoel, născut în

1928, mort în anul următor: Vasile și Elisav, gemeni născuți la 1 ianuarie 1930; Anina Seliva, născută la 1 ianuarie 1933, decedată la 6 decembrie 1949, la Sibiu, asasinată de un ofițer de Securitate pe nume Hariton. Menționez că întâi sora mea a fost violată de un ofițer rus din trupele sovietice de ocupație (nu-i cunosc numele). În acel moment sora noastră era elevă în clasa a IX-a a Liceului de fete din Sibiu (fost “Domnița Ileana”). Noi, frații, studenți la Universitatea din București, Elisav la Matematici, eu la Litere, ambii în anul II.

Declar că în ziua de 13 decembrie 1949, noi, frații, ne-am dus la nr. 26 de pe strada A. 1. Cuza din Sibiu, pentru a afla în ce împrejurări a fost violată apoi asasinată sora noastră. Acolo am fost împușcat în genunchii amândoi de locotenentul de Securitate Csáky (același care l-a împușcat și pe locot. Hariton, din greșeală), iar fratele meu a dispărut. Eu am fost condamnat la 5 ani (nu mi s-a comunicat motivul). După proces, am fost transportat la infirmeria închisorii Codlea, iar din 31 ianuarie 1950, aici, la Pitești.

Declar că nu am făcut parte din nici o organizație politică. Nici părinții. Nici bunicii. Nu avem avere, în afara casei părintești din Albota și nu am exploatat mână de lucru. Precizez că, din 13 dec. 1949, când am fost împușcat și arestat fără motiv, nu mai știu nimic de fratele meu. Menționez că Pop Elisav nu a apărut la proces, iar eu am fost dat afară din sală, pentru că am contestat actul de acuzare și pe acuzatori. Declar că nu am avut avocat, cel din oficiu fiind acuzator, nu apărător.

Declar că nici în timpul anchetei, nici în detenție nu am primit ajutor legionar. Declar că nu sunt legionar, nici comunist și că am fost arestat și condamnat în mod abuziv și sunt reținut ilegal.

Adaug că nu sunt căsătorit, nici logodit. Nu am prietenă.

Singurul meu prieten, Șaptefrați Mihai, student la Conservatorul din București clasa Dirijat-Compoziție, se află și el în detenție.

Vasile Pop

Pitești, 29 aprilie 1950.

B.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

Sunt născut la 1 ianuarie 1930 în localitatea Staraia Petrovka din U.R.S.S., din părinți învățători. Părinții:

MAMA: Ana Cojoc, născută în 1907, în localitatea Kotovsk, U.R.S.S. Tatăl său, Pamfil Cojoc a fost preot (ortodox) în mai multe parohii din R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucraineană, ultima fiind cea din Staraia Petrovka. Prin 1938, bunicul a intrat în conflict cu Mitropolia și a fost dat afară (răspopit). Nu cunosc motivele acestei măsuri. În 1939 a venit cu noi, în satul natal al tatei, Albota, Făgăraș, unde s-a ocupat (și se ocupă) de albinărit și de muzică bizantină. Și-a făcut studiile teologice la Kiev (înainte de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie). Atât tatăl cât și bunicul străbunicului au fost preoți ortodocși în zona Cernovți din Ucraina, pe atunci masiv locuită de români. Menționez că un strămoș, Eusebie Cojoc, a fost consilier al lui Dimitrie Cantemir și a fost trimis în mai multe rânduri de către domnitor pe lângă Petru I. A participat și la lucrările păcii de la Luck (aprilie 1711), iar după bătălia de la Stănilești, l-a urmat pe Cantemir în exil, în Rusia, unde a și murit, la Dimitrovka, moșie dăruită de Petru I domnului român. Precizez că bunicul Pamfil este autorul prenumelor noastre. El credea că numele poate influența personalitatea

purtătorului, deci, pentru a corija eventualele defecte, compensa anume lipsuri, este bine ca numele să fie riguros construit (el spunea: “rotund”), după principiul simetriei la oglindă, adică citite de la coadă la cap, să dea exact același lucru: ca, de pildă, numele său de familie: COJOC. A vrut să-și pre-facă și prenumele (PAMFIL nefiind “rotund”), așa că și-a zis LEONOEL - însă nu a prins, bunica tot Pamfil îi spunea. Desigur, numele fiicei sale (mama mea) nu putea fi decât “rotund”: ANA. Pe tata nu l-ar fi acceptat ca ginere, dacă nu s-ar fi numit POP - însă l-a obligat să-și scurteze prenumele, să se înregistreze ca TIT. Pe primul său nepot l-a botezat LEONEL, dar nici numele, nici purtătorul lui nu au avut noroc: fratele nostru a murit la nici un an. Lucrurile s-au complicat la 1 ianuarie 1930, când mama a născut gemeni, dar bunicul a găsit o soluție: cel mai mare (cu jumătate de ceas) să se cheme VASILE, după numele sfântului sărbătorit în acea zi, iar celălalt să poartă același nume - dar la oglindă: ELISAV Sora noastră a fost mai întâi botezată ANINA, însă la insistențele bunicii Agapia, i-a fost schimbat (în Basarabia, a se aninà, înseamnă a se atârna, dar și a se spânzura) în altul, provenit din anagramarea numelor noastre, ale gemenilor băieți și a dat: SELIVA.

Menționez că familia Cojoc a fost cândva înstărită, însă bunicul Pamfil nu a avut avere. A fugit de acasă pe când era adolescent și, înainte de a ajunge la Kiev, ca să studieze teologia, a dat un ocol prin Siberia, ca vânător de nu știu ce, apoi prin Pacificul de Nord, ca vânător de, probabil, balene. Precizez că după un naufragiu în strâmtoarea Behring, fiind singurul supraviețuitor, s-a hotărât să se călugărească, dar până să ajungă în Europa și-a schimbat opinia, așa că s-a doar preoțit și căsătorit.

În privința ramurei mateme a mamei: am cunoscut-o

doar pe bunica Agapia (născută Arbore). Familia ei a avut avere, la Arboreni, însă bunica a fost dezmoștenită, pentru că a fugit cu bunicul. Precizez că bunica Agapia era bolnavicioasă și a murit în 1938, acesta fiind motivul pentru care bunicul a început să bea, iar ca urmare să fie răspopit.

Declar că nu am cunoscut alți membri ai familiei mele și nici nu suntem în corespondență, cu vreunul.

TATA: Tit(us) Pop, născut în 1905, într-o familie de țărani săraci din Albota, Făgăraș, reg. Stalin. Tatăl său a plecat la America, unde a murit într-un accident de muncă. Familia a fost întreținută de fratele mai mare al tatei, Ion.

Declar că Pop Ion este țăran mijlocăș în com. Albota și nu a suferit niciodată rigorile legii. Precizez: vorbesc de legile socialiste. Declar că Pop Ion a fost trecut la chiaburi, din greșeală, adică din dușmănie. Acum nu mai este. Atunci a fost reținut de către Organele de Stat, care însă i-au dat drumul, ca nevinovat, după un an și ceva. Declar că Pop Ion a mai fost reținut de către Organele de Stat în august 1949, fiindcă s-a spus, din dușmănie, că i-ar îndemna pe țăranii săraci să nu intre la colectivă, dar nu era adevărat, drept care a fost pus în libertate prin luna noiembrie.

Precizez că Pop Ion din Albota nu a intrat în gospodăria colectivă pentru că în acel moment nu era acasă, fiind arestat. Declar că este adevărat că s-a dus muncă de lămurire cu el, dar Pop Ion nu putea să intre. Declar că știu: pentru că era băgat la chiaburi. Menționez că Pop Ion a mai fost arestat pentru neplata cotelor, dar a fost eliberat, ca nevinovat, după câteva luni.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că unchiul meu Ion a fost din nou arestat la începutul lunii decembrie 1949, însă nu cunosc motivele, aflându-mă în acel moment la București. Declar că tata m-a informat, la 10 decembrie, dar

în trecut, fiindcă nu aveam voie să vorbim și nu a făcut comentarii politice, fiindcă atunci îngropam sicriul Selivei, a zis atât: «Iar l-au ridicat pe Ion».

Mai declar că Pop Ion era pe drept băgat la chiaburi, pentru că a folosit slugă permanentă și, la anumite lucrări a folosit țigani din com. Șercaia. Declar că nu li se mai spune țigani, ci: romi. Declar că nu sunt rasist. Declar cinstit că până acum doi ani nu cunoșteam cuvântul: rom. Declar că Pop Ion a exploatat țărani săraci, proletariat agricol, precum și tovarăși romi din com. Șercaia. Declar că Pop Ion a avut, pe timpul regimului burghez trei hectare de arabil și batoză proprie. De asemeni o mașină de semănat și o cositoare cu cai. Declar că aceste mijloace de producție i-au fost pe drept confiscate de către poporul muncitor și partid. Declar că Pop Ion a avut două batoze, una a ascuns-o. Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Ion a avut trei batoze și cocoșei. Nu știu unde a ascuns batozele și cocoșei, dar sunt sigur că le-a sustras adevăratul lui proprietar: poporul muncitor.

Menționez că tata a mai avut o soră, Letiția, de profesie muncitoare în domeniul croitoriei, dar eu n-o cunosc, plecase la Viena înainte de a ne stabili noi la Albota. Declar că Pop Letiția a venit în vizită la Albota în timpul războiului, dar nu am reținut ce comentarii politice a făcut, nu eram acasă, ci la școală, la internat. Specific că nu corespondăm cu ea și nu știu unde domiciliază în prezent, s-ar putea s-o fi ridicat Rușii când au ocupat Viena. Nu s-ar putea s-o fi arestat Armata Sovietică atunci când a liberat Viena. Referitor la bunica dinspre tata, Pop Salomia, declar că a murit în octombrie 1944, când Armata Sovietică liberatoare tocmai ne elibera. De dictatura fascistă. Antonesciană. Așa că bunica a căzut din șopronul de fân și a murit.

Subsemnatul Pop Vasile declar că Pop Salomia a murit

singură, din proprie inițiativă, fiind ea bătrână. Și grav bolnavă. Declar că nu este adevărat că din cauza ostașilor sovietici liberatori, declar că Armata Roșie nu a avut nici un amestec în moartea ei, nu urcaseră în șopru, special pentru bunica, ci pentru cu totul alte persoane și nici un caz, persoane de sex femeiesc.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Armata Roșie biruitoare nu a urcat în șopru, în căutare de femei, ea ne libera de fiara fascistă, așa că Pop Salomia s-a speriat singură și a căzut fără să fie împinsă ori urmărită, ci doar pentru că era ea foarte beată și în vârstă. Declar solemn că nu voi mai profera niciodată calomniile odioase și mincinoase la adresa Uniunii Sovietice care ne-a liberat țara de hoardele hitleriste.

Referitor la tatăl meu, Pop Tit(us): declar că, după ce a absolvit Școala Normală de la Sibiu, a cerut să fie numit în Basarabia, ca apostol. Declar că s-a cerut în Basarabia (azi: Republica Moldovenească), ca să câștige mai mult și să facă afaceri. Declar că nu știu ce salariu avea. Declar că nu primea doar salariul, ci și lotul școlii.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Tit(us), după ce a absolvit Normala, a funcționat mai întâi ca suplinitor în Ardeal, în com. Orlat, jud. Sibiu, de unde a fost dat afară din învățământ pentru că s-a certat cu un alt învățător. Menționez că se spunea că ar fi întreținut relații intime cu soția directorului. Precizez că a avut cu ea relații sexuale. Declar că întreținea relații sexuale și cu elevele, de aceea a fost dat afară din învățământ, iar după un timp, împăcându-se cu învățătorul cu care se certase, fiindcă soția aceluia era verișoara tatei și o sărutase pe frunte, de aici supărarea - a fost reprimat, dar nu tot în Ardeal, ci trimis în Basarabia. Declar că am mințit, ca să ascund adevărul. Declar că am

mințit, ca să scap de reeducare. Declar că mă doare când sunt reeducat. Declar că tata îi bătea pe copii, la școală și îi obliga să frecventeze biserica și să participe la sărbătorile naționaliste burgheze. Și monarhiste. Declar că tata era dirijorul corului bisericii. Declar că primea plocoane de la locuitori și folosea lotul școlar în interese personale - de pildă, a cumpărat o șaretă și un cal cu care se deplasa în satul vecin, unde murise unicul învățător și școala nu funcționa. Deci, primea două salarii. Aduug că se ducea des la mănăstirea Curchi, în scopul de a chefuli cu călugării de acolo și de a se întoarce cu coșuri pline de pește și miere și alte produse alimentare pe care le plătea. Declar că am mințit că le plătea, nu le plătea. Deloc, niciodată. Totodată, declar că frecventa cu regularitate mănăstirea Tabora, unde participa la tot felul de orgii rușinoase. Cu maicile de-acolo. Cu care făcea și copii. De la Tabora aducea dulcețuri, covoare și alte produse pe care nu le plătea.

Declar că tatăl meu a fost mobilizat în timpul războiului, dar a participat activ numai la campania antihitleristă, fiind rănit la Debrețin prima oară, a doua oară în munții Tatra. După lăsarea la vatră, a participat la Reforma Agrară, s-a înscris în Frontul Plugarilor și chiar în Sindicat. Ca avere, declar că posedăm locuința din Albota cu grădina, cam un sfert de hectar. Declar că cealaltă locuință aparține bunicului Cojoc. Pamfil, el a construit-o singur, cu mâinile lui (în afară de instalația electrică). Declar că i-a dat ajutor la casă Barabanov Boris.

Subsemnatul Pop Vasile declar că familia mea a avut pe timpul burgheziei doi cai de tracțiune și două vaci cu lapte, dar în prezent nu mai avem, caii ni i-au luat Declar că nu-i adevărat că ni i-au luat, i-am vândut noi reprezentanților Armatei Roșii care tocmai ne libera de hoarde și am

primit un preț foarte bun. În privința vacilor, le-am predat pentru Declar că am mințit cu nerușinare, Pop Ion a mințit când a pretins în mod dușmănos că i s-a fixat cotă de carne de vacă, dar el nu avea vaci. Declar că Pop Ion s-a înțeles cu Pop Tit(us) ca să înșele împreună poporul muncitor și statul socialist al țăranilor de la orașe și sate declar că actuala vacă a lui Pop Ion este pe jumătate a noastră, folosim laptele rezultat din exploatarea vacii numai pentru uzul nostru propriu, declar că am mințit și că adevărul este că vindem surplusul de lapte cu preț de speculă țăranimii sărace din comună. Subsemnatul Pop Vasile declar că tata a participat la războiul antisovietic cu gradul de sublocotenent de rezervă și a fost rănit în prima zi, la trecerea Prutului, drept care a fost reformat pe dată și trimis la vatră.

Declar cinstit că am mințit, tata a participat la războiul criminal antisovietic pe pământ rusesc, la luptele care s-au dat în zona satului nostru natal, Piatra-Petrovka. În U.R.S.S..

Declar că am mințit, tata a participat la campania antisovietică criminală și a ajuns cu armata cotropitoare regală până în Cuban. Până mai departe de Cuban. Declar că nu țin minte localitatea de pe malul Mării Caspice și deoar că n-au ajuns chiar pe mal. Declar că este posibil să fi luat pradă de război. Declar că a furat de-acolo și a adus acasă tot felul de lucruri de proveniență sovietică. Declar că este foarte posibil să fi participat la furarea tramvaiului din Odessa, fiindcă vorbea despre el. Menționez că a primit o decorație antonesciană, dar declar că nu am văzut-o și nu știu cine, personal, i-a decernat-o. Declar că era “Mihai Viteazul”.

Subsemnatul Pop Vasile declar că armele găsite la domiciliul nostru din Albota, în 1946, nu aparțin tatei, le-am găsit eu, pe locul unde fuseseră cantonate trupele sovietice,

fost Declar că nu de la Sofron Silviu am aflat că Declar că, în schimb, Sofron Silviu auzise ce se întâmplase la Sibiu, în 6 decembrie. Declar că el ne-a povestit, fiindcă era de față.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar cinstit că am mințit când am afirmat că Sofron a afirmat că era de față la evenimentele din 6 decembrie 1949, declar că am declarat minciuni, ca să nu spun de unde anume știam și să dau vina pe un decedat de o boala cardiacă accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Sofron Silviu a decedat de moarte bună și accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am aflat despre sora noastră de la Medrea Nicolae din com. Daneș, care se află în prezent înzidit în pivnița casei unei mătuși. Declar că nu cunosc adresa exactă, era întuneric, mama fraților Medrea ne-a condus până acolo, prin grădini. Mai declar că Medrea Nicolae era înarmat, avea un revolver pe care ni l-a dat nouă, să-l împușcăm pe locotenentul de Securitate Hariton, fiindcă o împușcase pe Declar că nu eram de față, dar știu cine a asasinat-o pe sora noastră, dar așa ne-a spus Medrea. Declar că este posibil ca Medrea Nicolae să fi mințit, că altcineva s-o fi asasinat, ca să dea vina pe Securitatea Roșie glorioasă care ne-a liberat de sub jugul.

Subsemnatul Pop Vasile declară că eu i-am dat lui Pop Elisav revolverul pe care i-l luasem înainte de a intra la nr. 26. Declar că la acea adresă locuiau în gazdă frații Medrea. Declar că sora noastră locuia la internat. Declar că se adunaseră ca să sărbătorească Sfântul Nicolae. Declară că știu precis: nu se întruniseră în scopul de a organiza orgii. Declar că nu am fost de față, dar știu, o cunosc pe sora noastră. Declar că sora noastră nu ar fi acceptat așa ceva. Declar că băieții erau prieteni, colegi, nu se gândeau. Declar

că știu, fiindcă și eu am fost de vârsta lor. Declar că cel mult
le sărutam pe fetele Declar că nu. Declar că,

declar că știu, Pop Seliva era fecioară și cuminte, nu avea
aventuri, declar că avea șaisprezece ani neîmpliniți și, la noi,
la țară Declar că nu declar așa ceva. Declar că nu.

Subsemnatul Pop Vasile, bandit, declar că s-ar putea ca
faptele să se fi petrecut altfel, cu altele. Declar că s-ar fi putut
să se petreacă și cu Declar că n-am fost martor ocular.

Subsemnatul declar că Elisav nu a tras în nimeni cu
revolverul, revolverul era la mine, care am intrat mai târziu.

Subsemnatul bandit declar că Pop Elisav nu a făcut parte
din vreo organizație politică, nici teroristă. Nu făcea bancuri
politice. Declar că știu: fiindcă nu are umor. Declar că eu am
umor. Subsemnatul Pop Vasile declar că nu știu dacă eu am
umor. Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că nu am, în
schimb declar că pe Hariton l-a împuș

Subsemnatul Vasile declar că nu știu cine l-a
împuș pe Hari

Subsemnatul declar că eu l-am împușcat. Pe ofițerul de
Securitate. Hariton. Declar că eu l-am împușcat cu mâna
mea. Din ură sălbatică față de pentru că el o
împușcase pe Se de aceea, față de clasa muncitoare
și avangarda clasei muncitoare din toate țările uniți-vă.

Subsemnatul Pop Vasile declar că am mințit. Tot timpul.
Am indus Organele în eroare. Declar că nu eu l-am împușcat
pe tovarășul Hariton. Declar că l-aș fi putut împușca. Declar
că este posibil ca pe ofițerul Hariton să-l fi împușcat vreun
terorist ascuns pe undeva. Declar că este posibil ca Elisav să
se fi dus în munți la teroriști.

AJUTOR LEGIONAR: Subsemnatul Pop Vasile declar
că am primit ajutor legionar în mai multe rânduri:

Cel mai mult am primit ajutor legionar la Securitate, la

Sibiu, acolo m-au ajutat să-mi fac nevoile mai mulți arestați, dar fiind întuneric, nu i-am văzut, nu i-am reținut. Menționez că eram și foarte bolnav, cu genunchii. Declar că cel mai mult m-a ajutat legionar un învățător basarabean originar din U.R.S.S, al cărui nume nu-l cunosc. Declar că nu știu decât că avea o voce de bas și mă asigura că o să mă însănătoșesc înainte de a veni Americanii. Declar că am mințit când am declarat că nu-i știu numele, declar că numele lui este Dorogan. Sau Borogan. Sau poate Gologan.

Subsemnatul bandit mai declar de bună voie - și nesilit de nimeni că tot la Securitate m-a ajutat sub diferite forme legionare locotenentul de Securitate Drăgan. Acesta îmi dădea țigări pe ascuns și mă încuraja să rezist, că n-a mai rămas mult, până vin Americanii să ne scape de comuniști și de ruși. Îl menționez, în același sens pe locotenentul Csáky, tot de la Sibiu, el s-a oferit să transmită părinților mei orice fel de scrisoare. Mi-a dat și el țigări și chiar

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am mințit. Ca să compromit organele noastre. Declar cinstit că n-am primit ajutor legionar de la Drăgan și de la Csáky. Declar cinstit că am vrut să le fac rău, cum mi-au făcut și ei mie. Declar că am vrut să mă răzbun pe ei, deci pe Securitatea Poporului. Care apără cuceririle Poporului. Muncitor.

La Codlea nu mi-a acordat nimeni ajutor legionar, ba chiar am fost tratat rău. Adică bine. Am vrut să spun prin asta că la Codlea nu-mi dădeau rația, nici plosca și nu-mi schimbau pansamentele. Declar că personalul sanitar în uniformă a avut o atitudine justă față de un dușman înrăit al poporului. Muncitor.

Pe dubă: declar că în timpul transportului pe duba-tren de la Brașov la București, deținuții făceau bancuri politice, dar nu știu cum îi chema, eram bolnav și nu vedeam nimic

de unde fusesem întins pe banchetă. Am auzit, de pildă, pe cineva căruia ceilalți îi spuneau “domnule ministru” cum l-a înjurat pe marele Stalin, zicându-i porc și criminal și afirmând că el ne-a vândut la Ialta.

Subsemnatul porc și criminal Pop Vasile declar dacă am mințit, în realitate ministrul acela îl înjura pe Churchill, pe el îl făcea porc și criminal, fiindcă el, Churchill ne vânduse la Ialta, Stalin ne cumpărase pe degea

Subsemnatul bandit și legionar Pop Vasile declar cinstit că marele Stalin nu ne-a cumpărat, el ne-a liberat de toți cei care ne ocupaseră.

Pe dubă între București și Pitești: declar că mi-au dat ajutor legionar sub diferite forme următorii legionari înrăiți: Apolzan Octavian, Bârsan Sextil, Fuhrmann Alfred, Grigoraș (nu-i cunosc prenumele) și Damaschin Gabriel. Ajutorul legionar a constat în îngrijirea rănilor cu praf de sulfamidă (Bârsan, Apolzan, Damaschin, studenți la Medicină), în ajutarea să-mi fac nevoile, în transportarea mea pe brațe, de la gară până la penitenciar (Apolzan, Șteranescu, Fuhrmann, Bârsan). Declar că, în celula de la subsol, unde am stat o lună de zile, am primit ajutor legionar sub formă de încurajări. În sensul că or să mi se vindece rănille. De la toți deținuții, cu excepția lui Bălan Constantin.

Declar că Damaschin Gabriel mi-a atras atenția, încă din prima noapte petrecută la Pitești, că se petrece ceva neobișnuit în penitenciar. Declar că nu știu de unde știa, dar am auzit cu toții un strigăt foarte puternic care ne-a trezit și ne-a îngrijorat. Declar că nu știam că vine de la 4 Spital. Declar că nu bănuiam că se face reeducare. Declar că, aproape în unanimitate, deținuții de la subsol au căzut de acord că răcnetul venea din afara penitenciarului, dar declar că Damaschin Gabriel m-a sfătuit să mă cer a doua zi la

raport și să cer să fiu scos de-acolo, dat fiind că eram rănit și nici lanțurile nu-mi fuseseră scoase. Declar că Damaschin a spus aproximativ următoarele: «Să te ceri la raport, să insist isă te scoată de-aici, să te ducă la un spital, fiindcă aici se întâmplă lucruri îngrozitoare». Declar că nu a spus în ce constă acele lucruri îngrozitoare, nici de unde le aflase.

Declar că știu: Damaschin Gabriel este țărănist, dar cum țărăniștii au făcut pact cu legionarii, Damaschin mi-a dat ajutor legionar.

Declar că cel mai reacționar din celulă este Fuhrmann Adolf. El își bate joc tot timpul de Marea Noastră Uniune Sovietică și de Genialul Nostru Stalin. Despre acesta din urmă

Despre Marele Stalin spunea că a fost bandit de drumul mare, că a jefuit bănci în tinerețea lui și că are o mână mai scurtă (stânga?) și că poporul are dreptate când spune să te ferești de omul însemnat. Declar că Fuhrmann declara despre Roosevelt că era însemnat. Declar că m-am înșelat eu, i-am încurcat. Declar că așa era, avea dreptate, fiindcă Roosevelt era american.

Declar că nu știu unde este în clipa de față Fuhrmann Alois.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am mințit. Știu că Fuhrmann a decedat acciden
Declar că știu că Fuhrmann era foarte bolnav de inimă, avea cancer sau așa ceva. Avea un cancer special al inimii, ca toți cei care poartă inima în dreapta. Declar că așa declara el. Declar că am mințit când i-am atribuit unui decedat politic bancurile accidentale dușmănoase pe care le-am spus eu însumi, în plină celulă, în special lui Bălan Cons'.

ȘAPTEFRAȚI MIHAI: declar că îl cunosc de vreo zece ani, de la liceul din Sibiu, unde am fost colegi de clasă și de internat. Declar că nu știu unde se afla între 28 iunie 1940 și

22 iunie 1941, nici dacă a fost cetățean sovietic. Declar că știu că este originar din R.S.S. Moldova, raionul Ogheiev, Com. Scorțeni (nu cunosc denumirea actuală, probabil Scorțeniiovka). Declar că în timpul liceului, Șaptefrați făcea multe bancuri politice tendențioase. De pildă, a afirmat că Armata Roșie se deosebește de Hoarda de Aur doar prin faptul că ea (Armata Roșie) se deplasează, cântînd în cvartă.

Declar că Șaptefrați se referea la faptul că în muzica rusească intervalul armonic caracteristic este cvarta (vezi claxoanele de Pobeda). Declar că nu e nici o insultă, e un interval muzical. Declar că nu cunosc muzica mongolă, dar presupun că intervalul caracteristic al ei este cvinta (goală). Declar că nu cunosc personal pe nimeni purtînd numele Giafer Iusuf și n-am auzit de el. Declar că n-am auzit de intenția tătarilor din Dobrogea de a alcătui o republică tătarască în care ar urma să intre și Bugeacul și Crimeea. Declar că nu cunosc nici un tatar și nu am călătorit niciodată în Dobrogea. Declar că n-am fost la mare.

Declar că Șaptefrați Mihai voia să plece în Occident, ca să studieze muzica. Declar că ne îndemna și pe noi să studiem în Occident, însă Pop Elisav îi răspundea că școala românească de matematică este foarte bună, după facultate nu zice ba. Eu îi răspundeam cam tot așa: literatura română se studiază în România - după facultate, nu zic ba.

Declar că Șapteftați nu avea de gând să studieze în Germania. Declar că el declara că, din punct de vedere muzical, nemții nu mai produc, de la o vreme, decât marșuri în terță-sextă. Declar că știu. Declar că terța este intervalul armonic frecvent în muzica germană, iar sexta poate fi o terță răsturnată. Declar că știu, de exemplu, intervalul *do-mi* este o terță, intervalul *do-la* o sextă, însă dacă se ia *do* inițial, iar *la* este coborît cu o octavă, adică se răstoarnă, atunci

sexta devine terță (de asemeni, terță poate deveni sextă).

Declar că nu-mi bat joc de reeducatori. Declar că tot ce-am spus eu sunt chestiuni elementare de teorie a muzicii.

Declar că am primit primele noțiuni de muzică de la mama. La liceu am cântat în fanfară. Și într-o formație de cameră.

Declar că știu să cânt la pian. Și la majoritatea instrumentelor de suflat. Declar că știu și la piculină. Declar că la corn englez nu știu, nici n-am încercat, se digitează cu stânga.

Declar că spun adevărul despre cornul englez.

Declar că Șaptefrați stăpânește toate instrumentele, chiar și pe cele populare, însă compune fără instrument.

Declar că Șaptefrați are auz absolut.

Declar că eu nu am auz absolut.

Declar că noi am avut pian.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că noi posedăm un pian marca Bösendorfer. Declar că se află în șură, acoperit cu fân. Declar că l-am ascuns în septembrie 1944, de frica Armatei

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am mințit cu nerușinare, Armata Roșie nu-și însușește pianele populației pașnice. Declar că din contra. Declar că am vrut să spun că Armata Roșie este foarte bună și liberatoare.

Tot în legătură cu Șaptefrați: acesta voia să studieze muzica în Franța. Declar că declara că, într-o a doua fază a studiului, trebuie să înveți *ce nu* și *cum nu* trebuie să faci. Declar că știu ce voia să declare: că Francezii au o muzică atât de proastă, încât lui i-ar fi de mare folos să învețe la fața locului cum *să nu facă muzică*. Declar că eu nu cunosc mulțumitor muzica franceză, deci nu mă pot pronunța, declar însă că Șaptefrați exagera. Declar că nu l-am auzit că vrea să

studieze muzica burgheză. Declar că nu l-am auzit că îi place muzica capitalistă. Declar că Declar că nu l-am auzit zicînd că vrea neapărat să se ducă în Italia. Declar că se interesează și de muzica religioasă, mai ales rusă. Declar că nu știu dacă se poate spune: muzică religioasă sovietică. Declar că nu l-am auzit pe Șaptefrați vorbind de muzica religioasă socialistă sovietică.

Declar că Șaptefrați Mihai nu frecventa biserica, nici la Sibiu, nici la București, în fiecare duminică dimineața era la Atheneu, la concerte.

Caracterizare. Subsemnatul bandit Pop Vasile cred că banditul Șaptefrați Mihai are un fond bun, recuperabil. A avut anumite atitudini nejuste și neprincipiale, însă din cauză că este bolnav de tiroidă, așa am auzit de la un medic.

Ca *slăbiciuni*, enumăr: muzica, mîncarea și femeile. Precizez: nu este afemeiat, din contră, am vrut să spun că nu prea are succes la fete. Declar că știu: e timid. De aceea e obraznic. Declar că știu: e timid din cauza muzicii care îi ocupă tot timpul. Declar că a avut o prietenă, dar după câteva zile nu s-au mai văzut. Declar că știu: Șaptefrați îi vorbea numai despre muzică și îi dădea întâlniri numai la concerte, la Atheneu, duminica dimineața..

Declar că știu că Șaptefrați este orfan de ambii părinți. Declar că nu știu pe ce front a murit tatăl său. Declar că persoana care l-a crescut nu-i este rudă. Declar că el mi-a declarat.

VERDEȘ IULIA: Declar că am cunoscut-o în toamna anului 1948, la cursuri, fiindcă suntem colegi. Ea este membră U.T.C.

Declar că nu am cerut.

Declar că știam că nu voi fi primit.

Declar că m-am plimbat de câteva ori cu Verdeș Iulia

prin Cișmigiu. Declar că am fost împreună la filme. Declar că nu mai țin minte de câte ori, să zicem de douăzeci. Declar că, la film și în Cișmigiu nu discutăm niciodată probleme politice. Declar că nu am avut relații intime. Declar că nu am avut relații sexuale. Declar că nu

Subsemnatul Pop Vasile declar că nu știu dacă Verdeș Iulia era fecioară.

Numele ei adevărat este Chicăroșie, Verdeș fiind al familiei care a adoptat-o. Declar că știu: întreaga ei familie (Chicăroșie) a rămas dincolo de Prut (adică în R.S.S. Moldovenească), după 28 iunie 1940, când Armata Roșie liberatoare a tăiat convoaiele de refugiați, pe poduri. La un popas, înainte de podul de la Epureni, Iulia a coborât și s-a jucat cu fetița celui din căruță aflată în față. Când convoiul s-a pus în mișcare ea a rămas în căruța din față, dar numai aceea a trecut Prutul, fiindcă pe cei din urmă i-a oprit Armata Ro

Declar că nu Armata Roșie liberatoare i-a împiedicat, ci Jandarmeria burghezo-moșierească.

Iulia nu și-a mai găsit familia, a fost adoptată de un tâmplar din Urziceni, pe nume Verdeș. Declar că nu știu ce culoare politică are tâmplarul Verdeș, nici de ce nu și-a căutat alt nume fără aluzii politice. Declar că familia Chicăroșie a rămas de bună voie în U.R.S.S., ca să construiască cu drag Socialismul. În Patria Comunismului Biruitor.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că i-am propus Iuliei Verdeș să întreținem relații sexuale, însă ea a refuzat categoric, sub pretextul că numai după căsătorie se face. Înainte nu se face. Menționez că niciodată nu i-am propus să ne căsătorim. Precizez că i-am propus să ne căsătorim, însă numai petru a profita în mod mârșav de naivitatea ei.

Declar că Verdeș Iulia locuiește în București, la familia

Manta, pe strada Luptători nr. 18, împreună cu alte două studente din Urziceni, acelea studente la Medicină. Nu le cunosc numele, dar știu că bruneta este Adela, iar cea cu pistrui Lena. Nu știu ce culoare politică au, nici apartenența de clasă. Declar că s-ar prea putea ca Lena să fie fiică de preot, fiindcă o dată mi-a dat colivă. Dumitriu Elena s-a dus de câteva ori la Atheneu cu Șaptefrați Mihai, dar s-au despărțit. Declar că știu: Șaptefrați i-a zis să nu mai poarte bluză roșie, ea a refuzat și așa s-au despărțit. Declar că nu cred să existe vreo explicație politică a despărțirii, toată lumea știe că pistruiatele sunt dezavantajate de culoarea roșie. Declar că Dumitriu Elena este pistruiată și are părul roșu. Declar că nu știu dacă Dumitriu Elena este fecioară.

POPESCU-ROMAN PANTELIMON: L-am cunoscut personal în primele săptămâni de facultate, toți studenții știau cine este. Declar că auzisem despre el și înainte de a veni al București, știam că este cel mai mare logician român în viață. Vinde, în holul mare al Facultății de Litere, cărți de literatură provenite din biblioteca sa personală. Declar că nu putea face speculă, din moment ce cu banii obținuți își cumpăra de mâncare. De obicei, vinde cărțile pe mâncare. Declar că știu, toate volumele vândute, cel puțin cele cumpărate de mine - erau dedicate de către autori lui Popescu-Roman. Declar că nu mai rețin dedicațiile, dar cum eu am cumpărat cărți de Lovinescu, de Ion Barbu, de Iorga - și traducerile lui Murnu din **Iliada** și **Odiseea** erau dedicate de aceștia. De altfel și George Murnu își vindea **Iliada** și **Odiseea** în holul mare, la noi. Declar că Murnu le vindea numai pe bani și nu atât de ieftin ca Popescu-Roman.

Declar că l-am vizitat în mai multe rânduri pe Popescu-Roman, la domiciliul său stabil de sub scară. Declar că sub scară nu avea cărți, numai o saltea și un primus. Declar că nu

știu unde-și depozita cărțile. Mai declar că i-am dus în câteva rânduri slănină și carne afumată, de porc, în untură. Declar că aceste alimente proveneau de acasă, de la părinți, ei mi le trimiseseră mie, iar eu plăteam astfel cărțile.

Declar că știu: în timpul războiului a fost arestat și internat în lagărul de la Târgu Jiu, ca bolșevic. Declar că Popescu-Roman a înjurat regimul actual de mai multe ori în prezența mea, o dată când eu l-am întrebat de ce nu face apel la Gheorghiu-Dej, cu care fusese în lagăr. El a răspuns că nu vrea să aibă de a face cu vânzători de țară, cu oamenii rușilor. Mai declar că mi-a arătat gura fără dinți și a afirmat categoric că îi fuseseră ruși la Securitate, pentru cărți. Declar că a mai declarat că un regim care arde cărțile și rupe dinții autorilor va avea soarta regimului hitlerist. Declar că nu a rostit: “regimul comunist”, dar la el tăcea aluzie. Declar că am aflat de arestarea lui din octombrie 1949 de la două persoane în civil care m-au întrebat dacă știu că Popescu-Roman avea legături cu Ambasada Franței, din moment ce avea Legiunea de Onoare. Declar că ei nu mă-ntreabă de Legiunea Străină, ci de vizitele lui Popescu-Roman la Ambasada franceză.

Declar că n-am văzut. Declar că la domiciliul său de sub scară n-am văzut nici aur, nici cocoșei, nici arme. Declar că nu m-am uitat sub saltea. Declar că nu se face. Declar că nu puteam să mă uit sub saltea, stăteam pe ea, deasupra. Și vorbeam încet, ca să nu ne audă cei care stăteau în casa lui Popescu-Roman. Declar că nu știu, nici el, zicea că sunt “niște tovarăși”, se auzea vorbind rusește și ungurește, chiar bulgărește, dar nu românește. Declar că n-am vrut să spun nimic, declar că așa am auzit. Declar că s-ar putea să nu fi auzit eu bine. Declar că s-ar fi putut ca eu să aud rău.

BARABANOV BORIS zis ARTIMON: L-am cunoscut

în casa bunicului Pamfil. Era călugăr, dar nu știu la care mănăstire. Declar că știu: după Marea Revoluție din Octombrie, el s-a dus mai întâi la Paris, unde a fost solist într-un cor de restaurant, apoi șofer. Declar că nu știu exact ce înseamnă “cor de restaurant”. A venit în România ca șofer al unui diplomat austriac pe lângă Comisia Dunării, la Sulina. Nu știu unde l-a întâlnit bunicul, dar bunica zicea că s-a trezit cu el pe cap. Declar că atâta timp cât bunicul a fost preot, au slujit împreună, Artimon era diacon de felul său. Declar că nu știu nimic de familia lui și nici dacă a fost ofițer țarist. Declar că el declara că este prinț tătar ca toți Rușii.

Declar că nu cunosc proveniența banilor cu care s-a construit biserica de lemn din Albota. Este posibil ca din banii lui Artimon, fiindcă bunicul nu avea. Au plecat amândoi, cam cu un an înaintea noastră și când am ajuns noi la Albota, biserica era gata, tocmai i se monta orga. Declar că știu: a fost construită în fundul grădinii bunicilor Pop. Declar că mi-o amintesc: era în întregime din lemn, foarte înaltă, lucrată de maramureșeni în stilul lor. Declar că nu cunosc firma care a livrat orga, dar cred că era germană. Declar că știu: pentru că în sat mai era o biserică iar locuitorii greco-catolici. În afară de asta, bunicul fiind răspopit, nu avea voie să slujească. Mai cred că oamenii nu veneau tocmai din pricina orgei: numai bisericile săsești au așa ceva, iar slujba pe care o oficiau ei nu era nici ortodoxă, nici catolică, nici protestantă: bunicul cânta în românește, Artimon dădea răspunsurile în slavonește și cânta la orgă din Bach și Buxtehude, iar la trompetă, jazz. Declar că biserica nu avea clopote, nu mai ajunseseră banii, urca Artimon în turlă și sufla din trompetă - mai degrabă stingeri decât deșteptări. Declar că am vrut să spun: adunări. Declar că am greșit.

Declar că oamenii se apropiau, dar nu intrau, deci nu

dădeau bani și nu făceau pomeni. Declar că biserica a ars în toamna anului 1944, cu ocazia trecerii trupelor sovietice, Artimon murind la scurt timp din pricina arsurilor. Declar că nu ostașii sovietici au incendiat biserica, pentru a vedea cum arde, cum dușmănos s-a răspândit zvonul, din contra, ostașii au intervenit să stingă incendiul cu curaj și abnegație, ca să stingă incendiul criminal declanșat de hoardele hitleriste în derută și mulți și-au dat viața pentru Patrie, înăuntru, aflându-se ei sus, la orgă și probabil a ars scara și de aceea nu au putut coborî. Declar că nu este deloc adevărat că Armata Roșie era tot timpul în stare de ebrietate avansată. Declar că în acel moment - octombrie 1944 - noi, toți trei frații eram la Sibiu, la școală, deci n-am fost martori oculari. Declar că se prea poate să fi fost.

Șaptefrați Mihai (anexă): Declar că mi-am adus aminte că, la un moment dat, când am crezut că voi fi transferat la spital, el mi-a spus că dacă voi fi liberat, să-i transmit salutări lui Elisav. Declar că s-ar prea putea ca el să fi știut unde anume se ascunsese fratele meu, Pop Elisav.

C.

- Azi își face autobiografia Pop Vasile. Pentru a treia oară. Sperăm că măcar acum va fi sincer.

- Da. Subsemnatul Pop Vasile m-am născut în 1930, într-o familie de învățători de țară. Ramura paternă a mamei este originară din zona Cernăuți și cuprinde, pe linie bărbătească, numai preoți ortodocși. Două secole și jumătate de popi din tată-n fiu, sfârșind cu Pamfil Cojoc, tatăl mamei, bunicul celui care-și face autobiografia.

- Da. Este binecunoscut rolul nefast jucat de biserică, în general, de biserica ortodoxă, în special și pe bună dreptate Karl Marx a definit religia ca opiu al popoarelor.

-

- Da. Neamul lui Cojoc a avut o deosebit de tristă faimă. Unul dintre strămoșii mei, pe nume Petre Cojoc, a fost mai întâi hoț de drumul mare. Precizez: hoț, nu haiduc, îi jefuia nu doar pe bogați, ci și pe săraci, smulgându-le ultimul galben, luându-le vaca din bățatură, iar dacă socotea că nu va putea vinde cât mai curând vitele, știți ce făcea? Le înjunghia pe loc! Judecați și dumneavoastră ce fel de om era strămoșul meu!

-

- Da. Însă banda lui Cojoc - așa era numită și pe bună dreptate - a jucat un rol cu totul, dar cu totul odios la începutul secolului al XVIII-lea. Se știe că în 1703 a izbucnit în Ungaria, în Transilvania, răscoala curuților împotriva Casei de Habsburg. Cojoc și cu ai săi s-au angajat ca mercenari ai forțelor reacționare conduse de Mihaly Száva, apoi de Samuel Bethlen. După înfrângerile suferite la Beclean și la Dej, Cojoc a fugit spre Bucovina, dar în drum spre casă, a comis o faptă pe care istoria nu o va uita, nici ierta: l-a atras într-o cursă pe Pinteza Viteazul și l-a dat pe mâna călăilor - bineînțeles, contra plată, adică cei treizeci de arginți. Ceva mai târziu, prins el însuși de către austrieci - pentru jaf și crimă - a scăpat de condamnarea la moarte, acceptând să se convertească la catolicism!

-

- Da. Un fiu al lui Petru Cojoc, pe nume Eusebie - și el popă - după ce, în 1691, îl trădase pe Constantin Cantemir polonezilor (Cetatea Neamțului fiind cucerită de Jan Sobiecky numai datorită "informațiilor" furnizate pe sub

mână de Eusebie Cojoc), a intrat în grațiile fiului domnitorului trădat, adică în ale lui Dimitrie și a participat la semnarea pactului de alianță.

- Cum: a participat la semnare? A semnat și el?

- Da - trebuia să spun: asistat la semnare, dar a participat la pregătire.

- Bine, mai departe.

- Da, mai departe - așadar, Eusebie Cojoc a fost martor la semnarea pactului de alianță dintre Moldova și Rusia, de la Luck, din primăvara anului 1711...

- N-ai fost cumva student la Istorie, Pop Vasile?

- Da - nu. La Litere, dar mi-a plăcut și istoria.

- Se vede. Bun, continuă.

- Da, continuu. Așadar, pactul de la Luck fusese încheiat în vederea luptei comune otomane, pentru liberarea popoarelor din balcani de sub jug turcesc. Din nefericire, prevederile acestei înțelegeri nu au putut fi puse în practică: Eusebie Cojoc era demult în slujba Porții și primise bani de la Nicolae Mavrocordat. Așa că înfrângerea trupelor rusomoldovenești din vara aceluiași an, 1711, la Stănilești, s-a datorat, în exclusivitate, trădării odioase la care s-a dat Eusebie Cojoc, strămoșul meu. Rezultatele, dezastruoase, se cunosc: Dimitrie Cantemir, acest mare cărturar de renume european, acest mare scriitor român, acest foarte mare prieten al mării noastre prietene de la Răsărit a fost silit să ia drumul amar al surghiunului pe pământul primitor al Rusiei. Petru I a fost pus în penibilă situațiune de a semna pacea de la Vadul Hușilor - sau Epureni - prin care țarul se recunoștea învins de acea dată și ceda Turcilor Moldova independentă

- Exprimă-te clar! Ce-ai vrut să spui?

- Da. Am vrut să spun. Am vrut să spun că Țara

Moldovei nu aparținea țarului Rusiei, însă acesta a dat-o Turcilor.

- Bun, să trecem peste...

- Da. Trecem. Așadar, momentul Stănilești, după cum se știe foarte bine, nu înseamnă doar o bătălie pierdută, ci începutul regimului fanariot, în Moldova (în curând și în Țara Românească, prin Nicolae Mavrocordat), un regim de crâncenă exploatare, care a sporit considerabil suferințele maselor largi populare și așa cumplit exploatare de către boierimea locală și de către clerul obscurantist ortodox. Pe de altă parte, momentul Stănilești a dat o teribilă lovitură prieteniei și colaborării active sovieto-române, toată lumea a înțeles că am vrut să spun ruso-moldovenești. Și aceasta numai și numai din pricina trădării incalificabile a popii Cojoc, bunicul meu!

-

- Bunicul meu, Pamfil Cojoc, i-a moștenit pe toți înaintașii săi întru popime: rapace, duplicitar, leneș, petrecăreț, desfrânat - tipul de popă ortodox care, timp de secole și secole a exploatat direct popoml muncitor - luându-i pâinea de la gură, ca să se îmbuibă el - și indirect, profitând de lipsa de instrucție a maselor largi, de înclinația spre superstiții a populației pașnice ținută în bezna cea mai neagră de către exploatare. Or, cea mai nocivă dintre superstiții este creștinismul! Nu întâmplător Karl Marx a definit religia ca opiu pentru poporul ținut în întuneric și supt de vlagă-și mințit.

-

- Da. În privința lăcomiei bunicului, dau un exemplu: nu numai că primea plocoane până și de la cei mai nevoiași, dar le cerea, le impunea. Ce făcea? Avea tarifele lui - de pildă, un botez: un porc îngrășat; o nuntă: un vițel gras; o înmor-

mântare: o oaie; o pomenire: un curcan - și așa mai departe. Bineînțeles, cei care refuzau ori nu aveau de unde da rămâneau necununăți, nebotezați, ceea ce n-ar fi fost atât de grav, dar mai ales neîngrop ați ! Vă dați seama de pericolul, pentru societate a neîngropării - ei bine, bunicul meu era autorul și moral și material al Al Al

Oricât de mâncău era - și era! - bunicul meu nu putea consuma el însuși cu familia sa tot ce lua; așa că vindea unui negustor animalele și păsările - însă cum negustorul venea odată pe lună, la două luni o dată, plocoanele rămâneau în grija cui credeți? A țăranilor, a celor care rupseseră de la gură, ca să dea plocon și tot ei îl îngrijeau, până la vânzare - ce ziceți de asta? Așa a adunat popa Cojoc de pe spinarea poporului o avere considerabilă.

-

- Da. Să vorbesc acum despre o altă apucătură popească: rare au fost credincioasele, orice vârstă ar fi avut, rămase nebatjocorite de către preotul, dragă doamne, Cojoc. Orice prilej era bun pentru satisfacerea poftelor nerușinate: plecarea bărbaților de-acasă, la târg, la armată, sau doar pe câmp, la lucru; clăcile în folosul bisericii, la care femeile brodau, țeseau, iar covoarele, iile, ștergarele erau vândute, banii intrând în buzunarul fără fund al popii. Cel mai adesea popa Cojoc trimitea vorbă cutărei femei pe care pusese ochii să se ducă la o văduvă, una Paraschiva, o codoașă în lege, în casa ei de la marginea satului se petreceau tot felul de orgii. Și femeia ce să facă, săraca, știa că dacă nu se duce la taurul comunal

-

- Da. Însă popa Cojoc nu se dădea în lături să-și satisfacă poftelile-i mârșave nici măcar în așa-zisa Casă a Domnului - ce făcea? Prilejul era, bineînțeles, spovedania, eu însumi

l-am surprins de mai multe ori făcându-și mendrele - și unde?
În altar!

- Altceva mai original!

- Cu altarul, nimeni n-a spus-o.

- Vezi că nu ești atent? Am spus: ceva original! Ceva să nu mai fi fost recunoscut.

- Da. Recunosc că bunicul meu, popa, spovedea astfel mai ales fete tinere, minore, mințind că așa începe (sau sfârșește) sfânta spovedanie

- Și asta-i fumată, s-a spus ieri!

- Dar nu s-a spus că cel puțin douăzeci de fete s-au sinucis, fiindcă au rămas însărcinate și știți cum e la țară

Pot trece la contrarevoluționarul Barabanov? Mulțumesc. Așadar, bunicul s-a înhăitat cu albgardistul, contrarevoluționarul, reacționarul Barabanov zis Artimon, fost ofițer țarist și prinț latifundiar. Din acel moment, chefurile cu femei s-au ținut lanț. Cel puțin o dată pe săptămână cei doi destrăbălați se duceau la mânăstirea de maici Tabora, cunoscută în toată țara și chiar în străinătate pentru orgiile pe care le organiza. Știu că la acele orgii participau așa-zise personalități burghezomoșierești: deputați, prefecti, inspectori școlari, chiar miniștri, chiar generali - mai ales de jandarmi și de Siguranță. Știu precis că acolo se ducea Mitropolitul, chiar și patriarhul! A fost în mai multe rânduri și așazisul rege Carol al II-lea, cunoscut desfrânat.

Trebuie să menționez că Barabanov, pe când lupta împotriva Armatei Roșii, în cadrul așa-zisei armate a unuia, Denikin, a jefuit de pe unde a apucat, bijuterii, aur, obiecte prețioase, icoane în aur și argint. Vânzându-le cu preț bun, a construit, nu un spital, nu o școală, de care ar fi avut nevoie popoml muncitor, ținut în bezna ignoranței - ci o biserică! Vă dați seama? O bi-se-ri-că!

- Ne dăm, ne dăm, au mai construit și alții, chiar ieri, doi.

- Da, dar nu cu orgă, ca a mea! Orgă comandată special în Germania lui Hitler! Și a lui Goebbels! Și a lui Rosenfeld!

- Rosenberg.

- Da, Rosenberg - bineînțeles și această așa-zisă Casă a Domnului a slujit în exclusivitate adăpostirii chefurilor și orgiilor - din fericire, a luat foc în timpul unei petreceri cu femeii. Cu un tată bețiv, afemeiat, mereu absent de-acasă, cu o mamă mereu bolnavă și lipsită de autoritate, Ana Cojoc, mama mea, a crescut fără suprave

- Ia, s-auzim! Măcar acum ceva original, pipărat! Zi-i, Pop Vasile!

- Zic. Da. Așadar, când era copil, la cea mai fragedă vârstă, pleca de-acasă, uneori se întorcea după câteva zile.

- Ce făcea pe unde se ducea?

- Da. Pe când avea vreo doisprezece ani, ducându-se la scăldat, cu alte fete de vârsta ei, călugării de la mănăstirea Curchi le-au prins pe fetele celelalte și le-au violat

- Numai pe celelalte?

- Atunci, da, însă, mai târziu - menționez că zece dintre fete s-au sinucis, de rușine, știți cum e mentalitatea la țară. Pe când era elevă de liceu, s-a întâmplat să aibă un copil din flori, dar nu a trăit, a aranjat bunicul

- Cu cine, copilul? Cine era grădinarul?

- Profesorul de

- Altceva, mai original!

- Directorul

- Fumat și directorul!

- Atunci primarul Chișinăului - de la Conservator a plecat, nu din motive de tuberculoză, cum am declarat anterior, ci pentru că era în relații intime că un ofițer regal,

de altfel, când l-a cunoscut pe tata, era însărcinată, bunicul i-a dat tatei o mare sumă de bani, cu condiția să-și țină gura și să se căsătorească numaidecât și să recunoască copilul. Băiat sărac, tata a acceptat, mai ales că nici el nu era ușă de biserică, avusese și el, în Ardeal, un scandal cu o elevă sedusă de tot, motiv pentru care fusese destituit. Din certurile de mai târziu ale lui, am dedus că nici noi, gemenii, nu am fi ai lui, ci ai unui mitropolit sau poate chiar ai Patriarhului. Tot din aceste certuri am dedus că tatăl adevărat al Selivei ar fi Artimon.

Da. Să trec acum la tata:

Să trec acum la mine: cu asemenea părinți, cu o astfel de educație, era firesc să devin și eu un tipic produs al societății burgheze, putride. Cartea nu mi-a plăcut, dar la școala primară am fost mereu premiant - fiindcă cine-mi erau învățători? Părinții mei! Am fost premiant și la liceu - cum făceam? Simplu: ai mei veneau săptămânal la Sibiu, încărcați de plocoane, pentru profesori, pentru director, pentru inspectori, pentru ministru

-

- Da. Menționez că, în copilăria mea, încercam o plăcere sadică să mănânc, în recreația mare, pâine albă cu salam de Sibiu, ori cu șocolată, ori cu dulceață, ori cu - în fața colegilor mei care scoteau din traistă o bucată de coajă de mălai de ieri - dac-o aveau și pe aceea. Nu de puține ori, mă prefăceam că dăruiesc din mâncarea mea unui elev mai sărman, însă când acela întindea mâna, în loc de mâncare, încasa, de la mine, un pumn între ochi! Uite-așa! Îmi amintesc perfect ce glumă proastă am tăcut unui coleg, fiu de țărani săraci: eu i-am dăruit un măr mare, roșu, frumos. I l-am chiar dat - lui nu-i venea să creadă, era pentru întâia

oară în viața mea când dăruiam ceva cuiva. Dar uimirea și mulțumire a nu au durat: când a mușcat din măr Știți ce făcusem? Găurisem în prealabil mărul și îl umplusem cu balegă de cal! Când i-am povestit tatei, el a: spus că bine făcusem, să-i învățăm minte pe sărăntoci să mai cerșească!

Deși acasă aveam de toate, îmi plăcea să fur. De mai multe ori am furat banii din pălăria unui cerșetor - și ce credeți că am făcut cu ei? I-am aruncat în canal! Recunoașteți că la asta nu v-ați gândit Deci, nu furam pentru că nu aveam, ci doar așa, ca să fac rău.

Îmi plăcea mult să-i torturez pe cei mai mici și mai săraci. Nu îndrăzneam să mă leg de cei bogați ai căror părinți erau cineva - în fond, eram un laș. Țin minte că pe băiatul unui muncitor sărac l-am stropit cu petrol și i-am dat foc - așa, ca să mă distrez. Băiatul s-a chinuit îngrozitor și a chiar murit, pe când eu râdeam sardonice.

Cel mai mult și mai mult îmi plăcea să le chinui pe fete, mai ales pe cele provenite din familii exploatare. Le atrăgeam în locuri dosnice, promițându-le de mâncare, rechizite școlare sau mărgelile - și le băteam tare de tot.

Mai întâi le legam la gură, apoi le băteam foarte tare.

Menționez că am atras-o în cursă pe fata servitorului școlii. Era colegă cu mine, frumoasă-foc, deșteaptă, cuminte, învăța cel mai bine din toată școala, dar tot eu eram premiant, aveam grijă părinții mei. Cu toate astea n-o puteam suferi, o uram de moarte fiindcă era mai inteligentă, mai cinstită, apoi aflatam că tatăl ei era membru al Partidului Comunist Român din ilegalitate, un dârz luptător pentru cauza poporului muncitor. Știind că fata e, ca de obicei, flămândă, am întrebat-o, mios, dacă n-ar dori să mănânce friptură de miel. Răspunzându-mi afirmativ, eu i-am spus că poate să se ospăteze și am pus farfuria pe podea și i-am ordonat să se

așeze în genunchi, cu mâinile la spate și să mănânce porcește, din treucă. Fiindcă a refuzat, am bătut-o foarte tare cu cureaua și am băgat-o în hârdăul cu arpacaș fierbinte

- Îl demasc pe banditul Pop Vasile! Îl demasc! Ieri a spus: friptură de miel, azi arpacaș! Să se hotărăscă!

- Hotărăște-te, Pop Vasile. Voi, bogătașii, mâncați arpacaș? Ce mâncare era, în fapt?

- Da. În fapt, era orez. Pilaf. Pilaf cu pui și cu ciuperci. Dar era foarte fierbinte, foarte, foarte

- Bun, am înțeles că era fierbinte - mai departe?

- Da. Mai departe, am obligat-o să mănânce porcește, ca o scroafă, din treucă. După aceea am pus-o să urce pe doagă și să facă genuflexiuni. A căzut. Profitând de împrejurare, m-am urcat pe ea

- Foarte bine, te-ai urcat pe ea. Și ce i-ai făcut? Spune!

- Da. Spun. M-am urcat pe ea și am frământat-o cu picioarele și am

- Prost mai ești! Când ai și tu ocazia

- Îl demasc, minte! Să spună ce i-a făcut, altceva! Altceva, cu adevărat! Și printre picioare. Să spună cum i-a băgat-o! De tot, de tot!

- Noi, toți, am băgat-o - de ce el niciodată?

- Cum, nu? Totdeauna am băgat-o și eu.

- Prea scurt! La noi durează mai mult. Mai lung!

- Da. Tocmai asta spuneam: după ce am tăiat un ardei iute pe lung, i l-am introdus în organul genital și

- Fumat, fumat, cu ardeiul în

- Da. Dar nu numai în organul genital

- Fumat, fumat, ardeiul băgat!

- Da. Dar în creștăturile sânilor?, unde presărasem sare?, Am scos ardeiul din popou și i l-am dat să-l mănânce, făcând-o bolșevică...

- Fumat, fumat! Altceva nou!

- Bun, Pop Vasile. Acum convingerile tale politice.

- Da. Bun, convingerile mele politice. Convingerile mele politice, cu toate că nu am făcut parte din vreo formațiune politică, ideile mele personale au fost totdeauna de reacționar. Chiar foarte.

- De pildă?

- Da - de pildă, credeam că regele este drept, bun, cu dragoste de țară și de popor - fiindcă așa mi se băgase în cap la școală, acasă, peste tot. De pildă credeam în Dumnezeu, în Isus Cristos

- În fecioara Maria.

- Da, da. Da. Exact, chiar așa, și în ea, dar nu mai cred

- Zi-i pe nume: în cine nu mai crezi?

- Da. În ea, în basmul ei - nu mai cred deloc, deloc, nici atâtica.

- În ce nu crezi? Spune-i pe nume!

- Da. Am spus: Fecioara Maria, nu mai cred în teoria ei, de-ar fi să mai tai, însă atunci credeam, așa mi se băgase în cap, la școală, acasă, la biserică. Tot așa, simpatizam cu țărăniștii, cu liberalii, crezând că erau cu adevărat aleși de popor, prin vot, crezând că ei făcuseră România Mare, cu dragoste și devotament, că introduseseră reforme democratice - doar despre astea se vorbe în familia noastră, unde nu se sufla un cuvânt despre rolul uriaș jucat de către Partidul Comunist Român și de către Uniunea Sovietică în frunte cu Marele Stalin în ridicarea maselor largi și în scuturarea jugului pe culmile cele mai luminoase ale societății de mâine în drum spre comunism, când toți vom fi egali

- Și?

- Da. Și: tot așa simpatizam cu social-democrații și cu ceilalți lachei ai imperialismului și a Unchiului Sam, cu

Planul lui Marshall cu tot! Țin minte cât am plâns când am aflat de moartea lui Corneliu Codreanu și cât m-am bucurat că au venit legionarii la putere. Cum am bătut din palme când am auzit că legionarii i-au asasinat mișelește pe Iorga și pe Madgearu și mi-am zis în sinea mea: Foarte bine, să-i lichideze și pe comuniști și pe evrei și să le dea foc soldaților și să-i răstignească pe țigani și să-i

Menționez, în legătură cu Abatorul: eram foarte revoltat în sinea mea pe evreii din România, fiindcă Antonescu nu-i dădea pe mâna nemților să-i ardă ei la Auschwitz, cum făcuseră ungurii, așa că, sub diferite pretexte, am înșelat sute de familii de evrei din Sibiu și le-am trecut dincolo, le-am trecut invers, în Ardealul de Nord, la unguri, mai mult chiar, pe cei pe care nu i-am putut da pe mâna lui Szálosy, i-am dus eu, personal, la Abator, să-i spânzur de limbă

- Bun, treci la perioada studenției.

- Da. Bun, trec la perioada studenției - în perioada studenției îi uram pe comuniști, fiindcă ne confiscaseră moșiile, împărțindu-le țăranilor săraci; fiindcă ne naționalizaseră fabricile - mama moștenise o fabrică de pianе Bösendorfer; fiindcă ne alungaseră din case, mai ales din vila de la Sinaia și din vila de la Mamaia; fiindcă ne impuseseră cote către statul democrat și popular. Cu educația pe care o primisem nu eram capabil să înțeleg că toate acele bunuri: pământul, fabricile, casele, covoarele, pianele, morile, mașinile - toate fuseseră furate poporului muncitor pe care-l înșelasem, profitând de așa-zisele legi făcute tot de burghezi a exploatare, în folosul numai al ei și în detrimentul poporului muncitor din zori până-n seară, producător de bunuri materiale și spirituale și. Așa se explică faptul că, orbit de ură împotriva poporului și a clasei muncitoare și, m-am hotărât să mă duc în munți, la teroriști și. Să-i asasinez

cu bestialitate pe cei care-și dădeau sângele pe altarul poporului muncitor și. Pentru viitorul de aur al celor mulți. În acest scop, am dezgropat armele și am pornit spre munte. Din fericire, organele de stat și de partid m-au împiedicat să-mi pun în aplicare odiosul plan criminal! M-au arestat în drum spre teroriști și, după ce mi-au dat o lecție binemeritată, în genunchi și. Iată-mă aici, în închisoare, unde este locul așa-zişilor domni, adică al dușmanilor poporului și de clasă, bandiților care

- Bun. Să trecem la logodnica ta, Verdeș Iulia.

- Să trecem la logodnica mea Verdeș Iulia Nu mi-e logodnică, ci mai grav, mult mai grav - dar să mă explic, să recunosc ce-am făcut. Ce-am făcut? Ei bine, am cunoscut-o pe Verdeș Iulia din prima săptămână de facultate și am devenit prieteni. Însă când am aflat că provine dintr-un mediu social sănătos, de clasă și că este membră a U.T.C., ce mi-am zis eu? Mi-am zis: Hai să-i fac un rău! Prin toate mijloacele! Ce-am făcut? Mai întâi, profitând de naivitatea și puritatea caracteristică unei fiice de muncitor cinstit, am mințit-o că o iau de soție; că o să plecăm în Occident, la Paris, unde am eu un unchi - bineînțeles că mințeam, dar mi-am atins scopul și am necinstit-o! De tot, de tot! Însă nu m-am oprit aici, în ura mea oarbă și nemărginită împotriva clasei muncitoare de la orașe și sate și mai ales împotriva membrilor U.T.C.: am obligat-o să se prostitueze - nu știu dacă realizați grozăvia

- Fumat, fumat! Altceva! Altfel!

- Da. Da, dar cum anume?

- Ei, s-auzim: cum anume? Dar ceva inedit!

- Sigur, sigur, inedit, fiindcă ea a refuzat cu îndârjire, dar la ce metodă am recurs eu? La o metodă pe care o aflasem dintr-o carte burgheză, în care se vorbea despre modul în

care precedează exponenții societății capitaliste în vederea transformării fetelor cinstite, din popor, în marfă de vânzare, în carne de tun

- Carne de tun e altceva, e carnea de războaie nejuste!

- Adevărat, atunci carne de consum la bordeluri - sub pretextul odios că vreau să-i încerc dragostea, am adus acasă la mine o prostituată adevărată care se prostitua pentru bani, am pus-o să se prostitueze cu mine, în prezența logodnicei mele - menționez că, în prealabil, o legasem pe Verdeș Iulia de celălalt pat, ca să nu fugă din fața odiosului spectacol pus în scenă de mine personal și. Și i-am dat prostituatei de meserie bani mulți, foarte mulți - de față cu Verdeș, fiindcă mă înțelesesem cu prostituata să-mi restituie cam trei sferturi din sumă și. Și i-am spus logodnicei mele: Ai văzut cât a câștigat prostituata asta de meserie, deși nu e atât de frumoasă ca tine, nici atât de tânără - doar în zece minute? Dacă mă iubești cu adevărat, așa cum pretinzi, atunci fă ca ea, găsesc eu clienți, avem nevoie de bani mulți, ca să plătim un contrabandist pentru trecerea graniței. Bineînțeles, Verdeș Iulia a refuzat cu indignare: în primul rând, pentru că ea nu vroia deloc să părăsească țara, ea voia din tot sufletul să rămână și să construiască socialismul de la orașe și sate, să pună umărul, să-și aducă contribuția și. În al doilea rând, cum să părăsească țara? Însă eu nu m-am descurajat și am făcut apel la tot felul de droguri, în special morfină și cocaină: o băteam, ca să înghită drogurile și, ca să nu mai poată opune rezistență o legam bine-bine de pat și aduceam clienții pe care îi racolam prin cârciumi și prin gări și chiar pe stradă, iar ei profitau ca niște animale de Iulia în mod bestial. Pe bani, firește. Menționez că banii îi luam eu, înainte, asistam la întreg spectacolul odios și criminal, fiindcă simțeam o plăcere deosebită să văd cum aceștia o

torturează, pe când eu ședeam în poziție de asistare, preferam ședințele de sodomizare, nu de puține ori luam și eu parte la acest act incalificabil, iar când clientul termina, îl somam să plătească, pretinzând că nu-mi dăduse nimica la început și. Pe cei care nu acceptau, îi torturam îngrozitor, îi întindeam la pielea goală pe masă și le luam toți banii și-i aruncam în stradă. Și menționez că mi-am extins activitatea murdară și la facultate - în subsol, acolo îmi stabilisem sediul, pentru studenți făceam reducere, nu conta, erau mulți, și câte două sute pe zi, așa că ieșeam foarte bine la socoteală cu banii - firește, Iuliei nu-i dădeam un sfanț, cu toate că aș fi putut să-i cumpăr măcar un palton, fiindcă nu avea și o pereche de ghete ca lumea, fiindcă umbla, sărăcuța, în sandale de vară în plin decembrie

- Bun. Și cu banii ce-ai făcut?

- Banii. A, cu-banii, foarte bine, cu banii, adică i-am pierdut și. Mai precis: mi-au fost furați, de tot furați, în tramvai - într-o zi

- Bun, să lăsăm tramvaiul, trecem la soră-ta.

- De ce la, de ce la La soră-mea. Să trecem la soră'. Sora mea, Anina-Seliva, declar solemn că ea nu gândea ca mine. Declar cu mâna pe inimă că sora mea Seliva era foarte bună și foarte modestă, de multe ori s-a certat cu noi, ceilalți din familie și a fugit de-acasă, nefiind de acord cu atmosfera sufocantă, cu felul nostru de a Și. Și foarte frumoasă, foarte

- Bun. Și, fiind soră-ta foarte, foarte frumoasă; tu știind că sunteți frați pe jumătate și nici atâta sigur - n-ai încercat? Un pic? Așa, pe-aici, pe colo, prin punctele esențiale dintre picioare?

- Nu! Nu! Nu!

- Și de ce zbieri? Și de ce negi - vrei să te-ntorc? Ei, păi uite-acum îl chem pe dom' Țurcanu!

- Nu, nu! Spun ce vreți, spun tot ce-mi spuneți să spun

- Cum îndrăznești, banditul? Spui ceea ce corespunde adevărului, ce-ai comis tu cu sor-ta, nu ceea ce ți-am șoptit noi, reeducatorii! Ei? Ce-i făceai sor-ti? Și cum? Și pe unde? Spune, pe loc, altfel

- Spun, spun orice!

- Nu orice! Adevărul să-l spui!

- Spun, spun, spun orice adevăr numai să nu

- Ce-o mai tot târcolești, treci la subiect! Mai ales că și ea fugea de-acasă, așa ai zis. Păi când o fată fuge de-acasă... Cu un tată ca Barabanov - bine-nțeles, și Barabanov o... bărbănea...

- Nu! Nu! Vă rog, vă rog, rog! Stați, că vă spun, spun tot ce ști! Spun, numai să. Uite cum a fost: Seliva a fost A fost foarte Dar a murit, ce să mai A murit, gata, a scăpat, așa e în viață, cei buni mor, rămân răii, odioșii, murdarii care-mproașcă cu murdărie tot ce e mai sfânt pe lumea asta, cei plini de putregai, ca alde mine! Recunosc, recunosc: eu mă gândeam la ea puțin mai altfel decât se cade să te gândești la o soră, de mai multe ori am privit prin gaura cheii în timp ce făcea baie, de câteva ori, la latrină, în grădină - știți, eu sunt foarte vicios, nici nu știți ce plin de vicii sunt, de-a dreptul morbid - stați să vă spun: o dată, fiind beat, foarte beat, știți, eu sunt cam alcoolic, însă de când am fost arestat, situația s-a ameliorat, așa că am încercat să mă apropiu de ea, însă ea a crezut că vreau s-o îmbrățișez frățește și, ca de obicei, m-a sărutat ea, aici, pe tâmplă, așa că mi-a fost foarte rușine și. Și nu: mi-a fost foarte ciudă pe ea, am bătut-o și. Și i-am rupt un picior

- Bun. Dacă spuneai de la început, nu-ți rupeam piciorul - sau era rupt de ieri?

- De alaltăieri.

- Bun. Treci la frate-tău.

- Da. Da. Da. Trec la frate-meu. Cu Elisav nu m-am înțeles niciodată, tot timpul ne certam, ne băteam - dar numai și numai din cauza mea, eram gelos pe el, fiindcă era mai frumos, mai inteligent, mai generos și. De aceea îl băteam cumplit. O dată, i-am rupt toți dinții din față, altă dată, am băgat în el un cuțit de înjunghiat porci, era să moară, străpunsesem ficatul, ce-a mai fost și-atunci

într-o noapte, am încercat să-l omor în somn, am dat să-l sugrum, dar cum sunt laș, fricos, mi s-a făcut frică. L-am urât totdeauna, fiindcă părinții îl iubeau mai mult pe el, de fapt: numai pe el, iar pe mine mă tratau ca pe un străin, la masă primea cele mai bune bucăți și mie, resturile - era firesc să nu-l pot suferi. Așa că, de fiecare dată când aveam ocazia, mă răzbunam. Țin minte că părinții îi cumpăraseră un costum nou, iar mie mi l-au dat pe al lui, vechi și rupt. Am tăiat cu foarfeca pantalonii, haina, vesta. Altă dată i-am băgat pantofii noi în cuptorul fierbinte, altă dată, tot așa

în timpul studenției, nu aveam altă preocupare decât cum să fac și să-l despart de prietenele lui - el avea mare succes la fete, eu nu. De pildă, i-am suflat, cum se spune, logodnica și m-am culcat cu ea și după aceea am luat o foarfecă și am tuns-o, fiindcă avea părul roșu, iar eu nu puteam suporta culoarea roșie, îi uram pe comuniști.

- Îl demasc pe Pop Vasile! Minte!

- Obiecțiile la urmă.

- Dar minte-minte-minte, dom' Levinski! Pe fata cu păr roșu eu i-am suflat-o lui Pop Elisav și-acum Pop Vasile mi-o suflă, în autobiografie! Dar asta-i hoție! Vă dau cuvântul meu de onoare că Elisav o iubea foarte tare, voia să se căsătorească cu ea și eu i-am suflat-o, ca un nemernic! Am

și probe, dom' Levinski: pe fată o cheamă Dumitriu Elena, e din Urziceni, e studentă la Medicină la București, puteți să vă interesați, locuiește pe stra'

- Îl demasc pe Șaptefrați Mihai! Minte, minte, cu toate că pretinde că s-a reeducat de mult! Minte, știe foarte bine că eu i-am suflat-o lui Elisav, am probe, dacă e nevoie aduc martori

- Îi demasc pe amândoi! Amândoi mint, dom' Levinski, încă nu s-au lipadat di putrigai - mai ales Pop Vasile: a mințit tot timpul!

- Ia stai: nu ești tu Pop Vasile?

- Eu? Da. Ba da, asta și spun: am mințit tot timpul.

- Minte! Minte și când spune că minte! N-a mințit mai mult decât mine! Dar eu n-am mințit când ziceam că mint - ca el! Minte fără să clipească, nimic din ce-a povestit nu-i adevărat!

- Ba-i adevărat! Povestea cu pâinea albă, în recreații, cea cu fata și ardeiul, cu prostituarea logodnicei, aceea cu sora noastră la latrină - dar astea sunt ale mele! Eu le-am făcut!

- Dovedește! Sunt ale mele, toate, tu mi le-ai furat, hoțule! Eu sunt mai mare decât tine cu o oră întreagă deci eu sunt primul!

- Minți! Mai mare sunt eu, cu jumătate de oră!

- Îl demasc pe Pop Vasile, bandit odios și criminal!

- Ba îl demasc eu pe Pop Vasile, el este un bandit odios! Și foarte criminal!

- Ba tu, bestie!

- Ba tu, bestie!

- Bun. Ia treceți voi amândoi, acolo, în mijlocul camerei și bestițiți-vă, demascați-vă frumos, ca între frați. La propriu: vă smulgeți unul altuia măștile! Cu ghearele și cu dinții - executarea!

ULTIMA PARTE

- Nimeni nu mai vorbește!

Încremenesc, după obicei. Glasul a răsunat îndărătul meu, șade cu spatele spre spatele meu, însă îi cunosc cozorocul șăpcii proletare, îi știu bărbia în corn de rinocer, îi văd uitătura, dintr-o dată galbenă. Dar glasul, glasul:

CINE VORBEȘTE VORBEȘTE O SINGUR DATĂ!

Mă deșert din putrigai.

După obicei, a încremenit în cercuri concentrice cafeaua din ceașcă, a rămas suspendată picătura după scufundarea bucății de zahăr, fumul țigării s-a oprit în 8 culcat pe gâtul consumatoarei din stânga, o bestie, o bandită odioasă, una din alea care se regulează cu ta-su, o obligă pe fi-sa să se prostitueze, iar în pauze să mănânce direct din trecut, cunoaștem noi la oameni și, judecând după brățara de platină, fură prin tramvaie, ascultă Europa liberă și îi miroase gura a hoit - dar las', că.

După obiceiul ei, chelnerița a încremenit cu tava scăpată din mână, însă nici tava, nici cupele cu înghețată, nici măcar paharele cu apă nu cad - e o mare bandită dușmănoasă, pune cianură în prăjituri, cantaridă în înghețată și ricin în rest, ca după aceea să pretindă în mod nerușinat că dușmanul de clasă, chiar în clipa asta se gândește că las', că scapă de mânia poporului muncitor, crede că, dacă rânjește tot timpul și dă din țâțe și din buci, îl înșală în continuare, îmbrobodindu-l, însă noi știm că-l urăște din inimă și, pe sub mână, îl sapă, sabotează, otrăvește, nu doar trupul, ci și sufletul cinstit care vrea să construiască. Dar las', că.

A înlemnit și chelul de vis-à-vis: paharul cu sirop de zmeură la buze; pe piept, pancarta:

CINE VORBEȘTE VORBEȘTE O SINGUR DATĂ!

Banditul, bestia banditească, dacă mi-aș pune mintea, dacă mi-aș scotoci memoria, aș da de el, dacă nu la Pitești, atunci la Jilava, Gherla, Aiud, Ministerul de Interne, lângă Palatul regal, putrigaiul putrigaiului de reacționar și de chel - ar mai fi el chel, azi, dacă atunci ar fi vorbit?, fiindcă cine vorbește vorbește o singură dată, nu există o a doua oară, i le-ar fi băgat pe gât, cu tot cu suflet, apoi la Jilava, când invers, vorbă, nevorbă, tot i-ar fi pus în tâmplă revolverul, sau pistolul de abator cu care Iamadi Țiganul executa în Valea Piersicilor, nu face zgomot, nu împrășcă sânge, e un mijloc de producție, curat - cum să vorbească, oricum, dacă vorbește, las', că.

Împing cât pot mai mult scaunul, ajutându-mă cu doar capătul de sus al picioarelor mele și atunci, minune: fumul de țigară părăsește gâtul putorii din stânga, șerpuiește în sus, spre tavan, cum șerpuiește curva de chelneriță cu cianura ei și cu tava ei mereu căzîndă, dar fără sa dea de pământ, bandita, îi pute gura când ascultă Europa liberă și-și sugă lingurița pân-la rădăcină, în timp ce cântăreața cheală dă ore de și chiar îndrăznește să se ridice fără voie de sus și să se fâțâie, după tot felul de scrumiere.

Eu, nu. Eu nu, nu, nu. Nu pot, n-am voie să mă. Acolo era simplu de tot, nu ne ascundeam de spectatori, ba chiar rolul lor acesta fiind, să vadă, să asiste, să simtă mirosurile lipadate di bandiț', putrigaiul, întru renașterea omului nou, reedu', după cum rolul nostru era de a le arăta spectatorilor, în noi, viitorul luminos al lor, să-i asigurăm că are să fie tare ușor să-i golim și pe ei di putrigai, dacă nu pun singuri mâna să se reedu' - să nu-și închipuie că scapă.

Din fericire, inseparabilul, cum mi-am botezat impermeabilul, se află, ca de obicei, în servietă - chiar azi, în plin iulie de București. Tot acolo, în servietă, jurnalul cu mica lui

publicitate, pe care trebuia să-l, să o, bînd trei cafele, fumînd zece țigări, cât să aflu cine-a mai murit și cine cedează ce, poate că azi dau de un cedător de gamelă, i-aș ceda cu drag dreptul meu la lingură și-am fi chit, fără intermediari.

Pentru început, ziarul, cu tot cu mica lui, strecurat iute printre scaun și pantaloni, ca să nu rămână urme vizibile - cele olfactive nu vor mai avea timpul; apoi inseparabilul pus pe umeri, pentru ca atunci când mă voi ridica, să acopere locul și repede-repede, sacrific întreaga bancnotă de zece lei pentru o singură cafea aflată pe drum, ziarul la loc, în geantă, sul, și ușa, cu mersul meu de compas, ținîndu-mi respirația, de parcă ei, nu eu - dar las', că.

Din pragul cofetăriei o iau ca de obicei, spre dreapta.

După trei pași mă opresc, înconjur bastonul înfipt în asfaltul înmuiat de căldură și pornesc în sens invers: el îmi cunoaște drumul, mă așteaptă la cotituri, mă aflu în punctul din care, pe la stînga, fac cu 856 pași (de ai mei) mai mult decît pe la dreapta, el mă așteaptă peste tot și chiar dacă i-ai împlântat un glonte în ceafă, acum douăzeci de ani și cât o mai fi, i-au rămas șapca, bărbia și nimeninuvorbește cu care ne bîntuie el, tac eu - de treizeci de ani.

De la farmacie traversez și o iau îndărăt, pe trotuarul opus, fiindcă nu contează economia de pași, el mă pîndește și pe lungitură și pe scurtătură, iar afară nu mai contează cum conta înăuntru, unde ți se smulgeau toți zeceleii din gingii, pentru nimica toată, pentru neasistatori, ce simplu era acolo, nu trebuia să-l porți cu tine, pe sub inseparabil, lipit de pantaloni, într-un iulie de București, îl rezolvai pe loc, plecat de la cofetărie, păcat de cofetărie, trebuie să fie a cincea în acești ani, cea mai liniștită, cea mai curată, nu se prea găsea ce comandau alții, eu mă mulțumeam cu ce era, iar chelnerița, ce femeie, ce înger, nici la început de tot, nici mai în-

coace nu s-a speriat de mutră, o fi oarbă, bandita, dar las' că.

Ca de obicei mă așteaptă în fața blocului, pe trotuarul din față și îmi strigă în spinare:

- Cine vorbește vorbește o singură dată!

Știu, cum să nu știu? Îl știu, cum să nu-l știu: nas cărnos și în șa, bărbia în galoș, inconfundabilă, dar mai ales glasul, cel care oprește lumea în zorii primei zile. Judecînd după mine care n-am primit nici un glonte în ceafă, ar trebui să aibă acum în jur de șaizeci de ani însă el a rămas la cei vreo patruzeci de la execuție și nici acolo, ci mai tînăr și la trup curat, vorba cântecului, în momentul Pitești, așa că, ajuns acasă, spăl bine-bine strachina - tot n-am găsit o adevărată, o autentică gamelă - o depun pe dreptunghiul de mușama, în mijlocul camerei - în capul mesei, ca să fiu văzut de toată suflarea, îmi scot pantalonii, chiloții, îi curăț bine-bine în strachină și, pentru că nu pot îngenunchea cu adevărat, din pricina genunchilor, mă întind pe burtă, mă ridic în puterea brațelor - numai de m-ar ține, în ultima vreme am neglijat flotările.

- Luați, mâncați, acesta este trupul meu!

Brațele îmi tremură dar nu mă trădează, îmi coboară trupul deasupra potirului. Mănânc trupul meu. Ca de obicei, prima înghițitură țâșnește înapoi, respinsă de un resort aflat pe undeva prin genunchi, dacă nu cumva în degetele picioarelor.

- Omul este cel mai prețios capital!, mă încurajez, ca de obicei, la prima încercare nereușită și reiau cu sfințenie ceea ce îmi scăpase pe jos, adineauri.

Ca de obicei, nu merge din primul foc. Așa că trec la cel-mai-prețios capital, la culmile-luminoase; la țara-casoarele-pe-cer - în zadar. În zadar apelez la voința din toată inima de a mă lepăda de putrigaiul burghez, mistic,

banditesc; în zadar doresc fierbinte să azvârl și ultima-mască pentru a deveni om nou în societate nouă, uite-așa, vertical, pe orizontala ruinurilor vechii societăți exploatare; în zadar îmi spun că numai astfel voi deveni liber, dacă voi înțelege necesitatea - trupul nu mă ascultă, trupul nu-mi primește trupul, ba chiar conținutul din potir crește, crește, ornat cu spumă.

Cer un răgaz - mâinile, numai ele sunt de vină, s-au dezobișnuit de flotări deasupra gamelei - după care voi lua totul de la capăt. Și voi reuși să mă reeduc, în fine.

Mă ridic în picioare pe masă, ca să se așeze ceea ce va mai fi rămas. Nu mă lasă: e aici, îndărătul meu - strigă cu glas de tunet:

- Scrie tot!

Mă azvârl la loc, pe burtă, cu capul scufundat în gamela pe care încă n-o am, dar merge și din strachină. Acum, da, merge. Cu oarecari poticneli - reeducarea se face doi-pași-înainte-un-pas-înapoi - urc și urc spre culmile cele mai înalte ale comunismului biruitor la sate și orașe, pe-a cincea parte a globului, uniți-vă.

Am isprăvit. Ling bine strachina. Ling bine mușamaua. Ling bine-bine bărbia (floare la ureche, cu a mea - dar dacă aș fi avut o bărbie ca a lui?), apoi vârful nasului (sunt printre foarte puținii care pot să o facă). Acum sunt gata, pot să trag în piept aerul tare al înălțimilor.

El, aici, la doi pași îndărătul meu. E mulțumit, știu. O să-mi strângă mâna cu mâna dreaptă, cu stânga o să mă bată pe umăr.

«Brava! Brava, măi aista! Și-acum treci la masa ceea și scrie - dar scrii tot!»

Cobor, mă așez la masă, iau prima foaie de hârtie aflată la îndemână - scriu:

“Subsemnatul bandit Pop Cutare”

«Dar scrii tot, auzi, tu, măi?» - îmi suflă fierbinte, în ceafă.

Nu mă întorc - de ce m-aș întoarce? Ca să aflu al cui e glasul?

Așa că scriu Tot.

Eu, subsemnatul bandit fratele vostru și împreună cu voi pătaș la suferința și la împărăția și la răbdarea care sunt întru noi fost-am pe insula ce se cheamă Pitești pentru la-început-a-fost-Cuvântul și pentru mântuirea Voastră duh am fost în acea zi de duminică și am auzit în urma mea glas mare de trâmbiță:

- Ceea ce vezi scrie în Carte și trimite departe!

Eu, subsemnatul bandit fratele meu m-am întors ca să aflu al cui este glasul ce vorbea cu mine și am văzut. Și am scris. Am scris Carte și am trimis și am văzut că este bine în Jumătate și atunci am zis: Ou să se facă! - și s-a făcut și am văzut că e bine și era întâia zi de la sfârșit.

- Ești ne-bun! Un nebun de legat care-și pune delirul pe hârtie și-l trimite bestilor de capitaliști - nebunie curată! Nebun, dar nu dezinteresat, ia spune, mă banditul, câți dolari ai primit? Câți arginți ai căpătat, Iudă? Pentru jumătatea de nebunie avem noi tratament, tu știi bine că avem, dar până atunci, să ne spui sincer: unde-s celelalte exemplare? Știm, noi știm totul: Primul exemplar i l-ai dat bestiei de Șaptefrați; ăsta, pe care-am pus noi mâna, după intensitatea indigoului, pare să fie al treilea, al cincilea, dacă nu chiar al șaptelea - unde-s celelalte, cui le-ai difuzat clandestin?

Nu. Eu sunt Pop, fratele meu, acela care bate la mașină un singur exemplar, direct al treilea - dacă nu chiar al șaptelea - cel ce vine după mine a fost înaintea mea.

- Nu. Care, cealalte?, zic.

- Încetează cu simulatul, fac meseria asta de patrujide ani, cunosc la nebuni, văd ca prin sticlă cine-i, cine nu-i - nebun ai fost când ai scris și difuzat clandestin calomniile la adresa regimului nostru și a organelor noastre, dar acum, când încerci să scapi de mânia poporului, nu ești, te cunosc de treijde ani - așa că, înainte de a-ți împușca un mic tratament, ca la Numărul 9, o să te judecăm și o să te condamnăm pentru crimă de omor!

- Nu, zic. Care omor?, zic.

- 'Cetează cu simulatul - omorul de care te-am iertat acu treijde ani - noi am fost gentili cu tine, am trecut cu vederea, oameni suntem, ca între ai noștri - și tu uite ce ne-ai făcut, bestie!

- Nu, zic. Ce v-am făcut?, zic.

- Cum ce ne-ai făcut? Asta! - zbiară Spelbul și bate cu palma în teancul de hârtie foiță de pe birou. Când îți spun că ești nebun, nebun!, nu pun un diagnostic psihiatric, ci unul psihologic.

- Nu - care, psihologic?

- ...cum de-ai îndrăznit să... De unde mai ai puterea să deschizi gura, bă căcat cu ochi!? Nimica ce ești tu! Cum de-ai mișcat în front?, de ce-ai călcat înțelegerea?, cum de-ai scris și-ai difuzat asta?

- Nu - care, asta? Asta a devenit aceea - și de aceea, zic.

- Încetează cu jocurile de cuvinte și cu bancurile tale nenorocite, nenorocitele! Uită-te-n oglindă, să te vezi - ca să nu mai faci bancuri! Și să nu te mai atingi de asta... Numai un nebun, un smintit, poate să facă asta! Numai un sinuci'...

- Care sinucigaș? Din contra.

- Din contra contrei, banditule! Ce-ai comis tu e o...

- ...o crimă: am vorbit.

- Nu numai că ai vorbit, bestie cu chip de om, dar ai și scris! Ai scris asta! Mai mult: ai difuzat - și, de parcă atâta n-ar fi fost de-ajuns, ai trimis acolo, dincolo, la ei! Și ce-ai trimis, ticălosule, vânzătorule de țară: calomnii, minciuni, invenții de la un capăt la altul! Cum am zis: delirul unui nebun de legat!

Spelbul este tot atât de spelb ca și în urmă cu treizeci de ani. El nu îmbătrânește, nu întinerește. El există veșnic; el este.

- De ce-ai vorbit, pocitanie, de ce-ai încălcat consemnul? Fiindcă arăți ca dracu'? Fiindcă sperii omenirea cu mutra asta - dar ia spune, arătare, cine te-a făcut să arăți în halul ăsta: eu? Vreun alt lucrător al Ministerului nostru? Nu! Frate-tău te-a pocit! Te-ai mutilat tu însuți - ai uitat că noi te-am trimis la spital, fiindcă te desfigurai singur? Ai uitat că te-am îngrijit, am băgat în tine medicamente de import, că te-am făcut om la loc - în fine, am încercat noi, dar dacă interesatul nu vrea și nu vrea... Și ai uitat, bestie, că noi, în loc să te băgăm în boxă, cu alde Țurcanu, ori măcar cu Calciu, te-am scos din lot, din loturi, te-am adus la bara martorilor acuzării?

- În aceea am scris jumăta'...

- Ce tot molfăi acolo, mă? Deci, recunoști că n-ai fost obiectiv? Păi de ce, de ce n-ai scris totul, to-tul, dacă tot te-ai trezit vorbind? De ce n-ai scris a-de-vă-rul? Să-ți spun eu de ce: din cauza hidoșeniei - de care numai tu ești responsabil. Nu te-ai putut reintegra societății, după liberare: tu și numai tu ești de vină că taică-tău te-a trimis la plimbare - și din cauza lui frate-tău; sanchi, lo-god-ni-ca, ta Verdeșoiaia ți-a dat papucii, de alte femei nu te-ai putut apropia - le înțeleg foarte bine, și pe mine, bărbat, care am văzut atâtea, mă sperii, dar o biată femeie? Iată explicația urii, a veninu-

lui adunat, venin pe care l-ai vărsat pe hârtie, sub formă de invenții, minciuni, calomnii. Dar spune, pocitanie: de ce, timp de treizeci de ani ți-ai putut ține gura, ți-ai văzut de nenorocirea ta, te-ai acceptat așa cum erai - și, dintr-o dată... ce s-a-ntâmplat anul trecut, ce a provocat asta?

- Anul trecut am împlinit cincizeci de ani.

- A! Și ți-ai făcut cadou de aniversare, asta! ai ajuns la concluzia că, după cincizeci de ani, omului i se urăște cu libertatea?

- Am împlinit cincizeci din care am tăcut treizeci.

- Trebuia să taci până la moarte! Despre asta nu se vorbește! Despre asta se tace - doar ai semnat două angajamente, primul, în '57, uite-l! după ce am lichidat afacerea; uite-l și pe-al doilea, din '64, când te-ai liberat. De ce nu le-ai respectat, mă?

- Le-am respectat. Am tăcut. Până la moarte.

- Ia lasă-mă cu figurile tale de stil și încetează cu simulatul, eu decid când ești nebun și când ba, când ești mort ori când... Răspunde, pocitanie: ce, cine te-a împins să vorbești? Cine te-a îndemnat să scrii asta? Dar ce-ți mai lipsea? Ce voiai mai mult? Bani? Ce să faci cu ei? Dolari? Dar nu știai, tolomacule, că cei de teapa ta au două drepturi - unu: să tacă, doi: să moară!? Păi, nu știai că noi nu dăm drumul din țară - deci, din mână - celor implicați în afacerea Pitești? Adică în asta? Țăsta e secret de stat! Și chiar dacă printr-o minune, ai fi ajuns dincolo, la ce ți-ar fi folosit dolarii primiți pe asta? Doar dacă te-ai gândit să-ți faci operație estetică. Ar fi o idee, fiindcă arăți ca...

- Cum arăt-ca?

- Ce dracu, ți-am mai spus! Dar să revenim: știm, deci, bestia de Șaptefrați a trecut dincolo un exemplar, primul. Dar mai știm că în momentul vizitei lui la noi asta era deja

scrisă, suntem perfect informați. Așa că știm: încă înainte de vizita lui, acum trei luni, nu ai avut nici un fel de contact cu el - suntem informați, nu nega; în plus, el a fost surprins, aflînd că tu ai comis asta. Așadar, nu el, bestia, te-a îndemnat. Dar chiar dacă el este autorul moral, nu e mai puțin vinovat și rău au făcut tovarășii de la Externe că i-au dat viză de intrare. Și ce dacă avea cetățenia franceză, față de noi tot vinovat era: părăsise el țara în mod clandestin? Părăsise. Ne împrôșcase el cu noroi la Europa liberă - în fine, nu direct, dar nu ne insulta pe noi, când îi lăuda pe ceilalți? Nu trebuia să-l lase să ne intre-n țară. Ori, dacă tot l-au lăsat, să-i fi aranjat o chestie cu trafic de aur, ceva cu un băiețel-poponetețel, la hotel - și ce dacă-i însurat?, a venit la noi, la adevărata vocație - n-ar fi fost greu să pună laba pe domnul Șaptefrați și să ni-l dea nouă pe mână, să-l învățăm minte! Fiindcă el, bestia, a plecat cu primul exemplar! Când apare, dincolo?

- O fi apărut de când m-ați

- Ce te-am, rahat cu ochi!? Te-ai, singur, pocitanie! Criminalule, care ți-ai omorît fratele!

- Care frate?, zic

- Care frate! - cum: care frate...? Avem noi mijloace să-ți împrôșpătăm memoria! Cât timp ai tăcut, am tăcut și noi, te-am lăsat în pace. Dar acum, că te-ai legat singur la cap, te ajutăm noi să-ți provoci durerea de care duceai lipsă.

- Nu duc lipsă, nu-mi prisosește.

«Treizeci de ani...», zice Spelbul. După spelbenia lui, nimic. Însă după cuvinte - dacă nu mi-ar fi spus, nu mi-aș fi dat seama cum trece timpul. N-aș fi știut că timpul trece.

Un fel de a vorbi. Nu trece. Nu stă, este.

Ba nu: timpul își vede de de treaba lui de timp, locul însă nu se clintește. Chiar dacă nu ne mai aflăm chiar în aceeași

lună și nici boxă, la Numărul 9. Acolo-i acolo.

Crede că mă sperie cu Numărul Nouă. Să se sperie pe sine cu Patru Spital.

Bivolul zice, pe două voci, simultane:

<p>- Dacă te mai automutilezi, te bag la furioși, să te mutileze ei</p>	<p>- Dacă nu spui unde sunt celelalte exemplare, te bag la furioși, să te facă ei să spui.</p>
---	--

Bivolul Unu este cu treizeci de ani mai tânăr decât Bivolul Doi. Și:

<p>Îmi taie unghiile - degeaba; îmi pune mănuși de piele - degeaba; îmi pune cătușe, mă încuie de pat - degeaba: dacă nu pot să mă autodemasc dinăfară spre dinăuntru, mă autodemasc dinăuntru spre afară, cu dinții</p>	<p>Mă leagă de pat - degeaba: tot nu mă scol; mă bagă în Cămașa-lui-Cristos - degeaba: tot nu mă mișc; mă alimentează cu tubul - nu mă opun; îmi face clismă - să-mi facă; îmi face injecții cu Romparkin - tot tremur, de-mi sar dinții.</p>
--	---

Bivolul Unu este cu treizeci de kilograme mai bivol decât Bivolul Doi. Și:

<p>- Dacă da/nu, noi n-o să/o să te și-atunci o să te,/n-o să te, până scoți celelalte exempla'</p>	<p>- Dacă-ți mai muști obraji pe dinăuntru, te dau pe mâna dentistului, să-ți scoată el gărgăunii și exemplarele</p>
---	--

Bivolița, în schimb, Una:

- 'Zda mă-ti dă hidoșenie, de nu recunoști cinstit ca la-nchetă că unde-s 'lealalte 'ți triplez doza, băga-te-aș în mă-ta de bandi' și crimina', păi spui tu, bă, 're-ai al dracu' cu mă-ta și cu tac-tu, nu numa' locu' de le-ai pitit, spui și laptili de l-ai supt de la țâța curvii de mă-ta-n cur, că n-oi fi tu marele zmeu, de să ne rezști noo - noo, bă?! - să rezști la

tratament?, păi crezi că ești primu' de te-apuci să-mproști cu noroaie-n politica partidului nostru, 're-ai al boalelor să fii tu dă vândut pe treij' de-arginți, car' te legi de tovarășul nostru drag și român de-al nostru, care tu, mă boanghenă ori jidane, ori ce-oi fi dă ve-ne-tic, care ne vii acia, pă cap, dă s' ne vinzi țara!

Rața este numai pe jumătate rață, cealaltă nu spun cum este ea, secretul meu și-al ei, ție-o Dumnezeu:

- Cască gura - încă, încă!
 'Nghite-le - încă, încă! Și-acum
 dă să-ți văd gura - încă, încă!
 Ridică limba, să verific! încă,
 încă! Mut-o la dreapta, să veri-
 fic! La stânga - încă, încă.

Așa-așa - și-acum să vezi
 tu ce pățești de la pastile, de
 nu spui lu tanti că unde-ai pus
 hârtiile

pastilele și cașetele, să
 vezi ce pățește ea, dacă o
 prinde Bivolițoaia cu
 ele-n sân și în buzunarul
 de la piept al halatului -
 de fiecare dată

de fiecare dată vreau să-i spun să mi le chiar dea, chiar pe toate, la mine nu mai contează niște amărâte de pastile, dar ea, acasă la ea, cu bărbat și copii? - de fiecare dată vreau să-i mulțumesc, însă Rața mă ține tot timpul ei cu gura - mea - căscată, cu gura plină de apă, și iar cu gura căscată - pentru re-control și pleacă iute, prea iute pentru mine care nu găsesc cuvântul *mulțumesc* - i-aș mulțumi din ochi, dar ea nu mi se uită-n ochi; i-aș mulțumi, zâmbind, însă aș speria-o: ar crede că Pocitania rânjește, vrînd s-o muște - are dreptatea Bivola: obrazul nostru e demascat și pe dinăuntru și pe dinafară, până la os.

Spelbul care nu îmbătrânește niciodată îmi pune dinainte, pe Masa-Neagră, un dosar conținînd în total două file dactilografiate:

- Citești asta, până o înveți pe de rost, diseară te prezinți la proces, ca martor al acuzării. Depui numai ce scrie acolo,

dacă vrei să scapi de condamnarea la moarte. Înveți și turui, nu-ți fie frică de întrebări, de precizări, judecătorul e omul nostru, a învățat și el rolul încredințat - ai auzit de Petrescu? Astuia îi arăți un deget și știe ce replică să declame... Procesul e o piesă de teatru, cu toții jucăm în ea, unii pe scenă, alții în culise, în fosa sufleurului, în sală, pe ultimul rând de scaune... Dacă n-o jucăm cu toții, ca ceasul, vai și-amar de noi toți. Ai înțeles?

- Da. Da, să trăiți.

Să trăiesc; să învăț bine-bine. Și, pentru că nu am nevoie decât de o singură repetiție, Spelbul ordonă să mi se dea o porție dublă de fasole cu jumări și, în plus, să fiu dus la baie. Cam pe la vremea stingerii, sunt scos, cu ochelari de anchetă pe ochi, urcat în curtea interioară de la Interne (mă orientez după trepte, zgomote, mirosuri), acolo urcat într-o dubă necompartimentată, mi se spune să mă așez pe o bancă.

Dincolo de securistul așezat în dreapta mea, îl simt pe Ștef, după respirația de astmatic; dincolo de securistul din stânga - sau poate dincolo și de dincolo, îl știu pe Mihai, după bâțâială (transmisă prin bancă, prin podeaua dubei): așa-i face, de la o vreme, piciorul drept - eu îi prezisesem că n-are să se mai atingă de pian, decât pentru concertul pentru mâna stângă de Ravel, nu mă gândeam că Dumnezeu poate bate și peste picioare.

Și plecăm. Și ajungem. Și stăm, stăm.

Vin două perechi de pași prin curtea asfaltată; șoapte, apoi un gardian din mașină zice:

- Tu, bă! - și unul dintre noi e dus-condus.

După o vreme, adus.

- Tu, bă! - altul pleacă, șade pe-acolo, revine, se așează la locul lui.

Mie îmi vine rândul al cincilea. După Mihai, dar înain-

tea lui Ștef.

- Tu, bă! - o mână mă bate pe umăr, apoi mă apucă de cot. Scară, bă!, îmi șoptește, eu cobor orbește scara mașinii, două trepte.

Jos, pe ciment, alte două mâini mă apucă de coate, străbatem asfaltul, urcăm alte trepte, un coridor, alt coridor.

- Stai!, zice un însoțitor, în șoaptă.

- Atenție la depoziție, îmi șoptește în ureche, glasul Spelbului. Depui numai ce trebuie, altfel...

- Da, să trăiți, zic.

Un prag. Simt că am intrat într-o sală. Un însoțitor îmi scoate ochelarii, amândoi mă conduc, așa, orbit de lumină, undeva; dinaintea a ceva foarte lat și foarte roșu.

O estradă, o masă învelită în roșu. Îndărătul ei, trei securiști mari în grad; epoleți strălucitori, obraji bine bărbieriți, bine parfumați - îi simt de la locul meu. Un alt securist, și el cu epoleți, dindărătul unei strane aflată în stânga mea, zbiară, arătându-mă - în primul moment mă sperie, crezând că la mine răcnește.

- Priviți, Onorată Instanță și tovarășe Președinte, priviți, aveți în fața dumneavoastră încă una din victimele acestor sadici fanatici, fasciști criminali, care au executat orbește ordinul criminal al lui Horia Sima! Acela de a provoca tulburări în locurile de detenție, torturând pe deținuții care nu le împărtășeau ideologia lor bestială, ca să arunce o umbră și să ponegrească! Politica înțeleaptă a partidului nostru, asta au vrut ei să păteze, nemernicii, criminalii, fasciștii! Priviți, priviți în ce hal l-au adus pe un coleg de detenție de-al lor - apropie-te, să te vadă Onorata Instanță.

- Nu-i nevoie, se vede foarte bine!, mă oprește epoletatul din centru, desigur, Petrescu știu de la Spelb: Alexandru Petrescu îi judecase, înainte, pe timpul lui Carol al II-lea pe

comuniști și pe legionari; sub Antonescu pe legionari și pe comuniști, apoi, după intrarea Rușilor în țară, îi judecase pe anticomuniști (el fusese Judecătorul în procesul Maniu). Acum era general, Petrescul!

- L-au mutilat, Onorată Instanță!, suferea securistul-procuror. Acuzatul Țurcanu Eugen, membru activ al Mișcării Legionare, ca urmare a ordinului primit de la Sima, l-a torturat pe martorul aici de față, pentru motivul că a refuzat să învețe “Sfânta tinerețe legionară”! I-a crestat, pe amândoi obraji, cu un obiect ascuțit, Garda de Fier și zvas-tica! Nu se mai observă în clipa de față, nu pentru că s-ar fi vindecat, ci pentru că... Îmi cer iertare, Onorată Instanță și tovarășe Președinte, dar sunt atât de revoltat... Trăim în secolul al douăzecilea! și, în secolul al douăzecilea, acuzatul Pop Cornel, membru activ și de seamă al Mișcării Legionare i-a sfâșiat, i-a smuls martorului aci de față obraji! La propriu, Onorată instanță! Cu dinții! Acuzatul Pop Cornel i-a smuls martorului acuzării, cu dinții, hălci întregi de piele și de carne de pe obraji și le-a... Mi-e greu să rostesc... - ajuns aici, securistul-procuror izbucnește în plâns, își scoate o batistă uriașă, își suflă nasul, trompețind (ce zicea Spelbul, ce zicea? că procesul e o piesă, dar dacă n-o jucăm cu toții, ca ceasul, dracu’ ne ia)), apoi își șterge ochii, gâtul și, printre suspine și horcăituri, continuă: Vă rog să mă iertați, dar... Cum să dai un nume unor astfel de acte? Barbare! Sălbatic! În secolul nostru, dragi tovarășii, al douăzecilea! Dar trebuie să spun: datoria noastră, a celor care veghem la bunăstarea poporului, este să-i spunem răului pe nume! Pentru ca asemenea acte să nu se mai repete! - acum nu mai plânge, acum fulgeră cu brațul peste capul meu, spre boxă: Acuzatul Pop Cornel, membru activ și de seamă al Mișcării Legionare, la ordinul lui Horia Sima, după ce i-a smuls

martorului aici de față, hălci întregi de carne de pe obraji - ce-a făcut? Le-a mâncat! Le-a înghițit, dragi tovarăși! Carne de om, Onorată Instanță și tovarășe Președinte! El, canibalul legionar!!

Arată, peste capul meu, în dreapta. Întorc și eu privirea:

În țarc, pe vreo patru bănci: un securist, Țurcanu, un securist, Popa Țanu, un securist; în spatele primului securist: Levinski; în spatele lui Țurcanu un securist, dincolo: Pătrășcanu, alt securist; un securist, canibalul Pop Cornel - iată-l și pe Jubereanu, uite-l și pe Apolzan cel mare, așezați în șah, securiști și deținuți.

Nu-l văd pe Gherman. Unde-o fi Titus Leonida? Dar "Lacy" Reck? Dar Calciu, băiatul celui alt bulgar, Goiciu? Dar Fuchs, sionistul? Dar Bălan - bălanul? Dacă apare Apolzan care a picat târziu, de ce va fi lipsind Bălan, trecut primul din seria noastră?

Securistul urlător și procuror urlă-nainte, acum arată Onoratei Instanțe și tovarășului Președinte două fotografii: una a mea, după, cealaltă a lui frate-meu, dinainte. Trag iar cu privirea spre boxă: Țurcanu privește în podea - Doamne Dumnezeule, dar nu poate fi Țurcanu, Țurcanu însuși să se uite la podea, ca un oarecare bandit?; Popa Țanu își ține capul în mâini - Dumnezeule, dar ce I-ai făcut lui Țanu, de-a ajuns, el, să-și țină capul în mâini?; Nutti Pătrășcanu privește drept înainte; Pop Cornel, ca de obicei, tremură cu falca atârnândă...

Unul dintre securiștii însoțitori îmi dă un ghiont:

- N-auzi, mă? Depune!

Și depun. Cu ochii la generalul Petrescu. Deși generalul Petrescu încuviințează din cap la fiecare al doilea cuvânt, de pe la mijloc încep să mă poticnesc, așa că fur cu privirea spre stânga mea: Spelbul îmi suflă fără glas, dar înțeleg după

mișcarea buzelor. Și chiar dacă mi-ar sufla cu glas...

În timp ce mă apropii de sfârșitul depoziției, îmi spun că, după ce isprăvesc de recitat poezia, am să adaug și ceva proză. De-a mea, deși nu personală. Să-i spun Domnului Președinte Petrescu Alexandru că, în privința obrazului, este o treabă de familie; apoi să-l rog frumos pe Domnul Președinte să-i dea ordin lui Pop Cornel să se dezbrace de cămașă, de pantaloni - are să aibă ce vedea: doar nu și-o fi mușcat singur bucele; să-l rog frumos pe Domnul Președinte Petrescu să coboare din ceruri și să vadă coastele lui Pătrășcanu desprinse de sternum, pornind care încotro; să vadă gura lui Apolzan - a, nu lipsa dinților (lipsă obișnuită), ci a vârfului limbii - a propoz de limba lui Apolzan: unde-o fi, din boxă, Goiciu, directorul Gherlei? Dar Dumitrescu de la Pitești? Dar politiciii Marina, Avădanei? Unde or fi alde Kohler, Mihalcea, Chirion? Gardienii Ciobanu, Cucu, Georgescu, Mândruță? Unde coloneii "recrutori" pentru Canal, Zeller și Duhlberger? Unde o fi generalul Nicolski, "stăpânul" nostru al tuturor? Unde Ana Pauker, ochiul lui Stalin și unde colonelul Spelbeanu (e alături de, nu în boxă), cureaua de transmisie?

Colonelul mă ajunge din urmă pe coridor (încă nu mi-au pus la loc ochelarii negri) și îmi șoptește din mers:

- Bine, bine, ai depus bine. Te-ai cam încurcat la urmă, dar ai dres-o, bine-ai făcut că te-ai uitat la mine, să-ți suflu.

Cum să nu mă uit? Cum să nu depun - bine? Cum să nu-mi sufle, nemuritorul colonel Sufleanu?

- Bine, bine, ai depus bine, îmi zice el, după ce depun și în procesul lui Calciu. Îți dăm drumul mai devreme.

- Să trăiți!, zic. Vă raportează că, din condamnarea de cinci ani, am făcut până acum șapte.

- Mult a fost, puțin a rămas!, se înveselește Spelbuluianu

- apoi, serios: Ai uitat chestia cu frate-tău?

- Care, frate-tău?, zic.

- Să nu fii obraznic cu mine, că-ntorc foaia, zice. Și nu uita chestia cu frate-tău, zice el ceva mai târziu. Ne dai o mână de ajutor într-o mică problemă și noi îți dăm drumul mult mai devreme decât...

- Să trăiți!, zic. Vă raportează că din condamnarea de cinci am făcut paisprezece.

- Și cu-a brânzii, cinșpe!, se veselosește colonelul Spelbeanu, prietenul meu cel bun. Ți-am mai spus: mult a fost, puțin a rămas, azi-mâine se dă o amnistie, tu ieși, dar eu? La asta te-ai gândit?

- Nu, să trăiți, la asta nu m-am gândit.

- Gândește-te! Gândește-te și la alții, nu numai la tine, egoistule!

Așa că mă gândesc la bietul colonel Spelbeanu, că rămâne, când vine amnistia din '64 și eu ies, după cinci-sprezece din cinci.

Zice tata, împingându-mă cu pieptul spre ușă:

- Nu trebuia să vii aici, nu se face, aici e la ea, ți-am spus că m-am recăsătorit, ce era să fac, maică-ta s-a prăpădit imediat după aceea, socru-meu, popa, s-a dus și el - s-a dus dracului familia noastră și casă și masă și tot. Dar ți-am scris, în fiecare an ți-am scris, acuma tu pretinzi că n-ai primit nimic - pot eu să fiu sigur că chiar n-ai primit scrisoarea de la mine? Și tu... Zău așa, după ce lipsești atâta amar de vreme și nu dai nici un semn și, hodoronc-tronc, debarci aici pe neanunțate... Și ce i-ai făcut lui Vasile?.

- Care Vasile?, zic, eu sunt...

- Atunci celuilalt, Elisav - ce i-ai...?

- Care celălalt? Eu sunt celă'...

- Tu, el - nu-i tot aia? Vă treziți după atâta amar de timp

și, pe deasupra... Măcar să-mi fi dat o telegramă, te-aș fi așteptat la gară, am fi vorbit acolo, despre toate. Și-acuma ce mă fac eu - uite ce e, crede-mă: ea e bolnavă de inimă, dacă te vede cum arăți...

- Cum arăt? Te-am speriat?

Nu răspunde. Repet:

- Te-am speriat?

- Da de unde! zice ea, râzînd, speriată. Numai că... Atâta timp, atâta amar de timp, fără răspuns la scrisorile mele... Te-am așteptat cinci ani, cât ți-a fost condamnarea, mai mult nu s-a putut, nu a fost posibil, înțelegi... Nu m-au lăsat, mi-au spus clar, că dacă nu o rup cu tine și nu mă căsătoresc imediat cu altul, nu primesc post, așa că... Ce era să fac? Tu nu înțelegi, voi erați acolo, dar măcar erați asigurați pentru ziua de mâine, aveți casă, masă - dar noi? La cheremul oricărui analfabet cu carnet roșu... Ce știi tu ce am ajuns noi, profesoarele de țară - nu mai vorbesc de învățătoare. Carne de regulat pentru tovarășii din mediul rural! Nu mai vorbesc de milițieni, de președinți și secretari, dar ultimul brigadier de la crescătoria de porci întinde mîna și ți-o pune pe cur - asta voiai să ajung, ca atâtea alte colege de facultate? Șeptel la dispoziția tovarășilor în deplasare? Parteneră la chefurile lor porcești? Păi dacă era să mă fac curvă cinstită, mă regulam cu cine plătea, nu după dosar, doar cu tovarășii cu carnet de partid. Așa că mi-am zis: dacă tot mă aruncă la țară, atunci să-mi iau bărbat-pentru-la-țară: m-am măritat cu un agronom, am cerut repartitie în același sat. Dar cinci ani încheiați tot te-am așteptat.

- Aritmetica ta e foarte drăgălașă - și de ce m-ai așteptat?, zic.

- De ce! - acum tu îmi reproșezi? Cu ce drept? Cînd ai făcut ce-ai făcut, m-ai întrebat? Mi-ai cerut părerea? Nici eu

nu ți-am cerut părerea - de unde să te fi luat?, când m-am măritat și am făcut un copil; am o fată de cinsprezece ani.

- Bine Iulia, dar nu-ți reproșez.

- De ce-mi zici Iulia? Eu sunt...

- Știi cum să nu știu cine ești?

- Dacă știi, de ce-mi spui: Lena? Pe fiică-mea o cheamă Lena - după Lena Dumitriu, roșcata, o mai ții minte? A murit de cancer, în ultimul an de facultate, așa că...

Așa că.

Ce clare erau lucrurile în închisoare, fiecare la locul lui, aici însă se mută tot timpul, schimbă locurile între ele, dispar, apar - greu, greu; trebuie să fii mereu atent unde pui piciorul, cum intri, cum ieși pe ușă (trebuie să apeși clanța) și mai ales, mai ales oglinzile - nu vorbesc de mine, eu totdeauna m-am împăcat cu ele: de fiecare dată când l-am chemat, a venit, uneori mai târziu, alteori mai prea târziu, dar a venit, chiar dacă e nu mă duc spre el, ceea ce este curată iluzie optică: eu, în oglindă, deci doar eu ies în arenă, atunci când Țurcanu ordonă:

- Ia, măi, frații Pop: ia treceți acolo, la mijloc și trageți-vă voi o dimascare exemplară! Ca-ntre gemeni! Pân-la os!

Până la os în arenă întru mântuirea celor cu încă îndoieli în privința justeții cauzei pe culmile cele mai înalte ale noii societăți țără clase exploatarea omului de către deosebire sex-vârstă-rasă mă întredemasc cu foarte adâncă hotărîre de reeducare cu foarte multă bucurie fără de margini foarte înalt avânt revoluționar frățească dragoste de om și îngerii aproape față de cei aflați în incomodă și cu totul provizorie poziție de asistare care n-or fi ei, asistatorii, mai ai dracului decât noi, să refuze bunătate de reedu' și lepede de putri', așa că pre mulți mântuim noi la Pitești și în urma bunelor rezultate Țurcanu ne trimite la Târgu-Ocna, sub ordinele lui

Pătrășcanu însă târgocnenii bandiți au fost bandiți au rămas putrezi până-n măduvă și de boală și de bătrânețe că ei refuză sfânta reeducanie dacă noi nu le restituim medicamentele pentru bolile și bătrânețele lor ei declară greva foamei se sinucid în masă și după ce Virgil Ionescu își taie vinele și după ce în duminica aceea se atâră cu toții de gratii și zbiară că nu știu ce le facem noi și aud și spectatorii și judecătorii și chiar arbitrii de pe terenul de fotbal vine procurorul și-i spune că la el la Târgu-Ocna nu ține chestia, că a răsuflat în țară și circulă zvonuri dușmănoase riscăm să ne dea la Vocea Americii așa că să facem bine să ne întoarcem la baza cui ne are.

La Pitești.

De acolo Țurcanu vrea să ne trimită la Canal ne ducem dar nici acolo nu ține chestia răsuflă la Vocea Americii tot felul de zvonuri dușmănoase așa că plecăm la Gherla unde Popa Țurcanu ajunsese înainte și pusese stăpânire pe închisoare dar cu Țurcanu al nostru nu ține chestia așa că pre mulți mântuim noi după metoda Țurcanu la Gherla sunt arene frumoase cu public fierbinte asistator mai ales în camerele 99 și 101 de la etajul III dar nici în altele mai mici nu ni-i rău și rușine repurtăm succese de seamă în munca noastră de zi cu zi favorizate de faptul că deținuții fuseseră deja inițiați în Aristotel deci știau că ori se reeducă ori cale de mijloc neexistând așa că mai întâi venim unul pentru celălalt apoi venim unul pentru asistatori ne mântuim într-un elan general și cubizator devenind oameni de mâine vajnici constructori a societății cel mai înalt comunism biruitor și la sate pe întreg pămîntesc liberat de opiul lanțurilor robiei de veacuri de la oraș și sate pe a cincea parte din trăiască prietenia de veacuri româno-sovietică pe culmile cele mai viitoare căci Noi suntem tineretul și-al viitorului copii

hei-rup și Acest cântec tineretul va cântaaaaa va cântaaaaa va cânta Acest cântec nimeni nu-l va sugrumaaaaa sugrumaaa sugruma și Înfruntînd furtuni spargem munți în pumni lupta noaaaaaaa'.

- Bestia de Șaptefrați, cât rău ne-au tăcut, de ce, dom'le, de ce să ne facă el rău nouă, nu suntem cu toții români? Și-atunci de ce dă el în noi, care nu mai suntem ca pe vremuri, tărcați de tot felul de olteni barați, evrei, ovrei, jidani și alte naționalități, cum zice bancul, păi spune și tu, că mai știi câte ceva, dar nu le știi pe dinăuntru, crede-mă pe mine, că mă cunoști de-atâta vreme, pe timpul ăla, dacă erai român, la munca de jos cu tine!, la treburile cele mai grele și mai periculoase și mai prost plătite, toate posturile de conducere erau ocupate de ei, domnule, pe locul întâi, evreii, nu că fac ură de rasă, dar, domnule, țara noastră se cheamă România - și cine-o conduce? Nu vorbesc decât de sectorul nostru, Internele - cine s-o conducă: pe locul întâi: evreii; pe locul doi: ungurii; pe locul trei: bulgarii; pe locul patru: lipovenii - abia pe locul cinci dacă veneau românii noștri, măi frate! În țara noastră! Și, atenție: dacă-i luai la bani mărunți pe unguri, pe bulgari, pe polonezi, pe ruși, ce aflai? Că marele ungur, marele bulgar, polonez, rus, ce-o fi fost, ori se declara el, era, în realitate, tot evreu! Și după ce-au făcut răul pe care l-au făcut, cum i-am dat noi jos de pe scaune, ce-au făcut: s-au cărat la Israel, domnule! Câțiva - puțini - sunt mari generali în armata lor, în fine, specialiști în câte ceva, dar cei mai mulți sunt pensionari - și vrei să știi cine plătește pensioara fostului tovarăș general Haimovici și Goldenberg și Bernfeld? Statul nostru, domnule, România! Ce zici de treaba asta? Acum nu vorbesc de chestia generală, cu ce-a fost, vorbesc de ce este în prezent, cu-cu-cu banditul ăsta de Șaptefrați, șontorog nenorocit! - păi să ne facă el

nouă una ca asta? Păi el nu știe că punem noi laba pe el, azi-mâine? Păi Revoluția are mână lungă, îi ajunge pe dușmani oriunde s-ar ascunde ei și oricând hotărîm noi, îi trimitem niște “salutări din București”, de nu se vede, îi închidem definitiv gura - dar până atunci, să ne spui unde-s celelalte exemplare?

- Acolo, zic și arăt pe biroul lui exemplarul, la mine ascuns atât de bine, încât drept la el se duseseră.

- Am spus: celelalte! Cine te crede că ai bătut numai două - tu nu ți-ai păstrat unu?

- Eu știu ce-a fost.

- Știi, pe dracu'. Numai minciuni, numai calomnii ai pus pe hârtie! Am citit eu cu ochii mei - numai invenții! De pildă, unde scrii că organele noastre erau informate de ceea ce se petrecea acolo, în fine, în anumite celule! Ba chiar tolerau!

- N-am scris că organele tolerau reeducarea, am scris că organele organizau reedu'

- Minți, bestie! Bestie mincinoasă! Trebuia să te bag și pe tine în lotul lui Țurcanu, măcar în al lui Calciu! De să nu mai deschizi gura în veci! Cum, mă, cum zici tu că noi am orgahizat porcăria, când noi am oprit-o?

- Așa am scris: dumneavoastră ați oprit-o. După trei ani.

- După... Când am aflat și noi - ți-am spus că nu se știa ce mișculează ovreii și ungurii și rușii, ei erau în fruntea bucatelor, ei în fruntea secretelor - păi crezi tu că dacă vreun român de-al nostru ar fi știut ce blestemății se petrec la Pitești și la Gherla și la Canal - ar fi tăcut?

- Dumneavoastră ați știut și ați tăcut.

- Ceee? N-am știut, pe-onoare mea!

- Atunci nu sunteți român - Sepeanu e un nume făcut, ca Rozeanu, Floreanu, Vianu, Aureanu...

Tăcere. Ireală. Pentru ce am spus, Spelbul mă poate ucide, fără să dea socoteală cuiva. Am zis ce-am zis și pentru că m-am săturat. Am obosit - m-a obosit. Spelbul continuă, de parcă n-aș exista prin ultima replică:

- Știi bine că, atunci când am aflat, i-am pus capăt și am luat severe măsuri împotriva vinovaților! Cine i-a judecat, condamnat, pedepsit-exemplar pe criminalii legionari care puseseră la cale toată...? Noi! Noi, românii din Ministerul de Interne! Doar ai fost martor la amândouă loturile.

- Am scris, acolo, că am fost martor. Am scris ce am depus.

- Ai scris ce ai depus, dar ai comentat dușmănos! Ai pretins cu nerușinare că nu știu ce ți-am fi făcut, că te-am drogat, că te-am condiționat - când te-am condiționat eu, banditule? Când te-am drogat? Când te-am obligat eu să înveți pe de rost depoziția? Când, spune și vino cu dovezi! De ce faci afirmați fără acoperire? Ai probe? Păi, dacă n-ai probe înseamnă că minți ca un nerușinat! Înseamnă că n-a fost așa cum pretinzi tu!

- Așa a fost. Am probe: eu.

- Ceee?! încetează cu... Vrei să spui că tu constitui o probă? Da, o probă, vie, de minciună patentă! Nerușinată! Dar ia să te iau eu la bani mărunți, cu... proba, ia să discutăm noi ca între oameni, ca între români și încearcă să uiți că eu sunt de partea astalaltă a biroului... Întrebarea e: Cine te-a desfigurat - nu frate-tău, când vă băteați ca chiorii în celulă, de nu vă puteau despărți nici măcar tovarășii gardieni? Nu tu singur ți-ai..., în fine, cauzat, când îți grăpai obrazii cu unghiile, când te mușcai pe dinăuntru...

- Ziceam că mă demascam.

- Ziceai, pe... Te privește ce ziceai, adevărul e că nimeni nu ți-a făcut nimic la obraz - cine ți-a făcut ceva, cât de mic?

Răspunde: cine?

- Eu am scris. De răspuns să răspundă cine poartă răspunderea.

- Ai scris minciuni! Și ce vrei să spui cu...? Să răspundă cine poartă răspunderea?

- Vreau să spun ce am și spus: organizatorii reeducării...

- Prinde-i și pune-le sare pe coadă! Care a murit, care s-a cărat la Israel...

- Teohari Georgescu. Nicolski. Dumneavoas'

- Bestie! Bestie fascistă! Bestie mincinoasă și nerușinată! Tu nu știi, nenorocitul, că tovarășul nostru Teohari a fost recooptat în Comitetul Central? La sugestia tovarășului nostru Ceaușescu? Tu nu știi că tovarășul general Nicolski are pensie de la Stat, dar aici în România, fiindcă dânsul n-a plecat în Israel, ca alții? În ce mă privește... Eu, la fel, de trei ani sunt la pensie - nu te interesează pe tine, banditul, cu ce grad m-am pensionat eu și dacă mă aflu acum, aici, la datorie, e că am fost solicitat în cazul tău, pe care-l cunosc, bestie care nu mă lași să-mi gust pensia în pace! Păi tu crezi că actuala conducere de Partid și de Stat ne-ar fi acordat distincții, decorații, pensii, calde mulțumiri, dacă ne-ar fi găsit o cât de mică vină? Măcar atâtica? Adevărații vinovați - îți spun eu cine-s: Țurcanu și legionarii lui! - și-au luat pedeapsa cu vârf și-ndesat - așa că ce mai vrei? Să-l scot pe colonelul Duhlberger din mormânt ori pe generalul Ițicovici din Israel unde și-o coace la soare, pe când eu trag din greu cu un bandit ca tine! 'Tu-ți dumnezeii mă-ti! 'Tu-ți dumnezeii mă-ti!

Continuă să mă înjure, de parcă mi-ar povesti o întâmplare oarecare, plicticoasă pentru amândoi, însă cum el are datoria să mi-o povestească... Apoi:

- Cum de ți-ai permis tu să scrii, aici, că asta a fost un

fenomen unic în lume? Cum? La percheziție ți s-au găsit sute de cărți nocive, dușmănoase, printre care și... Hai să vorbim ca între oameni și uită că ne desparte masa asta: ți s-au găsit la percheziția domiciliară toate cărțile lui Soljenițin. Păi bine, mă: după ce i-ai citit Arhipelagul, după ce-ai aflat ce și câte și cum s-a-ntâmplat acolo, la ei, la ruși - cum de-ai putut să afirmi fără rușine că fleacurile, accidentele de parcurs, întâmplările acelea nenorocite - pe care, noi, Ministerul de Interne le-am demascat și lichidat - constituie un fenomen unic în lume? Păi, mă: cu asta vrei tu să fie cunoscută țara noastră în lume? La asta vrei tu să fie România campioană mondială? Cum spui tu că e fenomen unic, când - să nu negi: am, aici, lista cărților confiscate, ceea ce înseamnă că tu știai foarte bine ce s-a petrecut și în China și în Coreea și în Vietnam - până și în Cuba - ca să nu mai vorbim de ruși, că râdeam noi de ei, când pretindeau că au descoperit și radioul și trenul și praful de pușcă, dar să știi că în materie de chestii represive, sunt primii din lume! Deci, rușii au inventat și asta și ne-au băgat-o nouă pe gât, ne-au obligat s-o adoptăm - păi de ce n-ai scris, mă, că la noi asta a fost de import, că la noi s-au produs câteva accidente întâmplătoare și regretabile - și primii care au regretat noi am fost, fiindcă rușii cu legionarii și cu ovreii au pus la cale asta, fără ca noi să știm! Țasta-i adevărul adevărat! De ce n-ai scris chestia asta, că a fost un complot împotriva noastră, a românilor? De ce n-ai scris că, la noi în România, au fost două-trei accidente regretabile, nu voință, nu program, nu sistem ca la ei?

- Am scris ceea ce am trăit eu.

- Trăit! Degeaba trăiești, dacă nu ai o privire de ansamblu asupra vieții. De ce n-ai dat o interpretare justă, directă, în spiritul adevărului a ceea ce pretinzi tu că ai trăit? Ai mințit prin falsificare, dar și prin omisiune...

- Mi-or fi scăpat câteva amănunte, însă esențialul...

- Esențialul! Amănunte! Amănunt a fost ce i-ai făcut lui frate-tău, bestie?

- Care frate, bes'...?

Nu, nu e deloc în regulă libertatea asta, cu oamenii, fie ei anchetatori la pensie, solicitați pentru anumite cazuri, binecunoscute numai de ei, fie de partea cealaltă, ca bestia de Șaptefrați:

- A dat Dumnezeu și am văzut Cartea! - zice și mă pupă, bălosul, basarabeni ăștia au luat de la ruși obiceiul de a pupa, a salut, pe gură. A dat Dumnezeu ca cineva dintre noi să se re... Să se des-reeduce. Și să scrie. Să scrie Cartea - cartea noastră pe care fiecare din noi ar fi trebuit să o scrie... Mai ales eu, care am ajuns dincolo, la adăpost, ce mi-ar mai putea face mie?

- Oricum, mai mult decât mie, zic.

- Asta e!, zice Mihai. Eu îmi închipui că mai am ce pierde - dar tu...

- Nu mai am nimic de pierdut.

- Numai de câștigat, zice el și iar mă îmbăloșează cu limba-n gură - ce obicei melcos. Nu credeam să mai apuc... Și, dintr-o dată, schimbă tonul:

- Totuși, am impresia - adevărat, la prima vista..., zice și se oprește, trebuie să-și oprească bătaiala piciorului drept cu bătaiala mâinii drepte (cele două ritmuri se neutralizează). Am impresia că istoria este incompletă...

- Mi-or fi scăpat câteva amănunte, zic. Ori fapte pe care nu le știu direct - de pildă convorbirile dintre Țurcanu și Nikolski, la Suceava, atunci când, probabil, au fost puse bazele reeducării de tip nou, prin constrângere, nu ca reeducarea liber consimțită a lui Bogdanovici; de pildă, instruc-

tajul pe care nucleul Țurcanu, de la Suceava, l-a primit la Iași, poate chiar la Moscova; de pildă...- atâtea altele, însă eu am scris numai ce am trăit eu, pe pielea mea.

- Bine-bine, ai scris ce ai trăit tu - însă numai o parte; numai o față: demascarea; mai exact: autodemascarea ta, acolo, sub Levinski - dar mai departe?

- Care, mai departe?

- Asta. Mai departe, asta!, zice el, însă nu înțeleg deloc ce-mi arată, dar îmi arată ceva?, fiindcă bâțâie din tot trupul. Ai pus pe hârtie numai ce ți s-a întâmplat ție, de la alții...

- Am scris și despre alții. Despre tine, de pildă.

- Despre mine, de pildă, ai scris lucruri... stranii, ca să nu spun inexacte - prin parțialitate: că nu știu ce ți-aș fi făcut eu ție... Să admitem, pentru a putea continua discuția, dar gădesc oarecum straniu, aș zice de-a dreptul suspect că n-ai scris nici un cuvânt despre ce mi-ai făcut tu mie.

- Eu, ție? Ce?

- Ce - asta!, bâțâie el și mai tare. Noroc că nevastă-mea nu știe românește - de altfel, chiar de-ar fi româncă, tot n-ar înțelege nimic - ce ar fi de înțeles? Uneori, eu însumi nu mai înțeleg. N-ai scris nici despre... Să admitem, îți vine greu, însă, fără să intri în amănunte care te-ar putea face să suferi, trebuia să amintești măcar despre ceea ce i s-a întâmplat lui frate-tău. Mai corect: ce s-a întâmplat cu frate-tău...

- Ce s-a întâmplat cu frate-meu?

Căscatul de Șaptefrați se uită la mine, de parcă acum m-ar descoperi - Mihai, prietenul meu din copilărie, colegul de cameră, în studenție, colegul de celulă, în...

Hélène, nevasta-sa, franțuzoaică bine crescută, deși nu înțelege despre ce vorbim, simte că ceva nu este în regulă - așa că se grăbește să ne explice, ea nouă, ceea ce noi, desigur, n-avem de unde ști, anume că muzica populară

românească este de o varietate extraordinară. Mihai o ascultă răbdător, o asigură că are dreptate apoi, după altă repriză de bâțâială (ce Dumnezeu, nu s-o fi găsit în toată Franța un doctor ca lumea - doar pentru asta s-a dus, a rămas, s-a însurat cu infirmiera, a căpătat cetățenia franceză și acum, uite-l, în... vizită...), zice și întinerește cu treizeci de ani:

- Ascultă, bre: dacă mă gândesc bine... - și izbucnește în râs și râde și râde, apoi, bâțâind din cap, pe laterală: Dacă mă gândesc bine, adineauri am fost nedrept. Cu asta, a ta, cartea... În așteptarea... partiturii pentru orchestră, măcar a reducăiei pentru pian, ne putem face o idee despre întreg după știma asta. Dacă alții, neimplicați, deci... obiectivi, vor scrie cândva istoria reeducării - foarte bine. Noi, implicații... Judecând după mine, n-o să deschidem gura, atâta vreme cât o să ni se pară că mai avem ceva de pierdut - și, dacă te uiți la mine, constai că am atâtea, atâtea de pierdut... Cei care au trecut pe-acolo, tac; cei care n-au trecut, vor fi fiind ei obiectivi, dar la ce slujește, aici, obiectivitatea? Reeducarea, în ciuda caracterului ei de masă, a fost o problemă individuală, personală, numai cine a pus mâna și a pipăit crede... Crede, crede - dar ce? Numai partea, fațeta, partitura lui - cine acceptă că și el a făcut rău altora? Apoi eventualii istorici vor avea nevoie de documente așa se face istoria lor; dacă există documente, probe scrise, atunci, da, au existat și faptele, altfel, ba! Tot ce știm noi nu s-a petrecut, nu a fost, nu are dreptul la existență - dacă lipsesc documentele... Care documente? vorba ta, și or să fie din ce în ce mai puține, până la dispariție, pe măsură ce trece timpul. Până una-alta, securitatea face istoria, o face după chipul și cheful ei, șterge toate probele, toate urmele... Fie vorba între noi, piteștenii: bine fac, n-aș avea chef să revăd declarațiile pe care le-am dat, la Pitești. Și, totuși, păcat - mă gândesc la cele câteva mii

de pagini scrise de Țurcanu, la Interne, pe când i se promitea că are să ajungă maior de Secu, dacă nu de-a dreptul colonel. Nu știa că își scrie cu mâna lui sentința de moarte... Le-or fi distrus...

- Nu cred, zic. Din câte știu, Țurcanu scrisese un fel de manual al bunului securist, un fel de tratat de... În fine, de...

- De ce, tratatul?

- Nu știu. Nu l-am văzut. O fi un Tratat despre Tortură.

- Și tu erai la Interne, atunci.

- Eram, dar singur. Nu l-am văzut pe Țurcanu decât la proces. Am depus, am...

- Parcă eu n-am depus!, zice Mihai. Știi la ce mă gândeam eu... - în spital ai timp de așa ceva... Mă întrebam dacă nu cumva reeducarea a fost o treabă strict de familie, între comuniștii de ambe sexe...

- Nu înțeleg.

- Atunci între legionari de ambe semne...

- A-ha, vrei să spui: o răfuială în de ei. Nu cred. Ai cunoscut tu vreun piteștean comunist?

- Nu și nici nu era nevoie, înfruntarea ideologică s-a făcut peste zidurile închisorii, peste capetele noastre, ale neutrilor, ale apoliticilor.

- M-am gândit și eu - cât am stat în spital. Bieții legionari, s-ar supăra de moarte, dacă ar afla ce gândim: că ei sunt, în fapt, comuniști de altă culoare. Că și ei voiau o revoluție. Și ei visau o țară ca soarele pe cer. Iar conceptul de reeducare, de fabricare a omului nou, îl avea Codreanu, demult, oricum, înaintea lui Makerenko...

- La asta mă gândeam și eu - în spital, zice Mihai. Că, la Pitești a avut loc o acțiune de deslegionarizare a... A cui s-a nimerit. Și s-a nimerit așa, fiindcă niște legionari - fie din tabăra lui Bogdanovici, fie din a lui Țurcanu - din frică de

închisoare, din spaimă de suferință, au apucat să încheie pactul cu Diavolul, au vrut să-și schimbe semnul.

- Și noi am nimerit ca musca...

- N-am nimerit ca musca, zice Mihai. Ne-au băgat ei, ca alibi al amândurora. Comuniștii ne-au considerat tot atât de periculoși ca și legionarii, deci, reeducabili ca legionarii; iar legionarii ne considerau; în sinea lor, tot atât de vinovați ca și comuniștii, deci reeducabili din punctul lor de vedere, legionar - că am dreptate, spune: de ce bravii legionari, mai devreme sau mai târziu, au cedat, au scuipat pe trecut, iar nelegionarii, mai cu seamă neintelectualii, deși torturați, nu acceptau să scuipe pe trecutul lor? - doar știi, la Gherla, țărani și muncitorii apolitici nu pricepeau de ce să recunoască în gura mare că... Îți aduci aminte ce ne răspundeau când le ordonam să spună, tare, că mamele lor au fost curve: «Mama, curvă? Poate mă-ta, dar mama, nu!» - și se lăsau mai degrabă uciși în bătaie decât să accepte... Te-ai gândit de ce oamenii simpli nu se lăsau reeducați?

- M-am gândit. Dar m-am răzgândit. În cele din urmă și oamenii simpli se lasă reeducați.

- Poate, zice Mihai. Ei sunt insensibili la argumente intelectuale, ideologice. Dar cu timpul, vreau să spun: dacă presiunea continuă... Orwell...

- Orwell - nici o legătură, zic. Smith a fost golit de memorie, ca noi, di putrigai. Și reumplut cu paramemorie - definitiv! - de către O'Brian, aflat de cealaltă parte. Or noi, la Pitești...

- Și Țurcanu era de cealaltă parte - chiar dacă locuia în aceeași celulă cu noi - a primit el măcar o palmă de la un coleg deținut?

- Orwell - nici o legătură cu noi. Smith, după ce a trecut prin camera 101 și a început să-l iubească pe Big Brother, a

rămas un reumplut - atât. Nu s-a mai des-re-umplut.

- Am înțeles, zice Mihai. Smith a rămas la ceea ce a suferit el, nu a trecut pragul de cealaltă parte, nu a încercat să golească pe altul - ca la noi, la Pitești.

- Poate că da, poate că nu, zic. Smith rămâne ca o umplutură a lui O'Brien.

- Poate că da, poate că nu - poate că da!, zice Mihai. Noi cum am rămas, deșteptule?! Mulți - dar morți! Cine tace nu trăiește - vechi proverb tungus.

- Orwell - nici o legătură cu noi. Nu toți ai noștri au rămas muți, zic. deși muriseră.

- Poate că da, poate că... Te gândești la Cobuz, la bietul Ștef... Ei au încălcat întâia poruncă a reeducării: "Să nu vorbești!", dar au încălcat-o și pe a doua: "Să nu ai încredere în aproapele tău!"

- Eu am încredere în aproapele tău, zic.

Mihai nu mă aude, continuă:

- Așa că securitatea a pus mâna și pe vorba scrisă și pe vorbitorul scriitor; prima a fost pusă bine, în crematoriul de hârtii de la Interne, vorbăreții puși atât de bine, încât, dacă n-or fi murit, mai trăiesc și-n ziua de azi - muți. Nu credeam că cineva poate să tacă atât de elocvent, atât de răsunător, de asurzitor ca bietul Ștef.

- Eu am încredere în aproapele meu, zic.

- Fiindcă nu vezi nici o legătură între Smith și noi. Eu n-aș avea încredere în aproapele tău!, râde Mihai.

Face o pauză. Îl simt: ce face el, acum, este o pauză. Și zice, uitându-se aiurea, ca să-mi fixeze mie atenția:

- Decât atunci când are să-ți transmită de la Paris, vorbă că scrisul tău e pe cale să devină text tipărit, hélas, în Franța...

- Și cum va suna, hélas, vorba?

- Vorba are să sune, de pildă... “Marfa a fost livrată...”
 - deși sună-răsună precum clopotele Patriarhiei, de Paște. Să căutăm altceva. Și nu scris, ci telefonat. O să strecor, printre altele, pentru prima fază, să zicem: “Jumătatea a ajuns cu bine” - urechiații de la ascultări au să creadă că vorbesc despre Hélène, jumătatea-mi proprie.

- Dar nu despre ea o să vorbești.

- Pentru faza a doua, după traducere, o să spun ceva în genul: “Jumătatea e bine, în câteva luni - sau săptămâni, depinde - naște”. Dacă nu, atunci...

- Dar nu despre Hélène vorbești.

- Ne jucăm de-a cuvintele, ca să-i derutăm. Jumătate...

- Înseamnă că și asta, a mea, este doar jumătate.

- Și jumătatea poate da măsura întregului, cum bine spune un proverb balkak. Dacă mă gândesc bine, știma asta a ta, așa... unilaterală, incompletă cum pare la prima vedere, dintr-un anume unghi (nu mă întreba care anume), se arată completă. Perfectă, aș zice - care ar fi modelul perfecțiunii: sfera?

- Oul, zic.

- Poate că da, poate că ba - vorba ta!, se hăhăie căscatul de Șaptefrați, dînd să mă bată pe genunchi, dar negăsindu-mi-l, în primul rînd, pentru că mâna lui dreaptă bătăie pe loc, în al doilea rînd, pentru că genunchiul meu se află în cu totul altă parte, să zicem, opusă. Oul, zice el, bătîind din mână și din cap într-un singur ritm. Da, bre, oul...

Oul, zic și eu, bâțând în așteptare zile și zile și zile și când, după doi ani și ceva - acum câteva zile - aud glas mare de trâmbiță la celălalt capăt al firului:

“Jumătatea e bine, în cinci săptămâni naște”,

eu, subsemnatul, fratele meu, scot de pe unde am ascuns-o cealaltă jumătate, exemplarul de găsit, îl ascund bine-bine, la vedere, cobor, intru în prima cabină telefonică, îmi prefac glasul cât să am conștiința împăcată că nu-l denunț pe frate-meu și le dau numele, prenumele, adresa exactă: acolo pot - dacă se grăbesc - găsi și confisca dolari, droguri, aur și chiar o mărturie despre Pitești.

După ce telefonez bine-bine, mă întorc și mă întind pe pat.

Cu privirea la ușă.

De astă dată, vine, nu se poate să nu.

Și are să fie Cartea după Mine.

Paris, 1978-1979

NOTA AUTORULUI

la ediția Cartea Românească, 1990)

“Cartea după Pitești” a început a se scrie singură (spun eu, acum...) în vara anului 1957, pe “reduitul” Jilavei, în celula 36. Acolo și atunci, din gura “studentului” (și el, însă, dintr-o generație mai timpurie decât noi, “ungariștii” din ‘56) Ștefan Davidescu am auzit pentru întâia oară:

“Pitești nu e doar o localitate; și nu o oarecare închisoare”.

Ploieșteanul - și politehnicianul - Ștefan (Ștefănel, Ștef, Fănel, Fane) Davidescu a povestit colegilor de celulă, printre care și mie, patimile sale - de la Pitești. Cu toate că, mai apoi, tot în închisoare și mai târziu în domiciliu obligatoriu, am cunoscut alți “piteșteni”, nici unul nu povestea atât de colorat (?), atât de bine (?), de frumos (!) despre patimile piteștene - ca Fănel Davidescu.

În 1958 “liberat” de la Gherla, am fost trimis, sub escortă, se înțelege, cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, în satul-nou numit Lătești - pentru 36 luni, apoi pentru încă 24 (tot luni). Acolo am cunoscut alți “piteșteni” (sau “studenți” - numai răuvoitorii foloseau termenul “reeducați”). De la aceștia am aflat alte întâmplări, alte amănunte despre Pitești - însă nu atât de importante, impresionate (și, oricum, mult mai puțin bine povestite) decât la Jilava, de Davidescu... În curând povestitorul de la Jilava, Fănel Davidescu avea să vină și el în domiciliu obligatoriu, cu noi. Am petrecut câțiva anișori împreună, a repovestit despre Pitești, dar... Dar și el, cu parcă mult mai puțină bucurie (da: bucurie) povestea... Să se fi contaminat de la ceilalți “studenți” și ei “piteșteni” ? Așa credeam atunci: că de vină era oboseala răs-povestirii; și, desigur, suferința provocată de amintiri atroce.

De cum am aflat despre Pitești, mi-am zis - fără promisiune fermă, fără jurământ, ci așa, ca ceva de la sine înțeles - că *trebuie scrisă cartea Piteștiului*. Ca să nu se uite - încă

din anii de domiciliu obligatoriu observam la ceilalți un fenomen inacceptabil dar... explicabil: uitarea voită; uitarea trecutului - ca să le fie protejat prezentul; uitarea prezentului - ca să le fie asigurat viitorul. Știam, deci, că *trebuie scrisă cartea Piteștiului* - dar cine să o facă? Desigur, numai cineva care ar fi putut - și ar fi avut dreptul - *să vorbească despre Pitești*. Rolul meu, mărunț, se reducea la... ațâțare, la ne-lăsare-în-uitare. Atât, la urma urmei, de agasant, încât, la un moment dat, Davidescu mi-a spus:

- Ție îți vine ușor: nu-i memoria ta, nu-i uitarea ta - dar eu?

Avea dreptate: de ce mă băgam în sufletul lor, în trecutul și prezentul (și viitorul) lor - nu suferiseră destul atunci, acolo, la Pitești? Eu, dacă nu m-ar fi ferit Dumnezeu și aș fi trecut pe acolo, acum nu la fel m-aș fi comportat față cu memoria?

În această stare tulbure, resemnată și "respectuoasă" (față de "piteșteni") am scris, începând din 1966, romanul **Ostinato**; naratorul, printr-un personaj, afirmă: "Despre Pitești nu se vorbește - despre Pitești se tace"; și: "Despre Pitești au dreptul să vorbească numai piteștenii - iar ei tac" - ceea ce a dat loc la anume interpretări, chiar reproșuri (fiindcă mai târziu am vorbit eu, ne-martor; am scris despre Pitești, eu cel care promisesem că îl voi... tăcea).

Și în cărțile următoare, scrise în România, când venea vorba despre Pitești, spuneam același lucru. În **Ușa noastră cea de toate zilele**, în **În Cerc** - scrise înainte de călătoria în Franța (1972-1973) - dar și în cele scrise după întoarcerea în România și plecarea definitivă, din 1977 (**Gherla și Garda inversă**). Numai că, între timp, se petrecuse ceva:

Prietenul meu Marcel Petrișor, aflând (în iunie 1972) că, în sfârșit, primisem pașaport de... călătorie-definitivă (i se dăduse, deși nu solicitase!, și soției mele - astfel să se rezolve "cazul Goma", cel care le otrăvise existența - mai ales cu un an în urmă, 1971, la Târgul de Carte de la

Frankfurt, unde RSR își retrăsese, cu scandal, standul, în semn de protest contra prezenței cărții mele **Ostinato**, etalată, în traducere germană de către editorul Suhrkamp), mi-a spus:

- Acum poți să scrii cartea despre Pitești...

- Eu? Să scriu eu despre Pitești?, m-am mirat. Dar eu n-am trecut prin Pitești. ..

- Nici Tolstoi n-a trecut prin Borodino!, m-a întrerupt Marcel Petrișor, băiat bun, darnic în laude și suficient de aiurit ca să-și facă mulți prieteni. Acum, că tot te expulzează ăștia, măcar să profiți, să te documentezi, acolo, despre Pitești și să scrii...

Despre “expulzare” nu aveam, în acel moment, nici o părere; însă despre documentare, acolo...

- Dar nu există nici o mărturie a vreunui piteștean publicată în Occident!, am zis. Două cărți mari și late despre Pitești - însă nici Bacu, nici Cîrje nu trecuseră prin Pitești.

- No, las', m-a asigurat ardeleanul (profund ardelean) Marcel Petrișor. Găsești tu mărturii de la mama lor!, și m-a bătut ușurel pe umăr (de am rămas cu vânătași două săptămâni - prietenia cu Marcel cu.... sacrificii se ține...).

Ne-am oprit aici. Ne cunoșteam de multă vreme, oarecum bine, știam cât și unde se insistă.

Cu o zi-două înainte de plecare, Petrișor:

- Dacă nu găsești ce cauți acolo, la capitaliști, întoarce-te la noi, la comuniști. Cu un casetofon și cu zece-cinsprezece mii de lei - atâta cere... nu autorul de la-Pitești, martorul-la-procesul-piteștenilor...

- Un judecător?, am întrebat. Nu cumva chiar Petrescu?

- Alexandru Petrescu? Numai cincisprezece mii? Dacă i-ai da cincizeci de mii, ți-ar vinde-o și pe mumă-sa! Nu: un grefier... E bătrân, nu mai are mult de trăit - dar, are o memorie nemaipomenită... Și cum nu i-i frică de nimic, cum vrea să-și facă de pe-acum cruce de marmoră...

- Și dacă am merge acum, pe loc?, am zis. Am case-

tofon, am casete...

- Și bani? Dacă n-ai bani...

- Îi dau când mă-ntorc, în Occident am drepturi de autor...

- Să fii sănătos: dacă n-ai lei, să i-i pui în mână, înainte de a-l înregistra...

N-aveam - lei. De unde să am? Din martie 1970 nu mai aveam voie să public; nici sub pseudonim (mi-aș fi confecționat unul cu acest prilej...); nici soția mea nu mai putea traduce (Balzac, Pagnol); nici socrul-meu nu mai avea voie să traducă Tomas Mann și Clausewitz - pentru că erau, nu-i așa, nevasta și socrul lui Goma. Așa că biletul de călătorie mi l-am plătit eu, din banii pe care (nu-i) aveam, Uniunea Scriitorilor - al cărei membru eram, în continuare! - nu mi-a dat un singur dolar; i-am dat eu, mai târziu, jumătate din drepturile de autor, în devize...

Atunci, în 1972, aș cam fi... rămas în Occident. Oricum, soția mea voia din toată inima. Dar s-a întors, cu mine, în 1973 - de ce? N-o să spun niciodată că ne-am întors din masochism... Adevărat, revoluția-culturală din 1971 constituia un avertisment, dar... Dar cine își putea închipui atunci că va veni ce va veni? Așa că, scurtînd, voi spune: în 1973 m-am întors din Franța în România - pentru că m-am întors și cu asta, basta!

Într-o singură privință cele douăsprezece luni scurse și călătoria fuseseră mulțumitoare: în chestiunea Pitești.

Așa cum știam deja din România - prin Țepeneag, navetist harnic în acei ani, între București și Paris - doar două cărți apăruseră despre Pitești și nici unul dintre autori, Bacu și Cîrje, nu fuseseră "piteșteni". La Paris, îl cunoscusem în carne și oase pe Bacu - am stat de vorbă, îndelung însă nu știa mai mult decât scrisese (în 1963). Nu, în Occident nu exista nici o șansă de "documentare" - la urma urmei, explicația era la îndemână: "Securitatea nu permitea celor care trecuseră prin Pitești să "iasă", îi păstra bine la

sânul republicii, întâi populare, apoi socialiste - oricum, române, ceea ce, pe vremurile acelea, ținea de cald...

- A murit grefierul!, m-a anunțat Petrișor. Faci economie și de bani și de casete. Și de năcazuri..., a adăugat. L-ai cunoscut la Paris pe Puiu Cotruș - ce părere ți-a făcut?

- Foarte, foarte bună, am zis. L-am cunoscut în casa Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca, l-am întâlnit mai apoi la Sanda Stolojan, la Mira Baci, la Cușa...

Mi-am smuls din cap și din inimă Piteștiul. M-am ocupat de altceva, iar în cărțile scrise după 1973, în România: **Gardă inversă, 7-1** (neterminată, confiscată, la arestarea din 1977, nerestituită), am scris ceea ce deja scrisesem: "Despre Pitești să vorbească piteștenii - iar ei tac...".

Renunțasem să scriu despre Pitești, dar nu și să-i vorbesc de rău (un eufemism) pe "piteșteni": față de Marcel Petrișor - prieten bun cu Calciu - și față de Mircea Stancu, prieten bun, în continuare, cu Ștef Davidescu. Discursul meu - iresponsabil, recunosc - era, în rezumat, următorul:

«Ce Dumnezeu ar mai avea de pierdut piteștenii, în cazul în care Securitatea ar afla că au vorbit (despre Pitești)? Încă o bătaie, două bătaii, zece bătaii - dar, pe de o parte, piteștenii sunt obișnuiți cu așa ceva; pe de alta... o bătaie, trei, cinci bătaii oricum încasează la Securitate, când sunt convocați - așa, din inerție, lunar, săptămânal; din moment ce mănâncă bătaia doar ca piteșteni, n-ar putea, în prețul acesta, să și vorbească (despre Pitești), ca măcar să știe pentru ce capătă bătaie?»

Firește, atât Petrișor, cât și Stancu se uimeau: dar cum puteam vorbi așa? Și dacă ar fi Piteștiul meu? Tot așa aș vorbi?

Recunoșteam, rușinat: desigur, nu, poate că nu.

«Noi, Românii, ne plângem că istoria noastră este ciuruită de pete albe, ne simțim răniți, oferisați când alte neamuri ne tratează de sus, ori de-a dreptul ne disprețuiesc (când nu ne pur și simplu contestă) - dar, Doamne-Dumne-

zeule: ce am făcut noi, Românii, pentru ca să știm, noi, să știe vecinii cine anume suntem? Am tăcut! Am zis: ‘Ce să mai vorbim...’ - și n-am mai vorbit! Și am uitat noi înșine ce ni s-a întâmplat - dar urmașii noștri? Ce vor spune ei despre strămoșii lor? Că au fost niște lași, niște fricoși, niște din aceia: și bătuți și futuți și cu banii luați - de acord, ceilalți erau mai tari, i-au bătut pe-ai noștri, dar de ce ai noștri n-au zbierat măcar? De ce n-au povestit? Cu ‘Ce să mai vorbim...’, Românii n-or să ajungă niciodată să fie un popor, au să rămână, cum bine zicea careva: o populație (iar în franceză sună și mai plastic: *une populace...*)».

Și mai ziceam - ca un iresponsabil, ca un nebun - ca un neromân:

«Noi, Românii, ne imaginăm că, din moment ce s-au-întâmplat-niște-întâmplări-cu-noi-Românii - gata, noi ne-am făcut datoria, misia noastră s-a încheiat, restul să-l facă alții...- ca și cum întâmplările acele noi le-am fi *făcut*... Restul, adică esențialul: consemnarea faptelor: treaba alților! Dar oameni buni; istoria nu se face doar făcând fapte; istoria începe să existe numai după ce faptele făcute de către făcători au fost consemnate de către... consemnatori. Fiindcă degeaba, degeaba și-au dat sângele, în munți, partizanii, dacă fapta lor nu a fost scrisă; degeaba au asudat sângele și lacrimi și pișat piteștenii, dacă suferința lor nu a fost pusă pe hârtie. Nici partizanii, nici studenții de la Pitești, din punct de vedere al unui mâine al copiilor noștri - ca să nu mai vorbim de vecinii noștri - nu au existat! Nici tu, Mircea Stancu, nu ai existat la Canal și la minele de plumb din Maramureș; nici tu, Marcel Petrișor, n-ai existat, la Interne, între labele căpitanului Enoiu, nici la Jilava, pe secția de exterminare - și n-are să existe semnul renașterii lui Calciu, cel care și-a rupt vinele cu dinții și i-a dat trup din trupul lui și sânge din sângele lui - lui Costache Oprișan, muribundul, peste o zi-două, mortul... Dar, oameni buni, și... frați creștini: ar mai fi existat creștinism, dacă faptele lui Isus nu

ar fi fost consemnate de evangheliști? Cum începe Evangelia lui Ioan: “La început era Cuvântul și Cuvântul era de la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” - atenție, este vorba de cuvântul rostit, care devine făcător. Făcător, nu doar altceva. Oricum, noi, eroii - în sensul participării la evenimente, la tragedii - vrând-nevrând, am fost și martori. Iar martorul... depune mărturie - pentru viitorime. Chiar dacă martor înseamnă, în grecește, martir...»

Cam astea le spuneam, le-aș fi spus, aveam de gând să le spun - cu cea mai desăvârșită iresponsabilitate. Știam: nu aveam nici un drept să le vorbesc așa, să le pretind să aibă un alt comportament - unor oameni minunați; unor prieteni buni - dar... profund români.

Cam pe atunci m-am supărat pe compatrioții mei. Ca văcarul pe sat; ca Iona pe Dumnezeu (că tot ne aflăm în plină Scriptură...).

În 1976, la postul de radio Europa Liberă a început să se transmită în foileton, **Gherla** (în lectura mea). Printre mulții cunoscuți în treacăt prin București, ori veniți special din cine știe ce colț de țară, ca să mă felicite că... făcusem “asta” (adică povestea cu Gherla - de unde concluzia că Românul are curajul... să strângă mâna celui care se comportă normal) a fost și Vlad C. Drăgoescu. “Piteștean” autentic. Și prieten - și în prezentul de atunci, 1976 - cu Ghiță Calciu.

Atunci, în noiembrie-decembrie 1976, am mai făcut o tentativă: i-am vorbit lui Drăgoescu despre dorința mea de a scrie o carte “cu Piteștiul”, atât că am prea puține informații de primă mână; dacă le-aș avea... de la martori-martiri - și de la un personaj atât de dostoievskian (expresia îmi aparține) ca Gheorghe Calciu... I-am spus lui Drăgoescu: îl știu pe Calciu, l-am cunoscut prin Petrișor, dar nu ne-am plăcut; oricum: mie nu mi-a plăcut - însă cum nu e obligatoriu să se însoare cu mine, doar să-mi vorbească despre Pitești, ca cel mai autorizat dintre responsabilii supraviețuitori ai “reeducării”.

Drăgoescu m-a avertizat: are să vorbească cu Ghiță, dar să fiu sigur: n-are să accepte. După câteva zile Drăgoescu mi-a confirmat: Nu, în orice caz.. .

Între timp s-a făcut Anul Domnului 1977... Lung, plin - în cele din urmă s-a sfârșit și el, iar în 20 noiembrie plecam (veneam, mai corect) în exil, în Franța.

Din primele momente, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca mi-au încredințat o taină: cineva din țară trecuse pe la ei, le vorbise o noapte întreagă despre Pitești, ei înregistraseră pe bandă de magnetofon, apoi transcriseseră... Dacă mă mai bântuie gândul să scriu o carte despre Pitești, iată, puteam folosi materialul documentar...

Foarte prețios, materialul, dar parcă îl cunoșteam de undeva... A, da de la Europa Liberă - Virgil Ierunca avusese o serie de emisiuni, prin 1975-1976... De unde... mărturiile, din care sursă? Bine-nțeleș, nu-mi pot spune, e secret, fiindcă omul s-a întors în România, trăiește acolo... Trăiește sau: a trăit? Bine, dacă e secret, secret să rămână!

Principalul era că puteam din nou să mă gândesc la "cartea cu Pitești". Material documentar - trebuia să mă mulțumesc cu ce aveam. De altfel, același fusese deja folosit de Virgil Ierunca în post-fața la cartea mea **Gherla** (Gallimard, 1976, tradusă de Șerban Cristovici) - studiu substanțial: 30 de pagini, intitulat: "Le phénomène concentrationnaire en Roumanie"; a doua oară, tot ca post-față la alt roman al meu **Patimile după Pitești**, apărut în franceză, sub titlul **Les chiens de mort**" (Hachette, 1981 - în traducerea lui Alain Paruit) apoi în olandeză, intitulat: **Het vierkante ei**, în românește: **Oul cubic** - tradus de Andrea Borbel, pentru editura Elesevier, 1982...

Dar m-am grăbit, am sărit peste povestea poveștii; peste romanul romanului... În mai 1978 am terminat de scris cartea de mărturii despre 1977, **Culoarea curcubeului**, cunoscută sub titlul **Le tremblement des hommes**, și numaidecât m-am apucat de Pitești... Până la sfârșitul anu-

lui, în ciuda multelor obligații și călătorii extraliterare (li se spunea, pe atunci: “disidente”), se adunaseră în jur de o mie de pagini scrise. O mie de pagini: multe, dar proaste, ca să întorc zisa lui Lăpușneanu. Ba, cu toată buna părere despre mine însumi: foarte-foarte proaste. Și a doua tentativă a eșuat; și a treia... Așa am ajuns în aprilie 1979. Soția mea, suferind alături de mine (mai ales eșecurile):

«De ce te încapățânezi să scrii un eseu, un studiu, o istorie a reeducării? Nu ești eseist, nici istoric, nici măcar jurnalist - tu știi una: să povestești - dar povestește, domnule, povestea Piteștiului! Scrie un roman! După cum și Orwell a scris roman...»

«Mă compari cu Orwell? Dar eu sunt o ființă modestă, mă cunoști».

«Te cunosc și nimeni pe lume n-are să afle că te-am comparat cu Orwell... “

Nimeni n-a aflat, într-adevăr. Până acum.

Și, minune: de cum am privit “materialul documentar despre Pitești”, nu ca până atunci: materie de studiu, ci ca pe o... viață, cum a început să meargă. Nu spun că romanul **Patimile după Pitești** este un mare-roman; nici măcar că ar fi un roman reușit - spun ceea ce spun, iar mie, autor, îmi ajunge: sub formă de roman, **Piteștiul** mi-a devenit mai abordabil, mai accesibil, mai de-nțeleș - decât dacă aș fi comis un studiu (ca atâtea altele)...

Așadar, le sunt îndatorat “piteștenilor” Ștefan Davidescu, Puiu Neamțu, Mircea Soltuz, Romul (Bimbo) Pop; apoi ne-piteștenilor care îmi povestiseră din povestirile altor piteșteni: Horia Florian Popescu, Radu Surdulescu, Gh. Păcurariu, Constantin Iliescu, Mircea Stancu, Marcel Petrișor; apoi anonimul ne-piteștean (care a transmis Monicăi Lovinescu și lui Virgil Ierunca mesajul de dincolo de mormânt). Firește, sunt îndatorat lui D. Bacu și lui Cîrje - le-am consultat cărțile cu folos. Cu D. Bacu și cu Ioan Cușa am angajat discuții (fructuoase), în legătură cu prima

(primele) variante.

Însă cele mai profitabilă (mie) a fost, pe de o parte, cartea lui Grigore Dumitrescu, **Demascarea**, apărută la München în 1978, pe cheltuiala autorului; pe de alta schimbul de scrisori cu același Grigore Dumitrescu și discuțiile directe sau mediate (prin poștă) cu Vlad C. Drăgoescu, stabilit între timp în Elveția. Aceștia doi din urmă mi-au furnizat “amănuntele esențiale” fără de care o întreprindere de ficțiune (cu atât mai vârtos cu cât partea de “invenție” este... realistă) nu poate exista.

În fine, - dar nu în ultimul rând - de un sprijin hotărîtor mi-au fost lecturile succesive (ale succesivelor variante) ale Monicăi Lovinescu și ale lui George Carpat Vocke.

În toamna anului 1979 cartea era scrisă; a mai așteptat doi ani până să fie tradusă și publicată în franceză (1981); doi pentru olandeză (1982); patru pentru germană - în edi-tura “Thule” creată de George Carpat Vocke în acest scop (traducerea fiind realizată de Lucian Grigorowitsch) - dar în română, limbă în care a fost scrisă și această carte, abia în editura “Dialog”, la inițiativa lui Ion Solacolu - fie-i îngerii aproape.

Ce am înțeles eu, autor al cărții, despre “drumul” ei către cititor? În primul rând, că nu a existat un drum spre cititorul român - chiar cunoscător de franceză, de olandeză, de germană. În acești zece ani [între 1980 și 1990 - precizarea mea din 2004] (ai cărții despre Pitești) am înțeles că românul exilat nu este cititor de carte românească (și în nici un caz cumpărător!). Stă dovadă moartea atâtor periodice de limbă română obligate la dispariție - vorbind doar de revistele în care am publicat și eu: *Ethos* a lui Cușa și Ierunca, *Limite* a lui Ierunca și Petra, precum și *Contrapunct* a lui Vocke). Cât despre editurile din exil... Cu ele n-am avut noroc.

Se vede că limba română în care scriu de când mă știu (și am să scriu până când n-am s-o mai știu) îmi poartă ghinion editorial.

În România am debutat cu un volumaș de proză scurtă (și acela ciopârțit și cu titlul schimbat - cum se obișnuia) în 1968, adică la vârsta de 33 ani; peste mai puțin de doi ani, în 1970, în martie, deveneam singurul român total interzis de Ceaușescu (vorbesc de scriitorii continuând să... domiciliere în România).

În exil, după 1977, mi-a mers și mai rău: de la călătoria în Franța din 1972-73, am aflat din gura lui Ioan Cușa că este pe cale de a publica **Ostinato**. M-am întors în România cu această promisiune, jurată. Toată lumea îmi spunea:

«Dacă Ioan a apucat să promită - în cazul tău, să jure - consideră-te ca și publicat!»

Și m-am considerat. Și, Doamne, ce bine mi-ar fi prins o carte de-a mea - cea mai importantă - editată în românește! Pentru că iubiții mei colegi scriitori, chiar cei care-mi citiseră textele în manuscris (mai exact: dactilografiate), deși se aflau pe poziții opuse celei a unui Eugen Barbu, începeau să creadă, să se lase “convinși” (pentru că le era plăcută această explicație): «Or fi ele oarecum interesante cărțile lui Goma», zicea-scria Eugen Barbu, când era băiat-drăguț, «dar meritul este al traducerilor - el săracul, scrie românește ca o cizmă»...

Iar eu nu mă puteam apăra - nu de Eugen Barbu ci de părerile din ce în ce mai definitive ale acelor prieteni ai mei care încă nu treceau pe celălalt trotuar când ni se încrucișau drumurile. Fiindcă nu aveam cu ce - vorba aceluiași Eugen Barbu:

«Goma nu e scriitor - fiindcă n-are cărți...»

Și lăsa suspensia. Nu era necesar să precizeze: “cărți în românește”, se înțelegea - din moment ce “pretindeam” că sunt român; din moment ce “pretindeam” că mânuiesc limba română.

Am tot așteptat - în România - să-mi apară măcar o carte în românește, în editura lui Cușa. Îmi apăreau în franceză, în germană, în olandeză, în suedeză - nu în română, la Cușa.

După cinci ani (de la întâia promisiune făcută mie - sieși Cușa o făcuse de cum avusese manuscrisul în mână, în 1969), în 1977, când l-am revăzut:

«Te public, te public, moșule (așa spunea el celor pe care-i iubea), însă nu știu cu ce să încep - dacă am începe cu **Ușa...**, că-i mai scurtă? Sau cu **Gherla**, că-i mai tare? Ori cu **Gardă inversă?** - deși cartea asta de mărturii, **Le tremblement...** mi-a rămas la inimă.

La inimă i-a rămas lui Cușa cartea următoare, “cea despre Pitești”.

«Și dacă am începe publicarea cărților tale cu cartea despre Pitești?»

Se împliniseră zece ani de promisiuni neonorate (dar mereu înnoite), așa că i-am spus, verde în față: să nu se mai ostenească, promițînd, nu-l mai cred. Zece ani sunt, totuși, zece ani.

Toți cei care cunosc această întâmplare spun că nu trebuia; că nu se făcea; că Ioan Cușa, în acel moment, avea scrisă pe frunte moartea... Adevărat: nu se făcea să mă arăt atât de nesimțitor, atât de egoist, față cu moartea celuilalt, eu să mă gândesc numai la ale mele, cărțile... Ei, da, mă gândeam numai la cărțile mele, fiindcă de zece ani celălalt vorbise (primul), el repetase, el mă asigurase că...

L-am văzut pe Ioan Cușa cu două-trei săptămâni înainte de a se prăpădi. Mi-a restituit manuscrisul “cărții despre Pitești” (ne-romanul).

«Moșule», mi-a spus, «știi că am ținut, că am vrut din toată inima să-ți public măcar o carte în editura mea».

«Da», am zis - ce era să zic?

«Uite, nu s-a putut. Că nu s-a putut!»

«Da», am zis (ce să fi zis?).

«N-am putut, moșule. Nu m-au lăsat camarazii, moșule - înțelegi?»

«Da», am zis, după un timp de înțelegere - și numai-decât: «Nu-nțeleg! Care camarazi nu te-au lăsat să publici?»

«Ai mei, legionarii».

«Nu știam că administrezi o editură a legionarilor»

«Editura ea a mea și a asociatului - dar... Cu câți camarazi m-am certat definitiv din pricina ta...»

«Îmi pare rău, dar nu trebuia să te cerți cu camarazii din pricina mea. Nu trebuia să te mai cerți: doar nu mi-ai scos nici o carte, deci nu ai făcut nimic împotriva doctrinei...».

«Îmi pare tare rău că i-am ascultat», a mai spus Cușa, după o vreme. «Acum e cam târziu - ce zici: e prea târziu?»

Aștepta să răspund: Nu. Aș fi spus, chiar în acea împrejurare: Da. (Să te ferească Dumnezeu de autorii de cărți - needitate). Am tăcut. Ce era să mai zic? Zic acum: Dumnezeu să-l ierte pe Ioan Cușa cu tot cu camarazii săi macedoneni.

În toamna aceluiași an (1980) la Madrid, am avut parte de promisiunile unui alt editor: Aurelio Răută. Don Aurelio - un om: pâinea lui Dumnezeu! Îmi publică el “cartea despre Pitești”!

Mi-a tot publicat-o - vreme de un deceniu de promisiuni (neonorate) legionare.

Copleșit de atât interes (fiindcă, la urma urmei, fenomenul Pitești a fost și este un “dialog” între legionari și comuniști) pentru cartea mea, m-am hotărât, în vara anului trecut (1989) să o dactilografiez și să o dau pe mâna lui Ion Solacolu, editorul meu preferat - cum glumim, galben, în (de) doi, el să o facă în 40-50 exemplare.

La noi la români fenomenul samizdat există... - dar numai în afara hotarelor țării: în exil...

Paris, mai 1990

Fragment din cronică la volumul
Memorialul Ororii,
ed. Vreamea, 1995

(...)

Înainte de a intra în “bucătăria” volumului, să privim lista de bucate:

Oricare dintre cititori, chiar neinițiat în tainele reeducării de la Pitești, va observa reaua alcătuire a “dosarului” - pentru care Vreamea îi mulțumește “Doctorului Măgureanu” - de pildă, în capitolul II, ANCHETA, la Țurcanu:

Există 8 (opt) procese-verbale de interogatoriu: din primul lipsește (întâmplare?) pag. 199, din al 8-lea lipsește... restul - și un al 9-lea p. v., de confruntare.

Ciudat: procesul se numea - se numește, în continuare: Procesul Țurcanu, însă din aceeași întâmplare, lipsesc declarațiile (din anchetă). Or se știe de câteva decenii - să zicem, de peste patru - că, în timpul acestei anchete (1951-54), Țurcanu a scris sute, mii de pagini, din “tratatul de tortură aplicată - și de aplicat”, cum îi spunea folclorul de celulă;

De asemeni: primul document în care Țurcanu răspunde întrebărilor anchetatorilor este datat: 20 martie 1954. Or din p. v. de interogatoriu al lui Popescu Gheorghe (din lotul Țurcanu, și el executat), aflăm că plecarea de la Gherlaa “reeducatorilor” deci încetarea reeducării) a avut loc în decembrie 1951. Întrebare legitimă: ce a făcut Țurcanu timp de doi ani și un trimestru - până la primul contact cu anchetatorii procesului care îi purta numele? Mister (întreținut de editura Vreamea).

Să trecem la “Bestia Nr. 2” cum era supranumit Popa Alexandru, zis Țanu: la Pitești venise de la Suceava împreună cu Țurcanu, plecase de la Gherla odată cu ceilalți (deci

și cu Țurcanu) - or ce vedem în volumul de la Vremea: la Popa Alexandru nu există nici un proces-verbal de interogatoriu, doar trei declarații - toate din august 1953.

Să părăsim pentru moment observațiile la adresa editorilor și a Doctorului lor, să ne aplecăm asupra altei cronologii - câteva "amănunte":

- La anchetatul Păvăloaie, observăm că, pentru procesul-verbal de interogatoriu din 17 aprilie 1953, măsurind 4 (patru) pagini a fost nevoie de 9 (nouă) ore. Iar cel din 14 mai, tot de 9 ore a avut nevoie - pentru 2 pagini și jumătate;

- La Livinschi, în 4 aprilie, au fost necesare 12 (douăsprezece) ore pentru 2 pagini, iar la pp. 265-268 al volumului constatăm că, pentru a obține 3 (trei) pagini, Securitatea Poporului a avut nevoie de 3 (trei) zile: 28, 29, 30 oct. 1953. Ei, da, anchetatorii, oameni-ai-muncii fiind, s-au schimbat, ei obosind repede - banditul de anchetat a rămas acolo, în birou (nu neapărat pe scaun, ci mai pe vine, mai cu mâinile-n sus, mai într-un picior - ca orice alt bandit anchetat de Securitate);

- Cobâlaș Nicolae - la care voi reveni - (cel care nu fusese nici la Pitești, nici la Gherla - însă a fost împușcat) - în 13 iunie 1953, a fost anchetat vreme de 14 ore - pentru 5 pagini; iar în 21 octombrie, tot în 14 ore, securistul anchetator Toma Nicolae a scos doar 3 pagini;

- De la Voin Ion anchetatorul V. Gordan, în 8 ore a obținut 2 pagini; randamentul a scăzut în 14 august: în 6 ore și jumătate, doar o pagină.

Există și cazuri... inverse: de la Cerbu Ion, tovarășul anchetator I. Olaru a cules 8 pagini în doar 3 ore - deși același, în alte împrejurări, nu dovedise atâta repejune la scris, fiind și el tot securist. Desigur: cele 8 pagini erau de mult așternute pe hârtie, "munca de lămurire" (pentru a semna) durînd trei ceasuri.

Nu ne întrebăm de ce aveau securiștii nevoie de atâta timp - fiindcă știm: pe de o parte, "zmulsul" era o operație

grea pentru anchetator, bietul: făcea bătăături, bătînd; pe de alta: cum să scrie “atât-de-repede” (citește: normal) indivizi care învățaseră cititul la seral și scrisul în câmpul-muncii?

De regulă anchetatul semnează o singură dată, la sfârșitul procesului verbal de interogatoriu ori al declarației. Anchetatul Cobâlaș, la 21 oct. 1953, a semnat după fiecare răspuns. Adică de unsprezece ori - iată motivul pentru care, în 14 ore de interogatoriu, au fost scoase numai 4 pagini...

Acum o chestie de fond:

Pe lângă injustiția constitutivă a “justiției” comuniste, în Procesul Țurcanu există și una...internă, privind însuși lotul:

- Cu cei 22 acuzați, între rostirea Rechizitoriului (numiți în ordinea gravității, socotită de Procuratură, a faptelor) și pronunțarea Sentinței s-au produs două genuri de modificări:

- a) de agravare ori de “ușurare” - ambele neexplicate;
- b) consecință a primei: de schimbare a ordinei (în principiu: descrescîndă) a acuzațiilor - și ea rămasă fără justificare.

În virtutea aceastei “balanțe” nu voi spune nici din greșală: «De ce nu a fost executat și X - ca Y, Z...», ci: «De ce lui B i-a fost comutată condamnarea la moarte - nu și lui A?»

Mă voi întreba - nu de ce nu a fost executat și Popa Alexandru și Pătrășcanu Nutti, ci: De ce a fost împușcat Pop Cornel? Dar Popovici Cornel? Dar Cobâlaș? Dar...?

Cazul lui Cobâlaș Nicolae intră în amîndouă figurile: acest șef legionar nu a fost nici la Pitești, nici la Gherla, nici la Canal; nu a fost reeducat, nu a fost reeducator - și totuși: de pe poziția 12 din Rechizoriu a trecut pe poziția 3 a Sentinței, fiind devansat doar de Țurcanu (nici o surpriză) și de Stoian (asta da, surpriză!).

Nu trebuie cu nici un chip să intrăm în jocul Securității: de cum vom spune (ori doar gîndi): «X este mai *vinovat* decât Y», am și acceptat “logica” securistă.

Pentru fiecare dintre noi, autori de cărți despre Pitești,

autori de mărturii, ori doar cititori doritori să ne cunoaștem istoria (și să ne-o asumăm), atunci când vine vorba de cineva care a trecut prin Infernul Reeducării, singurul mod în care este drept să ne apropiem de acest fenomen - pentru a-l înțelege: în prealabil, să ne întrebăm, la oglindă:

«Și dacă, Doamne-fereste, aș fi fost și eu la Pitești?»
(...)

NOTA AUTORULUI din 27 martie 2004

Această ediție, pregătită pentru internet (mulțumiri lui Dan Culcer, pentru scanerizare) este ediția definitivă a cărții **Patimile după Pitești**.

Am corectat, atât după “ediția Cartea românească, 1990”, cât mai ales “ediția Dacia 1999” - din păcate una dintre cele mai neglijent tipărite din câte am cunoscut.

Corecturile - mai corect spus: îndreptările - au fost făcute după “ediția Solacolu”, cea dactilografiată de autor.

După obicei, nu am făcut modificări: nu am simțit nevoia să intervin, deși, încă o dată: autorul de mine nu a fost la Pitești, a scris (în urmă cu 25 ani!) după mărturiile celor care au trecut pe acolo.

Am rezistat tentației de a “restabili adevărul” numai în privința portretului lui Nicolski. Chiar dacă trecuseră 40 ani, Nicolski cel filmat de Lucia Hossu Longin nu era Nicolski cel zugrăvit de mine, după descrierile martorilor. Explicația poate fi aceasta: “Generalul” venit în inspecție în camera 4 Spital de la Pitești nu era Nicolski - era altcineva, tot securist, tot rus vorbind stricat românește.

L-am lăsat așa, neatins...

Informațiile rezemate pe documente din arhiva Securității parvenite după 1989 nu mi-au contrazis, nu mi-au contrariat imaginea Reeducării rezultată în peste 20 ani de... dorință de a scrie Cartea despre Pitești.

Recunosc: singurul “element” neadevărat - pe care îl doream din toată inima adevărat, scriind cartea s-a dovedit a fi învierea fratelui Pop: nescrierea cărții de către un piteștean, în România, înainte de decembrie 1989.

Consolare: eu, nepiteșteanul, am scris un roman.